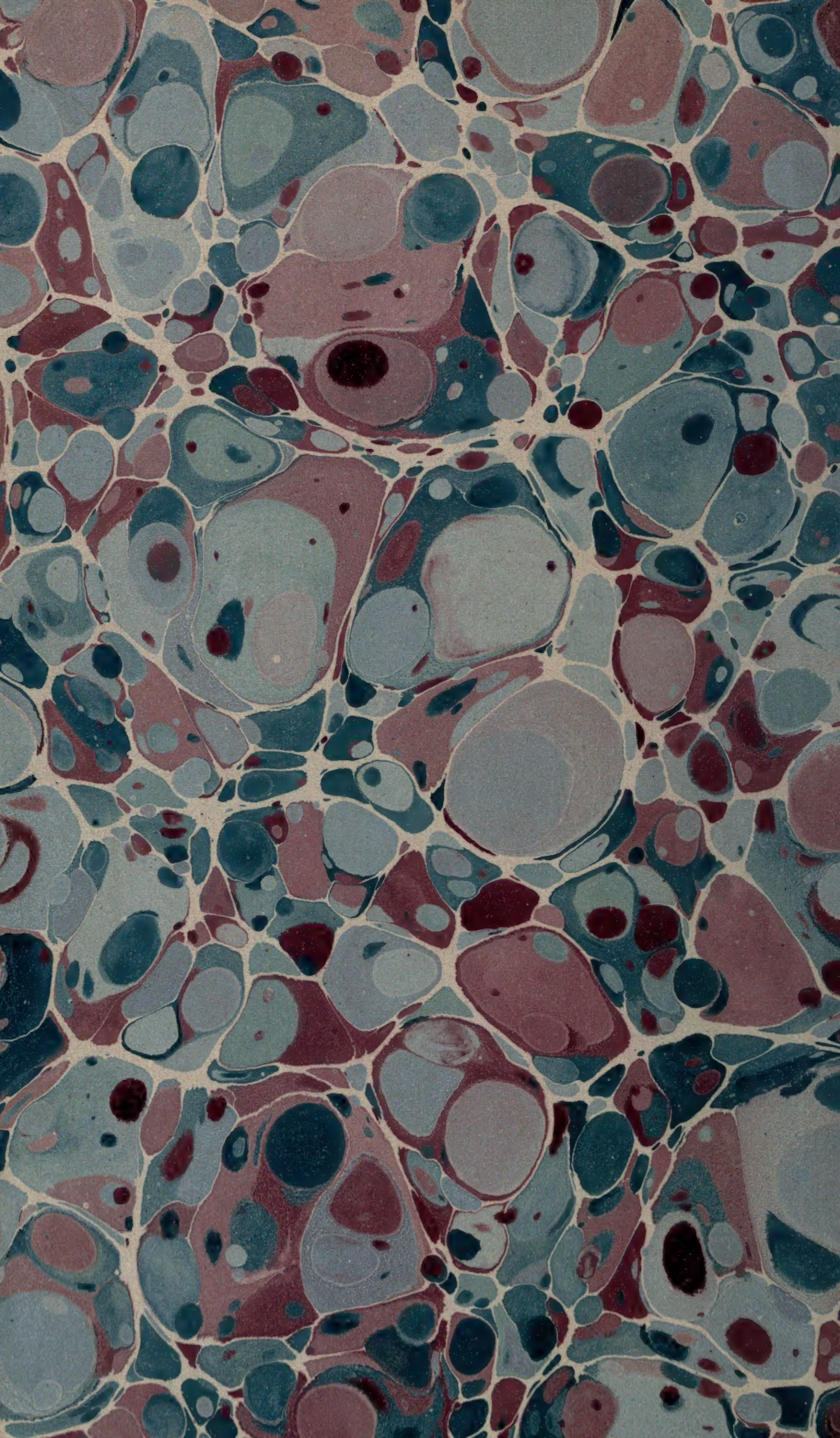
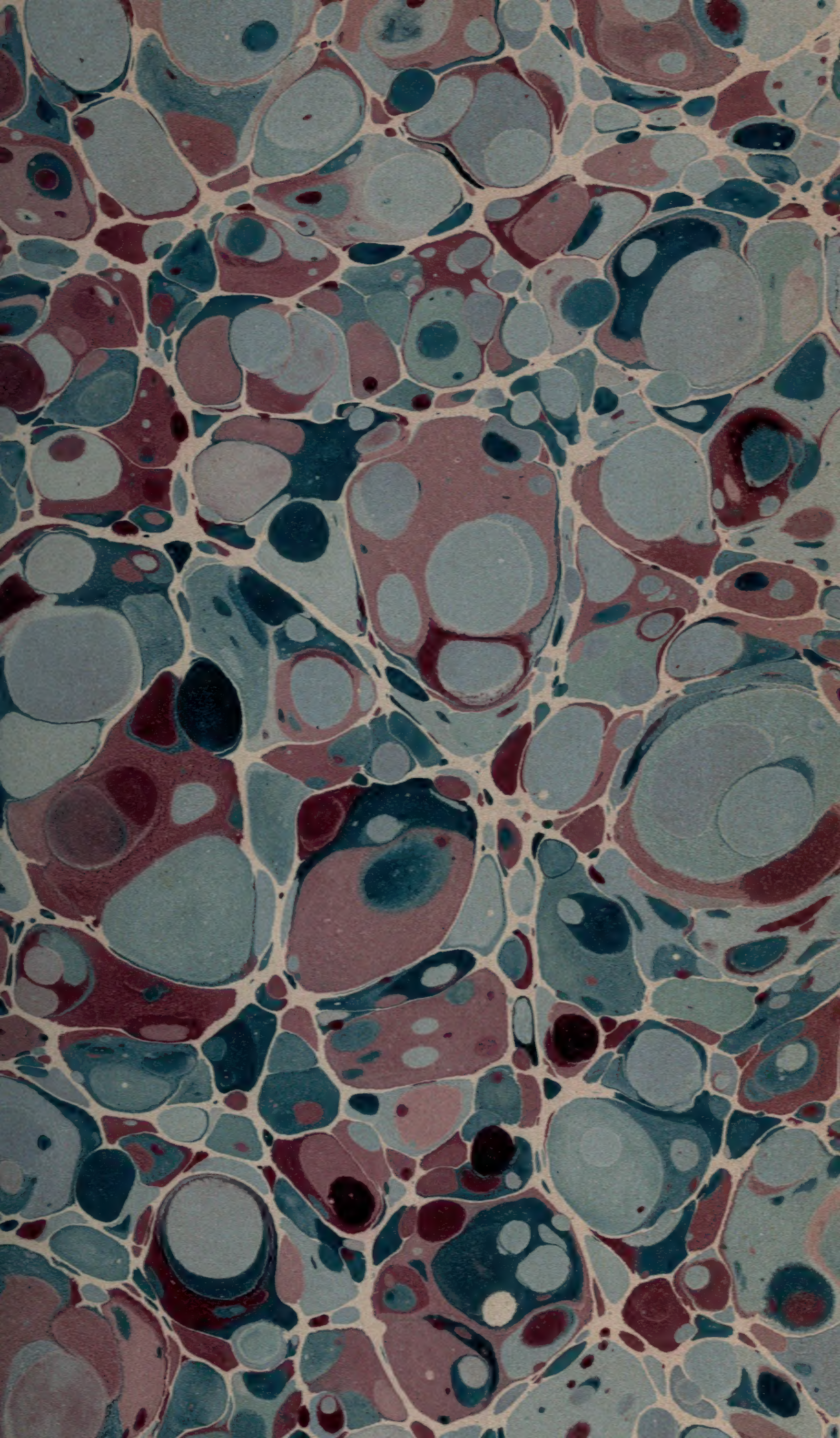
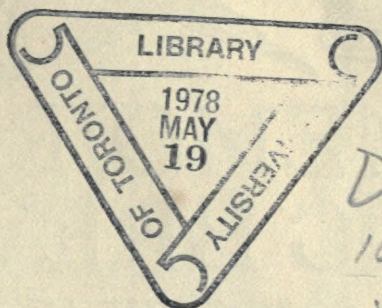

363
(opstilles paa Hylde under 398)

LIBRARY
1978
MAY
19
UNIVERSITY OF TORONTO

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST.

XV

KNUD LYNE RAHBEKS UNGDOMSKÆRLIGHED

FRA DE SKIØNNE FØLELSERS TID

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN
1911

KNUD LYNE RAHBEKS UNGDOMSKÆRLIGHED

„FRA DE SKJØNNE FØLELSERS TID“.

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST

TRYKT I 900 EKSEMPLARER

LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

INDLEDNING

Knud Lyne Rahbek og *Michael Rosing* gjorde hinandens Bekendtskab paa et Rus-Auditorium i Efteraaret 1775. Mødet var ikke synderlig behageligt for den spinkle femtenaarige danske Student, der hovedkuls blev puffet ned af Bænken og kastet tilbage over Bordene af den kraftige, nittenaarige Nordmand.

Michael Rosing (1756—1818), en Præstesøn fra Hammersfest, var født i Rødø. Han blev Student, da han var 19 Aar, og kom saa til Kjøbenhavn. Tre Aar efter døde Faderen og Moderen blev atter gift med en Købmand i Throndhjem. Han stod altsaa tidlig paa egne Ben, stolt og skøn og selvbevidst, en ideelt anlagt Natur, varmtfølende, opbrusende og stortalende, en bedaarende Personlighed. Kort efter at han kom til Hovedstaden, traf Skæbnen ham. Han blev rasende forelsket i den unge Skuespillerinde *Johanne Cathrine Olsen* (1756—1853), der var Datter af en Vægter *Herman Olsen* og *Gundel Marie Abelgreen*. Hun havde fra Barnsben været ved Theatrets Danseskole, havde debuteret 1773, da hun var 17 Aar gammel, og gjorde strax Lykke, dengang mere ved sin mærkelig fine Ynde og Kvindelighed end ved særlig Skønhed og Spil.

Knud Lyne Rahbek (1760—1830) var et ægte Kjøbenhavnerbarn, en 15 Aar gammel, overbegavet Student med Udmærkelse fra Herlufsholm Skole, Søn af en bekendt og ret velhavende Embedsmand, Toldinspektør og Justitsraad *Jacob Rahbek* (1728—95), der var bondefødt oppe ved Ringkjøbing.

Rosings og *Rahbeks* første fjendtlige Møde førte snart til et hjærteligt Venskab. Anledningen hertil var, at *Rosing* vilde gaa til Theatret, Kammeraterne skumlede herover, thi det var jo dengang meget lidt anset at være „Acteur“, men da *Rahbek,* der var helt betaget af alt Theatervæsen, hørte derom, fandt han det udmærket fornuftigt og ønskede højlydt, at han

kunde gøre det samme. De traf sammen paa Madam Neergaards Kaffehus, og fra nu af var de uadskillelige. *Rahbek* var langt mere aandelig udviklet end den ældre Ven, som han imponerede ved sine Kundskaber og sin Begejstring, men naar han, der ellers var saa omskiftelig og lunefuld, blev saa vedhængende i sit Venskab for *Rosing*, skyldtes dette mest hans Forelskelse i dennes Brud. I 1776 havde *Rosing* forlovet sig med sin Elskede, og naar han nu valgte at søge sin Lykke ved Theatret og saaledes at komme til at tilhøre en kun lidet estimeret Stand, fremfor at blive Præst eller Sorenskriver i sit Fødeland, var det, fordi han var forelsket og længtes efter „Brød", og fordi hans skønne Ydre og gode Sangstemme fristede ham til paa denne Maade at komme i Vej.

Theatret var paa dette Tidspunkt blevet „kongeligt" og styredes af en „Ober-Commission", væsentlig sammensat af Hofmænd og Jurister. En virkelig Direktør træffes først ved *Warnstedts* Udnævnelse i 1778. Forholdene har været langt mindre, end en Eftertid er tilbøjelig til at skønne. Theatret var nærmest at opfatte som et „Hof-Theater", Skuespillerne som Hof-Bestillingsmænd, hvis vigtigste og væsentligste Opgave var at „fornøye Herskaberne". Yderligere betonedes dette Forhold ved Hof-Theatrets Indretning i 1771 paa Christiansborg Slot. Her spilledes to Gange om Ugen med Adgang (mod Betaling) for alle karakteriserede Personer, medens der i „Comedie-Huset" paa Kongens Nytorv spilledes to andre Gange for hele Stadens Borgerskab. Mere Komedie kunde Hovedstaden næppe bære, Skuespillernes Antal var ringe, Repertoiret maatte hyppigt skiftes. Det forventedes eller ansaas i hvert Fald for ønskeligt, at de betydeligste Acteurer og Actricer baade kunde anvendes i Skuespillet og Syngespillet; og skøndt *Rosings* og hans Hustrus Debut var faldne i Skuespillet — han debuterede i 1777 som Orosman i Voltaires „tyrkiske" Drama „Zaïre" — anvendtes de i en Række Aar langt mere i Syngespillet. *Rosings* var ogsaa stadig Medvirkende ved de faa Koncerter, som Byens musikalske Selskaber lod afholde i Bryggernes Lavshus eller i Giethuset. Men fremfor alt var de Assisterende ved Hof-Koncerterne. Naar „Herskaberne" (Kongen, Enkedronning Juliane Marie og Arveprins Frederik med Gemalinde) i Slutningen af Mai forlagde Residensen til Fredensborg, fulgte *Rosings* med og blev

der, saa længe Herskabet residerede her, i Reglen til henimod September Maaneds Slutning. Forestillingerne i Kjøbenhavn og de forudgaaende Prøver var saaledes i et og alt afhængig af Residensens Varighed. Oftest begyndte „Comedierne“ først i Oktober.

Dette Landophold var, som Brevene fra *Rosing* vil vise, til stor Glæde og Opmuntring for hans skønhedstørstende og oprindelige Sjæl. De fleste Aar, de var i Fredensborg, boede de paa Hjørnet af Slotsgaden og Helsingørsveien (den ældste Del af „Jernbanehotellet“ er *Rosings* gamle Villa, paa Kvisten er Gæstekammeret, hvor *Rahbek* boede). I Byen var hans Sind mindre let. Irritabel og opfarende, som han var, tog han lidenskabeligt Parti for eller imod. Oftere tænkte han paa at søge bort fra Theatret i Misnøje med Forholdene her — snart var det Kammeraternes Mangel paa Dannelse eller ligefremme Raahed, der frastødte ham, snart var det hans fremragende Collega, *Fr. Schwartz's* Instructeur-Overlegenhed, der bragte Normandens stærke Selvfølelse og Skuespillerens Misundelse i Væxt; han blev alligevel, fordi Forholdene nødte ham dertil. I Februar 1778 havde han hjemført Jfr. *Olsen*. Deres Ægteskab blev velsignet med en usædvanlig talrig Børneflok (17), og selv om de mistede adskillige af disse, havde de i 1784 efter sex Aars Ægteskab sex levende Børn, saa at de havde Brug for alt, hvad baade han og hun kunde fortjene. Endda sad de ofte i trykkede Kaar.

Rosings Breve er — skønt de kun lejlighedsvis omtaler Theaterforholdene — et ikke uvigtigt Korrektiv til Fremstillingen i Overskous Theaterhistorie. Denne bygger for disse Aars Vedkommende helt paa *Fr. Schwartz's* Fremstilling; og da denne var en intim Ven af *Warnstedt*, kommer følgelig dennes Direktion til at staa i et straalende Lys. *Rahbek* i sine „Erindringer“ og *Rosing* i sine Breve giver derimod et andet Billede af *Warnstedt*.[1]) De fremstiller ham som en intrigant,

---

1) Hans Wilhelm v. Warnstedt (1743—1817) var Søn af en forsumpet Kaptajn, der 1755 druknede i Holmens Kanal og efterlod sig en forarmet Enke; men Warnstedt, der allerede 1769 blev Kaptajn, vidste at gøre sin fremtrædende Begavelse gældende i alle Forhold og at skaffe sig udmærket Protektion. Vel nærmest ved sit intime Venskab med Skuespiller Schwartz kom han i nær Forbindelse med det kgl. Theaters ledende Kræfter. 1775 blev han Kammerherre og 1778 Direktør for Theatret, som han nu, trods alt, hvad der kan siges om de Midler han benyttede, styrede i 14 Aar med stor Dygtighed og Nidkærhed. 1793 overgik han i danske diplomatiske Stillinger i Udlandet, 1812 blev han Overceremonimester.

tvetunget Mand, der ganske rettede sig efter sine Overordnedes Ønsker; og selv om Sandheden ligger midt imellem, er det i hvert Fald sikkert, at *Warnstedt* ikke har været Ægteparret *Rosings* Beskytter. I en haandskreven Betænkning om Skuespillerne af 1787 (Ny kgl. S. fol. 1576) protesterer han mod *Rosings* Ansættelse som Instruktør efter *Roses* Død. *Rosings* Undervisning i Deklamation vil kunne føre til norsk Dialekt paa den danske Scene. „Hans Declamation skurrer stedse i det fine danske Øre, og da meest, naar han meest umager sig for at skiule, han er en Trondhiemmer." Naar det er sagt, at *Rosing* kender den fine Verden, forholder *Warnstedt* sig ogsaa skeptisk. „Han lever, saa vidt jeg veed, meget hiemme en famille, og om de faae Middelstands Selskaber, han kanskee er admitteret til, kan det høyestens siges, at han intet ondt eller usædeligt lærer." Konklusionen er, at *Schwartz* bør foretrækkes som Instructeur, hvorimod *Rosing* kan bruges som Lærer ved Syngeskolen. „I Hensigt til det danske nationale Theater er og bliver han stedse en fremmed. Sandt nok, han er den bedste i det ædle Fag paa vort Theater (det han og er antaget til), men han er dog langt fra Fuldkommenhed som Skuespiller. Som Sanger derimod betragtet har *Rosing* fortrinlige Fortienester, som fortiener besynderlig Opmærksomhed." — Om Mad. *Rosing* hedder det med lignende Reservation, at hun „er den af Elskerinderne, som har den bedste Anstand paa Scenen, og svarte hendes „Physonomie" og Organ til hendes Indsigt i Kunsten, vilde hun sikkert være en meget yndet Actrice."

For *Rahbek* var hun imidlertid det dejligste af alt i Verden. Han beundrede hendes næsten hvidblonde, mere ejendommelige end egenlig skønne Apparition og hendes store, meget lyseblaa Øjne; men endnu mere beundrede han hende som Kunstnerinde og elskede hende som Menneske. Jomfru *Olsen* var blevet forestillet for ham som *Rosings* Forlovede. Da de i Februar 1778, 4 Maaneder efter hans Debut, havde holdt Bryllup, varede det ikke længe, inden *Rahbek* blev Husets intimeste Ven. Under Theatersæsonen i Kjøbenhavn gik knap en Dag hen uden hans Besøg, og naar de om Sommeren laa i Fredensborg, kom han derud saa ofte det lod sig gøre.

Rahbek var en middelhøj, urolig og nervøs ung Fyr med et pjusket rødt Haar. To Aar før han og *Rosing* traf hinan-

den var Goethes „Leiden des jungen Werthers“ udkommen (Oktbr. 1774) og havde erobret hele Europas Ungdom. *Rahbek* gik altid med den i Lommen, og det var Mode at klæde sig som Werther: blaa engelsk Frakke, lædergul Vest og Buxer og brunkravede Støvler, saavel som at gaa om med en ulykkelig og forbuden Kærlighed, der fremkaldte Selvmordstanker. Netop paa den Tid, *Rosing* og *Rahbek* blev Venner, forbød en kgl. Kabinetsordre ($^{9}/_{9}$ 1776) Werthers Oversættelse til Dansk, og nu følger ogsaa herhjemme hele den sentimentale Literatur i Hælene paa Werther, og „de skønne Følelsers“ opstyltede Udgydelser kogte over alle Bredder.

Med en til Tider ligefrem voldsom Ubændighed udtryktes Hjærtets Rørelser i Skrift som i Tale. Venskabet var et skattet Objekt for dette højttalende Følelsesliv, Kærligheden et endnu mere attraaet. Brevvexlingen viser det. Men helt uægte tør dog Bevægelsen ikke kaldes. At *Rahbek* har næret sande Følelser for Madam *Rosing* kan der ikke være Tvivl om; men at han, paavirket af Werther-Literaturen, har exalteret Forholdet udover Virkeligheden og blandet det med kunstige og hypersentimentale Hjærteudgydelser, er tydeligt. I sine „Erindringer“ indrømmer han selv, at hans Ungdomskærlighed næredes ved Drivhusvarme, men siger ogsaa, at den satte sit Præg paa hans Livs Udvikling. Der er megen Werther-Feber, megen Unaturlighed i hans Dagbogs-Udbrud, i hvilke han tiltaler den Elskede med hendes Pigenavn og det fortrolige *Du;* medens Brevene viser, at Forholdet langt fra har været saa intimt, og at Mdm. *Rosing*, selv om hun har følt sig smigret ved den purunge *Rahbeks* Kærlighed og glædet sig over sin begejstrede unge Ven, dog aldrig har delt den. Men der er paa den anden Side en ærlig og oprigtig Lidenskab i den unge *Rahbeks* Kærlighed, der gør ham til Digter i de Skuespil, han skriver paa denne Tid, og som, uagtet de for Nutidens Mennesker er umulige, dog hæver ham højt over det Eftermæle, som Romantikens Folk har sat ham som en udpræget Spidsborger, hvilket han ikke var.

Romanen i Vennernes Liv former sig altsaa: Manden, Konen og den ulykkelige Elsker. Først: Leiden des jungen *Rahbeks*. Dernæst den pikante Situation, der fremkaldes ved, at den lykkelige Ægtemand bliver selve Elskerens Medvider og Fortrolige, medens hun — idetmindste tilsyneladende — er den intet anende tilbedte Genstand. Dertil kommer Roma-

nens Milieu og Baggrund: Theatret og det depraverede Skuespillerliv, der skimtes hver Gang, der løftes en Flig. Det er Brevvekslingens Indhold.

De fleste tænker ved *Rahbeks* Navn kun paa den gamle, lidt naragtige evige Student og Drikkevisedigter, den filistrøse Tidsskriftredaktør, hvis Ravnefjerpen aldrig fik Tid til at blive tør, *Kamma Rahbeks* godlidende „Egern“. Men da han skrev disse Breve, er han en umyndig Yngling paa en Snes Aar, der allerede skrev strænge Theaterkritiker i „Almindelig dansk Bibliothek“, udgav Diderot paa Dansk og fik et Skuespil opført, og trods sin Ungdom blev han taget med Alvor, havde skabt sig et Navn og en Slags Position. Hans Hang til Bohème-Kaffehusliv var naturligvis ikke til Glæde for hans værdige Fader, der ganske vist ikke holdt af hans nøje Kendskab med *Rosings* og alle hans Kunstnerforbindelser, men som tav, smigret ved at der taltes saameget om Sønnens gode Hoved.

Hvorledes Forholdet mellem *Rahbek* og Ægteparret artede sig, om deres Samliv, Spasereturene om Sommeren, Oplæsningerne de lange Vinteraftener, ja om de førte Samtaler giver Brevene, der veksles mellem Vennerne, det paalideligste og et i sin Art ret enestaaende og meget intimt Billede. Brevene fra Mad. *Rosing* ere ganske faa og meget ubetydelige; naar dog et Par af dem er medtaget her i Samlingen, er det, fordi de gennem deres ufuldkomne Form — en aldeles umulig Orthografi, svigtende Sætningsbygning og en næsten ulæselig Skrift som et lille Barns — viser, at hvad *Johanne Rosing* havde lært og evnede, det kom i første Række fra hendes eget Indre, medens hendes Opdragelse havde været forsømt.

Indtil *Rahbeks* Udenlandsrejse i August 1782 har der ret forstaaeligt kun været vexlet Breve dem imellem i Sommertiden. Korrespondancen i disse Aar, der begynder med et enkelt Brev i 1778 for at tage Fart 1780, indeholder dog kun *Rosings* Breve — *Rahbeks* findes ikke. Fra Udenlandsrejsen begynder derimod en meget omfattende og hyppig Brevvexling mellem Vennerne, der varer til ud paa Foraaret 1784.

Manglen af *Rahbeks* Breve fra den første Periode erstattes imidlertid ved hans *Dagbogsoptegnelser*, hvoraf en lille Del forhen har været trykt i Tidsskriftet „Museum“ (1895. I. „Fra Werthertiden“). Det er gennem disse, vi erfarer om hans

Kærlighedsliv og om hans brændende Forelskelse i *Johanne Rosing*. Disse Optegnelser, der findes paa en Del løsrevne, stærkt maculerede Kvartblade, var det han betroede sit Hjærtes Glæder og Sorger. De var hans Fortrolige, og de bærer Spor deraf. I „Erindringerne“ har *Rahbek* kun løseligt strejfet dette Forhold, af den gode Grund, at hans Ungdomskærlighed endnu levede; men her udleverer han sig selv.

Medens disse Dagbogsoptegnelser er medtagne i nogenlunde vid Udstrækning, har det af Pladshensyn været nødvendigt at foretage ret betydelige Forkortelser i Brevene, hvis Antal beløber sig til omtrent 300. Hvad der er udeladt, er dog enten Ubetydeligheder, Indledninger og Slutninger af Breve med gentagne Venskabsforsikringer o. l. eller *Rahbeks* Redegørelser for hvad han ser af fremmed Skuespilkunst, hvorom hans „Erindringer“ giver mere end tilstrækkelig Besked. Retskrivningen er i alt væsentligt den af Brevskriverne brugte.

Med Hensyn til Papirernes Proveniens skal oplyses, at medens de af *Rahbek* skrevne Breve i længere Tid har været indlemmet i det kgl. Bibliothek (Ny kgl. S. 1455 fol.), fandtes først *Rosings* Breve, da en Kasse med Rahbekske Sager, i sin Tid skænket Bibliotheket af Enkefrue *A. E. Boye*, efter Testators Vilje aabnedes i Novbr. 1909.

Udg.

JOHANNE ROSING
(Medaillon af Thorvaldsen c. 1790)

MICHAEL ROSING
(Medaillon af Thorvaldsen c. 1790)

1. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg, 26de Sept. 1778.

Min Rahbek!

Jeg fandt saa liden Glæde i dit Brev, at jeg næsten fortryder at have læst det; altiid det gamle Sværmerie; altiid den mørke Tungsindighed! var jeg ikke saa glad, saa lykkelig som jeg er, burde jeg frygte for at blive anstukken; Du er farlig i dit Sværmerie, og vogt Dig for at gaa forvidt! Du veed hvor svag Mennisket er; slut fra Dig selv! En af dine Venner forlader Dig for en kort Tiid, og strax (uagtet fuldkomnere omringe Dig daglig) synker Du [i] den dybe og farlige Tungsindighed. Hvilken Grille! eller (om Du vil) hvilken Liidenskab! Jeg troer selv det er en Liidenskab, men som Du selv daglig bygger paa med Lyst: ja Ven, jeg troer Du er aldrig gladere end naar Du saaledes raser, aldrig skriver Du med større Ild end naar Tungsindighed er dit Emne, aldrig taler Du fyrigere og mere overtalende end naar „Werther“ er Indholden af Samtalen; ofte har jeg merket af Dig en Slags Misfornøyelse, naar jeg har sagt Dig imod, eller naar jeg har leet af din Heftighed i at forsvare Romanheltene; endogsaa af dit Brev merker jeg den med en tilføyet Advarsel om at forlade dette Væsen, som Du troer forstilt eller laant. Jeg vil heller ikke laane et fremmed Væsen for at blinde Dig med, Du kiender mig for vel; men siden dette Væsen, dette fremmede paatagne Væsen blev Dig saa kiendelig, hvorfor saae Du da ikke ogsaa Aarsagen dertil? Hvorfor kiender Du ikke din Ven fra den rette Side? Jeg skulde kun have tilstaaet Dig min Mening, kun sagt Dig min halve Følelse ved „Werther“ — ved „Sigwart“, og vare vi da ikke begge lige vel farne. Den eene skulde have

ophidset den anden, og i kortere Tiid end vi have kiendt hinanden skulde vi alt have været sørgeligere Exempler end de omtalte.

Beste Ven! Hvorfor merker Du ikke min Hensigt? Hvad Grund har Du til at giøre Dig alting saa suurt? Hvorfor troer Du Dig mindre lykkelig end Du er? Der er et tomt Stæd i din Siæl, i dit Hiærte, din Indbildning har vel en Gienstand, men hvorfor plager Du Dig med saa megen Mistroe om Dig selv? Gud veed jeg vilde regne den Dag, Du erklærede Dig for Gienstanden af dit Sværmerie (saa liigt mit eget) for den gladeste, den bedste, der kunde gives mig i min nuværende lykkelige Forfatning! Følg mit Raad! din Vens Raad! og jeg er vis paa Du vil kysse mig derfor, naar Du har fulgt det. Det er mit Hierte, mit Hierte uden Kappe, der her raader Dig, saaledes blev jeg lykkelig, og saaledes vilde jeg min Ven blev det! Du veed om jeg er din Ven, og troer Du det, er jeg vis paa mit Raad, mit Hiertes Ønske er Dig ikke ligegyldig! Ønsker Du at være ligesaa lykkelig som Du veed jeg er, veed jeg ogsaa, Du ikke glemmer min Bøn. Min Kone, en Engel (til Dig tør jeg sige det) føler saavelsom jeg ved din Tilstand — mit Raad er hendes Bøn (Kiønnet er svagere) — og gyser alt ved dit Sværmerie, frygtende for det har slaget for dybe Rødder; betag os denne Frygt, og vi ville sværme af Glæde, som Du af Tungsindighed.

Min gode Dreng siger: jeg har beskyldt ham for Kryberie? vogt Dig for at lyve mig paa, jeg har kun sagt: Du burde vogte Dig derfor, undgaae alle Leyligheder dertil! men aldrig sagt: Du krøb. Vidste jeg kuns Du var smittet deraf, var jeg ikke et Øyeblik din Ven; troe derfor ikke jeg kunde tænke sligt . . .

Jeg vil ikke give mig vidtløftigere ud denne Gang, vi skal oftere læse hverandres Hierter i Breve! men, min Dreng, ikke saa mørk, ikke saa tungsindig! Du skulde ikke troe hvad det koster mig at svare i denne Tone! Jeg er saa glad, tænk selv i Skiødet af mine

Johanner! af mine Engle![1]) Og kand jeg da være mørk, ikke engang affectere det.

Vores Glæde bliver ikke formindsket ved vores Concerter. To ere lykkelige forbie, og Herskabet ynder baade Musiqven og Sangerne. Første Aften sang *Johanna* din „sprudlende Bek" og *Prams* „Maane", og den anden Aften sang jeg din „Cloe",[2]) og alt blev bemerket og yndet. Saa lykkelig er jeg! o, at Du vilde deele min Glæde og forglemme dit Sværmerie! Mangler Du Venner, troer jeg sikkert Du selv kand danne nye og oprette den Mangel; kort: jeg taaler ikke Du giør Dig dine Dage saa suure, allerhelst da Du selv kand og altsåa bør forandre dit Sværmerie til mere Glæde.

Hofsorgen er rigtig faldt ind,[3]) og i Morgen bliver den andlagt; jeg kommer i Forlegenhed, opfylder Du ikke dit Løfte;[4]) din Sørgetiid maa være forbi maaske for min Skyld.

Bliv for min Skyld lykkeligere! Et gladere Brev vænter din *M. Rosing.*

P. S. Gaae til Sr. *Ewald*,[5]) min Ven, for om mueligt at faae de danske Ord til Duetten, og undskyld mig hos ham, for jeg var saa uhøflig ikke at sige ham farvel! skulde og de ikke være færdige, ønskede jeg Partiet tilbage for at synge det som det er. Lev vel!

2. *Af Rahbeks Dagbog.*

5. Oct. 1778.

Til Elise.[6])

Et Brev fra Dig — fortreflige — et Brev til mig — og jeg — jeg kand ikke ile til Dig og kaste mig for

[1]) Ved sine „Johanner" mener Rosing sin Hustru og sin lille Datter Johanne Ophelia, født den 11. Juli s. A. Hun kaldtes ellers Ophelia eller Philla.

[2]) „Cloe" er vistnok den samme „Aria", som forekommer i tredje Akt af Rahbeks Skuespil „Sophie Brauneck". Ogsaa i Alm. dansk Bibl. IV. s. 148.

[3]) Arveprins Frederiks Svoger, Hertug Ludvig af Mecklenburg—Strelitz var død den 12. September.

[4]) At laane Rosing sit sorte Tøj.

[5]) Digteren Johannes Ewald, som Rosing beundrede stærkt, og hvis Bekendtskab han havde gjort i disse Aar.

[6]) Naar Mad. Rosing her apostroferes „Elise", er dette Navn utvivlsomt valgt som Symbol paa ulykkelig Kærlighed, idet en af Rahbeks Bekendte, Secretair, senere Toldkasserer, Generalkrigskommissær Joh. Peter Henrik Harboe havde skrevet en Elegi, hvori Heltinden bar dette Navn. (Erindringer I 282.)

dine Fødder og bevidne Dig, hvad jeg føler. Du ønsker mig at blive lykkelig — Ha! Du ene kunde giøre det, og dog, Du kunde ikke giøre det — ikke nu? Hvad kunde Du giøre, som Du ikke giør? Du adspreder mine Sorger ved din Opmuntring, Du deeler dem, Du agter mig — Du kalder mig din Ven, fordi jeg er din Mands — Din Ven! Ha! hvis det var sandt, at slige Talemaader knyttede Venskabet, hvor stolt vilde jeg da ikke blive af dette Navn! — Ikke faaer Du dette at læse, førend, og Gud veed naar det skeer, jeg enten bliver lykkelig i dine Arme — og hvor liden Udsigt er dertil — eller jeg holder op at leve — og kan usynlig svæve om Dig og opvække Serapher til Rødme ved at tale til dem om dine Fuldkommenheder. — Da, da skal Du først erfare, hvem denne var, som min Siæl tilbad — at det var Dig — intet vanhelligt Øye skal see det Brev, Du skrev mig til — jeg sværger det ved Dig! Ingen uden jeg skal læse det — det vidner om dit ædle Hierte. Dit Venskab — jeg læste dit Venskab af din uøvede Skrift, hvor siælden beærer Du nogen dermed — den vidner det — og mig — mig skriver Du til — ved Gud hafde det været bedre skrevet, havde det ikke været mig nær saa kiært. Din *Rahbek.*

3. *Af Dagbogen.*

Torsdagen, 7. Oct.

Ha, kiændte Du al den Salighed, Du skiænkte mig — min søde Melancholie begynder jeg at føle igien, og ikke den allene — Glæde, salig Glæde udbreder dit Brev i min Siæl — saliggiørende som dit Smiil, som din Røst forjager det hver en Kummer af min Siæl. — Alting synes mig let og bedre. — Hvad ikke er Du eller Dyd — og aldrig har min Siæl kiendt denne, elsket denne høyere, end siden Du kaldte mig din Ven. — Af Dig skal jeg lære at agte den høyere end alt. Ha! dit Exempel skal opflamme mig og veilede mig. De skal engang blive lykkelig — saa skriver Du

Engel! — Ha, jeg er det alt, jeg er det alt — men fuldkommen lykkelig, det er jeg ikke, det bliver jeg ikke, det kunde jeg ikkun blive ved Dig. — Og da jeg ikke troer det af Din Mund, kan Du være vis paa, jeg troede det ikke, om saa Lykkens Gudinde selv forsikkrede mig derom.

4. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 8. Oct. 1778.

Igaar, da jeg kom fra Concerten, fik jeg først dine Breve. Duetten, saa god, saa stolt den var (din Poesie) fik jeg, da vi havde qvæded den Italienske. Min Skyld var det altsaa ikke, at den ikke blev repeteret 3 Gange for 2. Din Poesie fortiente det, beste Ven (Skam for Danmarks Barde)[1]) — din Siæl formørker hans Genie.

Min *Johanna* (din Correspondenter) giorde mig saa bange, da vi vare i Concerten igaar, at jeg skiælvende sang din „Søvn“;[2]) en græsselig Hovedpine kom hende til at blegne, og hendes kierlige, ømme Øyne vare matte som Søvnen, og mig skrækkeligere end Døden. Vidste Du, eller kunde Du indbilde Dig, hvor kiær denne Engel er din *Rosing* (men ney, det kand Du endnu ikke), da ville Du i det mindste ynke ham i slige Tilfælde! Endnu medens jeg skriver Dig disse Linier til sover hun, og jeg seer til hende, og synes, at hendes Ansigt bliver alt meer og meer muntert. Endnu lader jeg hende sove, og saa (naar Caffeen er færdig) vogner jeg hende med et sædvanlig Kys.

To Poster i dine Breve maae Du lade mig opholde mig ved; dine Breve er min heele Læsning, og intet læser jeg tiere end det, hvor Du undrer Dig over, at vi Begge kunde blive et sørgeligere Exempel end de 2 omtalte. Din Reflexion er efter min Tænkemaade for kold for en Ven, og endnu koldere for en Ven af

---

[1]) Ewald, som saaledes ikke havde sendt den i Brev Nr. 1 omtalte Oversættelse af den italienske Text.
[2]) Et Digt, der vistnok er utrykt.

„Werther“. Troer Du da, at Venskab, det varme Venskab, *Rahbek* og *Rosing* have for hverandre, ikke skulde være stærk, henrivende nok for at giøre os ved en tøylesløs Lidenskab begge ulykkelige? Hvor indskrænket maae da ikke dit Begreb være om Venskab? Ved at kiende Dig har jeg lært hvor liden Forskiel der er imellem Lidenskaben: Kierlighed, og Tilbøyeligheden: Venskab; meer henrivende er den første, men føler man ikke ogsaa himmelsk Glæde i Skiødet af en oprigtig Ven? Og forestil Dig din Vens Skiebne som „Werthers“! Og vilde da ikke dit Exempel blive ligesaa sørgelig (skiønt paa en anden Maade) som din Vens? Overvey dette og beskyld mig saa, om Du kand, for at jeg sætter Sauss derpaa. Tiden nærmer sig (siger min *Rahbek*), da vi ikke uden i Breve kand sige hverandre, at vi ere Fostbrødre,[1]) — (min Tanke!) men det kunde nok min Dreng lade blive ude. Hvorfor erindre det nu? Vi ville qvæle den Tanke! Lad os ikke erindre den! Vort Venskab er for varmt til saadant Farvel, jeg vil glemme det til Øyeblikket; og da ville vi drikke os et Ruus af hverandres Taarer! Min *Johanna* vognede og saae mig skrive og græde og græd med. Bedste Ven! dine tungsindige Breve ere os sørgelige, vær dog mere munter! Ofte bringe de mig kuns af det gode klare Lune, og saa søger jeg den tykke, mørke Granskov og bliver mørkere selv; men jeg har mine *Johanner* (Gud ske Tak); men Dig, min Ven! Dig selv kan jeg ikke taale i denne Tone, omskift den dog med en bedre! Din *Rosing*, min *Johanna*, begge (Gud ved det) ønske det. — — —

5. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 17. Oct. 1778.

— — — Du kommer Dig, min *Rahbek*, af din Galskab — og Du seer ikke min Glæde derved? Hils

---

[1]) Der gik dog henimod 3 Aar, inden denne Rahbeks længe omtalte Udenlandsrejse blev til Alvor.

Pram, hils *Kierulff*[1]) fra din *Rosing* og kys dem. Du skylder dem det, og jeg skylder dem det for Dig. Min *Johanna* er ogsaa saa glad ved dette Tegn, at hun ofte ikke kand see sin *Rosing* for vederqvægende Vandskyer; saa glade ere vi ved vores Vens nye og fornuftige Tilstand, og bør vi ikke det? Glæder ikke min *Rahbek* sig ved vores Glæde? Græder ikke min Dreng, naar jeg lykkelig omfavner og synker i mine *Johanners* Arme? Ja, min Dreng, vi ere Venner. — —

Endnu veed jeg ikke hvad Tid vi skal til Byen. Rygtet er forskiellig og jeg vil ikke sige hvad Tiid Du kan vænte mig, for ikke at narre Dig, jeg veed hvor ubehageligt feylslaget Haab er.[2])

6. *Af Dagbogen.*

Fredag 20de November.

I saa lang Tid har jeg ikke tænkt Dig uden som i en Drøm. Min Siæl, der har lidt med mit Legeme, eller maaske har voldet dettes Lidelser, har været for uvirksom, for lidt ætherisk til at tænke Dig, reen og fuldkommen, som Du er. Selv endnu kan den det ikke. Jeg saae Dig i Tirsdags,[3]) store fuldkomne (som Du er), og jeg beundrede ikke din Kunst, men dit Hierte. Det talte, da Du skulde skilles fra din Dorval, fra din Siæls elskede. Maatte han dog giøre Dig saa lykkelig, som Du fortiener! — „Kun din! saa døer jeg glad!" — Jeg hørte det af din Mund! og jeg saae dit Øye istemme det. O! Du, som selv ikke har nogen Brøde at bebreide Dig! vogt Dig, at ikke nu min Feil skal være den første. — Om jeg misundte min Ven! Om jeg sukkede

---

[1]) Rahbeks Ungdomsvenner: Christen Henriksen Pram (1756—1821), æstetisk og nationaløkonomisk Forf., Medudgiver af „Minerva". 1781 Fuldmægtig i Økonomi- og Kommercekollegiet. Død som Toldforvalter paa St. Thomas. — Jørgen Kierulf (1757—1810) blev 1791 Prof. i Historie, 1794 Medlem af Teaterdirektionen. Pram var paa den Tid Huslærer hos Etatsraad Bornemann og Kierulf læste til filologisk Examen, men de blev begge Rahbeks bedste Venner og Medarbejdere i hans Tidsskrifter.

[2]) Mandagen efter, da Hoffet tog til Kbhvn., forlod Rosings Fredensborg.

[3]) Tirsdag $^{17}/_{11}$ 1778 spillede Madam Rosing i Syngespillet „Købmanden i Smyrna".

over, at det var ham og ikke mig, hvis elskede Du vilde døe. Var det da min Brøde. — Fuldkomne! jeg saae Dig da, Du rev min hele Sjæl med Dig — den fulgte Dig — men Du smeltede den ikke som fordum, naar Du som Eugenie[1] — Jeg følte Dig lide. Min Krop skiælvede, mit Bryst blev trangt og fandt ingen Lindring.

7. *Af Dagbogen.*

9. Decbr.

Til Elisa.

Stedse lærer jeg meere og meere at kiende Dig, og stedse elsker jeg Dig høyere og høyere. Men denne Elskov — Ha! den giør ikke mig lykkelig, ikke Dig. Ha! den kunde giøre Dig ulykkelig, dersom Du deelte, eller din Mand kiendte min. Forlad mig det, fuldkomneste! Ofte vaagner den Tanke i min Siæl, hun føler, hvad jeg lider; stundom denne: hun ynker mig, og skiønt siælden, skiønt imod min Villie, har jeg og tænkt den Tanke: hun elsker mig. — Under Læsningen af „Lina“ torde jeg ikke see paa Dig — jeg skimtede en Bevægelse hos Dig, som jeg ikke torde undersøge.[2] Men nei Du kan det ikke, det var mod din Pligt. Men dette vil jeg troe, at dersom det ikke var mod din Pligt — da maaskee — mit Hierte er ikke fuldkomment, reent som dit, men dog dannet derefter, sympathiserer ofte med dit — ja næsten altid. Og min kunde Du ikke blive? Og han, som for smaae ubetydelige Ting bliver saa hæftig mod Dig — der ikke føler hvad han besidder i Dig — han besidder Dig — hans Læber hæfter til dine. Kone! forlad mig! I Aften! I Aften fandt jeg din Mand Dig saa uværdig, og dog taug jeg — haardt — jeg burde have sagt ham

---

[1]) I Hovedrollen i Beaumarchais' Skuespil „Eugenie“, første Gang opført 31/1 1775. — Eftersætningen mangler.

[2]) Rahbek fortæller i „Erindringerne“ hvorledes han gerne paa sine Aftenbesøg hos Rosings medbragte et eller andet fremmed Skuespil, som han oversatte fra Bladet.

Sandheden. — Men den Deel, mit Hierte lønligt tager deri, tillod mig det ikke.

8. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn. 2den Juledag 1778.

Igaar (O salige Dag for følende Hierter!) henrev den store, ganske overordentlige *Bastholm* [1]) alle, som havde Hierte, og de, som intet havde, kunde dog ikke andet end beundre Taleren. Merker Du, min Ven, at *Bastholm* er Skyld i, at jeg skriver Dig til? O! kunde jeg sige Dig alt, hvad jeg følede ved at høre, ved at see ham, og endnu [mere] ved at tænke mig denne salige, thi endogsaa hernede er han salig.

Gud! din Fødselsdag saa stor, saa uendelig saliggiørende, aldrig blev den tænkt af mig større, aldrig følede jeg saaledes det høytidelige ved den, aldrig henrev din store Forjættelse mig i saa salige godgiørende Følelser. Og din *Bastholm* — o Gud! — ja din, thi Du selv, Du selv maae elske ham! Ham — ham — (O at jeg kunde udtrykke mig) han lod mig føle en Salighed, høytidelig som Englenes, der siunge din Lov, Du Algode! O var dit Ord saa kraftig i enhver Lærers Mund, hvor vilde ikke vi faldne da snart reyse os, og hvor snart vilde Du ikke komme til at udraabe det næsten glemte Ord ved at see ned paa Verden: *Den er saare god!* Alt dette lovede dog *Bastholm*, men Tiden, den bestemmer Du selv, Alviise!

Og den Tiid skal dog komme? O salige Tanke! O Algode, lad mig ikke feyle i mit Haab! og det maae jeg ikke, det skal jeg ikke. Tanken om een Hiord og een Hyrde læger igien, hvad min Tvivl knusede.

Min Ven! Tilgiv din *Rosing*, at han gaaer uden for den sædvanlige Maade at skrive paa. Jeg kand ikke, umuelig kand jeg dæmpe den Glæde, jeg følede igaar, og føler endnu, og vil og skal og maae føle ved at

---

[1]) Den senere kgl. Konfessionarius Christian Bastholm (1740—1819) var samme Aar blevet Hofprædikant og vakte strax megen Opsigt ved sine Taler.

tænke alt det Gode, den store Dag skiænkede os Mennisker. Igaar, saa glad som en af dem, der knæler ved den Høyestes Throne og bestraales af dens blindende Glands, ja saa henreven, at jeg troede mig ikke mere at være blandt Mennisker, erindrede jeg mig min Ven saa langt borte, og erindrede mig, da jeg spurgte ham: „Du vil altsaa opoffre en Prædiken af *Bastholm* for at ennuyere Dig derude," og erindrer Du, hvor koldt Du svarede: „Paa Nyaarsdag faaer jeg ham jo at høre." Bebreydende Erindring! ifald Du kand føle noget ved det jeg føler? Hvilken Forskiel imellem Dagene? En Fødselsdag, saa stor, saa salig for os, skulde staae i Ligning med en blot Nyaarsdag? O falske Tanke! Men den kunde Du aldrig tænke, ney, min *Rahbek*, Du tænkte den ikke, Du kunde ikke; og aldrig var Du min *Rahbek*, naar Du kunde det. Ven, lad dog ikke de flaue Forlystelser, Du kand finde derude, holde Dig fra *Bastholms* Nyaars-Prædiken, lad heller ikke din *Rosing* faae Aarsag til at beklage sig over din Følelsesløshed for den salige, den største Religion ved at lænke Dig for meget til den søvnige og ufølsomme Verden!

9. *Af Dagbogen.*

27. Decbr. Roskilde.[1])

Ædle! det er ude med mig, og Du er Skyld deri. Min Lidenskab for Dig, for Dig, som jeg ikke kan haabe at besidde, fortærer mig. — Og dog, hvorfor beskylde Dig — jeg selv er skyldig; kan Du til, at jeg elsker Dig — og jeg, jeg er uskyldig — er Du ikke elskværdig som din Dyd, og er det da Last at elske Dig? Dog nok, det er ude med mig. — Maanen skinnede i Aften, jeg seer den saa gierne paa den blaae stiernebestrødde Himmel — dens Glans var klar og blid som din — herlige! Det var Midnattens høytidelige Time. — Efter at have seet Naturen forskiønnet ved Maanens Ynde, der udbreder sig paa den, gik vi

[1]) I Julen besøgte Rahbek en Familie From i Roskilde.

over Kirkegaarden, dette hellige, stedse mig høytidelige Sted — og jeg var saa kold ved alt dette. Jeg følte, at jeg hafde tabt min Følelse — og nu, nu da jeg er borte fra Dig. Ha! en Dag — og atter een Dag — og da — da er jeg hos Dig.

---

10. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 17. Maji 1779.

Her er vi da — saa glade, saa glade som Fuglene i Foraaret. Troe mig, min Broer! I Løverdags havde vi en af de herligste Aftener, Mennisket kand nyde. Vi ginge (min *Johanne*, som kand gaae og jeg) ud i den Skov, som løber til Asminderød, hvor jeg for 2 Aar siden skaer Hendes og mit Navn, og siden *Ophelias*[1]) (den godes) i 2 Træer, der groe saa tæt ved hverandre, som om de vare skut af en og samme Roed; under disses tætte og mangfoldige Grene sadt vi os, vi saae til vores Navne, og vores Hierter vare saa fulde af Glæde, at den giorde stum og stirrende. Da brød Giøgen ind i vores stille Glæde (thi han var vores Nattergal), og den giorde os endnu mere rusende, og nu skulde der intet mindre til at vække os end 2 sørgelige Landsbyeklokker. Jeg var just sunket til hendes Hals, da Spaadommen om Menniskets Liv ved Giøgens Kukkuk og den sørgelige Landsbye-Klokkes Lyd rystede mig. — Jeg saae til vores Navn, jeg betragtede vort tætte Tag og igien sank ned og glemte baade Giøg og Landsbyeklokker — og min egen Dødelighed. — — — Jeg veed ikke om det var af Svaghed eller for megen Menniskelighed, men endog efter Giøgenes og Landsbyeklokkernes Lyd var vores Ønske: „O, at *Rahbek* var her, dersom han nu var her!“ — Dreng! Du har forhexet os med din Godhed eller

---

[1]) Rosings ældste Datter, Ophelia, var født 11. Juni 1778. Hun blev 1798 gift med den bekendte Industridrivende og Politiker Johan Christian Drewsen (1777—1851), der 1810 overtog Strandmøllen. Hun døde 1824. Digteren Johannes Ewald havde givet hende Navnet Ophelia.

Menniskelighed! *Rahbek! Rahbek!* Du berøver Dig og os en Salighed (og betænk det er for meget at rane), dersom Du ikke kommer herud!

11. *Rosing til Rahbek.*

10. Junii 1779.

— — — Min *Rahbek*, jeg haver aldrig følet de Smerter, som jeg i denne korte, men vist stærke Sygdom har følt, og Forsynet, det store algode Forsyn, saae til *Johannas* (thi jeg fortiente det ikke) Taarer, og gav mig hende og Dig. Jeg ogsaa, min Broer, jeg vovede at bede Forsynet at spare mig endnu for mine *Johanner* og Dig, med Taarer bad jeg og føldte ikke til Sygdommen. Ha! min Broer, min *Johanna* laae over mit Bryst, trykkede sit Ansigt tæt ind i min Hals og zittrede, jeg saae ikke hendes Taarer, men føelte dem, paa min Hals trillede de og samlede sig med mine. Min Gud! hvor det var sødt! Hun græd og — for at miste mig (Du kan begribe det, min Broer, men neppe nogen anden), ogsaa at Suk og Taarer for Dig flød der; ney, jeg kand ikke mere om denne Scene, nok Forsynet hørte Bønnen, uagtet den var stum.

Det giver mig igien til mine umistelige Venner, og spaaer mig mange, mange glade Dage med min *Johanna*, min Dreng,[1]) og *Ophelia*, som idag fylder et Aar. Ønsk — beed med mig, at hun maatte blive dydig som Du og god som vi! Da bliver hun Forsynets Yngling, og da er hun lykkelig. Vær nu ubekymret, min beste Dreng, jeg er ganske uden Fare og har allerede været paa Concert, skiønt meget daarlig, men i Dag er jeg ganske ferm. Kom dog herned til mig, jeg længes, min Broer. Vort Venskab udfordrer, at vi dog see hinanden imellem, det er en stor Forfriskelse, det har Du selv sagdt mig.

---

[1]) Denne Betegnelse er Rosings „Kælenavn“ for Rahbek. — „Dreng“ brugtes iøvrigt endnu i Oldsprogets Betydning som Betegnelse for en Yngling.

12. *Af Dagbogen.*

15. Junii [1779.]

Beste!

Saalænge savne Dig! — Forlad mig, at jeg har maattet savne Dig saalænge, at jeg ikke har kunnet komme ud til Dig meere end den ene Gang! Gud veed, jeg har ikke afladt at ønske det! — Men jeg har ikke kunnet naae det. Imidlertid Tak for den ene Gang! Tak for alt dit Venskab for mig, for de lykkelige Øyeblikke Du skaffede mig! Himlen give Dig mange lyksalige Aar til Løn derfor. Din Datter voxe op og blive som Du i Hierte og Genie, Ynde og Opførsel! Længe leve hun med Dig!

13. *Rosing til Rahbek.*

22. Junii 1779.

Min egen Dreng!

Dit Brev er saa dorsk — Aarsagen dertil er ganske falsk, thi om Du vilde giøre Dig Umage for at kalde de Øyeblikke tilbage, som haver saa meget glædet din Siæl, er jeg vis paa det kunde giøre ligesaa stærk Indtryk hos Dig, som naar Du indbilder Dig hele „Werther"s Situation, og føler den; med mindre Du vil statuere, at Glæde ikke giør ligesaa megen Virkning og kan henrive ligesaa stærk som Sorg; eller (men det skulde ved Gud giøre mig ondt) er „Werther" en bedre Ven af Dig end jeg? Fortiener han bedre dit Venskab end Jeg? Oh! saa siig mig paa hvad Maade, han haver erhvervet sig det, at jeg kand lære den. Er Du ikke saa fuldkommen min som Du er *Werthers* Ven — saa skal, saa maae Du blive det! Jeg er varm, min Dreng, og saaledes er jeg, naar jeg skal være nød til at trygle Dig om at være det. Du har ogsaa Ild, der undertiden brager heftigere end min ulmer; men Du, Du selv slukker den saa tit, og ofte for pludselig; søg heller at være Huusholder over den overflødige og underhold en tempereret, den er alletider sundere end den skarpe Kulde og brændende og bragende Ild.

Jeg læste begge dine Breve til *Warensted*, der synes mig som de bør og som din og min *Darby* fortiener den.[1]) Paa Løverdags Aften sees vi endelig igien, og et varmt Kys skal være mig i Stæden for dit kolde Brev.

14. *Af Dagbogen.*

25de Junii.

Fuldkomne!

Du vender tilbage, og al min Glæde med Dig. I Morgen kommer Du, og mit Hierte siger mig, at Du kommer tilbage, min Veninde, som Du reiste. Din Mands Taushed kunde forfærde mig, hvis jeg ikke vidste dette. — Hvor let, hvor rask vil jeg ile Dig imøde. — At see Dig, hvilken Lyst! [2])

15. *Af Dagbogen.*

30te Junii.

Atter i Dag et *Lotte*-Træk! og i Overgaars med! — din kiære *Rahbek!* saa kaldte Du mig? — Er det ikke *Lottes* „Lieber *Werther!*“ — og din smigrende Compliment om din Fader til mig, var det ikke *Lottes* til *Werther* om hendes Moder! — Mon Du derfor har saa fuldkommen Liighed med *Lotte* for at forberede mig til, at jeg fuldkommen engang skal ligne *Werther!* Uden Tvivl derfor gav Skiæbnen Dig den, thi det kan ikke være Copie-Syge hos Dig, da Du ikke kiender *Werther.*

16. *Af Dagbogen.*

26. Sept. 1779.

Elskede!

Kunde jeg kaste mig paa din Haand og udgræde den Beklemmelse, det sære, der er i dette Hierte. Under

---

[1]) At Rahbek ligesom Vennen saa paa Warnstedt med fjendtlige Øjne er en Selvfølge. I ovenstaaende Brev hentydes til Rahbeks tre Akts sentimentale Ungdomsarbejde, „Den unge Darby“, der var indleveret til Teatret, men først kom til Opførelse det følgende Aar (6/4 1780). Madam Rosing spillede den kvindelige Hovedrolle.

[2]) Den 27. Juni fødte Madam Rosing en Datter, Golla Thalia, der blev døbt i Slotskirken i Kbhvn. d. 3. August og døde 1785.

Læsningen af „Claudine“ [1]) sagde Du mig den smigrende Compliment, som lærte mig, Du havde læst Brevene [2]) og med Agtsomhed. Nu vel, de ere skrevne for at behage Dig, uden at jeg den Gang vovede at haabe det. Men under Læsningen af „Stella“, [3]) naar jeg undertiden skimtede Dig — min Barm var for trang — jeg sagde din Mand noget, som gierne kunde været ham Oplysning, hvis han var paa det rette Spor. Jeg vandrede fra ham, ned at skue Maanen; jeg ventede, at dette Syn og den barske Høstvind skulde aftvinge mig Taarer, og de skulde lindre mig — Taarer gleede — men endnu — endnu føler jeg, og maae stedse føle noget tomt i min Barm, som Du — Du eene kunde have opfyldt — Ha! og nu ikke kan.

Rosings vender 8de September tilbage fra Fredensborg, og Vennernes Korrespondance standser derfor foreløbig. Den følgende Vinter kulminerede Rahbeks Kærlighed til Mad. Rosing — i „Erindringerne“ kalder han 1779 den lykkeligste i hans Liv — og denne Følelse styrkede yderligere hans Teaterinteresser, i hvilke han naturligvis i ungdommelig Begejstring tog ubetinget Parti for Rosings mod dem, han ansaa for deres Fjender, særlig Teaterdirektøren Warnstedt og Skuespilleren Schwarz.

---

17. *Af Dagbogen.*

Torsdag 1. Oct. 1779.

Dyrebare!

Det store Skridt er vovet, som skulde befrie Dig fra *Warnstedts* Jernfængsler. [4]) Vee ham at [ɔ: om] han vovede at bruge det mod Dig! Dette, haaber jeg, skal styrte ham, og han skal falde som et Fòrsonings-Offer

---

[1]) Ungdomsarbejde (Claudine af Villabella) af Goethe. Anvendt som Syngespiltekst og komponeret af Schall, opført 30/1 1787.

[2]) En Afhandling af Rahbek om de danske Skuespillere i Alm. Dansk Bibl. 1779, der gik forud for de sammesteds publicerede, men først i 1782 som selvstændig Bog udgivne „Breve fra en gammel Skuespiller til sin Søn“.

[3]) „Stella“, antagelig Goethes Skuespil.

[4]) Dette hentyder til den Arrest, Warnstedt fik oprettet i Skuespilhuset paa Kongens Nytorv i den Hensigt at fri Skuespillerne fra at blive slæbt til „Blaataarn“. Warnstedts gode Hensigt blev imidlertid ilde udtydet, og Arresten kun anvendt en eneste Gang overfor en genstridig Danser (Overskou III. 167).

for Dig. Ha, med hvilken Ild jeg skrev mod ham! Du, du begejstrede mig! og i Aften under Læsningen af „Sophie“.[1]) *Olsen! Olsen!* Du kiændte „Sophie“ og „Meinhard“; kiender Du ogsaa „Waldfels“? — Kiender Du den Ulyksalige, som sukker for dine Fødder. Jeg er ikke i Stand til at udfinde det! — Men enten Du veed det eller ei, elsker, tilbeder jeg Dig og er gandske Din

C. Rahbek.

18. *Af Dagbogen.*

26de Oct.

Ja! det ene Menneske er det andets Diævel! ulyksalige giør de hinanden, med Villie og Hændelsesviis, og det er alt; din Mand spurgte mig i Dag, om han var min Diævel! Det var mig tungt at fortie ham, han er det! Er det ved sin Opførsel mod Dig, som han ikke giør lykkelig; den myndige Maade, han omgaaes Dig paa, hans Grovhed! Ha! jeg erindrer, hvad Du sagde om din *Ophelia*, Du ønskede hende aldrig at blive givt! Han er min Diævel, jeg vil ikke engang tale om, han besidder Dig, det eeneste i Verden, der kunde giøre mig lykkelig; men Du! er Du det ogsaa; volder Du ikke al min Kummer; Engel! Du min Diævel! Ha hvad kand Du dertil? Kandskee ser Du lønlig, at jeg vilde have lagt mig din Lykke mere paa Hierte? Kandskee deeler Du min Kummer; kunde jeg kun eengang tale med Dig eene om sligt, at jeg kunde fornemme, om Du tænkte endnu om mig som fordums, da Du ikke begreb Grunden til min Kummer. Ha! jeg frygter Du kiender for vel Aarsagen til mine Lidelser? og de forøger dine?

Ha, hvis jeg var din Diævel!

---

[1]) Rahbeks andet Drama „Sophie v. Brauneck“, der til Trods for alle hans Anstrængelser aldrig naaede frem paa Scenen. Det er at læse som en Ventil for de stormende Følelser, der i disse Aar beherskede ham; i Sophie og Meinhard har han laant Træk fra Rosings. Waldfels, den ulykkelige Elsker, skulde være ham selv.

19. *Af Dagbogen.*

Fredag den 29de October.

Engel!

Du kiænder mig! Ja, af 100 Ting sporer jeg, Du kiender mig; Trækket med Tegnebogen; men end mere det med Knapperne; der staaer en Vergisz-mir-nicht i dem, De kan have dem til en Amindelse af mig; og især paa det i Aften om at døe; Du har Ret, Engel; at døe nu, var det Beste for mig; men saadan maae jeg døe, at det ogsaa bliver det Beste for Dig, at jeg ved min Død formindsker, eller maaskee ender al din Nød. Derefter vil jeg leve; leve for Dig, da jeg ikke kan leve med Dig.

20. *Af Dagbogen.*

Løverdag den 30te.

Dyrebare!

Nei Du kiænder mig ikke. Kunde Du ellers tillade saadan en Samtale som i Aften; ha! den giennemborede mit Hierte ligesaa meget som den foregaaende Samtale om din Giæld; den nager, trykker, knuser Dig! Var jeg dog i Stand til at hielpe Dig? Men jeg bliver det vel engang, og da skal din Nød være endt.[1]) Ha! havde Du givet Agt paa mig i Aften under din Mands Fortælling, da havde Du læst i mit Øye, i min Miine, hvordan jeg var tilmode.

21. *Af Dagbogen.*

7de Novbr.

Elskede!

I Dag er det 2 Aar siden jeg første Gang talte med Dig! — Jeg sagde Dig det, dyrebare! Mærker Du, hvor hellig Du giør mig enhver Ting. Jeg glemmer aldrig Jomfrue *Olsen* i sin Deshabillé, accomoderet, men intet Andet. — Ha! da havde jeg saa ondt ved at tale med

[1]) Rahbek havde arvet 12000 Rdlr. efter sin Farmoders Broder, Konsumptionsskriver Knud Jacobsen Lyne, der døde 1775, 72 Aar gl.; disse Penge blev ham dog først udbetalt ved Enkens Anne Sophie Lynes Død 1. Januar 1789.

Dig — og nu? — Jeg føler det, at Du hos fremmede taler om mig som din nøyeste kiæreste Ven, erkiendtlig føler jeg det. De Ord til Frue *Preisler*[1]) i Gaar Aftes: „jeg kiænder *Rahbek* saa vel; han kommer daglig til os“ — glædede mig saa; næsten smiggrede jeg mig med, Du var stolt af mit Bekiendtskab og Venskab.

22. *Af Dagbogen.*

17de Novbr.

Engel!

Jeg kan ikke forstaae Dig; altiid bliver Du forvirret, naar der tales om jeg skulde elske Dig; jeg erindrer endnu, da Du sagde: „Kjærlighed! — ja, saameget som en Ven kan have“, og den Forvirring, hvormed Du sagde det, og hvor nær Du tog Dig det, da jeg fik Skyld for *H.s*[2]) Vers til din Ære; sikkerlig har de bragt Kierlighed for Dig ind i Spillet med — o, jeg kunde betale Hr. *Gjelstrup* et Consortes derfor, hvor jeg skulde drikke dem til![3]) Men imidlertid, jeg giør Forsøget rimeligviis i Morgen med det andet Vers til din Ære; dette er da fra mig, mon Du vil kiende det? — Og hvis de kiende det, hvad vil de da sige? sige de noget, da bort — bort fra dig — hvor vel Du sagde mig i Aftes, Du var saa vant til mig, Du ikke kunde undvære mig — men jeg vil ikke være din Diævel; hellere flye Dig. Imidlertid Tak for din deeltagende Godhed! Tak

---

1) Ligesom den norske Student Rosings Forelskelse i Jfr. Olsen drev ham til Theatret og til Giftermaal, blev kort efter en glad Kjøbenhavner af god Familie, den unge Kancellist Joachim Daniel Preisler (1755—1809) magttaget af Skuespillerinden Marie Cathrine Devegges 16aarige Dejlighed (1761—97), og et halvt Aar efter Rosing giftede han sig og debuterede. Det var Skandale og Familiesorg. Men medens Rosings vandt Ry for et meget smukt Familieliv, skejede Preislers ud. De var udmærkede Kunstnere, men holdningsløse Mennesker. Forholdet mellem Familierne var derfor meget vaklende. 1792 brød Preisler ud og forlod Kbhvn. med en Skuespillerinde, og da han 1798 kom tilbage, var han tabt for Scenen. Den straalende Mdme. Preisler sank hurtig ned i et uordenligt Liv og døde kun 36 Aar gl.

2) Vistnok et Digt af den unge Student Frederik Christian Hjort (1760—1820), der 1789 blev Præst i Hyllested i Aarhus Stift.

3) Skuespiller Adam Gottlob Gjelstrup (1753—1830). Meningen er naturligvis, at der i Skuespillerkrese har været skumlet over Rahbeks Kærlighed til Md. Rosing — den han med sin Aabenhjærtighed lidet havde forstaaet at skjule (sml. senere Brev No. 77 fra Rosing til Rahbek). Iøvrigt var det dengang ganske almindeligt, at alle „Actricer“ havde deres offenlig udpegede Elsker.

fordi Du vilde, jeg skulde love Dig aldrig at drikke formeget, naar jeg tog ud. — Engel! Tak for alt dit Venskab!

23. *Af Dagbogen.*

21de Novbr.

Olsen![1])

Ha! Bar Du dette Navn endnu, da var der Haab om, Du kunde ombytte det med mit. Du vilde, jeg skulde gratulere Dig dertil! — — Ha! Engel, hvormeget hellere havde jeg ikke blevet hos Dig i denne Time og hiulpet Dig at forslaae den saa grundede Tungsindighed, end jeg nu anvender den paa at giøre vidtløftige Tilberedelser for at tage et Sted hen, hvor jeg ikke vil fornøye mig; skulde jeg kunne fornøye mig, hvor Du ikke er? Vil ikke dit Billede svæve overalt for mig og borttage alle andre Billeder! Jeg vil see dit Billede, men ikke med salig Henrykkelse, tungsindig grædende vil jeg see Dig! Istedenfor Musiken vil hans buldrende Stemme lyde for mig! Hans! — Jeg kan ikke nævne ham, som er din og min Skiæbne! Ha, Du klager din Nød for mig! for mig — for at lære mig, at han, som besidder Dig, ikke er Dig værdig! ikke giør Dig lykkelig! — Ha! kun det fattes endnu! — kun det! — kun skal jeg hade ham, og saa vil det gaae godt. Ham, som belønner din Kiærlighed med Grovhed, med Haanhed, med Myndighed! — De Øyeblikke vi skal være sammen, er næppe mange; men nogle af dem skal jeg anvende paa at forsøge at giøre ham menneskeligere om mueligt. — Hvis ikke — hvad da?

24. *Af Dagbogen.*

18de December.

Elskede!

Hvad Du skulde give mig paa min Fødselsfest? — Et Kys turde jeg ikke begiære, skiønt det laae mig paa

[1]) I Rahbeks Erindr. IV, 334 læses: „Det var Vane mellem os, der havde lært at beundre og højagte Mad. Rosing fra hendes tidligere Dage, at nævne hende ved dette hendes Pigenavn."

Tungen; Du ønskede mig mange Aar som dette! kunde Du ønske mig mange Aar som de sidste 3 Maaneder, hvis Du kiænder mig? — nei, din Agtelse, dit Venskab maae Du skiænke mig bestandig; og dit Ønske maae være at jeg maae see Dig lykkelig, hvis det var mueligt, bidrage noget dertil, og da døe! — Jeg har saa ondt ved at vogte mig for at være bitter mod din barske, naragtige Mand — og din Føyelighed mod ham giør mig dobbelt rasende; jeg vovede ikke at bede om dit Kys i Aften for hans Skyld — hvorfor satte Himlen Rosen mellem Tiørnegiærder?

Der findes fra nu af ingen Dagbogsoptegnelser af Rahbek før omtrent et Aar efter.

---

25. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 13. Majl 1780.

Min egen Dreng!

Jeg fandt saadan inderlig stor Lyst at skrive Dig til i Aften; og jeg troer jeg vil blive flittigere i Aar end Du til at skrive Breve, vel bliver de korte, men Breve er dog Breve lige vel meent. — Jeg er nyelig kommen hiem fra vores fælleds Træer, jeg stial mig til at hilse dem. — *Ophelia* havde vi med derhen, og hendes Moder maatte hviske til hende, at hun skulde kysse de 2 udvalgte Træer, hun giorde det og siden vilde hun kysse alle de Træer, hun gik forbie — hvilket Barne-Sladder vil Du sige — ja, ja min *Rahbek*, der er dog noget ved Børnelegene, som henriver os. *Ophelia* har i Dag ganske opfyldt mig med Ømhed og Spøg — gid Du kunde være hos os og spøge med! Gud veed jeg vilde heller Du skulde have blevet hiemme i Dag end fulgt os til Lyngbye, thi havde ikke *Ophelia*, den fortræffelige Tøs, undertiden vendt mig fra Dig, var jeg kommet røeøyet til Fredensborg. — Du skriver mig dog snart til? men uden Slør, lad mig dog i dine Breve

kiende din fortreffelige Siæl! skriv som i Fior — som i det næst forrige Aar — thi fra i Fior troer jeg (ifald det ikke er Løgn det Du selv siger) at Du først har begyndt at masqvere Dig. Jeg har ikke Tiid til at skrive mere i Dag.

d. 14de.

Jeg vil endnu være lidt meere for Dig førend jeg sænder dette Brev bort. Her er meget mindre Fornøyelse for mig herude denne Gang end før. Her ere disse 2 forhadte Tøser, *Winter* og *Møller*,[1]) hvis Syn jeg ikke kan udstaae. Gaaer jeg ud — kommer jeg hiem — skal jeg altid forbie dem, hilse dem maae jeg da; men dersom de ikke mærker, at det er en tvungen Høflighed, ere de enten blinde — eller dumme som Fæe — det sidste har man desuden aldrig tvivlet paa. — Det er de Ubehageligheder jeg hidtil har mærket. Stædet er mig og bliver dog stedse det fortryllende, herlige. Her er 1000 Fornøyelser mod een Ubehagelighed. Jeg vil giøre mig Umage for at glemme eller overvinde min Modbydelighed for de 2 Personer, og saa haaber jeg at nyde min forrige Glæde heel igien. I Førstningen da jeg fik at høre de 2 skulde have saa mange Herligheder frem for os andre, informeres af *Darbez*, ligge

---

[1]) Den fra Struensee-Perioden bekendte General Hans Henrik v. Eickstedt (1715—1801) var i 1777 bleven Medlem af Teatrets Overtilsyns-Commission, og det varede ikke længe, inden han knyttede en Kærlighedsforbindelse med Sangerinden Jfr. Cathrine Møller og benyttede enhver Lejlighed til at fortrædige hendes heldigere Rivalinde, Publikums Yndling, Mad. Walter (f. Halle). Det lykkedes ham ved Warnstedts Bistand ogsaa at drive Chikanerne saa vidt, at Md. Walter efter Forestillingen 28. April 1780 hemmelig rejste bort til Stockholm, hvor hun knyttedes til Operaen. Jfr. Møller optraadte nu som uindskrænket Primadonna, og under Paaskud af, at Syngemesteren Potenzas Undervisning skadede hende, indlogerede Eickstedt hende hele Sommeren i Fredensborg sammen med en underordnet Actrice Jfr. Winther, for at de skulde tage Sangundervisning hos Hof-Violonen Darbes, der laa herude for de kgl. Concerters Skyld. Om hele den Komedie, her udspilledes, fortæller Overskou vidtløftigt (III, 188 ff.). Ægteparret Rosings fjendtlige Holdning overfor Jfr. Møller mildnedes senere — sagtens af opportunistiske Hensyn. Sangerinden Catharine Møller (1760—1831) blev 1789 gift med Hofviolon J. Berthelsen og kort efter hans Død 1797 med den berømte Skuespiller Frydendahl. — Den nævnte Johan Anton Peter Poul Darbes (1750—1815) var født i Kbhvn., hvor Faderen var Hofviolon. Han blev Professor og Musikinspektør i Kapellet, men var lidet anset og ilde lidt. Han døde som Generalkrigskommissær.

heele Sommeren herude, ærgret det mig, og maaskee misundte jeg dem den Lykke — men nu ved Gud ikke. Han (ɔ: *Darbes*) mønstrer dem saaledes som den strængeste Præceptor sine mindste, raaeste Skolarer. Jfr. *Winter*[1]) har grædt over hans Studsighed, og havde det været mig, havde han maaske allerede havdt et Par Ørefigen.

d. 15de.

I Gaar Aftes var jeg første Gang i mit Es — Nattergalen, Giøgen, nye udsprungen Skov, Markens brogede Foraars Blomster af utallige Slags bragde os begge fra et meget maadeligt til det beste Humeur af Verden. Lev vel min Dreng!

26. *Rosing til Rahbek.*

d. 19. Maji 1780.

Min Beste!

Uden at tænke paa hvad jeg allerede har skrevet Dig til — førend jeg faaer noget fra Dig igien, vil jeg blive ved at skrive til Dig. Først maae jeg undre mig over — at sige naar jeg alt har glemt hvad jeg har skrevet — hvorfor jeg endnu ikke har seet Brev fra Dig — ikke engang spurgt efter mig eller ladet mig hilse har Du — er Du vreed over min Oprigtighed? kand Du det? Men det er sandt: jeg vil glemme det til en anden Gang. Cantaten er siunget og har faaet Bifald — og naar fik Du ikke det? dit sletteste Arbejde har faaet det og Cantaten var det ikke.[2]) Musikken af „Erwin og Elmire[3]) giør megen Opsigt, og jeg haaber, at den kommer paa Theatret i Vinter ifald Du

---

[1]) Birgitte Christine Winther (1751—1809) debuterede 1774 og erhvervede sig et baade som Sangerinde og Skuespillerinde udmærket Navn. Hun blev savnet, da hun 1805 tog Afsked fra Theatret.

[2]) Denne „Cantate“ er mulig den, som under Titlen „Thisbe“, en Cantate, findes i Alm. dansk Bibl. VIII. 296.

[3]) Syngestykke af Goethe. Meningen maa være: ifald Rahbek vil oversætte det, som han har paatænkt. Det blev ikke opført paa det kgl. Theater, uagtet Rahbek oversatte det (Erindringer I. 334).

vil! Jeg maatte selv overlevere Prindsen[1]) hans Exemplar af Cantaten, det vilde *Guldberg*[2]) have. „De kand aldrig tale med den Mand for tidt,“ sagde han. Prindsen var meget naadig og giorde Dig mange Complimenter for den Cantate fra i Fior; og hand lovede sig ikke mindre af denne — den fik virkelig megen Bifald — mere end jeg havde ventet, og meget meer end Du havde haabet. Saaledes gaaer det med alt dit Arbeyde — og endda tie vil jeg til Du har skrevet mig til; men varer det for længe bliver jeg kied deraf — maaske Du nøder mig til selv at hænte Svar — og skulde Du da vilde være ligesaa usynlig som dine Breve? — usynlig for mig? Ha! min Ven! det vil jeg ikke tænke — Tanken giør mig trangbrystet — og jeg kan ikke engang sukke — min Kone er ilde til Mode — og jeg maae lade som jeg ikke er det — og Du? kand Du handle saadan mod mig? — Skriv mig dog til! ligegot hvad det er, naar jeg kun hører fra Dig. Vidste Du hvad Forandring et Brev fra Dig vilde giøre paa dine Venner — Du lod os ikke vænte saalænge — og skulde Du ikke viide det? eller skulde Du ikke meer ville viide det? Min Tungsindighed river mig alt meer og meer hen — virkelig min Ven! Du har neppe det bløde, det ømme Hierte for mig som før, da Du kan martre mig saaledes. — Nyelig erindrede min Kone et Brev fra Dig i Fior: „Skriv mig til, min *Rosing*, Du fordriver mit mørke Lune og giver mig igien Siæl“; „Hvorfor kand Du ikke det i Aar?“ sagde min Kone. — Hvorfor jeg ikke kand det? tænkte jeg, er det min Skyld?

Vuggevisen er sadt musiqve til.[3]) Jeg vilde sænde

---

[1]) Arveprins Frederik, som sammen med Moderen, Enkedronning Juliane Marie var de ledende ved Hoffet og foretrak Fredensborg som Sommerresidens.

[2]) Statsministeren Ove Høegh Guldberg (1731—1808), hvem Rahbek efter Faderens Ønske under et Fredensborg-Ophold overrakte et Exemplar af „den unge Darby“. Han kalder Guldberg „den uministeragtige Minister“. Guldberg var Rahbek gunstig stemt. Men da Rahbek efter sin Hjemkomst 1784 skulde nyde godt af hans Bevaagenhed, var Guldberg en falden Storhed (Erindringer I. 337 ff.).

[3]) „Vuggevise til en Soldaterdreng“ i Alm. dansk Bibl. IX. 43.

Dig den, dersom jeg endnu ikke havde Haab om at det vilde behage Dig mere at høre den første Gang af *Phillas* egen Moer. — Men hvorledes tør jeg haabe Du vil komme herud, da Du ikke engang vil skrive dine Venner til?

27. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 31te Maji 1780.

Kiære *Rahbek!* hvor dine Breve ere korte i Aar! Har Du da saa mange Beskiæftigelser, at Du i det mindste ikke kand fylde en heel Side, naar Du skriver til din *Rosing?* Engang skriver Du, jeg skal takke *Preisler*, fordi jeg faaer Brev fra Dig, en anden Gang er *Göthe* Skyld i, Du skriver mig; er jeg intet for Dig, har jeg slet intet mere tiltrækkende hos mig for Dig? Beste Ven, lad mig ikke føle denne Sorg, kand Du tilføye mig den, da kiender Du heller ikke det Baand, der holder os.

Jeg har hver Dag været hos *Scack*,[1]) men aldrig kundet faae ham i Tale — hvis Du vil, da skal jeg gaae til *Guldberg* og tale med ham om den Ting,[2]) thi det lader som hand har en slags Fortroelighed til mig, og det den Mand tager sig paa, gaaer vist igiennem — neppe troer jeg han afslaaer mig den Ting. Jeg skal paa Fredag igien gaae til *Scack*, faaer jeg ham da i Tale, da skal den Sag blive afgiort, og det skader slet ikke, at man lader *Guldberg* viide noget af Tingen med, thi det lader, som de 2de giør et. Men kommer Du snart? Hvor ofte skal jeg sige Dig: vi længes efter Dig, at vi hvert Øyeblik ønsker Dig hos os. Har Du ikke, som Du selv siger, Paaskud nok til at tage herud? Forlad mig, min Broer, at jeg bruger det Ord *Paaskud!*

[1]) Geheimeraad Engel Carl Ernst Schack (1750—1811) der en Del Aar havde været Kammerpage hos Christian VII i Struensees Tid, avancerede ved Hoffet og blev 1780 Overhofmarskal og som saadan første Medlem af Theatrets Overtilsynskommission. Efter sin Afsked fra Hoffet 1784 var han Overpræsident i Kiel fra 1784 til 1799. — Navnet har vist været udtalt, som Rosing her — men ikke altid — skriver.

[2]) Talen er sandsynligvis om at bringe den ovenfor omtalte Oversættelse af Syngestykket „Erwin og Elmire“ ved Rahbek frem paa Scenen.

dersom jeg ikke kiendte Familiens Fordomme, vilde jeg bruge et andet.[1]) Det er jo din Faders høyeste Ønske, at Du skal brav giøre Opvartning hos de Store? Kand Du have bedre Anledning end „Erwin og Elmire“? Kom dog snart! Dersom den Mellemtid, vi ikke have seet hverandre, forekom Dig saa lang som os, havde Du længe siden været her. Naar Du selv, efter det jeg kan slutte af den Samtale, jeg havde med *Schack* sidste Gang, kommer og overleverer ham „Erwin og Elmire“, vil han vist antage den og befordre den paa Theatret i Vinter.

Du skrev mig til, da jeg var kommen herud, at det slet ikke burde falde mig tungt at gaae til de Store. Vil Du nu anvende den Moral paa Dig selv, da kom og tag et Exemplar af „Darby“ med, et til *Guldberg* ogsaa, og da kommer Du selv til alle dine *Rosings*. — „Bliv min Ven!“ siger Du til *mig* i dit siste Brev. Jeg blive det? Er jeg det ikke, har jeg ikke været det? Og kan jeg nogen Tiid lade af at være det? Ikke være din Ven? Jeg? Dit Venskab og min Kones ømme Kierlighed har jeg aldrig villet bortbytte for Englenes Lyksalighed. Blive din Ven — troe ikke at jeg udlægger det Ord *blive* galt; jeg veed, at Du mener: herefter som før, som hidindtil; og kunde Du bede mig om det, naar Du kiendte mit Hierte for Dig? — Siig dog paa hvad Maade jeg skal viise Dig mit Hierte, siden Du endnu, endnu ikke kiender det bedre? Sæt dog en Prøve paa det, som tilfulde kan overbeviise Dig om mit Venskab for Dig! —

Preisler er ogsaa en fortreffelig Dreng — men skulde nogen faae Fortrinnet i mit Hierte for Dig? endnu er ikke det Menniske skabt. — Kom dog herud, mens

---

[1]) Skuespillerstanden nød endnu ringe borgerlig Anseelse, og som Embedsmandssøn ansaas det ikke for passende, at han havde saa fortrolig Omgang med Skuespillere. Rahbek fortæller i sine Erindringer (I, 336 ff.) at han oftere brugte Faderens Ønsker om at han skulde „antichambrere“ hos de „Store“ som Paaskud til at besøge Rosings i Fredensborg. Faderen tav i det hele taget til de Venskabsforbindelser med Rosing og andre Kunstnere, som hans Søn hengav sig til.

Nattergalen endnu synger. — Du kan ikke troe, hvilke herlige Aftener min *Johanna* og jeg har havdt i disse Dage, og hvor ofte har vi ikke talt om Dig, om den Aften Du var hos os i Fior. Kand Du huske hvor sødt Nattergalen slog, hvor herlig Maanen skinnede mellem Træerne, hvor taus vi alle tre bleve ved dette herlige Syn? og siden hvor varm vores Samtale blev? Kom dog! at vi igien kan have slig en Aften; den er saa sielden; og skulde den ikke være os kiær?

Saasnart jeg igien har været hos *Schack*, skal Du strax faae Brev, dersom Du ikke imidlertid overrumpler dine længselsfulde Venner. Min Kone, mine Piger vil imodtage Dig med aabne Arme, og jeg længes efter et venskabeligt brændende Kys af min *Rahbek*.

Din, til Himmel og Jord forgaaer,

Rosing.

28. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg d. 3de Junii 1780.

Lidt maae jeg dog skrive til min *Rahbek*, i hvor kort Tid jeg har. Tak for dit Brev! Du er dog en grumme rar Dreng, min egen, min *Johannas* beste Yndling — Du klager over i nogle af dine Breve, i nogle af vores Samtaler, din Følelse, din Ild er borte; og kan man ikke overbeviise Dig om, Du har løyet, naar man har læst dit sidste Brev! Det er saa fuldt af Følelse, saa varmt, som om Du havde skrevet det i vort Venskabs første Dage — min *Johanna*, min gamle Tøs, takker Dig saa varmt, ønsker saa hiertelig at have Dig hos os; og naar der intet andet er i Veien end det Du skriver om i dit siste Brev, da kan og bør Du komme herud med „Erwin og Elmire", og han *[Schack]* ønskede at læse Oversættelsen, det sagde han mig allerede den Gang, siden har jeg ikke kunnet faae ham i Tale. Vi vare i Gaar hos ham, men han var hos Kongen, og vi gik forgiæves, som vi saa ofte have giort.

Hvad det var for en Dag igaar, min Broer! min *Johannas*, min fortreffelige ømme Kones Fødselsdag, saa

siælden og saa himmelsk. O, hvor jeg ønsker Du skulde have seet hende og mig igaar — det var Favntag, det var Kys, min *Rahbek* — med et Kys vogned jeg hende da Klokken var 6, hun havde sin *Ophelia* i sine Arme, og vores første Hilsen bestod i Graad — saa skulde Du have hørt, hvorledes hun overbeviiste mig om, at hendes *Philla* havde Ahnelser om hendes Geburtsdag. [Da] hun vaagnede henimod Morgenen, sagde hun: „Fald mig om Halsen! God Dag min beste Mand.“ „Sover Du, min lille Kone; hvordan lever Du i Dag — er vi gode Venner — kys mig min kære Kone, jeg vil holde saa meget af Dig.“ „Hvor er min lille Mand i Dag?“; og saaledes holdt hun det en heel Time til hun faldt i Søvn igien. Men min Kone skulde Du have seet, hørt fortælle den Scene? Gud i Himmelen, hvilken Kone! Jeg har sagdt mig det selv 1000 Gange: jeg er hende ikke værd, ney, min Broer, Du kiender hende ikke, og det er mig ikke mueligt at sige Dig hvad hun er — Fruentimmer, Menniske er hun ikke, der maae endnu være en Mellemrum mellem Engle og Mennisker, og der er hun den første.

Min kiæreste *Rahbek*, kom og deel vor Glæde. Sover din Siæl, da skal hun vogne den, kom og græd med os af Glæde, der er ingen herligere Følelse til. Jeg har saadan Lyst at græde med Dig, og dette Brev er heller ikke skrevet med tørre Øyne. — *Rahbek! Rahbek!* havde jeg ikke Dig, min Kone og mine Børn, hvilket et tomt, sørgeligt, skummelt Liv maatte jeg dog leve! Men min Siæl strømmer ud i Tak til den Algode, som skiænkede mig saadanne Venner! — Hils ogsaa min *Preisler!* O *Rahbek!* Hvad Gud har sat mange gode Mennisker i Verden, og deriblandt er vist ogsaa min *Preisler* og hans Kone. Lev vel! Gud velsigne min *Rahbek!* O kom, kom snart til dine salige

Rosings.

29. *Rosing til Rahbek.*

d. 4de Junii 1780.

Du vil saa gierne høre en god Handling eller en god Scene, og her skal Du faae den. Til Dig, til Dig eene siger jeg det; naar jeg vilde fortælle andre denne Scene, antog de det for Selvroes, for Dumhed og hvad veed jeg alt — til Dig kun vil jeg sige det end engang hvad jeg sagde Dig i Gaar: min *Johanna* er den bedste, bedste Kone, der kan tænkes.

I Gaar Eftermiddag Kl. $7^1/_2$ gaaer vi ud ad Konge-Veyen for at gaae tilbage igiennem Asminderøe, thi hun befandt sig ikke ret vel — (Du forlader mig at jeg er saa omstændelig.) Det var Dagen efter hendes Geburtsdag, vi vare begge saa hiertelig glade. Vi gaae igiennem Asminderøe, der gaae vi forbie saa mange Mødre med deres smaa fattige Børn — da vi var kommen faae Skridt forbie dem, saae hun paa mig med Taarerne i Øyne og sagde i den eftertænksomme Huusmoders Tone: O hvor gierne vilde jeg giøre de smaae Stakler glade, dersom jeg havde Raad til det! — Jeg havde nyelig vexlet en Sæddel, jeg havde smaae Penge nok til at glæde de Stakler med, og skulde jeg vilde spare de faae Penge for at berøve min *Johanna* en Glæde og mig selv det herligste Syn, Skaberen tillod Mennisket?

Beste kiæreste *Rahbek!* Du skulde have staaet ved min Siide og seet hende samle disse Børn omkring sig. Hun sat sig ned blandt dem, de stimlede omkring hende, hoppede af Glæde ved hendes Kys og Favnetag. „Hvad heeder Du min lille Pige?“ — „*Johanna!*“ — „Kys mig lille *Johanna*. Der har Du til en Kringle.“ — Og nu sprang hun hen til sin Moder, fra Moeren til min *Johanna* igien; og saaledes gik det hele Touren. Saa hængde hun sig igien ved en lille Dreng, som hun sagde lignede mig, fordi han havde sorte Øyne og fordi han heed *Johan*. — Gud hvad hun giorde de Børn glade ved sin Ømhed og den lille Almisse, hun gav dem. Til-

sidst fik hun heele Landsbyens Ungdom omkring sig, og jeg lod hende ikke mangle til den siste. Men hverken Du, Jeg eller noget Menniske har seet saadan Glæde, som der var malet i hendes Øyne, da vi kom ud af Landsbyen hen i Skoven. Hvilket taknemmeligt Blik hun sændte til Himmelen for denne Glæde, den undte hende. Hvor hun hængdte sig om min Hals, græd, tau, brød igien ud, bad saa varmt, saa inderlig, at Gud vilde unde hende tiere denne Glæde. Gud! algode Gud! hør hendes Bøn! — Vi endte denne Dags Glæde ved at omfavne vore Træer, velsigne og kysse dem. Et Ømheds Blik kastede hun endnu tilbage til Landsbyen, hængdte sig ved min Arm, græd endnu af denne nydte Glæde og iilede hiem for at omfavne sine egne Børn. Klokken var allerede $^3/_4$ paa Ti, da vi kom hiem.

Hvad synes Dig min beste *Rahbek!* er hun ikke en Engel? Hvor finder man hendes Liige? Og kan Du forestille Dig min Glæde? Gud! har jeg fortient slig en Kone! Algode Gud! som har givet mig hende! Tillad mig at giøre hende saa glad, saa lykkelig som hun har giort mig! — Kiære! mit Hierte er saa fuldt af hende, og dog kan jeg ikke sige Dig nok om hende. *Hun* er *min* Kone! Kiæreste Ven, kom, kom dog snart herud til os! Midt i hendes Glæde nævner hun stedse min *Rahbek*, ønsker Dig saa tidt herud, og endnu er hendes Ønske ikke opfyldt; skal det heller ikke opfyldes? oh! jo, opfyld det snart, da skal Du see, hvor glade vi ere!

30. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 19de Juni 1780.

Beste, kiæreste Ven! hvad det var tungt at sige Farvel — Farvel til Dig. Det forekom mig som om Du var kommen igaar og skulde afsted i Dag igien. Hvor Tiden svinder i dit Sælskab! — Du var hos os og nød ikke Glæden saa reen, som jeg, som min *Johanna* undte Dig den. — Hvorfor skulde Du stedse deele den Sorg,

den eneste, som trykker os; ligesaa stærk og stærkere end vi følte den, følte Du den. Hvorfor kunde jeg ikke skjule den for Dig — havde Du maaske ikke nok i din egen?[1]) — Du gode Dreng! Du saae saa langt efter os, som Du kunde øyne os — jeg saae hvor gierne Du ønskede at være hos os — jeg saae hvert Ønske i dit Øye for os, for os lykkelige! Og er jeg ikke det, som har saadan en Kone, saadan en Ven? — Det er forunderligt, at man først bagefter kan erindre og bebreyde sig saa mange Ting — hvor mange af de faae Øyeblikke, jeg havde Dig hos mig, har jeg ikke forsømt? Skammelig spildte jeg Tiden paa en eller anden Maade, naar jeg kunde have sadt hos Dig — grædt med Dig — kyst Dig og trykket Dig til mit varme Hierte — kolde burde jeg sige. Jeg vil ikke bede Dig undskylde mig. Bebreyd mig det kun! det skader mig slet ikke. Jeg fortiente det. Du som havde reyst herud for at finde ligesaa varm en Ven i mig, som Du selv er, skulde ikke finde andet end Døsighed, næsten Kulde og Kiedsommelighed — ja, ja nu føler jeg det først, hvorledes jeg har begiægnet Dig — og dog veed jeg ikke hvordan det er, naar Du er borte; mit Hierte savner Dig, savner sin halve Ejendom nu Du er her ikke. Naturen maae have givet mig den Feyl at være for kold mod det kiereste jeg eyer. Jeg kan ikke viise mig heller som jeg virkelig er — kort, min Beste, jeg opdager saa mange Feyl jeg har begaaet i min Opførsel mod Dig herude, at jo meer jeg tænker derpaa, jo styggere bliver jeg for mit Hierte; det siger mig en ganske anden Maade at omgaaes min *Rahbek* paa end den jeg viiste mod Dig. Vær vis paa, jeg bebreyder mig den og skal straffe mig derfor.

---

[1]) Her sigtes rimeligvis til Ægteparrets trykkede økonomiske Kaar, der samme Aar foranledigede Rosing til at bede Warnstedt om hans Anbefaling til at opnaa et Embede som Tolder og Vejer i Trondhjem. Et følgende (udeladt) Brev af $^{20}/_{6}$ tyder paa, at Rahbek har søgt Hjælp for Rosings hos sin Ven Assessor Peter Christian Zeuthen (1755—1823), den senere saa bekendte Godsejer til Tølløse m. m., Præsident i Landhusholdningsselskabet, Etatsraad. Rahbeks Stedmoder var Zeuthens Moster.

31. *Rahbek til Mad. Rosing.*[1])

Kbhvn. 12. Oct. 1780.

Veninde,

Jeg har havt en herlig Scene i Aften, og da jeg har Dem at takke for den, skylder jeg Dem i det mindste at meddele Dem den. Jeg var hos Deres Mand i Eftermiddag, han var i ypperlig Stand; *Arends*[2]) kom og besøgte ham. Mad. *Preisler* ogsaa, han snakkede med os, men med eet blev han alvorlig; vi blev kort efter eene; Klokken er saa mange, sagde han, og jeg faaer intet Brev fra min Kone; skulde hun ikke have skreven i Dag, saa maa hun være bleven syg, for hun lovede at skrive hver Dag; jeg søgte at overtyde ham om det modsatte; men han anførte saa mange Grunde, at jeg i mit Hierte troede det samme som han; imidlertid maatte jeg ikke lade ham blive i de Tanker, jeg sagde ham imod, men jeg var meget forlegen, talte derfor meget koldt og langsomt; han, som ikke kunde finde sig i, jeg var kold i denne Anledning, blev ret alvorlig vred paa mig: nu kom Deres saa ønskede Brev. Da han havde læst det, flyede han mig det at læse, jeg saae hele Deres Siæl deri; og behøver jeg at sige Dem, hvad jeg følte; men da jeg kom til Slutningen, hvor De taler om, at De ikke besvarer mit Brev, slap der mig et koldt Compliment Ord ud af Munden; nu blev han vred igien og med Møye fik jeg ham god. Han gik til Sengs, jeg satte mig til at spise; han blev stille i Sengen, skiøndt han havde sagt mig, han vilde ikke sove. „Siig mig til, naar Du vil sove!“ siiger jeg. — „Han sover alt,“ sagde Deres Søster.[3]) „Lad os see ad!“ sagde jeg og reiste mig. „Oh, lad mig være!“ sagde han, og nu begreb

[1]) Koncepten til dette Brev findes mellem Rahbeks efterladte Papirer og har sin Interesse ved Modsætningen til Tonen i Dagbogsbladene. Medens Rosing var taget til Byen, fordi han var bleven syg, opholdt Hustruen sig endnu paa Fredensborg for at assistere ved „Herskabernes“ Concerter.

[2]) Skuespiller ved det kgl. Teater, cand. theol. Jacob Arends (1742—1801), en af dets betydeligere Kræfter og Fremstiller af Karakterroller.

[3]) Vistnok Madam Rosings Søster fhv. Skuespillerinde Antoinette Lovise Lange, f. Olsen, der døde 1811, og en Tid var bosat i Hillerød. Hendes Søn Carl var i Huset hos Rosings.

jeg først, hvorfor han var saa stille; han bad til Himlen for Dem, takkede den for Dem og Deres Velgaaende. Jeg blev varm; og næppe saa snart fik han sagt: „Nu er jeg til din Tieneste igen," før jeg sad ved hans Seng og holdt hans Haand. „Min gode andægtige Dreng," sagde jeg. „Har jeg ikke Aarsag til at være det?" sagde han. „Det er Ret at takke Himlen," sagde jeg, „naar man er glad ved det gode, den giver os." Nu brast jeg i Taarer, i Glædes Taarer, jeg kyssede ham, og han græd med mig, ømme, milde, muntrende Taarer; og han holdt min Haand, og vist en halv Time talte vi om, hvor lykkelig han var ved Dem, og De ved ham. Jeg var saa glad, og jeg udbad mig Tilladelse til at meddele Dem denne Scene; men nu fortryder jeg det, thi jeg har skilt mig slet derved, dog ikke saa slet, at De jo kan tænke Dem det vigtigste af denne Scene: Deres Mand og hans Ven Haand i Haand, grædende af Ømhed og velsignende Dem. Til saadanne Scener giver De i Deres Fraværelse Anledning. Men skynd Dem dog at komme ind, da vil Deres Mand dobbelt komme sig; han bliver hver Dag raskere, og nu er han munter. Deres Brev — gid det kun ikke var til Dem jeg skrev, da vilde jeg sige meget derom. Har Fernando Ret, naar han siger: „Jeg kan bede, thi jeg er lykkelig." Med hvilken Varme maa da Deres Mand kunne bede! — Forlad mig dette Udbrud, De veed, det er ikke min Sag at rose Dem i Deres Øyne, men min Siæl er for fuld i Aften, den herlige Scene har giort mig drukken. — —

Af den Forvirring, der hersker i dette Brev, seer De i det mindste den Varme, hvormed jeg er

Deres oprigtige Ven

Rahbek.

Korrespondancen standser atter efter Rosings Indflytning til Kjøbenhavn.

---

32. *Af Dagbogen.*

7. Nov. 1780.

Olsen!

Atter eet Aar kiendt, æret, elsket, tilbedet Dig! Hvor meget dyrebarere er Du ikke bleven mig i det; hvormeget har ikke ogsaa jeg lidt, Du lidt. Det dramatiske Selskabs Undertrykkelse,[1]) dine trængende oeconomiske Omstændigheder, *Møllers* og *Winthers* ufortiente Lykke, og nu din Mands Sygdom, din Svogers Forfølgelser, og, tør jeg troe mig saa vigtig? din Vens Frafald.[2]) Men det har dog alt vendt sig til det bedste. Det dramatiske Selskab staaer endnu paa det, jeg der kan sige, hvad jeg lærer af Dig kan udtømme min Siæl, naar den er fuld af din Roes; [Enkedronning] *Julianes* Godhed har endt din oeconomiske Nød; *Møller* og *Winther* favnede en Skye i Steden for Juno, din Mand er heldbredet, og jeg — Du har kaldt mig tilbage. Dit dyrebare Brev og de Kys, jeg i Aar har faaet af Dig, gjøre mig det helligt. Koldt var det Kys, jeg fik Jule-Aften, et Juleleegs-Kys, men det var dog fra Dig; det jeg fik, da vi havde spiist sammen paa Fredensborg saavelsom den Aften, da *Steen*[3]) drak saa meget, vare Selskabs-Kys, men det paa Asminderød-Veien! Olsen! et saadant Øyeblik endnu! kun eet, og da ere alle mine Lidelser betalt.[4])

---

[1]) Det dramatiske Selskab (se Overskou III 82 ff. Rahbek Erindringer I 252 ff. og Museum 1893 II S. 92) var bleven stiftet af Schwarz Maj 1777 for at give yngre Skuespillere Lejlighed til Øvelse og bibringe dem større Kultur. Gennem Rosing var det til Trods for stor Modstand fra Medlemmerne lykkedes Rahbek at tiltvinge sig Adgang til Selskabet; men dette foranledigede, at de fleste Skuespillere meldte sig ud, saa at Selskabet fik en overvejende litterær Karakter. Det ophævedes da ved kgl. Resol. i Slutningen af 1779. Men rent privat vedblev Sammenkomsterne endnu en Stund — deres væsentlige Indhold var Rahbeks Oplæsning af hans Teaterkritikker og paafølgende Antikritik ved de faa andre Medlemmer.

[2]) Rahbek og Rosing synes at have brouilleret — Rahbek kommer oftere tilbage til det ulykkelige Efteraar 1780 — men atter at være bleven forsonede.

[3]) En af Rahbeks Venner, vistnok norsk født og mulig Candidat paa Frederiks Hospital.

[4]) Den 2. December blev den tredie Datter Gundel Hermandine født. Hun døde 1785.

33. *Af Dagbogen.*

2. Jan. (1781).

Engel!

Saa føler da enhver det, at Du var skabt for mig, at Du vilde, kunde giøre mig lykkelig! Forlad mig, at jeg i dette Øyeblik bespottede Dig; men jeg er nødt dertil. *Arends* sagde, din Mand kunde ikke leve længe,[1]) derfor skulde jeg søge at blive engagert ved Theatret, at jeg saa kunde tage hans Enke! *Olsen*, var det mueligt, dette smiggrende Haab, at jeg engang kunde blive din Mand! jeg vil skaane mig, leve, stræbe, arbeide derfor; hvis Han døde! Kandskee tillod dit ædle Hierte Dig anden Gang ikke at giøre en lykkelig, der skiønnede paa dit Værd; men jeg kunde maaskee dog være din Ven, dine Børns Ven, kandskee giøre Dig vigtige Tienester. Ja, *Olsen*, jeg skal søge at sætte mig i den Stand; jeg vil arbeide, og naar jeg bliver træt, vil jeg sige til mig selv: jeg arbeider for *Olsen!* kan da noget være mig tungt? Men Dyrebare, jeg maae see Dig. Jeg maae hente Ild fra Dig; fortryl mig snart! — Men denne din saa elskværdige Svaghed, denne Overtroe ved Lysets Udgang igaar, hvor Moderhiertet saa gandske viiste sig; — *Olsen!* jeg var nærmere ved at græde med Dig end at lee med de andre. Ha! dit Liv er ikke saa sødt, Du skulde ønske Dig det for din Skyld! Men Du føler hvad din Mand, dine Børn tabte. — Og jeg — jeg tabte intet — thi jeg fulgde Dig. Bei dir, bei dir ist Seligkeit, und ohne dich ist's Hölle.

34. *Af Dagbogen.*

17de Januar.

Saa er det da bestemt, at jeg skal hade Verden! *Olsen!* den siger Du er *Eickstædts.* Du! og det er fra *Preisler*, fra min kiæreste Ven, fra din Elskers [ɔ: Mands]

---

[1]) Se iøvrigt om Rosings svære Sygdom i Slutningen af 1780: Erindringer I. 374.

Fortrolige, det kommer! Jeg maae hade min kiæreste Ven! — og Dig — kan jeg elske Dig! giør man Dig Uret! Du har selv lært mig at kiende den gamle Vellystning for det han er, og nu søger Du Beskyttelse, Du oppebærer Velgierninger af ham, og det skulde han giøre uden Giengield; skulde han kunne see som jeg den milde Vellyst i dit Øye? og er det saa, er Du skyldig, hvem kan jeg da elske? er Du uskyldig, maae jeg da ikke hade Verden, som miskiender Dig! hade mig selv! O! jeg er qvalt, bespændt af disse Tanker! og naar jeg seer Dig! vil de da ikke tiltage! Hvo seer Dig vel og elsker ei! — Er der da ingen Dyd til?[1]) Vær da *Albertine*, at jeg kan være *Zahnberg;* flye ikke alt Muserne Dig, var ikke i Torsdags[2]) den guddommelige Ild borte, som fordum giorde Dig saa kiær for mig. *Olsen!* Jeg er ude af mig selv! og det er dit Værk!

35. *Af Dagbogen.*

5. Febr.

Olsen!

Det kan ikke nytte, jeg grubler, jeg kan ikke giennemtrænge det Mørke, som omgiver mig. Er Du skyldig? Er mine Formodninger grundede? — *Olsen!* — og hvis Du er uskyldig, hvorfor da udsætte dig for dine Fienders Beskyldninger? Hvorfor søge Protectorer? — Ha! Du er straffet! Det hans [ɔ: Rosings] evigvarende onde Luune straffe Dig, om Du er skyldig; og er Du uskyldig, da see din Hævn i min ulyksalige,

---

1) Det var den Gang ret almindeligt, at en Actrice stod i Elskovsforhold til en eller anden formaaende Mand — af Rosings Breve fremgaar det saaledes, at Mad. Preisler det følgende Aar i nogen Tid var den spanske Ministers Maitresse. Skønt uden Grund havde Bysladderen ogsaa fat i Mad. Rosings Rygte, hvad Rahbek — som man vil se af Dagbogsoptegnelserne — tog sig meget nær. Som hendes Elsker udpegede man General Hans Heinrich Eickstedt, som i 1778 var bleven Medlem af Teatrets Direktion.

2) Torsdag 11. Jan. 1781 spillede Mad. Rosing Titelrollen i Beaumarchais's „Eugenie".

marterfulde frydløse Tilstand. Dage som de sidste 4 Uger har jeg ikke havt i mit Liv.

36. *Af Dagbogen.*

14. Febr.

Dine Lidelser give Dig min Kiærlighed igien! Jeg sagde Dig det; paa en Tiid da man alt er misfornøyet med Verden, er det saare trøsteligt at see Dig saaledes lønnet for det gode Du har giort. Du har maattet fundet Dig i saa meget, men dette bærer Du neppe. Din oeconomiske Forfatning, din Søsters Død, din Svogers Ulykke forøget ved din Mands Opførsel, der er uforskammet nok til at hævne paa Dig, hvad der gaar ham imod. Ha! den Maade, hvorpaa han tiltalte Dig i Aften. Først da han sagde det var et Beviis paa Rollen[1]) var god, at Du brak Halsen, og siden, da han beed Dig af i Anledning af din Svogers Sag.[2]) — Olsen jeg saae Dig i Eftermiddag dølge din Kummer for at stræbe at formilde hans og faae din Løn derfor.

37. *Af Dagbogen.*

24de Februar.

Olsen!

Jeg har din Silhouette! et liigt Aftryk af disse Træk, hvori din høye varme Siæl maler sig, jeg har den, men endnu ikke af din Haand, og maae jeg vente den af den? Din Mands Kulde imod mig er uudholdelig, ubegribelig; han bilder sig ind, troer jeg, jeg staaer i Forstaaelse med hans Fiender; troer Du det ogsaa? Ha! det smiggrede mig, at Du i Torsdags Aftes just blev *Olsen* igien, i Torsdags Aftes, da Du spilte i din Digters Stykke.[3]) Du har skabt ham, Du bør opholde ham; o, vidste Du,

[1]) Læsemaaden usikker, da Bladet er stærkt overklattet.

[2]) Om disse Hentydninger til Md. Rosings Slægt kan ingen Oplysninger gives.

[3]) „Den unge Darby" havde $^5/_{11}$ 1781 sin fjerde og sidste Opførelse, der ligesom den første fandt Sted paa Hofteatret. Skuespillet gjorde paa Grund af sin Kedelighed ingen Lykke.

hvor meget der var hans eget blandt det han lagde sin Darby i Munden, hvor meget han har selv følt! følt for Dig! — O, bliv ved, dit Spil har lært mig, at Baandet mellem Dyd, Følelse og Genie ikke var drømt, lad ikke dette vidne imod Dig! *Olsen!* lad mig elske Dig! Behaglicher oder unbehaglicher, so ist's mir besser!

Den 16. Marts 1781 var Ewald død. Til Sørgefesten Ugedagen efter, ved hvilken „Fiskerne" opførtes for syvende Gang, havde *Abrahamson* skrevet en Prolog, i hvilken Melpomene tolkede Nationens Følelser. Den var først bestemt at fremsiges af Mad. *Rosing*, men det lykkedes *Eichstedt* at faa ogsaa den overdraget til Jomfru *Møller,* hvilket af *Rahbek* og *Rosing* naturligvis føltes som en stor Krænkelse.

---

38. *Af Dagbogen.*

31. Marts 1781.

„Hvad jeg som dog har Sands, hvad jeg vil haabe?" — saa sagde Du i Fredags otte Dage. Du har Ret; jeg og Du har seet al Haab og Glæde for evig svinde hen. Det Haab med Prologen, som jeg opvakte, skuffede Dig. *Møller* blev Dig foretrukken; hun skal betale det. Vredes ikke over Verset til *Morells* Ære,[1]) det er en Finte mod *Møller*, og jeg haaber Du skal faae et til din Rolle, som skal befæste din Reputation som *Ewalds* Veninde og Yndling — men hvad vil Verden sige dertil, som finder Dig saa hæslig, saa slet Sangerinde, saa utaalelig Actrice! Lad den snakke! Det være det mindste af min Sorg. Kan Du ville give mig noget af din Ild, ha! som Du fordum havde — men det er forbie; jeg seer Dig ikke mere som i fordums Dage. — *Olsen!* vore glade Dage ere talte, Du føler det.

---

[1]) Den udmærkede Soubrette-Skuespillerinde Catharine Amalie Morell (1755—1792), der havde været den fra Struensees Fald bekendte Oberst Køller-Banners Maitresse, blev 1778 gift med Skuespiller Gjelstrup. Det omtalte „Ærevers" fik, som saa mange andre af Rahbeks i hans unge Dage, Plads i „Adresseavisen".

39. *Af Dagbogen.*

17de Apriil.

Olsen!

Gid jeg ikke trængte til nogen Ting meer! saa sagde Du, og Du har Ret som altiid; jeg siger det samme, og jeg haaber ikke at trænge til nogen Ting meere. Siden man lever i et saa christeligt Land, hvor man ingen Gift kan faae, har jeg maattet skaffe mig noget i Stæden, og jeg haaber den Mængde Frugt, jeg har nydt, skal i min nærværende Upasselighed være mig Gift! o maatte den! Min Fader! du vil ikke vredes, fordi jeg haster paa min Død; jeg taaler ikke længer at see hende lide, at see de reneste Drifter være Kilderne til hendes Marter. *Olsen!* hvorfor beklager Du Dig for mig over din Mand! for mig, som deeler din Kummer, men som forøger den i Stæden for at lindre den! O tilgiv mig, at jeg røver Dig din sidste Ven! tilgiv mig det, og skiænk mig en Taare, jeg har ofret Dig saa mange.

40. *Af Dagbogen.*

26de Apriil.

Olsen!

Mit Haab slog feil; jeg er her endnu, Himlen vil ikke lade mig komme bort. Maaskee skal jeg endnu bidrage noget til dit Vel; maaskee den sparer mig dertil; dit Venskab og dit nogenlunde gode Luune oplive mig; spiller Du godt i Aften, som jeg haaber, skal Du faae en kiøn Duettino i Morgen tidlig; fra Dig skal jeg have min Kraft.

41. *Af Dagbogen.*

2den Maii.

Olsen!

Ja, jeg lever, jeg skal leve for Dig! Himlen skee Tak, som satte sig imod mit Forsæt, som ikke tillod mig at ende mine Lidelser; o! saa havde jeg ikke havt

det Haab at lindre dine; stor var den mig, Eftermiddagen i Gaar, veemodig stor; Gud, hvor vi to vare skabte for hinanden, hvor sødt vi skulde have vandret Livets Bane Haand i Haand, hvis Himlen havde tilladt det; Du, som alt har saa megen Venskab, saa megen Fortroelighed til mig. O! naar Du læste i dette Hierte al den varige brændende Kiærlighed; Du skulde have elsket mig, som jeg elsker Dig; dog hvorfor vil jeg sværme efter uopfyldte, uopfyldelige Drømme? Nei, føle din Tillid, dit heele Venskab vil jeg; gid Du kun havde glædeligere Ting at betroe mig! Dog Glæde eller Sorg! med Dig deeler jeg alting villig! Du sagde mig, Du vilde bede *Guldbrand*[1]) om en Attest, at Du var saa svag, Du ikke kunde taale at være Actrice; og saa skulde jeg skrive for Dig, skrive en Ansøgning om din Afsked! Jeg, hvis eneste Actrice Du er! *Olsen!* Du har giort mig til Digter, og nu forlader Du mig! — dog kalder Glæde Dig, saa gaae; jeg følger Dig, aldrig skal *Waldfels* sige det til *Astrup*,[2]) som ikke bør siges uden til Dig. Gaae! — jeg skal gierne giøre alt hvad jeg kan derfor, men det lykkes neppe, nu da Du sagde mig, din Mand ikke vilde giøre nogen Ting for Eder, at Du maatte altid gaae til de Store, at han atter vilde have Dig til Frue *van der Lühe.*[3]) O! Du bør heller ikke overløbe dem saa meget. Ulykke nok, at Du er nødt dertil. Hvor jeg elsker Din Stolthed, din Selvfølelse! og Du skulde være *Eickstedts* Hore! Du! — før vilde jeg troe, at Luther havde bougarert (?) Melanchton. Men nu, hvilken Scene aabnede Du nu, da Du fortalte mig, hvordan din Mand havde begegnet Dig forleden Dag;

[1]) Livmedikus Johan Wilhelm Guldbrand (1744—1809) blev 1782 Theaterlæge, 1802 Etatsraad.

[2]) Waldfels er Hovedfiguren, den ulykkelige Elsker, i Rahbeks Skuespil „Sophie v. Brauneck“, hvis Opførelse just da var under Ventilation. Skuespillerinden Jfr. Mette Marie Astrup (1760—1834) havde ved sit smukke Ydre faaet flere Elskerinde-Roller tildelt; som mulig Konkurrent til Md. Rosing var Rahbek hende ikke venlig stemt. Senere forandrede han sin Mening om hende.

[3]) Dronning Caroline Mathildes fhv. Overhofmesterinde Margrethe v. d. Lühe f. Komtesse Holck (1741—1826) blev 1774 Overhofmesterinde hos Enkedronning Juliane Marie. Hun blev anden Gang gift 1784 med Generallieutenant Fr. Chr. Numsen og var en meget formaaende Dame.

at han var gaaet ud fra Dig uden at sige Dig Farvel, og da Du i en spøgende Tone taler til ham derom, gaaer fra Dig og slaaer Døren i, og hvor ud, o! saadan som jeg ofte har seet hans Udseende; jeg kiender den Miine, som nogle Gange skulde have kostet ham lidt, havde Du ikke været hans Skytsengel; og da Du nu kommer til ham igien, siger Dig, han er vred paa Dig, og for at hævne sig, fortæller Dig, hvad *Warnstedt* har sagt ham om *Carl.*[1]) Vel at Du svarte, han havde været hos Dig siden han var tre Uger, Du vilde see, hvo der skulde tage ham fra Dig; og nu, *Olsen*, den Samtale imellem os, som fulgte paa denne Fortælling; da jeg sagde Dig, Du maatte ikke heller giøre det, og alt hvad jeg bad Dig om, var, at Du, naar jeg engang blev i den Forfatning, vilde tillade mig at deele den Fornøyelse at sørge for ham; da Du nu med Taarerne i Øyenene takkede mig derfor, og jeg grædende forsikkrede Dig, at saa længe jeg var i Stand til at hielpe, saa længe jeg levede, og min Forfatning blev den, den tegnede til at blive, skulde aldrig Nogen savne, som hørte Dig til; da Du nu brast i Graad, og jeg grædende sagde Dig, det var det eeneste, jeg havde at leve for. *Olsen!* hvorfor skulde Du nu atter sige mig, at Du vidste, hvad Byrde Du lagde din Mand paa Halsen, at Du havde sagt ham det og sat Dig imod Forbindelsen, da Du vidste, Elskeren og Manden ikke blev den samme. *Olsen!* at sige det til mig! og om jeg nu havde glemt mig selv, sagt Dig, din Mand var en Slyngel, hvis han tænkte derpaa, og ikke det værd, han havde faaet i Dig! Hvis jeg havde sagt Dig, der var intet paa Jorden, der vilde have været mig for dyrt for Dig! og alt dette laae paa mine Læber! Havde Du da ikke maattet forviise mig fra Dig? — og hvad Piine tror Du, det var for mig, jeg maatte forsvare, undskylde

---

1) Et Plejebarn, rimeligvis Søsterens, Mad. Langes, som Mad. Rosing havde i Huset. Sigter muligvis til det Rygte, at Drengen skulde være Rahbeks og Mad. Rosings Barn.

din Mand. O! Du følte det siden, at det ikke var mit Alvor, da Du undskyldte ham, søgte at svække det, Du i dit Hiertes Fylde havde sagt; o! siden, hvor ofte havde jeg Lyst til at falde Dig om Halsen, jeg veed, jeg er Dig kiær, Du veed, Du er mig kiær. Og da nu din Mand kom, hans Tone, hvormed han sagde til Dig: „Har I ingen Lys, og hvorfor var Du ikke paa Comoedie?“ bragte mig paa en Idee, som jeg ikke tør henge efter: skulde han være Skurk nok til nu at mistroe os? — *Olsen*, han maae takke Gud, Du er hans Skytsengel. — Ind i „det norske Selskab“[1]) skal han ikke komme, det lovede jeg Dig; og er det mueligt, skal det heller ikke skee; det er for Verdens Skyld, det glæder Dig, [at] han er altiid hiemme, thi Gud veed, for din egen Skyld kan det ikke være, med Selskab holder han Dig dog ikke. *Olsen!* jeg, jeg kiænder ene dit Værd.

42. *Af Dagbogen.*

24de Maji.

Olsen!

Her er mørkt, ægyptisk mørkt omkring mig! al Glæde er borte; oh! naar jeg er hos Dig, og din Skiæbne med al sin Magt falder paa min Siæl. Den Nar, Du har til Mand, som sidder fiire Værelser fra Dig og læser; som hvert Øyeblik bliver langt og kiædsomt, han hendriver i dit Selskab! den Esel, Du har til Directeur, som giør Dig efter Ævne Livet bittert, din hele øvrige frydløse Forfatning, o! naar jeg seer din Kummer præget i dine indfaldne Kinder, seer de Rynker, evig Misfornøyelse har ætset i dit Ansigt, og jeg maae see til, ikke kan giøre andet end ved mit onde Luune formeere det, lægge et Sandkorn til Vægten af din Kummer, oh! da griber det mig, det græsselige Menneskehad! *Olsen!* hvad er Du bleven! din muntre Aand, din Helbred, din

---

[1]) Skøndt Rahbek nærmest var Ewaldianer, lod han sig dog ogsaa optage i „det norske Selskab“, i Mad. Juels Kaffehus, som i litterær Henseende stod kritisk overfor Tidens bombastiske Stil i Poesien.

Ynde, din Stemme fortæret! o! denne fortryllende søde Stemme, som lever endnu i min Siæl, denne Elskovs Klang, den himmelske Ømhed, hvor er den? — tungsindig Mismod lyder nu i din Røst, og den eene; oh! var det Hændelse eller Forsæt, den nægtende Rysten med Hovedet, da Du forleden sang „End har vi Livets Sommer!“ — Siberisk, grønlandsk Vinter har Du! — Og igaar Aftes laae det eene i min fortærede Siæl, at „Naar Du er min“[1]) ikke virkede derpaa? Synger Du den, som Du sang den for sex Aar siden? oh! Du har lært at kiende Kiærlighed! ha! men ingen sand Lyksalighed! *Olsen!* maaskee venter den os paa hiin Side Graven!

43. *Af Dagbogen.*

3die Junii.

„Du eeneværldig i mit Bryst regierte,“ sagde jeg engang. O! har Du ikke nu udbredet den stille salige Fryd deri, som jeg aldrig turde have haabet. Aldrig, aldrig skal jeg glemme den Scene, da Du havde læst min Elegie[2]) til Dig, og kom ind i Stuen til mig med den i Haanden og sagde: *Rahbek?* Jeg svarte det forlegne: Nu? og Du med det rørte ubeskrivelige Blik viiste mig Elegien; jeg forlegen svarte: Det veed jeg! — Vi stod med en Forlegenhed og saae paa hinanden; jeg nu spurgte, „om vi ikke snart skulde giøre Ende paa denne underlige Scene“; Du traadte hen til mig og — kyssede mig! *Olsen!* — hvad jeg følte i dette Øyeblik, hvordan din Ømhed forjog al Kummer, al Mørke af mit Hierte, kan Du føle det? — Evig skal

1) Som en Prøve paa Tidens sentimentale Sangpoesi gengives her første Vers:

„Da Du var min, hvor elsk'de jeg da Livet!
For mig hver Dag svandt hen i Fryd og Fred.
Jeg Dig har tabt, mig Dødens Kalk blev givet.
O al min Fryd var kun din Kierlighed.“

Denne „Arie“ blev umaadelig populær og holdt sig et langt Stykke op i 19. Aarh.

2) Denne er lige saa lidt som flere andre af Rahbeks Ungdomsforsøg trykt. Manuskripter fra denne Periode tilsatte han under sin Udenlandsrejse.

jeg mindes denne søde Scene. Saae Du, læste Du min heele Siæl i min Elegie! — Du takkede mig endnu et Par Gange for den! — for den! — Jeg saae din Mand var og blev mørk og var endog plat mod mig et Par Gange efter denne Scene, men hvad agter jeg derpaa? *Olsen!* jeg er Dig kiær! det er længe — længe siden jeg følte saa megen Glæde! — men hvor længe er det og siden jeg fik saadant et Kys af Dig. Heele Verden omkring mig har faaet et andet Udseende.

44. *Af Dagbogen.*

d. 10de Junii.

Alt meere og meere rives jeg fra Dig; hvor siælden seer jeg Dig! Dine Forretninger, andre Forhindringer og fremfor alt, din Mands afskyelige Opførsel river mig fra Dig. Hvor kan jeg taale at see ham, din Despot. Den Arme, som forhungrer, hvis Øine allevegne søge en ham nægtet Bid Brød, finder en Kalvesteg, som Skiæbnen har kastet for sine Hunde, seer den snøfte af den, vrage den, og skal endda være roelig. *Olsen,* naar jeg ser min ædle *Wivet*[1]) og hans fortreflige *Sophie* i deres Elskovs Fylde, seer hvor de skiønner paa hvad de har i hinanden, hvor de daglig elske hinanden høyere, og jeg tænker mig om Du var bleven min — Du, *Olsen!* var bleven min Gud! dit Smiil, dit Kys, din ædle Siæl, din Kiærlighed vilde ikke have ladet mig beholde anden Kummer tilovers end den, at jeg ikke var i Stand til at giøre Dig saa lykkelig, som Du fortiente. Dog skulde jeg giøre Dig uendelig lykkeligere end din usle Normand. — Din naragtige Huusbonds idelige Læsning er mig ogsaa saare lystelig; er Du da sunket ned for ham til at blive et blot sandseligt Redskab! Du *Olsen!*

---

[1]) Lorents Wiwet (1759—1808), en Søn af Generalfiskalen Justitsraad Wiwet, var Kandidat ved Frederiks Hospital. Han blev 1787 gift med Birgitte Sophie Melchior (c. 1760—1807), Datter af Politisekretær Chr. Henr. Melchior og Henriette Antoinette Iversen født Dahlmann. De var Rahbeks meget intime Ungdomsvenner og nævnes ofte i hans Erindringer.

45. *Af Dagbogen.*

d. 17de Junii.

Man vil rive mig fra Dig! Man giør mig en Forbrydelse af, at jeg hænger ved Dig! og det er min Fader. Man har villet sende mig bort, give mig de ryggesløses vanærende Straf, fordi jeg hæftede mig til Dig, lærte Dyder af dit Exempel! saadan miskiændes vi. Min Moder[1]) skal have Tak, at hun afværgede dette Stød, jeg havde rigtig nok taget Extrapost herfra; men jeg var sagtens taget et Sted hen, hvor de ikke skulde spilde Postpenge paa vor Correspondance! Og gid Du ikke holdt min Haand! snart, snart skulde det skee! Gud! i Fior ved disse Tider besøgte jeg Dig paa Fredensborg! Og i Aar! Gud forbande de forfærdelig omhyggelige Folk! — *Olsen! Olsen!* Gid Du ikke holdt mig!

46. *Af Dagbogen.*

d. 23de Junii.

Stormen adspredes, jeg kan endnu være hos Dig, gaae med Dig! *Olsen!* men kan jeg vente at komme til Dig paa Fredensborg! o! Glæde vilde det være mig, om vi ey aldrig havde behageligere Scener end Promenaden i Aften. Du gik ved min Side, talte undertiden til mig med den søde Ømhed, som saa ofte sætter mig gandske ud af mig selv. Jeg havde nær ikke kunnet gaae fra Dig i Aften; Du har givet mig Kraft og Genie igien, jeg kan arbeide, og det skylder jeg Dig.

47. *Af Dagbogen.*

d. 7de Julii.

Du er da borte — borte fra mig.[2]) Jeg har Dig ikke længere, nyder ikke længer den henrivende Glæde at see Dig. Just nu begyndte jeg at befinde mig taalelig,

---

[1]) Justitsraad Jacob Rahbek blev for tredie Gang gift 1769 med en Datter af Etatsraad Claus Olrog, Anna Olrog, der døde 1828, 80 Aar gammel. (Se Erindringer, I. 66 flg.)

[2]) Rosings var paa dette Tidspunkt taget ud til Fredensborg for at assistere ved Hofkoncerterne. De var der dette Aar hele Sommeren, og Rahbek besøgte dem flere Gange. (Erindringer I. 368).

og nu er Du borte! Borte! Og med Dig alt Haab om behagelige Dage, til Du kommer igien! O følte han, han som eier Dig, dit Værd, den Lyksalighed at være hos Dig, han lod sig ikke vise Villigheder. Laante ikke Hest af en Dreng han foragter, for at ride ud fra Dig; o! de vare mig kiære de Ubehageligheder, han i den Anledning har havt; en Nar, som er i Stand til at ride ud fra Dig, blive fra Dig til Klokken to om Natten! Men hvi vil jeg hænge efter disse sørgelige Begreber! Du er reist paa Landet! Gid Du maae glæde Dig! Gid jeg der kunde see Dig! — o tør jeg haabe det! Fryd findes kun hvor *Olsen* er! Jeg kiædes, hvor jeg Dig ei seer.

48. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 10. Julii 1781.

Beste!

Saadanne Breve som dine sidste ere Guld værd. Det er længe siden Du var saa modig, dog kan jeg nok mindes den Tiid Du var det — og da havde vi fleere glade Tiimer end vi har havt i de siste 2 Aar. Da skulde vi samlede giøre det og da det, og inden den Tiid skulde vi allerede have bragt det saavidt! etc. Erindrer Du det, og er endda lige modig? Er Du det, saa tør jeg nok haabe en Forandring i Tiderne. Du veed hvor lidt Genie jeg selv har — jeg skammer mig ikke ved at tilstaae, at ifald jeg nogen Tid har syntes at have noget, jeg da har hæntet Kilden fra Dig, og ikke Kilden allene, men Du selv har hiulpet mig til at tænke udførligere, rigtigere og tydeligere end jeg havde kommet til, ifald jeg skulde have hiulpet mig selv. Genie har jeg ikke, men Mod; Du skal see, jeg har Mod til at gaae selvanden den Storm i Møde, som truer os. Vi fegte jo mod Smagen, ikke sandt? Kan jeg hielpe Dig noget, og Du gaaer mig dog vel ikke forbie, ifald Du har Hielp nødig, saa brug mig til noget, om ikke

andet, saa dog til Handlinger. Jeg vilde saa gierne have Deel, om den var nok saa liden, i den Roes Du og dine Venner indlægge sig.

— — — —

Tak for Bøgerne! De kom ret tilpas, og Du har dog vel ikke bestilt andre efter mit Brev? Den sidste Duettino har jeg selv giort om i Anledning af Dronningens Opkomst efter sin Sygdom, som var første Gang i Gaar. Vel er der ikke noget Sands i den, men den kommer dog til at staae, den var just heller ikke meget værd, som Du selv veed, og Du veed hvilken Poet jeg er; derfor lee ikke af den, den vil dog altid kildre, hvor den kommer. I P. S. kan Du see den. — —

Du giør mig en Bebreydelse i dit siste Brev, Du siger vel det er ingen, men dersom det ingen var, havde Du ikke selv kaldt den det, en Bebreydelse, som jeg min Siæl ikke fortiener — kold og tilbageholdende skal jeg have været denne sidste Vinter siger Du. Kold! naa, saa har Du ogsaa løyet, naar Du har sagt mig, jeg har havt Følelse ved nogen Ting. — Kold! hvis Syn, min *Johannas* undtagen, var mig kierere i min Sygdom end dit? Lit kand jeg erindre af min Sygdom, men det veed jeg, jeg blev gladere og friskere naar Du kom end da Doctoren kom. — Tilbageholdende! Har jeg en Tanke paa Siæl, som Du ikke veed, saa veed min Kone den heller ikke. Du har tavt med dette lige til nu, er det ikke tilbageholdende? — *Preisler* har berøvet mig meget, jeg har merkt det, men jeg har tavt for at faae det igien uden at begiere det, det har smertet mig, men Du veed jeg har ligesaa megen Stolthed og Selvfølelse som nogen, og at blive ufortient mishandlet — det giør os endnu stoltere. Dette har Du anseet for Tilbageholdenhed, men i samme Øyeblik glemte Du Dig selv. Nu ikke meere for i Dag — levvel! Min *Johanna* og Børnene hilse deres *Rahbek* og jeg er din gamle

Rosing.

P. S.

Skiøn og travrig var nys Freden,
Høsten syntes altfor nær,
O! hvor glad er nu vort Eden,
Nu er Fredens-Moder her!

Stormægtigste Prins Peer,
Vi har Piinedøe ikke meer.

49. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 16. Julii 1781.

Kiæreste Broer!

Maaske er Du stødt for jeg i denne lange Tid ikke har skrevet Dig til? — men jeg har havt adskilligt at giøre, meget at see, noget at høre, og meget, noget meget fortreffeligt at læse. Du veed hvor nødig jeg slipper en god Bog naar jeg har faaet fat paa den — og jeg har noget nær den beste jeg endnu har seet. — Kiender Du nogen bedre end „Grandison"?[1]) Dog hvor kand jeg spørge Dig om sligt, saalænge Du ikke har glemt Göthe. Grandison! Mit Hierte har havt Følelser, herlige Følelser ved „Cymbeline", „Lear", „Hamlet" — Romeo har presset Taarer af mig, og Julie har kommet mig til at skielve, da hun fandt sin „Romeo" død ved Siden af sig, jeg giøs, da han kiøbte Giften af den fattige Apotheker; og jeg udstødte et „Ja nu!" da deres Fædre forligede sig. Dette „Ja nu!" ligger mig endnu paa Siælen, saa dybt følede jeg denne Tilstand — og saadanne og mange forskiellige Følelser har jeg havt ved at læse Dig, store Mand! Selv min yndige „Stella" (Du veed det min Broder! jeg læste den igien nyelig førend jeg tog herud og græd ved den) selv den har ikke hiulpet mig til de Følelser jeg har havt ved at læse „Grandison"; nej, saa søde, saa yndige Timer har endnu aldrig nogen Bog skaffet mig. At sige Dig hvad jeg synes best om i denne Bog? Det spørger Du

---

[1]) „Sir Charles Grandison" en Roman af den engelske Forf. S. Richardson, typisk for det 18. Aarhundredes Smag; den er ogsaa oversat til Dansk.

vel ikke om, siden Du kiender den — thi alt er godt og stort der.

Men det er sandt! Det var heller ikke „Grandison"; som Du vilde viide noget om, men han er Aarsagen i at jeg ikke har skrevet Dig til — den største Aarsag deri — Nu til dit sidste Brev. Gud skee Lov, for Du selv og af Dig selv erindrer Dig noget af vore forrige Aars Maade at skrive paa. — Dit Hierte! o da afstod det ikke sit Herredømme til den kolde fornuftige Philosophie, da herskede det eene i dine Breve (o, hvorfor sukkede jeg nu?) og i dine Handlinger. Dette Hierte har ogsaa været grusom mod Dig, min Beste, skrækkelig grusom, og jeg har været Vidne dertil; derfor bryd Dig ikke om det. „Gud ske Lov," som jeg begyndte denne Periode med, det var kun et Udbrud af mit gale (saadan er det sommetider) Hierte. Bliv kun ved din Philosophie, jeg skal see om jeg ikke kan finde mig i den. Jeg skal hilse Dig fra min *Johanna*, jeg er ret glad ved at alle mine synes at være bedre her end derinde, de er virkelig ferme. Min *Johanna* er herude ganske vakkre[re] end derinde, meget muntrere, og hun har heller ingen Bekymring — vi ere begge af et Humeur herude — er Du ikke nysgierrig for at see os igien? Nyt vilde det vel ikke være for Dig, skulde jeg haabe, men glædeligt. Nu er det nok for i Dag, men jeg skal sende Dig en Stær, en afrettet Stær, der ikke skal skrige andet end: Duetter! Duetter! for din

Rosing.

P. S. Jfr. *Møller* kom nu ind til mig, spurgte mig til hvem det Brev var? „Til Dig!" „Altsaa min Compliment," sagde hun.

50. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 16de Aug.

Beste!

Paa Søndag Eftermiddag seer Du os i Kiøbenhavn, og bliver [vi] der til Tirsdag Formiddag, og da skal jeg

viise Dig, hvad der været Skyld i at jeg ikke før har skrevet Dig til. Nu faaer Du ikke noget langt Brev fra mig, men 1000 Tak for dit kiere, kiere Brev. Det er endnu det beste Brev, jeg har faaet fra Dig [i] Aar. Det er mig som en Drøm, at vi engang før i Aar har talt lit om den Materie, om at tilgive og eftersee hverandres Forbrydelse indbyrdes! jeg har bedrøvet min beste Ven, det veed jeg, Du ogsaa din, og aldrig ønsker Du Sommeren 79 saa ivrig tilbage som jeg! Dine Anmærkninger over vores Opførsel indbyrdes ere mine egne, dog har jeg tit tænkt det samme om Dig som Du i dit Brev om mig; men uden at giøre mig selv englereen var jeg dog aldrig saa kold som Du. — Det er sandt, man har søgt at viise mig for Dig i en ganske anden Dragt end den, Du i 5 à 6 Aar har bestandig seet mig i — og veed jeg ikke Bagtalelsens Tunge er sød og sleesk? hvor let kan den ikke forføre! Du troer den har havdt sin Kraft hos mig med?[1]) Men ney! Bagtalelsen nærmer sig ikke mer end een Gang til mig; jeg veed ikke om det er mit Øye eller min Taushed eller maaske slipper der mig et bittert Ord ud af Munden, som holder ham fra mig. Thi jeg troer jeg har saaledes lært at kiende Dig, at enhver, som vilde skildre Dig for mig anderledes, blev enten en Løgner eller en Dosmer, jeg har været meget villig til [at] troe begge Deele. Men Aarsagen til *min* Kulde har havdt en ganske anden Kilde end *din*. Jeg saae din Tilbageholdenhed tog til, din Lunkenhed mod mig blev Kulde, dine Besøgelser tog af, Du fandt ikke meer den Glæde hos mig som før; hvoraf reyste denne Forandring sig? Du blev *Preislers* intime, han blev din, og denne nye Ven havde meer tillokkende; hans Væsen, som kunde fortrylle enhver, hans Ansigt, hans bløde aabne Ansigt, hans heele Roman,[2]) alt dette trak Dig

---

[1]) Rahbek nævner ogsaa dette i Erindringer I. 375.

[2]) Hentydning til Preislers Giftermaalshistorie og Overgang til Skuespillerstanden.

lidt efter lidt fra mig, jeg blev gammeldags og næsten foragtet; dette giorde mig jaloux; jeg er stolt af Naturen, og kunde jeg vel trygle om det, som burde være mit? Jeg blev ogsaa kold, tilbageholdende, stolt var jeg, jeg pukkede paa min Ret, der var ældre end *Preislers;* og hvorfor, tænkte jeg, skal jeg giøre mig selv skyldig ved at trygle mig til hans Fortroelighed; (jeg har ofte fortrudt det, min Broer, og uden Tvivl vil Du nok ogsaa finde det i mine Breve til Dig herfra). — Dette har Du seet fra en ganske anden Side, dit Brev viiser det — men jeg har taugt for at give Dig Leylighed til at indsee Forskiellen imellem *Preisler* og din gamle Ven *Rosing.* Jeg vidste Du vilde finde den, og troer Du min Stolthed blev *lidt* kildret ved denne Aabenbaring? Min heele Kulde har været Jalousie over *Preisler*, og kommer nu ikke Sommeren 79 tilbage, hviler det vist ikke paa mig; o min Broer! Du havde aldrig kundet holdt Dig saa længe ved Ham, dersom Du havde føled det for mig, som jeg føler for Dig — —

51. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 23. Aug. 1781.

Min Broder! Jeg vændtede ikke den Tone i dit Brev, det er den styggeste jeg kand høre. Vel kand jeg selv ikke negte, det jo giorde mig ondt at reyse bort uden at snakke med Dig, Du veed hvad jeg meener dermed! Det var ikke blot for at sige Dig: God Dag! og Farvel! Jeg vilde igien smaget et venskabeligt Kys, igien trykket Dig op til mig, og saaledes vilde igien have gienkaldet og opvarmet det gamle i Dvale lagdt Venskab! — Venskab? var der blot Venskab? maaskee — men vist ikke det, som mand i Almindelighed kalder Venskab. Hvad er det? Intet! — Ney, Kierlighed veed jeg hvad er, og det har, saa sandt Gud lever! været Kierlighed jeg følede for Dig! kand det, som Verden kalder Venskab, kand det avle Jalousie? Aldrig! Det var Kierlighed min Broer! Det er Kierlighed; og vil Du som

jeg, skal det aldrig blive til Venskab! — De Aarsager, som jeg giver for at være Skyld i min Kulde, synes Du ikke at troe, det forekommer mig, som Du gaaer dem spośk forbie, som naar man smiiler til en mislykket Vittighed; det krænker mig — det kaager i mig endnu, naar jeg tænker paa adskillige Stæder i dit Brev; der fremskinner saadan stolt bedre Overbeviisning deri, imod hvad jeg har sagt. Men jeg tilskriver dit daværende Lune alt det, og holder mig til din Siels Udbrud „Elsk mig *Rosing!*“ Ja det vil jeg! Gud *veed* jeg vil! Men jeg vil være elsket igien! Og kand Du ikke det, hvor kand Du da begiere det af mig?

Aldrig hæftede sig min Siel til nogen Mand som til Dig, og hvorfor skulde jeg troe mindre om Dig? Du maae ikke give mig Aarsag til det — — Og *Wiwet*, som ikke kiendte mig, *Wiwet*, som jeg ogsaa har seet mange Gange skiævt til, fordi han berøvede mig Dig; kand Du erindre Dig en Eftermiddag, vi spaserede ud af Castellet, og *Wiwet* var med, da han først havde hæntet sin Visitats-billiet paa Hospitalet. Dog jeg burde sige: Jeg var med, thi hængte Du Dig da ikke ganske ved ham, det var som jeg slet ikke var med. Jeg spurgte: „Følger Du nu hiem med?“ — „Ney!“ — „Seer jeg Dig da siden?“ — „Ney! Nu følger jeg Dig, *Wiwet!* og saa kand Du træffe mig siden, naar Du kommer fra din Visitats deroppe.“ Var det ikke, som jeg var slet ingen? — Jeg spurgdte Dig om Du vilde gaae til *Ilten* med, det var et Par Skridt, thi jeg var allerede heed! og jeg længdes efter at være eene. Vi skildtes ad, men jeg gik ikke til *Ilten*,[1]) jeg gik hiem, jeg troede at være fornærmed; og *Wiwet* har kiendt mig bedre end Du? Naa! saa har [han] vist ogsaa seet min Jalousie; og det har han vist! Naar jeg tænker paa hvor ensom, ydmyged og foragted jeg mange Gange stoed oppe hos Dig, naar *Wiwet* kom til Dig, saa kan det ikke være andet end han jo maae have seet mit Hierte, og Du kunde

[1]) Destillatør i Fortunstræde 296.

ikke see det? eller vilde ikke. Det siste vil jeg ikke troe — men jeg skal i dette Øyeblik paa Concert. Aarsagen hvorfor jeg ikke før har skrevet, er en Cantate, som jeg har giort til den 24de August.[1])

Bliv min Rahbek, som jeg er din

Rosing.

52. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg d. 26de Aug. 1781.

— — I Tirsdags otte Dage var jeg oppe hos *Schack* og hand fortalte mig at Dronningen havde befaled ham at fortælle mig: hun ønskede gierne jeg vilde giøre saadan lille Cantate til d. 24de. Jeg sagde strax ja, men stolede paa Dig; han bad mig sanke Musik og skynde mig saa meget som mueligt! Alting var færdig, og jeg fik Contra-Ordre. Gud veed, hvor sligt kan komme fra? ikke desto mindre var jeg næsviis nok til at overlevere Princessen et Exemplar, og det vandt hendes Bifald, jeg er endnu i Uvished om vi kommer til at synge den paa Onsdag — hvis vi ikke — saa veed jeg nok Aarsagen. Jeg fik Musikken hos *Schiørring*[2]) og den torde jeg ikke sende til Dig — — jeg vidste ikke hvor jeg skulde hitte Dig, paa Jægersborg[3]) eller i Kiøbenhavn, saa begyndte jeg selv at tænke paa den Ting Du her seer. Aarsagen, hvorfor vi ikke faaer den opført, er endnu kun Gisning, og det siger jeg ikke førend vi sees. Du kan troe mig, dersom *Moder*[4]) selv ikke havde taled om det, jeg skulde aldrig have tænkt paa det. Jeg toeg mig den Friehed at viise det til en stoer Mand, han havde ikke noget andet at sige imod det end at de Norske vare vel meget — kunde være for

---

[1]) Arveprinsessen, Sophie Frederikkes Geburtsdag.

[2]) Kgl. Kapelmusikus Niels Schiørring (1743—1798).

[3]) I denne Sommer opholdt Rahbek sig som oftest hos sin gamle Huslærer, Assistent ved Vejkorpset, Jens Lorenz Jensen Adzer (død 1798) paa Schæffergaarden i Jægersborg, beskæftiget med at udarbejde „Breve fra en gammel Skuespiller til sin Søn“, hvorpaa han udstedte Subskription i August 1782. Han var dog flere Gange i Fredensborg.

[4]) Ved „Moder“ mener Rosing Enkedronningen, som han undertiden i sine Breve omtaler paa denne Maade.

meget — interessert derfor? Ere vi ikke ligesaa vel Undersaatter, ligesaa brave? Hvorfor foragtes? Hvorfor mindre nævnes[?] end de Danske? O Gud give! — Dog jeg glemte til hvem jeg skrev; for hvem jeg beklagede mig. Vi arme, foragtede, vi komme nok vel til at kiøbe os Indfødsret til, dersom vi tilsist ikke vil blive anseet for et ganske fremmed Folk, — men før tage hver Mandag min Liig-Skiorte paa, og lade mig hisse ned i de dybeste Gruber i Norge, før knuses af en mislykked Miine, før man skulde tilkiøbe sig en Ret af andre, som hørte os ligesaameget til som dem![1])

Jeg er heed — og jeg gider ikke seet igiennem hvad jeg har skrevet. Lev vel og skriv mig snart til!

Din

Rosing.

53. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 2. Sept. 1781.

Beste! Skield mig saa meget Du vil, jeg har fortient det! Men vær ikke længer vred paa din *Rosing!* — — Det naragtige Brev Du fik om de foragtede Nordmænd maae Du rive itu eller brænde op — dersom jeg erindrer det ret, saa maae jeg uden Tvivl have været gal, da jeg skrev det, dog hvorfor ogsaa foragte os? — Brænd det ikke førend jeg selv først har læst det igiennem engang. Du siger jeg kunde blive Digter! jeg! jeg — jeg som skriver saadan Pasquil om mit eget Norge! Fy skam Dig noget, at Du vil smigre for mig!

54. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 11. Sept. 1781.

Jeg vil begynde at skrive igien et Brev til Dig, men jeg veed endnu ikke hvorom. Dog det vil vist glæde Dig: at hun er bedre; ganske vel er hun ikke, men meget bedre end igaar.[2]) Du kan dog vel slutte Dig til,

---

[1]) Billedet til dette Udslag af norsk Selvstændighedsfølelse er tydeligt nok hentet fra Kobbergruberne i Røros ved Rosings Fødested.

[2]) Af et udeladt Brev fremgaar, at Mad. Rosing har lidt af Kolik.

at denne Hun er ingen anden end min *Johanna;* ja, min Broder! min *Johanna* er oppe, jeg sniger mig ikke mere ind paa Tæerne for ikke at forstyrre hende i hendes Roe, eller af Frygt for at foraarsage Hovedpine ved at gaae for stærk i Døren; hun kommer mig igien i Møde, og jeg kan uden Forsigtighed trykke hende op til mit Hierte. Mine Smaae ere alle vel, men jeg begynder at blive kied af Fredensborg, det maae komme af Sælskabet jeg er i,[1]) thi det er sandt, aldrig har vi noget Aar været saa tvungen som i Aar, Du kan see af Brevet for i Gaar, at det hæderlige Herskab tager ind paa Mandag i den anden Uge og bliver borte i 3de Dage, kom da herud! saa er hverken Du eller vi tvungne, og jeg seer forud, den Tiid vil glide herlig hen uden vi selv vil fornemme til det. Jeg har nu giort mig det Haab: Du kommer; Lad mig ikke feyle! Beste! Du kan troe jeg længes efter Dig! ret inderlig længes jeg efter at see, tale med Dig, og liime Dig op til min Mund! Du kommer helst i den Tiid? — Det bliver dig vel vist, at Bagtalelse ikke mere faaer nogen Magt over Dig imod mig? *Preisler* giorde sig saa lækker for mig herude (slige Folk tager man sig mest i Agt for, naar de ere mest venlige). Han nærmede sig saa nedrig krybende til mig, at jeg væmmedes og skyede ham og flere end ham — mon de troer, jeg har nogen Indflydelse paa Steder, som kunde giøre deres Lykke? Gid jeg kunde giøre min egen! De ere nedrige Narre, slige Folk.

55. *Rosing til Rakbek.*

Fredensborg d. 13. Sept. 1781.

Jeg tvivler ikke paa, at Du jo alt er oppe og nyder den herlige vederqvægende Morgen-Stund.[2]) Saa skiønne Morgener har her ikke været i Sommer. Min Siæl, og

---

[1]) Jomfruerne Møller og Winther m. fl. Se ovenfor Side 21.
[2]) Rahbek opholder sig fremdeles paa Jægersborg, hvorfra han til Fods gærne tilbagelagde den 4 Mil lange Vej til Fredensborg.

enhvers, lættes, muntres og opløftes til Skaberens Lov ved at betragte hans Majestæt, hans Vælde ved den godgiørende Soels Opgang. Jeg seer Marken skiult af Dug, jeg seer den lit efter lit at smelte hen for Solens tiltagende Varme; Træerne, som alt har den ubehagelige mørke Couleur, er om Morgenen af Duggen og Solen saa lysegrøn som i Maji. Gaaer jeg ud omkring — hvilket Syn har jeg ikke da for mig? Den arbeydsomme Bonde, som alt længe har sukket efter den milde Morgen-Sol, oplivet ved dens Kraft, gaaer allerede ved sin Plov, synger sin Morgen-Psalme for at bede Velsignelse ned paa sit Arbeyde. — Her maae jeg standse, jeg kan ikke gaae længer førend jeg har blandet mit Ønske med hans, men mit Suk kommer vist ikke af saa glad, saa let et Hierte som hans. O! hvis Lyksalighed kan lignes med den nøysomme Bondes? Ikke min — men det staaer ikke til os selv at blive det. Dersom det giorde! Hvo vilde da være mindre lykkelig end Bonden? — Saadan Glæde, som Du nyder undertiden i Fader *Roses*[1]) Selskab, saadan Glæde nyder jeg i vores *Hartmanns.*[2]) Igaar spisede han her til Middag, han gav mig med sin Samtale ligesaa meget Begreb om Musikken i 2 Tiimer, som *Potenza*[3]) og jeg selv kunde givet mig i et halvt Aar. *Rose* taler aldrig varmere om Declamationen end *Hartmann.* Du skulde kun engang høre ham! Det er vist en herlig Mand for din Siæl! Han er det for min; og hvorfor da ikke for din?

---

[1]) Skuepladsens mest ansete Acteur Christ. Paulli Rose (1723—84), hvem Rahbek atter og atter omtaler i sine Skuespillerbreve som en mønstergyldig Karakterskuespiller. Ved hans Død arrangerede hans Kammerater en Sørgefest, ved hvilken Mad. Rosing og Mad. Preisler som Melpomene og Thalia i en Prolog af Thaarup bekronede hans Buste. (Overskou III. 300 ff. — Collin. Holbergske Skuespillere. S. 12 ff.)

[2]) Koncertmester Johan Ernst Hartmann, f. i Glogau 1726. 1761 indkaldtes han hertil og er navnlig bleven bekendt som „Fiskernes“ Komponist. Han døde i jammerlige Kaar paa Østerbro 1793. (Thrane: Fra Hofviolonernes Tid.)

[3]) Den italienske Sanger Potenza blev som 46aarig Mand indkaldt for at forestaa den 1772 oprettede Syngeskole. Om de Chikanerier, navnlig Jfr. Møller giorde sig skyldig i overfor ham, se ovenfor. Han virkede ved Theatret som Syngemester til sin pludselige Død paa Theatret 1800, 77 Aar gammel.

Jeg har været inde og hilst God Morgen paa min *Johanna*. Hun befinder sig saa vel saa det er Lyst. Lev vel min Broder! Hils gode Venner, skriv og kom snart til din

M. Rosing.

56. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 26. Sept. 1781.

Broer! Igaar var jeg ikke hiemme, da dit Brev kom. Ellers skulde Du nu have faaet — ingen Philosophie, men en fandens Hoben Spidser. Jeg har sovet længe i Dag, for jeg kom først Kl. 1 i Seng, men noget maae Du dog have. Har jeg forbudt Dig at græde? Skulde jeg forbyde Dig det, som jeg selv saa tit har ønsket mig, som jeg selv tit har søgt at komme Dig til? Hvorfor meener Du, jeg saa tit foreslog min Kone, naar Hun, Du og jeg sad eene i Mørkningen, at synge: „Naar Du er min". — — Jeg veed alt for vel hvor meget slig en Graad letter Sindet, den er alt for velgiørende til at jeg skulde bede Dig skye den. Det er ikke at være gal, ved Gud jeg har aldrig elsket mig selv høyere end naar jeg lader slig en Graad faa frit Løb! Men dit Trods mod Skiæbnen, dit Spot, dit Darby'ske: „Hvorfor skulde det skee, da jeg ønsker det," og sligt noget, det er det, jeg kalder Galskab, Roman-Sladder, falsk Philosophie. Hvad vil Du med *Mendelson?*[1]) Anfører Du den for at bestyrke min Satz imod Dig selv? Slig en Følelse, han taler om, er altfor stridig imod din, i det mindste mod den jeg finder i dine siste Breve, til at Du skulde kunne bruge den for Dig. For mig, for mig er den. — —

57. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 13. Oct. 1781.

Beste! Jeg er ikke mere saa opbragt over det Rygte eller Pasqvil, der roullerer om [Jfr.] *Møller* og mig, jeg

[1]) Talen er sandsynligvis om den tyske Filosof Moses Mendelssohns „Briefe über die Empfindungen". Mendelsohn var et af Rahbeks Ungdoms Idealer, og han besøgte ham paa sin første Rejse.

er nu mere kold, jeg kan ret got erindre mig, at det ikke er det første skammelige Rygte, som mine Venner har udspredt om mig. Man har engang sagt det samme om [Mad.] *Walter* og mig. Og de samme gode Venner sagde ogsaa engang, at jeg leyede Værelser til Gaarden, fordi jeg ikke kunde taale min Kone saae paa nogen Forbigaaende. Et Øyeblik giør de mig til en *Elsberg*,[1]) et andet Øyeblik til en Bartolo. Jeg sat mig for at negte *Møller* at spasere med hende det første jeg fik den Pasqvil at høre, men det skal blive Løgn. Jeg vil ikke det Gotfolk saaledes skal triumphere over mig, og ifald jeg forandrede min Plie, skulde det maaske kunne bestyrke dem i deres gode Tanker om mig. Overalt min Broer, troer Du de Slyngler kiende Forskiellen imellem *Møller* og *Johanna* saa got som vi. Kiendte de det, saa burde enten de eller jeg i Daarekisten. Jeg har, ifald jeg mindes ret, alt engang sagt Dig, jeg er kied af at være her, jeg har ogsaa sagt Dig Aarsagen, og Du kan troe mig, det er mig dobbelt vigtig nu. — — Jeg veed endnu ikke vist, naar vi kommer ind — gid det var i Morgen!

14. Oct.

Jeg har endnu ikke sagt min Kone noget om mit hæderlige Rygte, kun har hun maattet love mig aldrig at lade mig og *M*[øller] gaae eene ud at spasere mere; thi uagtet vi gik ingen Stæder uden paa den alfare Vey, saa gik vi dog mange Gange eene, og det var Andledning nok for disse nedrige. Den vil jeg dog søge at undgaae. *Winther* har ikke fortalt mig det, *M*[øller] selv har fortalt mig det med en Ligegyldighed, som den Skyldige ikke eyer? — Nedrighed var det ifald jeg kunde begaae den Feyl, og den største jeg kunde begaae, men den første var det ikke, som Du behager at sige; den første var, da jeg af Nød maatte lade som jeg

---

[1]) Nicolai Elsberg (1749—1802) debuterede i 1774, og man ventede sig en Del af den smukke unge Mand i Elskerfaget. Ved et brutalt Væsen og et i høj Grad udsvævende Liv — han mødte endogsaa fuld paa Scenen — gjorde han alle Forhaabninger til Skamme.

bar Agt for dem, jeg i Hiertet foragtede. O! jeg er ikke mere end mange andre, og Du kan troe, jeg daaner ikke af Fryd ved Tanken — —

Kort efter flytter *Rosings* til Byen, og dermed ophører Korrespondancen. Samtidig genoptager *Rahbek* sin Dagbog, i hvilken han ikke havde skrevet siden 3die August.

---

58. *Af Dagbogen.*

10de December.

Hvilken Scene i Eftermiddag med Dig! med Dig, som jeg skal forlade![1]) Da jeg sagde Dig, jeg skulde reise, og Du saa roelig hørte det, syntes at haabe, jeg blev roeligere; føler Du hvad jeg forlader, naar jeg forlader Dig? — og da jeg nu sagde, jeg længdes efter din Mands Portrait for at kunne tage det med mig, paa en Tiid, da jeg ikke havde Eder meere! og Du sagde, „saa kom kandskee dit Portrait ogsaa til at reise udenlands“, og jeg sagde Dig: tilforladelig skulde det dyrebare Beviis paa dit Venskab aldrig forlade mig! og Du sagde, jeg giorde Dig rød — o! jeg veed ikke selv, hvad jeg svarte derpaa; noget troer jeg om, hvor ondt det skulde giøre mig, om Du blev rød over det, om Du ikke vidste det. *Olsen!* Du var ligesaa forlegen som jeg; veed Du, føler Du, hvor uudsigelig Du er mig kiær? Dyrebare! og jeg skal forlade Dig! — og det er da næsten afgiort. O! hvormeget vil jeg ikke savne? — og hvad skal jeg ude see, hvad jeg kunde meget bedre see af Dig? Man høre Dig Ariadne,[2]) som i Gaar, hvad behøver man da at reise efter Mad. *Brandes!*[3]) Man see Dig Myris som i Aften, og da har man seet al Adel og Ynde: Juno med Cytheres Belte.[4])

---

[1]) Rahbeks Rejse blev først til Virkelighed den paafølgende Sommer.

[2]) Hovedrollen i „Ariadne paa Naxos“, et hyppigt opført Drama af Tyskeren Brandes, med Musik af G. Bonda.

[3]) Mdm. Brandes, navnkundig tysk Skuespillerinde.

[4]) I „Den skiønne Arsena“. Syngestykke af Favart, Musik af Monsigny, blev første Gang opført $^{11}/_{12}$ 1781.

59. *Af Dagbogen.*

17de December.

Olsen!

Atter et Aar af min Levetid opofret Dig, tilbragt ved dine Fødder! Et stormfuldt Aar fuldt af Qvaler; Gud, og det er det sidste! — I Morgen er den sidste Fødselsdag, jeg helligholder hos Dig, da Du ønsker mig det, Himlen ikke kan, ikke vil skiænke — Lykke! — Ven! Ven! nogle faae Maaneder og da adskilt fra Dig! kanske for evig! Du følte det i Onsdags, da jeg læste „Julius af Tarent“ [1]) og ikke kunde udholde den Scene, hvor „Julius af Tarent“ beslutter at rejse, og har taget Afsked med sit Fædreland: dengang jeg qvalt af Graad, overvældet af Smerte, maatte lægge Bogen. Julius! Julius! der rejste med Blanca, kunde endda ikke forlade sit Fædreland, ønskede endda at tage den Myrthelund med, hvor han første Gang saae hende! — og jeg — ulykkelige forviste landflygtige, forlader mit Fædreland, mine Venner, min *Olsen!* — og forlader hende et Rov for Fienderne, som maaske min Nærværelse hæmmer; maaske frygter de mig og mit Had! og jeg forlader Dig i Trængseler, som jeg i det mindste burde deele. *Olsen!* naar nu *Astrupperne* trække Dig ned i Klasse til sig, naar *Morell* [2]) siger, det var den kydske *Olsen*, og den Dyds Prophet *Rahbek*, det var en lille Tartuffe paa en anden Maade, det var ret Skade, det Barn skulde faae røde Haar; [3]) hvem skulde ellers have mistænkt de to Engle! Og Du vil høre det, græmme Dig derover, og jeg er her ikke, kan ikke lindre, deele din Græmmelse; ikke hævne Dig! Jeg skal martres hver Dag med den Tanke: I Dag er det brudt ud; Smerte, Fortvivlelse, Raseri har givet hendes

---

[1]) Drama af den tyske Digter A. J. Leisewitz; det blev ikke opført her hjemme. Det er typisk for „Sturm- und Drang“-Tiden.

[2]) Mad. Rosings jævnaldrende jfr. Mette Marie Astrup, der med sit smukke Ydre i adskillige Aar bestred Elskerinderne. Hun afgik først fra Teatret 1823. Rygtet gjorde hende til Overhofmarskal A. W. Hauchs Elskerinde. — Om Cath. Morell, senere Mad. Gjelstrup, se Side 37.

[3]) Sigter til, at baade Rahbek og Mad. Rosings yngste Datter, Gundel Hermandine Rosing, var rødhaarede.

knuuste Helbred det sidste Stød; i dette Øyedlik tvinger hendes Lidelser hende til at sukkende kalde den Død, som Skilmissen fra hendes Børn giør hende saa bitter! og alt det er jeg Skyld i, jeg elendige! — Hun bander mig sikkert i sit sidste Øyeblik, og maaske er dette det sidste! — Maae jeg ikke tænke det hver Dag, naar jeg er borte herfra! — og herfra skal jeg! Du vil det min Fader! Oh! gid min himmelske vilde kalde mig herfra, kalde mig til sig, da maaske! — O! jeg kan ikke eengang da see nogen mulig Frelse! — Du, som seer alt, vaag over hende i dette, i de følgende Aar af min Levetid; hun blive lykkelig, og det gaae mig som det kan! — Imidlertid *Olsen!* Tak for dette Aar, for den sidste Tone, hvormed Du svarte mig i Dag, da jeg takkede Dig derfor! — o, hvis Du kiændte mit Hierte! Gid Du ikke kiender det!

Din evig, din

C. Rahbek.

---

60. *Af Dagbogen.*

23de Januar 1782.

Olsen!

Jeg har tilbragt nogle søde Aftener hos Dig i disse Dage — oh! jeg veed ikke, hvad det er for en hemmelig Tryllekraft Du har til at udbrede stille Lyst omkring Dig; jeg føler saa levende mit Savn i Dag, da jeg ikke har været hos Dig! Og snart skal jeg forlade Dig — forlade Dig for — Gud veed hvor længe! Du skal ikke mere henrykke mig med dit beskedne Smiil, naar Du taler om mine Sange til din Roes, Du skal ikke meere giøre mig stolt ved at være af samme Tanker som jeg; — jeg skal ikke meere henrykkes ved dit Smiil, ved din søde Tone, ved din herlige Siæl! O, forleden Aften! „Var jeg rig, vilde jeg gaae i Barselvisitter i Morgen!" og den Fortælling om Tømmersvends-Konen! *Olsen!* og undtes mig endda den Glæde at haabe Du blev lykkelig — men — Dina! Dina! — jeg følte, hvor

STEDET, HVOR ROSINGS
BOEDE I FREDENSBORG
(det nuv. Jærnbanehotels Gaardslænge)

Blodet steg mig op i Ansigtet forleden, da *Vandel*[1]) stod der, hun kom ind med dette ildrøde Haar! — — ! — Hvem der var død! Hvem der var død!

61. *Af Dagbogen.*

4de Februar.

Olsen!

I Gaar afbrød *Wiwet* mig! min *Wiwet*, som Du i Søndags saa venlig modtog for min Skyld; min *Wiwet* skal ikke hindre mig fra i Dag at genkalde mig nogle af de søde Øyeblikke fra i Løverdags Aftes, at udkaste dem her for oftere at kunne nyde dem, naar jeg nu snart bliver forviist fra Dig. O! jeg skal da erindre al den Sødhed, hvormed Du bad mig til Dig i Gaar Aftes, og da jeg ikke kunde komme, sagde: Du havde giemt Haren til i Gaar Aftes, for at dine gode Venner kunde faa et Stykke med, og nu blev der ikke af! Ikke! fordi jeg ikke var der! Engel! og da Du sagde, det var dog vel jeg blev, til Du havde været i Barselseng, ellers maatte Du rent ligge uden at have nogen at tale med![2]) Da jeg sagde Dig, Du fik vel neppe saa let saadan en Husnisse igien, og Du forsikkrede mig, at Du vidste ikke, hvor det skulde gaa i Sommer, naar jeg var borte. Naar I spadseerte, var *Rahbek* ikke med; naar I kom hiem, var der ingen hiemme! Da Du saa vist forsikkrede mig, min Plads skulde staae mig aaben, naar jeg kom igen. Men kan jeg da og fortiene den, nytte den? Vil ikke Fraværelsen fra Dig have fortæret mig? *Olsen!* Hvi skal jeg bort?

62. *Af Dagbogen.*

4. Martii.

Olsen!

Skilsmissens græsselige Øyeklik nærmer sig med stærke Skridt. O! kommer den og bliver den evig!

---

[1]) Vistnok den Niels Wandel, som Rahbek kalder en af sine Ungdomsvenner og som blev Stadsfysikus i Christiania, gift med hans Søster Agnete Sophie Rahbek. Wandel døde 1792, 40 Aar gammel.

[2]) Familiens fjerde Datter, Deborah Henriette, blev født 5. Februar og blev opkaldt efter Konferensraadinde Fabritius Tengnagel. Hun blev 1803 g. m. Rektor i Slagelse Thomas Chr. Ernst Vithusen (1774—1822) og døde 1850.

Skulde det Haab opfyldes, hvormed Du smiggrer Dig, at jeg ikke kommer bort; eller bør jeg meere troe din frygtsomme Ahnelse, at jeg ikke meere kommer tilbage? O! den — den uden Tvivl aftvang Dig Taare i Lørdags, da vi begyndte paa „Maatte vi —!" Olsen! Du vil ikke miste mig! Skal jeg see Dig *Sophie*[1]) i denne Tiid? Skal jeg see dette mit evige Ønske opfyldt. — Olsen! hvad vil Du og jeg føle derved?

63. *Af Dagbogen.*

6te April.

Olsen!

Stedse, stedse føler jeg, hvor uudsigelig, hvor levende jeg elsker Dig. *Olsen!* da jeg gav Dig de hellige Handsker,[2]) sagde jeg Dig, jeg havde faaet dem til det Fruentimmer, jeg bar meest Agtelse for. Du taug, tog dem, blev rød; og først siden sagde at Du vilde giemme dem, til jeg engang fik en Pige, da vilde Du flye hende dem. *Olsen,* behold Du dem i Fred — Du kan sikkert. — — —

Efterat Rahbek i nogen Tid ikke havde været hos Rosings, blev han i Begyndelsen af April opskræmmet af deres fælles Læge, Etatsraad *Guldbrand*, ved at hun var meget farlig syg (jfr. Erindringer I. 383). Faa Dage efter skrev han:

64. *Af Dagbogen.*

7. April.

Engel.

Næsten skulde jeg velsigne din Sygdom, som har nærmet mig til Dig igien, igien ladet mig see Dig i din sande Skikkelse! O, din ømme Betænkelighed over

---

[1]) Elskerinden i Rahbeks ovenfor nævnte Skuespil „Sophie Brauneck" til hvilken Mad. Rosing var Modellen, medens Rahbek havde afbildet sig selv i den ulykkelige Elsker Waldfels. Stykket kom ikke til Opførelse paa Teatret, men Rahbek haabede det stedse; dog blev det opført i Borups Selskab med Rosing som »Waldfels".

[2]) Rahbek var kort forinden bleven Frimurer, og Handskerne har Hentydning til Optagelsesceremonien i Logen. (Erindringer I. 374).

at giøre din Amme ulykkelig, som havde stiaalet fra Dig, saa snart Du blev befriet for den Frygt, at Feil kunde meddeele sig med Mælken! Den var *Olsen* værdig. Og alt det Du har sagt mig, det var dig saa ganske værdig. Den Idé, at det kunde være mueligt, *Møller* [ ][1]) *Eickstedt*, at han af blot Venskab viiste hende saa meget godt, o! den frikiændte Dig, viiste, at Du vel aldrig drømte om det, Verden siger. Jeg takker Dig for det, Du sagde mig i Dag, Du vidste hvad Andeel jeg tog i alt, hvad der angik Dig. O! jeg har sat hos Dig i 5 Timer i Eftermiddag, jeg havde saa meget at takke, at velsigne Dig for. Hørte Du Talen i Aften, det, der angik Dig deri? Turde jeg regne den forbindtlige søde Tone som Tak derfor! Gud! fleere, fleere slige Dage, og jeg haster glad igien til mit Dagværk. Selv din Mand var mig kiær i Aften. Kun Du nu, som Du lovede mig, ikke vover Dig ud i Morgen — Dig til Skade. Olsen! dit Liv er dyrebart, Jeg har sagt Dig nogle Ting i Dag om min Moder, der satte mig graa Haar i Hovedet, om min Angest for dit Liv. O! det lod, som Du forstod mig. Olsen! veed Du, at jeg elsker Dig, at jeg er ganske din.

65. *Af Dagbogen.*

15. April.

I saa mange forskiellige Dage har jeg været om Dig, seet Dig i saa forskiellige Situationer, at jeg veed ikke hvad jeg skal begynde med. Jeg er bleven Dig kiærere i disse Dage. Min Omhu for Dig i Mandags, den Iver, hvormed jeg søgte *Frimann*,[2]) det at jeg var saa lykkelig at finde ham, de følgende Dage da jeg har sadt hæftet til din Seng, grædt over dine Smerter i Tirsdags, deelt dit gode og onde Lune — o! Du har følt det, naar de har talt derom, og derfor gav Du mig din Silhuette i

---

[1]) Ordet overklattet.
[2]) Hofmedicus Guldbrandsens Amanuensis Johan Cold Frimann (1751—1826), senere Stadsfysikus i Throndhjem.

Aftes — det er et gammelt slet, men det er mig dyrebart, jeg fik [det] af din Haand, og jeg kunde ikke længere bie efter dit Løftes Opfyldelse; dog følte jeg det, at Du bad *Zuschlag*[1]) om et andet Aftryk, paa det jeg kunde faae et bedre; jeg føler nogen Kraft i mig igien, det er som blide Vinterdage, de ere ikke Martsdage, men dog skiønne i Forhold til de andre; med alt dette er jeg ikke frisk, man spaaer mig en Sygdom, som kunde og vilde dræbe mig. — Forlad mig Olsen! at jeg kan glædes ved den Tanke at rives fra Dig, jeg kan dog kun giøre saa lidt for Dig, og jeg har lidt saa meget; og blive vi længe i det Forhold, som vi nu staaer i, holder jeg mig ikke fra at sige Dig det, som saa ofte i disse Dage laae paa mine Læber. O! hvor ofte har jeg følt den Drift i disse Dage at slynge mine Arme om Dig, at trykke dine Læber til mine, disse Læber, som i Fior indgiød mig en Fryd: „End svæver den paa mine Læber, ha! at jeg den kun eengang nød.“ Ha! hvor længe modstaaer jeg Fristelsen; og da, hvad blev da min Skiæbne! — —

66. *Af Dagbogen.*

17. April.

Ja Du har Ret. Det var din *Phillas* Sygdom, som satte mig i ondt Luune. Du har Ret i at jeg ikke kunde blive forvirret over at tage Andeel i saa ung en Piges Skiæbne; ha! men denne Pige er din Datter, dit Billede. Det er Dig, jeg elsker i hende. Det vil man føle, og det forvirrer mig; og denne Forvirring — røber ikke selv den mig? Jeg har troet i de sidste Dage at spore en Misfornøielse hos din Mand over den sværmeriske Andeel, jeg har taget i din Sygdom, i alt det, der angik Dig. Jeg veed ikke, om den er større end sædvanlig; men paa en Tid, jeg var kold for alt andet paa Jorden, maatte den falde, og falder virkelig mere i Øynene,

[1]) Frederik Ludvig Zuschlag (1759—1808) var Billedhugger, men gik Kontorvejen og blev Kontrollør ved Assistentshuset. Han vedblev at poussere, skære og støbe Portrætmedailloner, der var meget søgte fra hans Haand.

denne stygge Kulde, han omgaaes mig med, som vidner om, han ikke elsker Dig; hvis ikke Jalousie er Skyld deri, kunde det være Forberedelse til den Compliment, at min Opmærksomhed for Dig var lidt vel stor. — Og lad den saa være. O! han bør berøve Dig din sidste Ven, det er det eneste, som staaer tilbage for ham! Jeg kunde have knuust ham igaar Aftes, da han kunde have Hierte til at nedtrykke Dig med den Compliment, „at det var hans Kones Skyld, *Philla* laa syg der af Meslinger!“ Da han saae, hvor nær Du tog Dig det! Som om Du ikke havde Sorg nok, siden han skulde forøge den! Hvorfor blev Du saa forvirret, da man sagde jeg var syg af Kiærlighed! — Ha! jeg er det, af Kiærlighed til Dig! og Du føler det! —

Hermed standser Dagbogsoptegnelserne og optages først paa Udenlandsrejsen i Kiel i November s. A.

I Slutningen af Maj flyttede *Rosings* atter for Koncerternes Skyld til Fredensborg, og *Rahbek* besøgte dem nogle Dage i Begyndelsen af Juni.

---

67. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 11te og 12te Junii 1782.

Brave Dreng!

Tak for dine 2 Breve! Tak for det gode Lune, som hersker der! Og jeg er ikke lit glad, kand Du troe, at jeg er for en Deel Skyld deri. Da Du endnu var herude, glædede jeg mig rigtig nok i det Haab at finde dine første Breve, i det mindste saadanne; men de sidste Tiimer Du var her, dit Farvel nedslog mig igien, og Du kan troe, jeg savnede nok ligesaameget da Du var borte som Du. „Hvorfor skal jeg nu ogsaa holde saameget af Dig?“ sagde Du. Nu er det mit Spørgsmaal! Og jeg kan selv besvare mig, men for ikke at giøre Dig stolt, vil jeg kun giøre det for mig selv. —

Tak ogsaa for dine vel forrettede Commissioner! Tak for dine gode Ønsker for min *Philla*. Kun vilde jeg ikke hun skulde komme til at ligne mig, det er ikke

Hyklerie, thi jeg siger med Hamlet,[1]) og jeg troer med større Grund end han: „Jeg er ikke af de værste, og dog kan jeg bebreyde mig saadanne Ting, at det var bedre for mig, min Moder ikke havde født mig". Kanskee det er galt oversat, men Du forstaaer det dog. Hendes Moder vilde jeg hun maatte ligne! og da blev hun et Mønster for alle Piger. — Du har Ret i at ønske Dig her for at have kunnet seet hendes Moder-Glæde ved alle sine Børn. Jeg og hun med sin *Philla* ved Haanden gik dem i Møde. *Carl* og *Golla* mødte os allerede ved Runddelen. Og saa var der 7 Rollinger i Tallet, der strede om at hænge sig ved hende, og hun deelte sig, deelte sig saa moderlig imellem dem alle, og der var ingen af dem, som erindrede sig, at jeg gik ved Siden af dem, undtagen *Philla* (og hun maa have seet jeg blev jaloux og ynkedes over mig), og saa skulde Du have seet os gaae som i Triumph opad til Slottet. — Vi spiiste alle i min Stue, Bedstemoder sat øverst i den store Lænestol, og vi andre omkring. Du skulde have seet den Gamles Glæde, hun elsker min *Philla* saa høyt, og hvem giør ikke det? Hun kyste hende saa tit, og græd, og smildte. Det var en Scene som jeg neppe faaer 2 Gange i mit Liv; jeg var vel selv en meget ubetydelig Person i samme Scene, men jeg vilde endnu være ringere for at nyde den om jeg kunde!

Beste! Hvad jeg nu har fortalt Dig, veed jeg, ikke var Dig nyt, Du havde forestilt Dig det, og maaskee meer, men Du kand aldrig giøre Dig for stort Begreb om den Scene, om den hele Dags Glæde! Jeg glemmer den ikke saasnart. — Lev vel min Beste! og bliv ved at glæde dine Vennet med saadanne Breve som de 2 siste. De forøgede ikke lit min *Johannes* Glæde, og hendes Søster[2]) brød ud med fuldt Hierte og sagde,

---

[1]) Den første danske Oversættelse af „Hamlet" udkom 1777; men Rosing synes jo at have kendt den paa Engelsk.
[2]) Antagelig Mad. Lange, som boede i Frederiksborg, og hvis Søn Carl var i Huset hos Rosings

Du var en god Dreng, Beste-Moder holder ogsaa saameget af Dig; mine Børn elsker Dig næsten høyere end mig selv, og Du er en Afgud i hele min Familie. Gode Dreng! lad os ikke savne denne Glæde, den er os for kostbar! Hils Din *Wiwet* og hans Donna, jeg skylder dem meget, hils ogsaa *Steen* og alle vore andre Venner. Jeg ønsker Dig til Lykke med din Virksomhed, gid den maatte være saa bestandig som Din Ven

Rosing.

68. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 14. Junii 1782.

Du skal have nogle faae Linier fra mig, jeg har ikke Tiid til meere, thi Rustvognen gaaer strax,[1]) og jeg er staaet sildig op. Nu først fik jeg dit Brev fra igaar, og jeg har altsaa 2 at besvare, og det skal være meget kortelig: Brevet om din Reyse, det sørgelige Brev om *Samsøes* tiltagende Sygdom[2]) og din faste Beslutning at reyse uden ham var mig dog, uagtet din Forsikring om det modsatte, meget mistænkelig for dit Lune — for alt hvad jeg kan bede min gode Dreng, hæng ikke saa meget ved Tanken om den fordømte Reyse! Thi eene maae og skal Du ikke reyse, og med *Samsøe* endnu mindre; oppebie en anden Leylighed, der kunde maaske gives en bedre. — Hør min Broer! jeg gider ved Gud! ikke tænkt paa den Ting, og lad os afgiøre den Ting: aldrig at nævne Reyse i vore Breve! — Det Brev, jeg fik fra Dig i Dag, var jeg meget meer fornøyet med, og det bedrøver mig ikke kand Du troe, at mit har havdt den gode Virkning paa din Sjæl.

---

1) Med den kgl. Rustvogn, som gik mellem Kbhvn. og Fredensborg, maatte de til Hoffet hørende Betjente, altsaa ogsaa Rosings, sende Breve og Pakker, der inden Kl. 8 Morgen eller 8 Aften maatte indleveres til Geschirrmesteren. (Se Bekendtgørelser i Adresse-Avisen, f. Eks. 1783 Nr. 80).

2) Digteren Ole Johan Samsøe (1759—96), „Dyvekes" Forfatter, var ifl. Rahbeks Erindringer (I. 391) bleven nedbrudt af en ulykkelig Kærlighed og havde bestemt sig for en Udenlandsrejse. Det blev da aftalt, at han, der levede af en lille Arv, og Rahbek skulde følges til Kiel. Samsøe rejste dog forud i Juli, medens Rahbek først drog afsted 12. August 1782. Efter sin Hjemkomst 1784 blev han Pagehovmester, senere Lærer i Borgerdydskolen.

Du sagde i et af dine forrige Breve, at „Skuespillerbrevene“ *skulde* snart blive færdige og Du hos os;[1]) gid Du var her alt, jeg lader Dig saa nødig være eene, og jeg synes, jeg er dog sikker for Dig — naar jeg har Dig hos mig; er det Forfængelighed af mig, saa tilgiv mig! — „Det er underlig med Jer 2“, sagde min *Johanna* mig i Gaar Aftes, da jeg læste de sidste Breve fra Dig for hende, „Jeres Breve er jo Kjerligheds-Breve“, og tog hun feyl? Og de Steder, hvor Du taler om hende, læste jeg mere levende, og declamerte dem som de burde, og hendes Beskedenhed blev virkelig fornermed, jeg kyste hende og forsikrede hende: Du har ikke sagt mere, end at der jo kunde siges dobbelt saa meget til hendes Fordeel — til en anden end Dig sagde jeg vist ikke sligt, thi vilde en anden i vore Tiider ikke lee mig ud?

Hils *Samsøe* fra mig! jeg holder ogsaa af ham, men i Ligning med vort Venskab, min Beste, maae ingens kunne staae.

Glem ikke Lak, naar Du ikke vil vore Breve skal gaae aabne, og hvorfor skulde vi være Narres Spot?

69. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 15. Junii 1782.

„Hun leve længe med *Eder*, leve til hendes Hierte bliver Eder ligt“! Er dette *Eder* en Skrivfeyl? eller meente Hamlet sine rympede Øyenbryne, eller hans Hiertes Folder, da han sagde bemeldte Sted, som jeg anførte i et af mine Breve — —. Nu en Nyehed — det er sandt, den er saadan, saa jeg visnok ikke sagde den til nogen anden, men du skal viide den. Du tager jo Deel i alt hvad der angaar os. Dronningen, veed Du, elsker min *Johanna*, og for at faae Leylighed til igien at viise det (jeg kan ikke see nogen anden Aar-

[1]) „Breve fra en gammel Skuespiller“ blev dediceret til Enkedronningen, og Rahbek arbejdede nu med feberagtig Hast for at faa Dedicationen fra Haanden, saa at han kunde overrække Enkedronningen Bogen og derved se sit Snit til at komme til Fredensborg.

sag) saa har hun ved Mad. *v. d. Lye* [Lühe] ladet min Kone bede om et Fiskebensskiørt, som det Madamen fik. Nu kunde hun jo gierne bedet en anden syet det, men for at faa Lejlighed til at viise hende en nye Naade troer jeg hun bad just hende derom; er det dog ikke en rar Kielling, den *Juliane?* — Se det kan man sige at giøre sin Lykke ved Fiskebeensskiørtet. Min *Johanna* blev ogsaa saa glad kan Du troe (thi hendes Kierlighed for *Juliane* er Følelse og ikke Egennytte), at hun glemte alting, begyndte at lave sig til at arbejde derpaa, og erindrede ikke, hun skulde først have alting fra Kiøbenhavn. Nu paalægger hun Dig, saasnart Du faaer dette Brev, at gaae hen til *Nissen* og lad ham strax levere Dig 4 Alen fiint hvit Trille, 12 Alen Rør, men af bedre Bonité end de forrige; og saa maa Du sende det herud med Mandags Rustvognen. Glemmer Du det eller forsømmer Du at forrette det, saa Gud trøste Dig, naar hun seer Dig.

70. *Rosing til Rahbek.*

d. 19de Junii 1782.

Underlige Dreng!

See det er hverken Brave eller Slemme! Du skal lade Dig nøye med lit, thi jeg har ikke Tiid til at skrive meget i Dag, thi det er en Concert-Dag, og Fanden tage mig om jeg veed, hvad jeg skal forsegle dette med; den samme Pen har jeg endnu.

I Gaar var vi da i Frederiksborg igien; den hele Familie var igien forsamlet, og vi havde igien en af de gode Dage, jeg havde en af de skiønneste, mig kiereste Aftener i Livet. Jeg vil give Dig en liden mørk Idée om den Glæde, jeg havde i Gaar Aftes.

Da vi tog fra Fridrichsborg, lod vi Mad. *Lange* med *Philla*, *Golla* og *Carl* kiøre igiennem Byen og bie os ved Kongens Have-Port, og vi (min, hvad skal jeg kalde hende? ømmeste, beste, englelige *Johanna* og jeg) vi gik over Jægerbakken og igiennem Haven for at

høre Philomele, og saa begyndte hun at tale om en Kones ømme oprigtige Kierlighed til sin Mand, i en Anledning, som jeg nok skal fortælle Dig siden ved Leylighed, men ikke skriftlig. O! min Beste! maatte Du dog engang nyde saadan en Tiime, som den jeg havde der. Den var saa romantisk herlig! Der hørte jeg den ømmes Graad blande sig med Nattergalens melankolske Slag, og den sørgende Maane saae jeg smiile til hendes Taarer, thi de vare ikke Sorgens! Imellem blev hun staaende, saae paa mig, blev ogsaa maaskee en Taare vaer, trykte mig saa ømt op til sit kierlige Bryst, kyste mig saa varmt; vi syntes Begge vi havde fløyet, og troede ganske vist at vi var kommen før vores Vogn, indtil *Carl* kom løbende og sagde, at hans Mama sad henne i Haven og biede paa os. Vi saae paa hverandre og spurgte, hvordan det kunde gaae til. Og Mad. *Lange* forsikrede hun havde været der alt en $^1/_2$ Tiime. Jeg saae til min *Johanna* og smiilte, hun forstod mig og længtes efter at blive indviklet igien i samme Samtale, kyste sin Søster og fløy paa Vognen.

Det var en Aften, som Englene maatte ønske sig! Du kiender hende, veed hvor varmt hendes Hierte er, naar hun nylig har mættet sig med sine Børns Omfavnelser og Kys. Du vil altsaa kunne see og føle, hvor kold, hvor mørk min Afbildning er paa saadan en Aftens salige Følelser. Jeg kand føle dem, men ikke beskrive dem. — Jeg lovdte Dig kun lidt, men forlad mig Mylord! naar jeg er hos hende, glemmer jeg heele Verden! O min Dreng! jeg føler jeg burde aldrig tale om hende, thi jeg kand ikke tale mit Hiertes Sprog. Kommer jeg engang i den anden Verden førend hun, jeg skal ingen Engle finde der førend hun kommer der, og naar hun er der hos mig, skulde jeg da finde andre Engle? Skulde jeg da see efter andre. — Hvad sagde jeg der? Spaadom?.. Lev vel kiereste Dreng! Lev vel!

71. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg d. 24de Junii 1782.

— — Mit heele Liv herude er en Drøm, en lykkelig Drøm, jeg hilser de Store siælden og snakker aldrig med dem (det hører ogsaa til Livets Lyksalighed). Jeg aander lutter Glæder: en lykkelig Faders, en misundelsesværdig Mands Glæder strømmer ind paa mig, og jeg skal have en Ven, en saa kiær Ven, der skal være saa ulykkelig? Dog! Var jeg ikke fuldkommen lykkelig, naar ikke det var? Og skulde et Menneske kunne rose sig deraf? — Men bort med de Taarer, der forgifter min Glæde! Nu skal jeg ned i Skipper-Alleen og drikke Caffée paa min Bakke, lege med mine Smaae, fjase med min *Johanna*, springe om Kaps med min *Carl* og dandse Menuet med min *Golla; Ophelia* binder Krandse af Blomster og fanger Sommerfugle; siden skal jeg ud og fiske en Ret Abborrer til Aftens; thi jeg har endnu ikke noget at spiise, medmindre jeg skulde igien tære det harske Smør (Du maae vide vi har faaed slet Mad i Dag), altsaa maae vi jo have noget got til Aften. — Du har saa mange Gange sagt: Gud skee lov jeg fik dog Siden fuld — det var ogsaa det jeg traktede efter nu, derfor har jeg ogsaa fyldt den med Sladder og vidt adspredte Linier — men lad Brevene være Breve og kom Du kun ud til din egen

M. Rosing.

72. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 10. Julii 1782.

Igaar forsømte jeg at skrive Dig til af den meget gyldige Aarsag: jeg var den heele Dag igien paa Fredrichsborg og kom først hiem meget sildig. Mad. *Lange* var her, hun skulde hiem, og vi vilde kun følge hende paa Veyen, og vi gik med hende lige hiem og gik soli tilbage, og saae Solen gaae ned, Dyrene at samle sig til Hvile, og Fuglene hørte vi synge sine Aftenqvad; det var saa høytidelig en Aften, alting var saa stille,

Solen gik ned med en Majestæt, som udbredte sig over heele Naturen, og hvert Blad syntes at love Skaberens herlige Indretning! Vi gik Arm i Arm tause og langsom, og glad, og følte alting herlig! alting nyt! Vi blev ofte staaende for at see Hinden kiæle for sine Kalve, og naar vi gik, stial vi os forbi dem for ikke at forstyrre dem i deres Glæde, vi vilde selv nødig være forstyrred i vores! Saaledes gled Aftenen, førend vi vidste vi vare hiemme, og vi fornam slet ikke til vi havde gaaed 2de Miil — — —.

73. *Rosing til Rahbek.*

12te Julii 1782.

I Morgen kan jeg altsaa ikke vænte Brev fra Dig? Det er enda got, naar jeg kun veed det i forveyen, da vænter jeg ikke heller saa længselsfuld paa det.

Jeg har været i Fredrichsborg siden jeg fik dit Brev i Dag, og nu skal jeg strax til Bryllup, altsaa maa jeg benøtte mig af Tiden til at skrive min Dreng til, thi jeg vil saa nødig forsømme.

Da jeg kom tilbage fra Fredrichsborg, mødte min *Johanna* mig en fierdingvey fra Fredensborg, og uagtet jeg havde reedet 3 Fierding paa 20 Minutter, og det paa en Skinkmær [sic], som fattigerte mig diævleblænt, saa jeg stod i en Damp, saa kunde jeg dog ikke lade hende gaae alene tilbage, jeg vilde redet ligesaa langsom som hun gik, men jeg maatte ikke, hun brugte saa megen Overtalelse og blandede saa megen Ømhed i hendes Overtalelse, at hun fik mig til at ride foran. Jeg var ikke 20 Skrit fra hende, da der styrtede Taarer saa store som Hagel, og velgiørende som Maji Maaneds Regn, ned over mine Kinder. Hvad var det for slags Taarer? — Jeg fløy afsted som en Ild, i et Øyeblik var jeg hiemme og tilbage igien mod min uforlignelige *Johanna.* — O min Beste! der er ved Gud ikke 10 Par i Verden saa lykkelige som vi, var kun ikke den fordømte Nærings-Sorg; dog den bliver nok

ogsaa engang hævet med Guds hielp, og da! Hvem kan da være lykkeligere end vi?

Forlad mig min Dreng, at jeg ikke skriver mere i Dag. Min *Johanna* vil hen og see paa et Bondebryllup, hvortil vi ere inviterede, maaskee det vil glæde hende (hun er nu henne og pynte sine Tøser), og jeg troer vist det vil fornøye hende i det mindste, og er *det* mig ikke en Glæde? — Gid jeg kunde giøre hver Time for hende til en Glædes Stund!

Ved Midten af Juli flytter *Rosings* ved Koncerternes Ophør igen til København — og rimeligvis dengang fra Sidehuset Østergade Nr. 52, hvor de havde boet i længere Tid, til Hjulmager Klokofskys Gaard i St. Kongensgade. Hertil er *Rahbeks* Breve fra Udlandet adresserede.

Rahbek kunde nu ikke mere opsætte den Rejse, som saa længe havde været paa Bane. Han var selv kørt træt i sin store selskabelige Omgang og i sine planløse literære Arbejder. Hans Fader, der ønskede ham revet løs fra hans Skuespiller-Venner, tvang ham til at rejse ved at rydde de pekuniære Vanskeligheder af Vejen ved Hjælp af *Ove Høegh Guldberg*, og selv *Rosings* søgte at overtale ham til at tage afsted.

Efter mange Opsættelser og Udsættelser gik han endelig ombord til Kiel den 13. August.

---

74. *Rosing til Rahbek.*

Kbh. 13de August 1782.

Se stille Sorg rundom indtaget har
den fordum glade Kreds, hvis Fryd Du var.
(Pram)

Jeg seer Dig ikke før om $2^1/_2$ Aar; thi jeg har besluttet at skaane baade Dig og mig for fleere Afskeder, jeg veed at Du er her endnu, men jeg vil dog sende dette i Forveyen. Du lovte mig et Udtog af din Levnets Beskrivelse, men jeg beder Dig derom som noget af det vigtigste Du kunde tiene mig i: sænd mig den ikke! Vilde jeg ikke finde Stæder deri, som viiste mig dit Had mod mig engang? og at have været hadet af den, som jeg elsker høyere end nogen i Verden, og læse det? Det kunde jeg ikke holde ud! Derfor send

mig den ikke, jeg har ikke Standhaftighed nok til at læse den; og Du vil dog vel ikke giøre mig Livet suurere end Du ved din Bortgang har giort det? Naar jeg nu tænker paa at være uden Vennen *Rahbek*, saa er jeg virkelig ikke mere hvad jeg pleyer at være, thi Du maae dog selv tilstaae, at jeg ikke altiid var endda saa bitter, som jeg saae ud til, og kanske Tungen ikke altid var Hiertets Fortroelige, naar jeg sommetider ikke var mod Dig, som jeg føler, jeg burde. Dog fra den Kant kiender Du mig nok saa got, at jeg behøver ikke at lære Dig det.

Igaar fortalte min Kone mig hele Afskeden med Dig, og vi græd begge, og trøstede os med: Du kommer vist igien! I Dag fortalte jeg hende, jeg havde fulgt Dig til Søes, og vi følede begge et Savn, som kom mig rigtig til at erindre ovenstaaende Motto meget levende. — Jeg er ikke i Lune til at skrive i Dag, og det undrer Du Dig nok heller ikke over! Derfor tag til Takke med min og *Johannas* varme Deeltagende: Gud være med Dig! og betale Dig dit Venskab! Levvel! Hils vores *Samsøe!* og endnu engang Gud være med Dig! og styrke Dig! og kom engang lykkelig og glad i mine Arme! o! hvorfor sleed Du Dig saa hastig bort i Dag? Gud være med Dig!

Johanna Rosing i Rahbeks Stambog ved Afrejsen 1782.

75. *Rahbek til Rosing.*

Paqvetbaaden Dorothee d. 13. Aug. 1782.

Den første Dag allerede et Brev? vil han saa blive ved i de tre Aar, han er ude, vil jeg faae en Diævels Paqve! Siger Du det, naar Du seer Datum paa dette Brev? Nei! det giør Du ikke! Du vil føle, hvor tung min eensomme Landflygtighed hviler paa mig! Hvad skulde jeg vel sysselsætte mig med, uden at skrive til Eder — Eder om hvilke min Siæl svæver? o *Rosing!*

Rosing! skulde vore glade Dage være talte? saa skal jeg, beste Ven! for evig Dig forlade, og mon vi aldrig meer skal see hverandre glade? o! jeg frygter, jeg frygter! Længe har vi kaldet Sommeren 79 forgiæves, den kommer aldrig — aldrig meer igien! — men selv 81 og 82, ja endog den kummerfulde 80 vilde være salige Dage mod dem, der forestaae mig! o *Rosing!* ofte naar jeg læser alle de Papirer, som høre til mit Hiertes Historie — og de følge mig alle — ofte vil jeg da udbryde som *Darby* fordum: „O det var salige Dage! O at de var, at de ei kan kaldes tilbage“. — „Sorg indhyllet har den fordum muntre Kreds, hvis Fryd Du var!“ vilde Du have skrevet i min Stammebog. Det sidste er — var aldrig sandt, aldrig var min Rolle meere end en Birolle, naar det gjaldt om at glæde; men det første — o! jeg føler, jeg begræder Sandheden deraf; og *Rosing!* — kan jeg ikke vente ved min Tilbagekomst at see den fordum muntre Kreds glad, ved Gud! jeg vender ikke tilbage? Dette var det Vilkaar, som jeg aldrig udsagde, som stedse laae mig i Siælen og ofte paa Læberne, naar Du krævede de høytidelige Løfter af mig, at jeg skulde komme tilbage; jeg skal, jeg vil komme, om jeg kan! Det var altiid mine Ord; det er at sige, venter mig Glæde i mit Fædreland, da skal jeg vist ikke blive borte! men skulde jeg kun være Vidne til mine Venners, til mine kiærestes Kummer og Lidelser, o! da bander man ligesaa godt i Tydskland eller Frankrig. Jeg haaber Du forstaaer mig — — —.

Michael Rosing i Rahbeks Stambog ved Afrejsen 1782.

d. 19. Aug. sammesteds.

Du hørte, din Kone krævede af mig, at jeg undertiden skulde indrette en Afdeling i mit Brev for hende, siden Du ellers — og det af gode Aarsager — beholdt Brevene for Dig selv. Her er altsaa den første Efterkommelse af denne Begiæring; Du venter formodentlig, at det vil blive et meget melancholsk Brev, men nei — Klager hun ei høre skal! — jeg erindrer nok hun engang i Vinter sagde, da jeg lod mit Mismod og min Kummer tale: „Ligesom vi ikke havde nok, der kunde giøre os gal alligevel — vi skal ogsaa være bekymret for ham!“ — I Gaar da jeg var i Land i Vordingborg, faldt det mig saa levende paa at skrive hende til, da jeg mod min Formodning betraadte Siælland igien; altsaa til Sagen.

Veninde!

Ofte — jeg er vis derpaa — spørger De, hvordan mon nu den stakkels *Rahbek* lever? Og neppe formoder De, at mit Liv glider saa taalelig endda, som det virkelig giør.

Den første Dag havde jeg i Sinde at more mig med en Fransmand, en Kiøbmand, som er om Bord med os, og som strax anmældte sig paa en meget fransk Maade; thi saasnart han kom paa Skibet, saae han, han ikke havde faaet sin Madkurv med sig, hvori han havde nogle franske Retter, og brød derpaa ud paa en meget tragisk Maade: „Diable! ou sont mes saucissons! jeg have tabt mine „pauvres saucissons“. (Thi han indbrækker nogle faa franske og danske Ord.) Han bander ogsaa stærkt over den vedvarende Modvind, og jeg leer af ham, thi med mig har det slet ingen Hast. Til Kiel kommer jeg altiid Tiids nok; ja var det til Kiøbenhavn. Men snart fandt jeg mig bedre ved efter min Sædvane at holde mig til den gemeene Mand. Jeg har idelig søgt at forstaae at giøre mig liidt af Børn og Almue, og jeg

er ikke heller uskikket dertil! — Jeg er alle Matrosernes Yndling, der er især en Skibstømmermand, en rask Karl, som er bleven min synderlige Velynder! Den første Dag talte han om, han havde saadan Lyst til at læse om „Jeppe paa Bierget"; jeg, som havde den i min Koffert, lovede ham den, og da vi efter to Dages Storm kom til at ligge for Anker, fik han den ogsaa. Han begyndte at læse den for det forsamlede Folk, men det vilde ikke ret gaae, jeg bød mig derpaa til at læse den, og udførte det til mit høye Publicums store Fornøyelse, og til megen Ære for mig og mine Lærere. Jeg blev da beskikket til Lecteur og Skuespil-Directeur hos Deres Høymægtigheder. — Ynker De mig ikke at være sunken saa dybt fra at være Lecteur hos Dem, og til nu. — — Hver Gang jeg seer den mig saa kiære lille Stammebog, og De kan være vis paa, jeg vil ofte see den, da skal jeg see, at De skrev: „*Haab at see vor Ven igien lindrer Smerten ved hans Bortgang*". Og De kan være vis paa, jeg har ikke Lyst til at være den, som fik Dem eengang tiere til at sige: „Hvi jeg, som dog har Sands, hvi jeg vilde haabe!" — jeg erindrer alt for godt, hvordan De siger det.

Hvormeget har jeg ikke her jaget sammen! Men De har jo saa tit hørt mig væve, hvorfor skulde De ikke holde ud at læse det? Jeg haaber De af dette Brevs Tone og Indhold kan see, jeg befinder mig taalelig, og det var det, jeg ønskede, thi De troede det ellers næppe paa mit blotte Ord. Glem ikke, De har lovt at skrive mig til; jeg advarer Dem, at jeg, i det mindste hver Gang min Fødselsdag indfalder, kræver et Brev af Dem som en vitterlig Gield; nogen Glæde vilde jeg dog have paa den Dag! — Hils Deres kiære Smaa fra mig, *Philla* fremfor alle. Jeg er vis paa, hun har nogle Gange sagt bagefter Dem: Hvordan mon stakkels *Rahbek* lever? — Stræb at leve saadan, at jeg kan længes efter at komme tilbage til mine Venner for at glæde mig ved deres Lykke. O hvor skulde jeg da ile hiem!

76. *Rahbek til Rosing.*

Paqvetbaaden Dorothea d. 20. August.

Jeg tager her kun en Qvartside, fordi jeg ønsker, at Du, saasnart Du har læst den, tager den fra det øvrige af Brevet og lægger den ind i dit Chatols Inderste; dette bliver det første Brev i vor hemmelige Correspondance, men jeg frygter, det vil drage mange efter sig. Jeg har havt en god Eftermiddag, jeg har arbeydet paa „Mariehøyen", og adskillige Vers ere ikke lykkedes mig ilde; der ere Steder i den, som jeg er vel fornøyet med, skiøndt det aldrig bliver nogen ægte Søster af „Hannes Brev til Wilhelm"[1]) — langt mindre af Elegien til den anden Juni. — Endnu seer Du ikke, hvorfor dette Brev skal være en Hemmelighed, men giv Tid. Veed Du, hvad der begeistrede mig til disse Vers — her kommer det!

Jeg benyttede mig af et Øyeblik, da jeg var eene i Kahytten, fik min Koffert op, og et Voxportrait op af den — hvis? — det Spørgsmaal var ogsaa forbandet uskyldigt! — o! hvilken Mand, hvilken ædel Siæl er Du, *Rosing*, at jeg kan skrive dette til Dig! kan med mit heele sværmerske Hiertes Ild skrive til Dig, hvorledes dette begeistrede mig! — o! jeg føler, hvor gandske Ret min gamle Fortroeligste — *Sophie Melchior*[2]) — havde, da jeg fortalte hende den heele underlige Scene mellem os.[3]) „Seer De," sagde hun, „og den Mand har De kunnet miskiænde! Veed De vel, at De vilde neppe handle saadan, var De i hans Sted!" — O nei! jeg havde ikke kunnet! Jeg kiænder mig — jeg havde ikke kunnet! Hvor liden er Jeg fra den Kant mod Dig!

---

1) „Hanne til Wilhelm", en Heroide, trykt i Rahbeks Saml. poet. Skrifter II S. 11. „Mariehøjen" er enten ufuldendt, eller Navnet er forandret.

2) Lorenz Wiwets Forlovede.

3) Det synes, som om det under et af Rahbeks Fredensborg-Besøg kort inden Afrejsen er kommen til en fortrolig Samtale mellem Rosing og Rahbek om hans Kærlighed, og at dette har ført til en fuldstændig Forklaring. Brevet her kan da snarest opfattes som en Slags Opgørelse.

Men igien til det, jeg begyndte paa, hvordan det styrkede mig, begeistrede mig, hvor varmt mit Blod flød i mine Aarer. O! jeg kan ikke sige Dig det, og jeg behøver ikke heller — Du elsker selv. O! men hvad er dog dette døde Billede? Meget er det! Det er mit, det er hendes Billede, givet mig af hende som Venskabs Tegn; det er det helligste blandt mine Helligdomme, men dog, naar komme de igien, hiine blide lykkelige Timer, da jeg saae hende selv, saae hende smile til mit Arbeide, hellige det med sine Taarer; o — og der er et eeneste af mine Arbeider, som hun har lønnet med et Kys — o! med et langt andet Kys end det sørgelig høytidelige, hvormed hun i Gaar 8te Dage indviede mig til Døden — til Reisen, vilde jeg sige. O! jeg sværmer, jeg raser at skrive dette til Dig! — dog hvorfor ikke — hvad siger jeg Dig her meere, end Du veed? *Rosing!* jeg har seet Dig een Time i dit Liv, da jeg veed vist, Du ikke tænkte, som Du tænker nu, da Du saae min Lidenskab og hadede den og mig. Det var om Aftenen efter Elegien til den anden Junii.[1]) Den uvenskabelige Maade, hvorpaa Du den Aften omgikkes mig, kiøs mig ofte, og da fastsatte noget nær den Beslutning sig i min Siæl at reyse; og nu! — min Reise vil være kiedsom, smertelig for mig, men jeg veed ikke, om den ikke er nødvendig! — *Rosing*, naar „Sophie“ bliver spilt, og „Waldfels“ siger: „Jeg vil vandre Livets Bane som en Machine uden enten at see til høyre eller venstre, thi hvad skulde jeg see efter, da jeg ikke kan vente at see Dem“ — da erindre Dig den Lorgnette, der blev søndertraadt,[2]) efter at jeg havde seet sidste Gang *hende;* o! jeg vidste ikke den Gang, at Byen, hvor hun boede, at Landet selv endnu vilde hæfte mit Øie paa sig! Kiæreste *Rosing!* havde

---

[1]) Johanna Rosings Fødselsdag. — Se Dagbogsoptegnelsen af 3. Juni 1781.

[2]) I „Erindringer“ (II 4) fortæller Rahbek, at da han tog Afsked med Rosing og Wiwet paa Toldboden, søndertraadte han sit Øjeglas for at symbolisere, at han nu ikke mere havde noget seværdigt for Øje. Han fortrød det snart, da Skibet foreløbig blev liggende for Anker.

Skiæbnen ikke slaaet mig Pensel og Palet af Haanden, maatte jeg kunne male Kiærlighed — jeg kiænder den tilforladelig, og kiænder den under de fleeste af sine Skikkelser. See til, naar „Sophie“ bliver spilt — hvis den bliver det — Du vil kiænde *Rahbek* igien! Dog Du giør det! Jeg veed nok, hvor forvirret Du i Vinter har giort mig ved at spørge: om jeg ikke havde i Sinde at male mig selv i „Waldfels“;[1]) tilforladelig har jeg giort meget lidet andet end hensværmet mig selv i Waldfelses Situation. Een sand Scene maae jeg endnu bringe Dig paa Spor af der, det er der, hvor der fortælles om den druknede Pige. Selvmords Tilladelighed har altiid været en af mine meget faa faste Grundsætninger; i de første Dage jeg lærte at kiende min Lidenskab for det, den var — thi længe nærede jeg den under Venskabs Navn og kiændte den ikke — spaaede mit Hierte mig megen overhængende Kummer, og jeg var fast besluttet at ende alt.[2]) *Kiærulf*, som er en af vore ældste Venner, sad da en Aften hos dit paa Nyetorv i Stuen til Gaden og fortalte den Historie, som var passeret hans Broders Svigermoders Tienestepige; jeg brød ud med den Waldfelseske Anmærkning, „Sophies“ Replique blev sagt Ord til andet, i det mindste Enden deraf, og da giorde jeg den Eed, aldrig — aldrig saa længe *hun* lever — voldsomt at ende mine Dage; og undtager jeg eet eneste vildt Øieblik har jeg holdt den, og aldrig havt i Sinde at bryde den, uden i de rasende Tider, da jeg troede at hade hende,[3]) Dig, og paa to Mennesker nær — *Wiwet* og hans *Sophia* — alt, hvad der var Menneske, og fremfor alle mig selv. O! deri havde jeg Ret, jeg kunde, jeg burde hade mig selv for de Dage. O! endnu — endnu kiænder Du mig ikke gandske, og jeg veed ikke, om Du bør nogentiid, om Du *kan* nogentiid kiænde mig gandske uden at for-

---

[1]) Den ulykkelige Elsker i „Sophie v. Brauneck“.
[2]) Paavirkningen af „Werther“ kan ikke være tydeligere.
[3]) Rimeligvis da Rygtet gik, at Mad. Rosing var bleven Eickstedts Elskerinde.

Mad Clemens del et Sc

Vox, NANNA ROSING! er hvert
Hierte i din Haand!
Din Ild er Evalds Ild, din
Aand som Lessings Aand!
Rahbek.

JOHANNE ROSING

(Efter Stikket i Schwartz' Lommebog 1784)

agte mig. Men vil Du ikke foragte mig, vil Du endnu ynke en rasende, er hans Venskab, som intet uden Døden skal nu kunne ende fra hans Side — er det Dig endnu kiært! o! da viid, at Du skylder de to, jeg før nævnte, og især hende, mit Venskab, maaskee mit Liv, i det mindste mit ufordærvede Hierte. Besluttet, uden at undersøge nogen Ting, at troe alle Mennesker onde, at troe dem værst, som syntes best, og at styrte mig i enhver Last, holdte de mig tilbage; den Andeel, de begge toge i min Tilstand, den reene Kiærligheds henrivende Glæde, som jeg nu og da saae hos dem, aabnede igien mit tillukte Hierte; vel tvang jeg mig til at tilskrive deres Ungdom, at de endnu ikke vare saa fordærvede som alle vi andre; men Ilden i *hans* Svar paa mine Beskyldninger mod Menneskeheden, mod Eder, Sandheden og Ømheden; alt det, *hun* sagde mig, hendes Taarer, der ofte fremkaldte mine, alt dette giorde mig i Stand til at helbredes, og din Kones Sygdom helbredede mig. O *Rosing!* Du kiænder min *Wiwet*, elsk ham.

Du har seet, jeg er bange for, hun [Wiwets Forlovede] skal lære at kiende din Kone, og længe har jeg drevet det tilbage, det er ikke uden Grund; evig frygter jeg din Kone skal kunne giætte sig til min Lidenskab, og hvor let kunde ikke eet i sig selv ubetydende Ord af een, der veed saa meget mig angaaende, og der tager saa overordentlig en Deel i alt det, der angaaer mig, give hende et Lys. O! alt det, der fattedes til min Ulykke, var, at hun skulde kiænde min Kiærlighed og troe sig Grunden til min Kummer, bebreyde sig mine Lidelser! Kun det fattes! *Rosing!* jeg havde ikke ventet at komme til at ende af den Tone, giem vel dette Brev, og elsk, om Du kan, Din *C. Rahbek.*

77. *Rosing til Rahbek.*

Kbh. 23de Aug. 1782.

Det er meer end Mænd kan taale, vilde maaskee en anden have sagt, naar han havde læst det Qvartblad,

som laae inden i dit store Brev, som hun endnu er ved at læse; men jeg kiender Dig alt længe for den Du er, og jeg har ynket Dig saa længe, at jeg ikke kan blive Dig vred, fordi Du elsker hende. Men Du maae forlade mig, jeg kan ikke tilgive, at flere, end sige saa mange ere Medvidere i en Sag, som jeg vilde ønske ingen vidste uden vi 2. Den er altfor delicat til at den burde være flere bekiendt. Saa glad jeg blev, da jeg fik dit Brev, saa ærgerlig blev jeg over din Sladdervornhed, og mit Blod er i den styggeste Giering, det har været i lang Tiid. For Guds Skyld, skriv ikke for mange slige Breve til mig. Jeg ved ikke, hvad det er for en Virkning de har paa mig, men jeg skielver ordentlig ved at have læst det. Det er ikke Jalousie — ney min Siæl er det ikke! — men aldrig kommer jeg til *Melchiors*, og *Wiwet* vil og maae jeg skye saa meget jeg kan herefter, og jeg havde ved Gud aldrig giordt Bekiendtskab med ham, naar jeg havde troet, at han vidste det, jeg troede selv 3die at viide eene. Min Broer! Du har givet mig blot for Verdens Bagtalelse, thi hvor let kan der ikke komme et Øyeblik mellem Dig og *Wiwet*, som der engang var imellem Dig og mig, et Øyeblik, da I bander hverandre, og saa staaer jeg der med alle de Navne, dine Fiender beærer mig med, thi dine Fiender ere jo mine! Lettroende Nar! Der gik Du ogsaa hen og meddelte *Preisler* det, og tav for mig! Lod Dig lokke af *Pram*, og tav for mig! Hu, hvor mit Blod koger — jeg vil holde op, ellers bliver jeg gal — mere i Morgen.

Da jeg havde skrevet dette, rendte jeg ud og lod mig bløde dygtig igiennem, thi her var en skrækkelig Regn, og nu begynder jeg igien, jeg kan ikke bie til i Morgen, og nu er jeg ogsaa lidt lettere.

Jeg begriber, at dette Brev ikke vil smage Dig, maaske vil det bedrøve Dig, men meer maa det ikke giøre, jeg kunde ved Gud ikke holde mig fra at skiænde Dig Huden fuld, og havde jeg ikke før brudt overtvers,

havde Du ogsaa faaet meer. Du spørger mig i dit geheyme Brev, hvor jeg kunde behandle Dig saa umenskelig, som jeg giorde Aftenen efter Elegien? Har jeg handlet nogentid anderledes imod Dig end mit Hierte bød mig, saa seer aldrig jeg Guds Ansigt! Dengang var jeg gal paa Dig og paa heele Verden. Paa Dig især, thi jeg troede, Du hverken agtede eller holdt af mig uden for min Kones Skyld, og jeg elskede Dig for din egen Skyld. Det var i den Tid, Du sagde mig imod i alle Ting, og aldrig før tog hun min Meening, førend det ogsaa blev din. Jeg gav længe efter, tav og smiilte ved Gud af sand Medynk, men Du blev vred, og tilsist saae jeg jo tydelig, at havde ikke hun været, jeg var blevet Dig ligesaa kiedsommelig som *Pram* nu er eller *Zeuthen*,[1]) og jeg har ogsaa et Hierte, Broer! Du kiender det! Du har seet Det i alle sine Foller, det kaager, det bruser sommetider stærkere end *Samsøes*. Og saa efterlader det sig ogsaa saa dybt Spor paa min Pande som det giør, skulde jeg nu viise mig anderledes end jeg var? Vilde Du have en Hykler til Ven? Jeg har aldrig været jaloux, det erklærer jeg Dig her, aldrig paa Dig, og aldrig siden jeg blev gift, og bliver det aldrig! O min Broer! Den der var saa forvisset om sin Kones Kierlighed, den der har havt saa mange Prøver paa Ømhed af sin Kone som jeg har havt, har og kan vænte daglig, var en af de største Skurke, naar han kunde mistænke hende! Ney! har Du tænkt det om mig den Gang, da jeg behandlede Dig saa umenneskelig, som Du siger, har Du tænkt, at det var Aarsagen, saa maa jeg have været en stor Slyngel i dine Øyne, at jeg da vilde seet Dig gaa ind og ud hos mig og tie dertil. Fy! Fy! endnu engang, hvor har Du kunnet troe eller troer nu eller kommer nogensinde til at troe, at jeg kunde mistænke hende, saa har Du ogsaa anseet

---

[1]) Pram var 1781 blevet ansat som Fuldmægtig i Økonomi- og Kommerce-Kollegiet, men levede i smaa Kaar. Zeuthen blev 1782 Assessor i Hof- og Stadsretten.

mig for en Slyngel, og det, Gud forlade dig, det har jeg aldrig været! Ikke nu engang, hvor svag Du er, kunde jeg mistænke paa den Maade. Fy! Fy! — Broer! her kræver jeg Gud til Vidne — han Tordner græsselig i Dag, og gid han ramme mig om jeg ikke har og elsker Dig endnu, og vil saalænge der er en varm Draabe Blod i mig! den sidste skal slaae for Dig og hende! — Hør Du! nu skal Du brænde dette Brev, saasnart Du har læst det, det er et underligt Brev, men det er ogsaa jeg; een Ting paalægger jeg Dig: Du maa være vaersom baade for hende og for Verden, de ere begge liige vigtige; faaer hun det at viide, er det ude med os alle, faaer Verden det at viide først, saa staar jeg der i Verdens Øyne som en Nar, og hvem vil vel være det? og kiender Du ikke Verdens Fortolkninger? Nu ikke mere af den Tønde.

Jeg har skrevet, seer jeg, paa den anden Side, at jeg vilde skye *Wiwet*, men det bliver Løgn. Jeg huskede i det Øyeblik paa, at han er den eneste, nu Du er borte, som mit Hierte vil lide, ret lide. Skriv ham ikke noget til om hvad jeg i den Heede har sagt, jeg vil selv ved Leilighed prøve, om han er ganske at forlade sig paa, og finder jeg det, saa skal jeg bede Dig om Forladelse, for jeg har giennemheglet Dig for din Aabenmundighed. O! at jeg dog havde været den første Du havde betroet Dig til, saa var jeg ogsaa bleven den eneste. O, det er den Frygt eene, som saa ofte har giort mig bitter imod Dig — jeg frygtede kun at blive Narres Spot. Her har Du nu mit hele Hierte desangaaende, der ikke [ ][1]) deri skiult for Dig. Fordømmer Du mig min Broer? Vilde Du have handlet ligesaa? Vilde Du vel have skrevet dette Brev, naar Du havde været i mit Sted? — Jeg fandt, jeg burde — baade til dit og mit Beste; og at skrive Dig til og skrive andet end hvad mit Hierte tænkte — synes Du jeg kunde det? — Naar Du en anden Gang skriver

[1]) Papiret sønderrevet.

og til Hende, saa skriv paa et andet Stykke Papiir, som ikke hænger fast ved mit. Thi ellers skal hun jo læse altsammen, og hvem kan nægte hende det saa, naar hun først har det i Haanden, og hvor let kan hun ikke opdage det, jeg da vilde give Verden for at hun ikke vidste — f. Ex. Begyndelsen af den Side, hvor Brevet til hende staar „siden Du ellers — og det af gode Aarsager beholdt Brevene for Dig selv", og længere nede „men ney — Klager Hun ey høre skal". Hun, som er saa skarpsynet, læser næppe mange slige Steder uden at drage Slutninger — og Du veed jo selv, hvor farlige de ere for os begge.

Der ligger alt et andet Brev til Dig, naar Du kommer til Kiel, deri har jeg bedet Dig skaane mig for dit Levnetsløb, og jeg gientager det her: forskaan mig for at læse, at Du har engang hadet mig, jeg har jo altid elsket Dig! Hvem kan taale at være hadet af den, man elsker saa inderlig? — jeg giorde en falsk Eed før, da jeg svor paa aldrig at have været jaloux paa Dig, det har jeg dog været, i Side-Værelserne paa Østergade; der var det, at *Preisler* vendte dit Hierte fra mig, der var det jeg blev foragtet, miskiendt og næsten glemt. Vil Du vel piine mig saaledes meere? Kunde Du det, da jeg holder saa hiertelig af Dig.

Nu var jeg inde og spurgte hende, om hun vilde skrive Dig tilbage igen, men jeg skal hilse Dig, takke Dig for dit Brev og fortælle Dig, at næste Gang naar jeg skriver Dig til, vil hun lægge en Sæddel inden i til Dig — det glæder Dig, det veed jeg, og den Glæde lover jeg Dig, Du ikke sjælden skal have — nu havde hun virkelig ingen Tiid for Geburtsdags-Stads. — Nu, min Dreng! er Du vred for dette Brev?

Da jeg sadte mig til at skrive dette, var jeg halvgal, og nu er jeg virkelig vel og et ganske andet Menniske. Det Hierte! det Hierte! det giør mig saa mange Spektakler.

78. *Rahbek til Rosing.*

U. D. [Slutningen af Aug. 1782].

Broder!

Kiænder Du mine Qvartsider? Her har Du een igien, men den kan Du takke Dig selv for, hvorfor skriver Du mig Ting til, som jeg ikke kan besvare uden her! Kiære bedste Mand! med hvor megen Uret kalder Du det Sladdervorenhed, at fleere er Medvidere end vi! jeg er nødt til for at retfærdiggiøre mig at gaae tilbage i Tiden. Min Ulykke, Aarsagen til alt det følgende var, at jeg 77 og 78, da det, som hidtil kun havde været svag Inclination, voxede til den sværmeriske Lidenskab, ikke kiendte den under dette Navn. Havde jeg da troet, det var Kiærlighed, da havde jeg iværksat, hvad jeg saa tit siden forgiæves har prøvet; jeg havde revet mig løs, og da havde Du ikke kaldt mig, ikke ladet hende kalde mig tilbage; men længe — lige til midt i 78 overlod jeg mig med Glæde til det, mit Hierte følte, i den Overbeviisning, at det var kun varmt inderligt Venskab, Agtelse, som jeg skyldte saa mange Fortienester, liig den jeg bar for *Ewald* og *Rose;* da — „Erindrer Du den Time, Du mig lærte at kiænde Grunden til min tause Qval“! staar der i Elegien til *Pram*, og det er sandt, sandt i den stræengeste Forstand. Jeg har ikke sagt *Pram* noget, *Pram* har sagt mig det; Du veed, han kom til Dig i den Tiid, og jeg var meget hos ham igien. Længe vilde jeg nægte det for mig og for ham, omsider blev jeg overtydet. — Men da *Pram* havde tiltvungen sig min Fortrolighed beholdt han den. Jeg fandt en Lindring i at udøse mit Hierte. Dog var jeg altiid saa meget mueligt tilbageholdende mod *Pram;* en vis Letsindighed i hans Tænkemaade var mig stedse forhadt; kun maatte jeg see at beholde hans Venskab, da jeg var saa gandske i hans Magt.

Nu førte vor Ulykke os *Preisler* paa Halsen, *Preisler*, der var skabt til at bedrage; alt for nyelig havde han selv elsket til ikke at opdage Elskov hos mig, som den

Gang endnu ikke Ulykken havde lært at blive mistroisk eller forstille mig. Ogsaa han sagde mig det, og beviiste mig det saa tydelig, at jeg ikke vovede at nægte det, af Frygt for han skulde meddeele fleere sin Opdagelse; jeg betroede ham det altsaa selv, og undtager jeg den mig endnu ubegribelige Gramske Affaire,[1]) kan jeg i denne Henseende ikke klage, aldrig har jeg sporet, at *Preisler* har røbet det allermindste af hvad jeg har betroet ham. Nu begyndte *Pram* at blive mig unødvendig, og allered [17]79 er han ude af min Fortrolighed; *Preisler* havde den eene, indtil henad Sommer 80, da begyndte hans Opførsel at mishage mig, andre Ting giorde mig tilbageholdende og menneskefiendsk, jeg begyndte at giemme min Kummer i min Barm og at qvæles af den. Allerede den Tiid havde jeg Wiwets heele Fortrolighed, men han ikke min. — — Hans daværende Pige havde Formodninger, men hun var ikke i Stand til at faae ham til at antage dem. Nu kom det Øyeblik, da *Wiwet* sagde mig i mine Øyne, „at naar jeg miskiændte Dig, var jeg vor Herredød en Slyngel". Nu blev han min Fortroelige. Nu styrtede *Preisler* sig mod den Gramske Affaire, og det var just i den beleilige Tiid. Før havde jeg ingen synderlige Hemmeligheder havt, han vidste, jeg elskede, at mit Liv gled hen i haabløs, men ikke frydløs Sværmerie; først efter den Tiid har jeg virkelig havt Hemmeligheder. Jeg brød, som Du veed med *Preisler;* men følte snart, det var uforsigtigt. Jeg nærmede mig til ham, fik nogle Breve tilbage, som han havde fra mig, og anvendte den øvrige Tiid vi omgikkes paa at viise ham, den forrige Lidenskab var forbie, og det er virkelig lykkedes mig at bringe ham i den Tanke. Derfra kom det, som [Jfr.] *Møller* tyggede paa, jeg havde spaaet

---

[1]) Dette er Hentydning til en Sag, som Rahbek vidtløftig omtaler i Erindringerne I. Side 348 flg. og som drejer sig om, at en Bekendt af ham ved Navn Gram, Oversætter af Syngespillet „Bødkeren" — vistnok med Preislers Vidende, borttager nogle af Rahbeks intime Optegnelser.

om din Kone som Grevinde Waltron.[1]) Hun var overalt den Vinter ikke sig selv liig som Skuespillerinde, og jeg har aldrig kunnet rose hende, uden hun fortiente det. Han hørte mig tale med Kulde, med Misfornøyelse om adskilligt, hun spilte, og dette styrkede ham; af mange Ting kan jeg see, det lykkedes mig. Jeg prøvede nu det samme med *Pram*, og det er ikke alleene lykkedes mig at faae ham af det rette Spor, men endog paa et galt, thi han troer, at jeg er ligesaa meget for at skifte som han, og at jeg er bleven min *Wiwets* Medbeiler.

Nu var *Wiwet* eene min Fortroelige, indtil en Aften i Vintren 80, da jeg sad med ham og hans Pige[2]) uden for den Stue, hvor Mad. *Melchior* og Jfr. *Iversen* sad. Der var megen Varme i den Stue, hvor vi sad. Det var i mine værste Dage, og Synet af lykkelig Kiærlighed fremkaldte uendelig mørke Tanker i min Siæl. Omsider vendte hun sig til mig og sagde: „Eene her sidder De, og fryser for vor Skyld!“ — „Ikke andet,“ sagde jeg, „siden jeg selv ikke skulde kiænde Lykke i Verden, er det dog vel, jeg kan hjælpe mine Venner til nogen!“ Jeg maae have sagt det stærkt, thi med eet blev der ganske stille i Stuen, ingen snakkede noget, og da vi kom ind til de andre, hvor der imidlertid var kommen Lys, saae jeg hendes Øyne gandske tykke og røde. Jeg skulde strax derpaa i Skindergaden,[3]) og *Wiwet* paa Hospitalet. Han fulgte mig paa Veien; underveis sagde jeg til ham: „Din Pige kiænder min Forfatning.“ — „Hun slutter sig til den.“ — „Hun maa gierne vide den, det var Uret at mistroe den, der tager saa levende Andeel i min Kummer uden at

---

[1]) I et tysk Skuespil „Greven af Waltron“ af H. F. Müller, første Gang opført $^{15}/_{6}$ 1781, spillede Mad. Rosing den kvindelige Hovedrolle.

[2]) Om Sophie Melchior og hendes Forældre se Side 43. Madam Melchiors Datter af 1. Ægteskab Charlotte Louise Iversen (1752–1783), Rahbeks Drenge-Sværmeri, var en Datter af Hof-Kantor Johan Erasmus Iversen. Hun blev gift i Oktober 1782 med Præsten Professor Poul Danchel Bast, vistnok mod sin Villie og døde Aaret efter.

[3]) Borups Selskab havde sit første Lokale der. (Se Museum 1892, II 341).

kiænde dens Grund.“ — Nu fik hun den at vide, og siden den Tiid — jeg kiendte allerede denne siældne store Siæl i Forveien — har jeg kiendt hver Tanke i hendes Bryst, hun hver Tanke i mit, og jeg har aldrig angret det, og vil vist ikke heller. Havde jeg ikke havt hendes og *Wiwets* Raad og Trøst, o! det var gaaet ilde. Altsaa vredes ikke paa mig for det.

Hvad Dig angaaer, *Rosing!* da har jeg ved Gud aldrig afladt at elske Dig, uden naar det forekom mig, som Du ikke elskede hende! Jeg har ved Gud altiid undet Dig hende, og jeg gientager det endnu! alt det, jeg frygter, ramme mig, hvis jeg ikke med Taare har takket Gud, fordi hun var bleven din og ikke min! jeg fandt ofte, hvor meget bedre Du fortiente, hvor meget lykkeligere hun var med Dig end hun nogen Tiid kunde bleven med mig. Den Elsker, som ikke ønsker meere levende: „Hun blive lykkelig!“ end „Hun blive min!“ er en Slyngel, som kun elsker sig selv. Men da, naar Du i ond Luune var bitter, haard mod hende, om det da smertede mig! — sæt Dig i mit Sted! og see saa, om Du ikke lige saa vel havde forseet Dig! — Ved Gud, aldrig uden i de Øyeblikke, da jeg syntes, Du ikke paaskiønnede hvad Du besad, opsteeg det Suk hos mig: hvi blev hun ikke min — kun da! — og nu! *Rosing!* nu vil jeg beraabe mig paa, hvormeget dine Sygdomme har bedrøvet mig, hvor meget din Helbredelse har glædet mig for at beviise, jeg har elsket Dig for din egen Skyld.

I de Dage, hvorom jeg talte i sidste Brev var Du mig ubegribelig, og da var det Beslutningen at reyse blev fattet; aldrig troede jeg Dig videre jaloux, end at min Opmærksomhed, som forekom Dig kiællingeagtig, mishagede Dig. Nedrighed, følte jeg, Du kunde aldrig tiltroe mig, og mindre hende!

Vidste Du, hvor jeg gyser for den Tanke at have forraadet mig for hende, vidste Du hvor Angest for vore Fienders Bagvadskelse forgifter mine Dage, martrer

mig med 1000 rædsomme Forestillinger, Du bad mig ikke være varsom. Skulde Du og hun nogentiid til Belønning for Eders Venskab for mig blive miskiændte! O! jeg veed det ikke! I bar det ikke! og jeg — Det er vel, her er ikke meere Papiir! Vær lykkelig og elsk Din

Rahbek.

79. *Rosing til Rahbek.*

Til min Rahbek den 24. Augusti 1782.

I den stille Aftens Skummer
Sad jeg ofte ved min Ven,
deelte mangen bitter Kummer
med Dig — kom! o kom igien!

Jeg jo har dit hele Hierte!
Veed jo Kilden til din Qval!
Jeg vil deele al din Smerte,
Kom! din Sorg jeg lindre skal!

Tit Du sagde „Eders Glæde,
eene, eene glæder mig.“
Jeg var glad — men maae nu græde
For jeg stedse savner Dig.

Var ey hun — jeg maatte bande
evig bande Verdens Sviig,
afskye maatte jeg de Lande,
som nu holder Dig fra mig.

Men saa kommer hun den blide,
ømme, gode *Hanne*, der
taaler ey at see mig liide —
liider maaske selv dog meer.

Naar vi Arm i Arm da iiler
for at naae vort Ynglings Stæd *) [sic]
Sørg'lig til hverandre smiiler
Mindes Dig ved hvert et Fiæd.

---

*) Castelsveyen glemmer Du dog heller ikke.

Da opløfte vi vort Øye
dirrende af Veemods-Graad,
Fader! Fader! i dit Høye!
Fra ham tag den grumme Braad,

Som forgifter nu hans Dage!
giv ham glad til os igien;
at hand fordums Fryd kan smage,
finde Trøst her hos sin Ven!

Rosing.

(Lad ingen see dette Skit!)

80. *Rahbek til Rosing.*

Kiel d. 27. Aug. 1782.

I Løverdags kom jeg hertil — „og tænker først i Dag paa at skrive mig til? nu det er smukt!" Nei min Broder! jeg fortiener ikke denne Bebreidelse, allerede i Gaar Morges skrev jeg Dig et Brev til, og i Dag et andet, men da det i Dag var færdig, tog jeg med megen Alvorlighed mit Blækhorn og slog over det; og det er i mange Maader vel, thi i Morges var jeg i et afskyeligt Luune, maatte tre Gange lægge Pennen ned, og græde, inden jeg kunde faae det færdigt, maatte læse Hannes Brev til Wilhelm og Monodramaet til Maanen for at faae de Taare frem, som i disse tre Dage bestandig staae mig i Øynene; og endda var Brevet saadant, at jeg under Skrivningen var i Tvivl, om jeg vilde sende det bort eller ikke.

Om jeg altsaa ikke lever vel i Kiel! Ligesom Du tager det til; tager Du det i Ordets rigtige Betydning, da betænk: Jeg, Beste! leve vel — langt fra Eder; men tager Du det i den almindelige Betydning, da lever jeg meget bedre, end jeg nogentiid kunde vente. *Samsøe* førte mig strax ind i sin Kreds, som bestaaer af en Normand ved Navn *Keyser*, — en brav gammelagtig Fyr, som har gode Kundskaber, er stille uden at være barsk eller Qvæker, som holder meget af *Samsøe* og ikke saa lidet af mig, en Kammerjunker *Walmoden*, en

god lille Fyr, som *Keyser* læser for; en ferm og velstudeert Fyr, der hedder *Tormühlen*, som i sin Ungdom har vogtet Faar, og en ung tysk Digter ved Navn *Otto*, som uden Tvivl bliver min Yndling. Baade *Keyser* og *Samsøe* holde meget af ham, dog synes han meere at ligne mig, saadan som jeg var i mine første Ungdomsdage 77 og 78. Jeg er yndet af den lille Kreds, og rimeligvis indskrænker jeg mig til den, thi den øvrige her studerende Ungdom ere raae Drenge uden Sæder, og uden Kundskab, som her overalt hersker liden Læselyst i Kiel. — —

d. 28. Aug.

— — I Løverdags var jeg strax ude at spadsere her med *Samsøe* og *Otto* og saae Slotshaugen og Egnen her, som ere herlige. Om Eftermiddagen var jeg med *Keyser*, *Walmoden* og *Samsøe* ude paa et lidet Giæstgiver-Sted, som ligger ved Søen i en romantisk skiøn Egn. Vi spilte Kegler der; men med eet faldt Liigheden mellem dette Sted og Tuborg — Tuborg, hvor jeg havde een af mine sidste gode Aftener, mig saa levende paa Siælen, og der frembrød Taare, som jeg — skiøndt med megen Møye, maatte dølge og hæmme. Det er det værste her, jeg vil stedse savne en, som jeg kan udgyde dette Hierte for, som kiender, som forstaaer mig, thi *Samsøe* nænner jeg ikke at plage dermed, naar jeg kan lade det blive, han har ved Gud nok i sin Deel. Jeg saae det i Løverdags Aftes; da vi gik hiem, var det Maaneskin, Maanen skinnede klar, og malte sig i Vandet for endnu meere at opvække fremfarne Tiders Minde i min Siæl. Da jeg omsider kom hiem og var eene med *Samsøe*, kunde mit Hierte ikke længer tvinge sig, det brød ud i al sin Storm, og *Samsøe* vognede. Ikke giør *Samsøe* mig Verden eller Skiæbnen elskværdigere, men dog føler jeg det er en Lykke, en sand Lykke for mig at faae ham med.

I Søndags vare vi ude at besee et prægtigt Lyststed, som tilhører, troer jeg, en Kammerherre *Revenfelt*, vi

saae egentlig kun Haven, og den var — til sin Ulykke — for smuk, hvis det ellers er en Ulykke at savne mit Biefald — thi ved den første Indtrædelse kom vi ind i nogle mørke Gange, som lignede saa meget Gangene paa mit dyrebare Fredensborg, og da —, jeg følte hvad jeg var, og hvad jeg er. Jeg blev mørk, ærgerlig, bitter paa Skiæbnen, der havde engang ladet mig smage sine Glæder for at berede mig en bitter Kalk for min øvrige Levetiid, og jeg udgiød min Bitterhed paa Haugen. — — —

81. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenh. 28. Aug. 1782.

— — *Todes* Comedie er udkommen.[1]) — Det er i mine Tanker det arrigste Vaas, det meest usammenhængende Tøy og kort det dummeste Theaterstykke jeg har læst, og en Dedication til Dronningen, som er et Mønster for nedrig Kryberie, og vil man føye Bagtalelsen til, saa burde enhver ærlig Karl aldrig gaae forbi ham, naar hand var pissetrængt, uden at pisse paa ham; ja, min Broer, sligt Kryberie har jeg aldrig kiendt, og jeg, dumme Hund! ansaae ham for een af vores meest Republikansksindede Mænd, der sadt sin Foed paa vores Skueplads. Fy skam Dig, *Tode!* Fy! Nu er jeg vis paa, Du er nysgierrig efter at see dette Mesterstykke af Dumhed og Kryberie, men siden jeg ikke har flere end et Exemplar, og vi er [inde] i August for at komme til at opføre det Vaas, hvori vi begge har en smuk Mundfuld, saa kan jeg endnu ikke, førend jeg faaer et andet Exemplar, sende Dig mit — —.

Jfr. *Melchior* og min *Hanna* kan vi ikke holde fra hverandre meere, thi hun og hendes Søster vilde alt

---

[1]) J. C. Todes fem Akts Skuespil „Søofficererne", der første Gang gik over Scenen 31/1 1783 og siden holdt sig paa Repertoiret i over 30 Aar, saa at Rosing fik Uret i sin her udtalte strenge Dom om Stykket. Rahbek, hvis Smag i dramatiske Anliggender var sikrere, var her ogsaa uenig med Rosing. — Lægen og Forfatteren Johann Clemens Tode (1736—1806) var Professor ved Universitetet og udfoldede en stor Virksomhed som Digter, Redaktør og Politiker. Han var en skarp Modstander af Rahbek som Dramaturg.

have været her i denne Uge, førend vi tager til Fredensborg; men da min Kone havde saa meget at bestille, saa fik vi Visitten til Gode, til vi kommer ind fra Landet igien. Hvad Fod skal jeg nu tage det paa med hende, som Du har sagt alt, hvad Du burde fortiet for heele Verden uden for mig? Jeg er ved Gud rigtig i Forlegenhed, og har hun saa skarp Øye som Du har sagt mig, saa vil hun tydelig kunde see min Forvirring, og saa staaer jeg der som en bar Røv i en aaben Dør. Du maa skrive mig snart til, hvorvidt Din Fortrolighed er gaaet til disse Fruentimmer,[1]) at jeg kan viide, hvordan og hvilken af dem jeg har meest at tage mig vare for. Igaar havde jeg en Samtale med *Wiwet*, han forstod mig ikke, jeg fik dog saa meget at viide, at det er en brav Dreng, som man kan forlade sig paa, fra den Kant er jeg da igien rolig, naar nu kun ikke *Bast*[2]) i sin Brudeseng skulde tilsvede sig sin Kones Fortroelighed, og, ifald Du har sagt hende noget, forraade vor Hemmelighed til Præsterne. — —

d. 29de.

I Nat har min *Hanna* drømt om Dig som saa: Du var kommen tilbage, og var som vi andre ret glad over at see os igien. Du sad paa Kanapeen hos hende, og lod som Du havde noget at hviske hende, men bad hende om at være taus; hun sagde ja, lagde Øret til for at høre, hvad Du havde at sige hende, og i Stæden for at hviske hende noget, stial Du Dig til at kysse hende; hun spurgte Dig (jeg saae den Miine, hvormed hun spurgte), hvorfor Du giorde det, men Du svarte ikke, blev rød som et dryppende Blod og bad stiltiende om Forladelse, thi det var nu saa kun et spøgende Indfald. — Hun veed ikke, at jeg har fortalt Dig denne Drøm, og lad hende heller ikke viide, Du veed det.

---

[1]) Se Brev Nr. 78, hvoraf fremgaar, at Sophie Melchiors Halvsøster, Jfr. Charlotte Iversen, (Mad. Charlotte Bast) var vidende om Rahheks Kærlighed.

[2]) Poul Danchel Bast (1747—1803) blev 1782 Sognepræst i Næstved, og s. A. gift med Charlotte Louise Iversen, der døde Aaret efter. Han blev 1784 tit. Professor og 1788 Sognepræst ved Frue Kirke i Kbhvn. (Se Clausen og Rist. Memoirer og Breve XIII).

Kanskee kunde hun see det deraf, som Du nok ikke vilde, det jeg troer, at hun skulde viide ...

d. 30te.

— Dit Qvartblad[1]) vil jeg ikke ganske besvare i Aften, thi jeg er skrækkelig søvnig, men dog maae jeg sige Dig, at dine Undskyldninger er intet bevændte, det er at sige paa dansk: de duer ikke, thi mit vigtigste og første Spørgsmaal i mit underlige Brev[2]) var, hvorfor jeg ikke blev den første og eeneste Medvider eller Fortroelige af din hemmelige Kummer. Og dette Spørgsmaal gientager jeg, til Du besvarer mig det tydeligere. Jeg har ikke merkt, Du har rørt ved det Spørgsmaal engang, som om Du frygtede for at sige det — men siig Du det kun, Du har intet værre at befrygte end nok et underligt Brev, og nu er Du dog vant til dem. Kom kun med hvad Du vil. Nu holder jeg op for i Aften. God roelig Nat min Dreng!

d. 31te.

Den Maade, hvorpaa *Pram* og *Preisler* tilsneeg sig din Fortroelighed, havde jeg kunnet brugt førend nogen af dem, thi jeg kiendte dig fra den Kant længe, længe førend nogen af dem; men (det er ikke Selvroes) det var en Materie, som jeg aldrig vilde røre ved af Frygt for at miste Dig; jeg søgte, det veed jeg med mig selv, paa alle muelige Maader at faae din Fortroelighed, men ikke paa den Maade vilde jeg havt den. Jeg vilde, at dit Hierte skulde aabne sig for mig af egen Drift, jeg vilde ikke tilsnige mig din Fortroelighed, og just derfor blev jeg miskiendt.

Men det var ikke første eller eeneste Gang, jeg er bleven det; jeg er ogsaa forekommet Dig, som jeg ikke elskede hende. Hvad Under da, at Verden sagde: jeg slog hende og leyede Værelser ind til Gaarden af Jalousie? O! vidste jeg ikke med mig selv, at det var Løgn, saa maatte jeg for længe siden have lagt i Stran-

---

[1]) ɔ: Brev Nr. 78 fra Rahbek.
[2]) Brev Nr. 77 fra Rosing.

den af Fortrydelse, og man kan sige om Samvittigheden, hvad man vil, saa er den noget af det beste, Naturen har givet Mennisket. For de Retskafne er det den beste Trøst Gud kan give, og for Slyngler en plagende Bøddel. Fra den Kant har den endnu aldrig plaget mig, og hvad den ikke har, haaber jeg ikke heller den skal komme til! Men hvormeget jeg endog er vant til at blive miskiendt, saa kan jeg dog aldrig ret vænne mig til at være det af Dig, eller rettere at have været det. Og at det aldrig er falden Dig ind at siige til mig: „Du maa gierne viide det, det var Uret at mistroe den, der tager saa levende Andeel i min Kummer uden at viide dens Grund" — at Du aldrig har sagt mig det, det kan ærgre en Fyr som mig ind til Siælen. Ney! Ney! Du har aldrig (beraabe Dig saa meget som Du vil paa min Sygdom og Helbredelse) Du har aldrig svaret til mit Venskab, aldrig elsket mig som jeg Dig førend nu paa det siste; nu troer jeg, at jeg endelig har faaet den Plads, som jeg længe har fægtet for forgieves; maaske maae jeg dog lade mig nøye med den 4de Plads, der hvor jeg burde have 2den i det mindste, men jeg er heller ikke saa ufornøyelig, lad mig nu kun beholde den jeg har, og jeg skal aldrig knurre — —.

82. *Rahbek til Rosing.*

3. Sept. 1782.

Min Rosing!

Forsvar Du disse mange Qvartsider for din Kone, saalænge Du aftvinger mig dem; jeg vil strax begynde at besvare det gientagne Spørgsmaal, hvorfor jeg ikke betroede Dig min Kummer. Vær billig, min Broder! Kunde jeg betroe Dig den, uden at berede mig paa at flye? og føler Du, i heele sin Styrke, hvad det er at flye! Tre Personer vare forviklede i det; og jeg troede at skylde os alle tre ikke uden Nødvendighed at kundgiøre Dig det. Jeg vil ikke engang tale om mig selv, jeg var den skyldige, den strafværdige — er det virkelig

Samsøes Autograf i Rahbeks Stambog. (Se S. 101.)

meere end jeg søger at indbilde mig selv, da jeg ikke for længe siden har reven mig bort, for længe siden paa hvad Maade skee kunde endt en Lidenskab, som saa let kunde forgifte Hendes og dine Dage. Jeg havde kun giort mig min Ret, naar jeg alt 78 havde sagt Dig alt og derpaa revet mig bort, røvet mig selv de glade Dage, jeg siden har havt. Men Du — kunde jeg viide, hvad Virkning det vilde giøre paa Dig! Sagde Du mig ikke selv, at Du kunde have fattet meget voldsomme Beslutninger, havde Du troet, hun kunde været lykkeligere med mig! Maatte jeg ikke frygte, at Du i de mørke stygge Øyeblikke, som jeg saae Dig da undertiden have, da Du miskiændte, hadede Dig selv, havde her funden en Marter meere for Dig! — Vel troede jeg, Du kunde ikke miskiænde hende eller mig, men havde Du dog ikke Grund til at hade mig, til at vredes paa den uerkiændtlige, der misbrugte dit Venskab! Og desuden — forlad mig den stolte Tanke — men meget snart forekom det mig, som om din Kone havde megen Tillid til mig, som om hun nødig vilde tabe mig. Hun troede, jeg var den ædle, redelige Ven, som Eders Venskab fortiente;

jeg skialv for, hun skulde lære at kiænde mig nøyere. — Eengang havde jeg besluttet at sige Dig alt — „Zarine“ [1]) blev spilt — „Rhetea“ sagde: „og var mit Held en Drøm, skal Du da vække mig!“ Det faldt mig paa Siælen! Nei — brød jeg ud, da jeg kom hiem — nei, ei engang det mindste Gran drømt Lyst; og jeg taug. Ofte, vær vis derpaa, ofte laae det paa mine Læber, sær i den lykkelige Sommer 79; men stedse — stedse kom der noget i Veien. Ofte lod det, som Du selv vilde sige mig det, jeg afvendte aldrig Discoursen, jeg søgte ofte at faae det ud, men stedse sprang Du af med eet. Og jeg — det havde kostet mig for meget at sige det saa tørt; jeg forudsaae den Gang ikke, at denne Lidenskab kunde engang blive til Kummer for os alle. O! hvor mange smaa Anecdoter kunde jeg ikke fremføre, der hørte herhen! Desuden holdt dette mig ogsaa, at Du nu og da ikke syntes mig at omgaaes hende med al den Skaansel, dette ømme Hierte behøver. „Jeg kan sige ham det,“ sagde jeg da til mig selv, „han vil rette noget, som kommer fra hans Læber langt meer end fra hans Hierte, og da vil jeg bort, naar jeg kan sige til mig selv: hun er lykkelig! og Du har bidraget lidet dertil.“ Forlad mig, *Rosing!* Hun er, hun var, hun bliver mig stedse det vigtigste, det, der bestemmer mit heele Liv; har jeg arbeidet efter Udødelighed, har det altid været for at deele den med hende! og endnu, endnu drømmer jeg tit den Drøm paa denne Maade at betale Skuespillerinden *Olsen* det, hun giorde for den begyndende Digter. Jeg ønskede, at jeg burde blive hos hende; og hvor først Ønsket var, der fandt Forstanden let, om ei at billige, dog at undskylde det! Jeg taug for at kunne blive. Nu kom vore mørke Dage, dog erindrer Du den Nat 1780 paa Fredensborg, da jeg fortalte mit Anlæg at flye hende; da var jeg paa Veie at sige Dig alt; men jeg kunde ikke! — o gid jeg den

---

[1]) Sørgespil i den pseudoklassiske Stil af Joh. Nordahl Bruun, det nærmeste Forbillede for Wessels Parodi „Kærlighed uden Strømper.

Gang havde udført mit Forsæt! — Lægger Du nu til alt dette, at *Pram* sagde mig det, jeg ei vidste selv, saa seer Du, Du har virkelig mindre at bebreide mig! Mindre! — Som om Du ikke havde nok endda! O *Rosing!* hvor jeg belønner dit Venskab!

Jeg haaber ikke, *Wiwets Sophie* skal paa nogen Maade lade sig mærke med hvad hun veed, lad Du Dig heller ikke mærke med, Du anseer hende for min Fortroelige. Hendes Søster[1]) kan intet sige til *Bast* eller nogen, thi hun veed intet; til *Bast* sagde hun nu saa intet alligevel. Jeg takker Himlen, at jeg fik din Kones Drøm skriftlig af Dig, og ikke mundtlig af hende at viide; saa meget forvirrede den mig, og den vilde have nedtrykt mig, kunde jeg troe, den var en Følge af hvad hun vaagen har tænkt om mig. Nei *Olsen!* nei! vel har jeg svoret, at med min Villie skal intet Fruentimmer afkysse det Kys jeg fik til Afskeed af Dig, vel vil jeg føre det til Danmark med igien, vel har jeg faaet to Kys af Dig, som forjog al Kummer og Mørke af min Siæl, men stiæle dem, saa næsviis blev vist den frygtsomme aldrig, som for tre Aar siden paa Bellevue, da *Preislers* var ude med os, og vi legede „Munken gaaer i Enge“, ikke vovede at søge et, han saa umistænkt kunde faae! Nei! noget af det, hvorfor jeg velsigner min Lidenskab for Dig, er, fordi Du har giort mig det heele Kiøn ærværdigt og helligt. — Forlad mig ædle Mand! Forlad mig, at jeg henrives, at jeg sværmer; Du vil jo være min Fortroelige! Kiænde mit heele Sværmerie! — Til hende kunde jeg ikke skrive om den Drøm, om jeg saa kunde kiøbe min Tilbagekomst ved et Brev paa fiire Linier derom; altsaa var den Bøn unødvendig. — Men *Rosing!* at Du endnu kan snakke om, at Du kun har 4de Sted i min Siæl! — Du, efter al din ædle, din store Opførsel; *Rosing!* hendes Sted vil vi regne fra. Venskab — saa levende — saa broderligt varmt det endog er, saa er det — synes mig

[1]) Charlotte Iversen er Sophie Melchiors Stedsøster.

dog — Venskab! Men vær vis paa det: af mine Venner og Veninder er mig ingen saa kiær som Du!

Jeg har aldrig kiendt Lykke, og mindst vil jeg giøre det her! Dine smaa Øiebliks Luuner, som jeg undertiden saae yttre sig mod hende, vare det eeneste, der kunde støde Dig ned fra det allerførste Sted, og tvinge Dig til at taale *Wiwets Sophie* til Sidemand. Jeg føler, jeg vilde langt mindre være frie for dem [ɔ: Lunerne], men dog har de ofte bedrøvet mig hos Dig; forresten, naar jeg saae Dig i dette Foraar, da hun var syg, med al den inderlige Kiærlighed for hende; naar jeg saae, at Du elsker meere end jeg, skiøndt Du bruser mindre! maatte Du da ikke selv fra den Kant blive mig kiærere end alle! — har jeg, som jeg stundum har sagt, elsket din Kones Silhouette i *Sophie Melchior*, elsket en vis Liighed af frie, øm, varm Siæl hos hende, hvor meget meere maae jeg da ikke elske Dig! Virkelig er Du ikke andet end hun som Mandfolk, med den Tilsætning af Styrke og Mandighed, som faldt i vort Kiøns Lod. — Forlad mig det, min Broder! men jeg seer intet i Verden uden i Forhold til hende, enhver Ting har Værd for min Siæl, eftersom den er hende kiær og liig! — I den strængeste Forstand veed jeg nok, Du vil kunne beskylde mig for, jeg da ikke elsker Dig for din egen Skyld; men hvad var det første, Du elskte hos mig! eller rettere — er det mueligt at elske mig for min egen Skyld! for det jeg selv, udreven fra mine Forbindelser, vilde være? — Nei, sikkert ikke! — Beste! elsk mig, som jeg elsker Dig — kan jeg gierne slutte mit Brev med. Du har sagt — i din Dødstime sagt til min og din uforsonlige Fiende, at Du sagde som Telheim: „Du vilde see den, der havde trofastere Ven og bedre Pige end Du!“[1]) — Min Broder! jeg skal stræbe, det første maae og kan blive saa sandt som det sidste.

---

[1]) I Lessings „Minna von Barnhelm“.

83. *Rahbek til Rosing.*

3. Sept.

— — Det var forgiæves jeg vilde nægte Dig det, Broder! min Landflygtighed, mit Fængsel bliver mig hver Dag kiedsommere, ufordrageligere! og hver Dag, som gaaer af dem, forøger min Kummer; thi jeg kan kun see tilbage, see hvor længe min Forviisning har varet, og ikke fremad, ikke see, naar den engang skal faae Ende. O! naar faaer den Ende! Den berøver mig endog Ævnen til at klage, saa eensformig, kiædsom er min Tilstand her. Læse, skrive tænker jeg her forgiæves paa, selv Oversættelsen af „Deserteuren af sønlig Kierlighed“ [1]) gaaer seent fra Haanden, dog skal den i denne Uge være færdig og bortsendt.

Jeg læser uden at begribe, og det jeg skriver — ja derfra bevare os Himlen! og dog vare de første Dage her mine beste! Efter Haanden synker jeg alt dybere og dybere i den tankeløse Dorskhed, jeg ventede mig her, og som er langt værre, langt piinligere for min Siæl end disse vilde Udbrud af Smerte, som nu og da overfalde mig, som udgyde sig i Taare. O *Rosing!* 3 Uger ere først forbie! og nu 3 Aar! — o! hvor sandt, hvor grusomt sandt er det ikke, hvad min *Samsøe* i Gaar skrev i min liden Stammebog — som nu er tillukt for stedse, og hvori vist ingen fleere skal skrive — „Fuimus Troes!“ skrev han [S. 97] — og den bedste Oversættelse deraf er endog efter Originalens Mening: „De er forbi de Glædskabs Dage, de er forbi, og komme aldrig meer!“ — O! og ikke en eeneste fornøyet Time her; alle de Fornøyelser, som tilbyde sig her, ere af det Slags, som man modtager uden at nyde, som svinde uden at efterlade sig Spor. At vandre om i Egnen, som ingen Værd har for mit Hierte, at snakke med Folk, som sysselsætte kun lidet min Forstand og aldeeles ikke mit Hierte, at spille Skak, hvortil jeg dog neppe har Siælskraft nok, og som jeg ikke vovede, hvis ikke

---

[1]) Skuespil af Stephanie d. Y. Opført første Gang paa Hofteatret 8/2 1784.

alle herværende spilte saa usselt, at jeg, der — som Du veed — i de sidste 5 Aar ikke har spilt ti Gange, jeg hvis Tanker ere 32 Miil fra mit Spil, er en frygtelig Virtuos her. Den solideste Fornøyelse jeg her har havt, har været at see disse Ombres Chinoises, som Du veed jeg forsmaaede i Kiøbenhavn — „den Kaal Du spøtted i, Du skulde søbe selv!“ — —

O! jeg vilde ønske, jeg var endnu paa Skibet mellem mine Matroser, de morede mig langt bedre; og Dagen, den gaaer endda an, men Aftenen — den fæle Aften med alle sine Erindringer om fordums Fryd, og nu med sin gyselige Ensomhed. Klokken ti lægger jeg mig, men hvor lang er dog ikke Eftermiddagen, som begynder Klokken 1, og de stedse tiltagende Aftener. O! nu er ikke den Tiid meere da jeg glæder mig over de tiltagende Aftener, nu bringer de mig jo ingen Glæde! — maae jeg ikke ret velsigne denne Aften, fordi den kan fordrives ved at see smaa Marionette-Comedier og høre forskiællige smaa Scener, næsten alle maadelig eller elendig declameerte, paa fransk og tysk! — og endda forsikkrer jeg Dig, det er som en Fest for mig, for mig, der saa tit har sovet over Holberg og Moliere! o! saa vidt er det kommet! men her faaer jeg Ende paa 3 kiærkomne Timer, o! og det er meget! — — — Jeg beklager din Kone med hendes Gigt; ved at see Veiret, der har været her som hos Eder, har jeg tænkt paa hende og spaaet mig det. Idet mindste er denne Maade at erindre hende paa vanskeligere end den hvorpaa hun erindrer mig, nemlig naar hun ved Lys om Aftenen skal have Synaale traadte. Hils hende fra mig (nu taler jeg som Du seer Alvor) tak hende, fordi det onde Veir har giort hende uroelig, medens jeg var paa Vandet; jeg ventede det, ventede, at Du ogsaa tit vilde see til Thotts Fløy,[1]) og alt traf ind, som jeg haabede. Tak hende for hendes Brev, som

---

[1]) Til Veirhanen paa Thotts Palais. Rosings boede tætved i St. Kongensgade i Hjulmand Klokofskys Gaard.

jeg i Dag ikke selv takker for. Jo meere Skriften viser, som Du har anmerket, at det ikke er hendes Sag at skrive, jo kiærere maae et Brev være mig, jo meere Venskabstegn er det. — Det lidet Rum her er tilbage, anvender jeg paa at berette Dig, at jeg har faaet Paryk, og mit Haar er reent afraget. Til Beviis faaer Du i næste Brev min skaldede Silhouette.

84. *Rahbek til Rosing.*

Kiel 7. Sept. 1782.

— — — En anden Bog har jeg læst i denne Tiid, som glæder mig mindre, *Rousseaus Bekiændelser*, eller hans Ungdoms Historie, skreven af ham selv. Jeg troer dog den vil behage Dig meere end mig, og da der ere, troer jeg, 3 forskiællige tydske Oversættelser af den, kan Du lettelig faae den; uendelig mange herlige Stæder er der i den; ogsaa var nok oftere min Forfatning end *Rousseau* Skyld i, at jeg laae den bort, og læste uden at begribe, altsaa uden at more mig. Men at læse vil det overalt ikke lykkes mig her, intet kan jeg faae, og faaer jeg endelig noget, da enten stemmer det med mine Følelser og styrker dem, og da maae jeg udstaae en dobbelt Storm, eller det stemmer ikke med dem, og da kiedes jeg; Bøger, der kræve Eftertanke, kan jeg aldeles ingen Vei komme med. — — Skrive kan jeg endnu mindre end læse; undtager jeg, at jeg har bagflikket et Par Stykker ældre Poesie og sendt dem til Samlingen,[1]) og at jeg har begyndt paa et Svar paa din Ode, der tegnede til at blive godt, og som jeg derfor lader ligge til et godt Øyeblik, har jeg været fuldkommen ledig; og her hvor Forfængelighed og hver Drift, der gav mig at arbeide, sover og ligger paa sin Sygeseng, her kan man vel næppe vente noget fra mig.

Ved Gud, havde ikke *Samsøe* bundet mig hertil, for-

---

[1]) „Almennyttige Samlinger til Hjærtets Forbedring og Kundskabernes Udbredelse" blev fra 1780 til 1800 udgivet i Odense af Boghandler Christian Henrik Iversen, en Broder til den omtalte Charlotte Louise Iversen.

hindret mig at tænke derpaa, jeg havde ved Gud kastet et Par Skiorter og en Kiole i den røde Kiste, hvor jeg har mine Papirer, ladet mit øvrige Tøy blive tilbage til min Verts Sikkerhed, sagt Kiel et evigt Farvel og gaaet til Kiøbenhavn. O! jeg kan forestille mig de første Udbrud af Eders Hierte, inden Fornuften kom bag efter og trak Hiertet i Pidsken, og forestilte, hvor afsindigt mit Skridt var, hvad Følger det vilde, maatte og kunde have. Følger! for mig i det mindste ingen værre end at leve i Kiel! — Giør ikke een eller anden uforudseet Hændelse Ende paa min Landflygtighed, og det snart, holder jeg den ikke ud. Troe mig Ven! det der altid har været mig det utaaleligste, er det, at jeg altid maae lade mig regiere, at jeg endnu aldrig har kunnet virke selv, men med Hænderne i Skiødet har maattet lade mig kaste hid og did. Lykkelig den, der selv kan staae ved Roret og stryge sit Seil. Jeg har evig maattet tage mine Seil ind og ladet mig drive af Vind og Strøm, og kan jeg da nogentid vente at lande? — —

85. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenh. d. 9. Sept. 1782.

— — Fra Fredensborg, det Dig kiære Fredensborg skal jeg hilse Dig, fra alle de Stæder der, som jeg erindrede Du gik gierne, da Du var hos mig der! fra vores Træer, som nu snart igen kan vændte sig nye Inscription, og fra Waldemars Høy. Jeg gik overalt eene, naar jeg havde Tiid, og erindrede Dig ved hvert Stæd. — Til Fredrichsborg kommer jeg ikke førend maaske ad Aaret igien, derfor kan jeg ikke sige Dig noget derfra. Hils *Samsøe* fra mig og siig ham, at han intet Brev maa vænte sig fra mig førend han skriver til mig først, thi det var kun ellers at styrke ham i hans Egensindighed og Dovenskab. Fortæl ham ogsaa, at vi har 2de Træer paa Fredensborg etc. etc., og dersom han er en kiær Dreng, saa skal han, naar jeg kommer ud igien til Printsens Geburtsdag, komme til

at staa tæt ved Dig der, og den som staaer der tæt ved Dig, beholder ogsaa i mit Hierte samme Plads og at blive ens Hierte-Ven er dog ikke at foragte. Vel? Da er jeg ogsaa vis paa, at han engang, naar han kommer til mig (naar jeg er derude), tager mig under Armen, og jeg skal viise ham vort Venskabs Tempel (det er ogsaa mit Kierligheds-Tempel), og saa vil han slippe mig, høre paa mig og (som Du giorde) trykke mig til sit Hierte og græde. Vil han ikke? Jeg synes alt, jeg staaer imellem Jer der og føler, hvor inderlig I holder af mig! Gode Gud! Naar vi 3 seer hverandre engang igien, hvis Glæde bliver da størst? din! ifald vi ere lykkelige? Siger Du ikke det? Kan Du see, jeg kan svare for Dig, og ifald jeg vilde sige Dig imod heri, blev Du vred, det veed jeg, og derfor vil jeg give Dig Ret!

— — Dine Breve[1]) læses, og læses gierne af mange iblant os — om Du er frygtet eller hadet, veed jeg ikke, thi jeg snakker siælden eller aldrig med nogen af de got Folk. *Knudsen*[2]) og jeg var i Disput om Dig forleden, da vi talede om *Todes* Fadæse, og „Darby" var Anledningen. Jeg sagde: at Dialogen var god, og at Du har giort saa meget af det Emne som der kunde giøres, men han vilde ikke aleneste ikke tilstaae mig det, men forsikkrede, at hverken Stykket i sig selv eller Dialogen duede, og til Beviis paa, at jeg havde Uret, saa havde jeg ikke læst nok til at kunne dømme om sligt. Mit Svar var: „*Knudsen!* naar Du ikke bildte Dig saa meget ind og troede Du vidste saa diævleblændt meget, som Du dog ikke veed, saa vilde jeg snakke med Dig, men med slig en Selvklog er der ingen Udkomme", og dermed endtes Samtalen.

— — — Igaar var min *Johanne* og jeg ude af Porten gaaende, først til Toldboden, saa ud af Kastellet om-

---

[1]) Skuespiller-Brevene, der var udkommen kort før Rahbeks Rejse.
[2]) Theatrets Souffleur og Oversætter Lars Knudsen, død 1818. — Med Todes „Fadaise" mener Rosing vel hans „Søofficerer" (se ovenfor).

kring Blegdammene ind af Nørreport, over Volden og saa hiem. Det var en god Tour; ikke sandt? Du ønsker vist, Du havde været med, og vi sagde ogsaa, da vi kom forbie Blegdammene: „Da vi gik her sist, var *Rahbek* med, og han vilde give meget til, han var her igien med“. Der gaar ingen Dag, siælden 2 Timer forbie, vi jo taler om Dig, Du er aldrig af mine Tanker; drikke vi 2 et Glas Viin, og jeg støder mit Glas til hendes, springer strax den muntre gale *Ophelia* op og skriger: „Det er *Rahbeks* Skaal!“ — „Ogsaa *Samsøes*“, siger vi. — „Ja nok *Rahbeks* og *Samsøes* Skaal i Kiel“, siger hun. Kort, Du bliver erindret ved alle Leyligheder af dine Venner, kunde det kun giøre noget til at forsøde din Kummer.

— — Idag fik jeg Ewalds Skrifters 2den Deel, det lader, som vi kommer til at betale meget Skit temmelig dyrt. — —

86. *Rosing til Rahbek.*

Kbh. 12te Sept. 1782.

Da jeg havde sændt dit sidste Brev bort, gik vi ud at spadsere igien og havde een af de bedste Aftener, jeg i lang Tid har havt. Vi gaaer ud af Østerport og har i Sinde at gaae lige til Vesterport; men til al Lykke havde hun taget et Par nye Skoe paa, som incomoderte hende, og idet hun beklager sig derover, kommer der en deylig Kurve-Vogn forbie os. Jeg faaer strax det deyligste Indfald af Verden; accorderer med Bonden om at komme til at køre med, og da han alligevel skulde forbie Bellevue, siden han havde hiemme i Webek, saa gav jeg ham 2 Mk. for at sætte os af hos *Simon.*[1]) Min *Hanne* blev saa glad som Fuglen i den frie Luft, vi sadde os op, jeg slyngede min Arm om hende og fik et Kys for Indfaldet. Ogsaa holdt jeg hende saa trygt og fik saa glad et Ansigt at see hos

[1]) Restauratøren paa „Bellevue“ ved Klampenborg — delvis det samme, endnu bevarede, kun ombyggede Hus.

min *Hanne*, som saadanne eenlige Toure kun giver. Vi vare glade, som vi vare i Sommer paa Veyen fra og til Fredrichsborg. Under Veys morede vi os med at betragte Skibene paa den stille Søe, og paa den anden Siide de deylige Lystgaarde.

Længere hen kom vi igiennem Skovshoved, og Fiskerhytterne blev Gienstand for vores Medlidenhed. Vi deelte adskillige Skillinger ud til hvidhaarede Triner og Birther; der saa vi, hvorledes Fiskere og Fiskerinder laae i en Klynge uden for deres usle Hytte, de sang og bødede paa deres Garn — hist en Fisker, der reparerede sin Baad, og i al denne Uselhed saa vi dog ikke et bedrøvet Ansigt.

Saa kom vi forbie Emilies Kilde. „Naar nu *Schimmelmand* mister sin anden Kone, saa kan han lade oprette et Monument for hende paa det andet Hiørne", sagde *Hanne;* jeg kunde ikke bare mig for at lee.[1]) — Nu sprang jeg af Vognen, løftede min Kielling ned, løb ind til *Simon* og bestilte et godt Aftensmaaltid; men jeg vilde ikke spise, før *vores* Stue blev ledig, og saa sadt vi der og nød vores Aftensmad, hvor vi ikke havde været siden Du var med, og glemte ikke at tale om Dig kan Du troe! See da saa det var forbie, laante vi *Simons* Vogn, og Kl. 10 vare vi igien her. Jeg haaber, Du roeser det Indfald af mig. *Wiwet* har sagt, det var herlig, da jeg fortalte ham, hvordan det var gaaet til. —

d. 15de.

Jeg maatte bryde af for den afskyelige *Torups*[2]) Skyld, som kom og hæntede nogen Musik, som han skal giøre en Cantate paa til Prindsens Geburtsdag, og saa blev han hængende der, til det blev mørk, og efter den Tid gad jeg ikke skrive. Thi til den Tiid vi tænder

---

[1]) Greve Heinr. Ernst Schimmelmann (1717—1831) havde kort forinden rejst Monumentet „Emilies Kilde" over sin første Hustru, Rigsgrevinde Emilie f. Rantzau (1752—1780). Han havde nu 1782 ægtet Charlotte Schubarth (1751—1816).

[2]) Adam Gottlob Thoroup (1751—1804) blev samtidig med Johan Herman Wessel 1770 ansat som Oversætter ved Theatret.

Lys eller i Tusmørket sidder gierne min *Hanne* paa mit Skiød og synger Duetter med mig, og det øvrige af Aftenen anvændte jeg paa at læse nogle af *Ewalds* Poesier, som staaer i anden Deel, iblant andet „Rongsteds Lyksalighed“, som er det herligste Poesie, jeg nogensinde har læst, og er allene de 10 Mark værd. Jeg læste den ogsaa nok 4 Gange for min *Hanne*, og den havde ligesaa stor Kraft den siste som den første Gang jeg læste den. Nu til Dig igien!

— Du som kunde bedrage mig saa skammelig. Jeg gik paa Posthuuset i den visse Forvæntning at faae Brev fra Jer Begge eller i det mindste fra Dig og maatte gaae slukøret tilbage. Jeg havde allerede forbereded min *Hanne* til at høre det belovede dramatiske Brev — men det er endelig ikke den første Gang Haabet har slaget mig feyl, jeg burde rigtig nok nu være saa vant dertil, at det ikke burde røre mig mere, men fra den Kant? — saa hærdet er jeg dog endnu ikke.

Da Hofpoeten var gaaet igaar, kom min *Hanne* ind til mig. Jeg stoed i Vinduet og saae ud paa Gaden for at forslaae Griller. „Du er i slet humeur for Du ikke har faaet Brev fra din Kiæreste i Dag?“ — „Ja det har just ikke sat mig i got humeur!“ — „Han skulde dog vel ikke være bleven syg“ — Jeg kunde ikke svare hende, gik hen og satte mig ved Claveret; saa kom hun og satte sig paa mit Skiød, og vi sang Duetten: „Daphne med dine Ord“ — det banker — forlad mig gode Dreng! Jeg har giort Dig Uret, nu var Postbudet her med dine Breve. — —

87. *Rosing til Rahbek.*

Kbh. 16. Sept. 1782.

— — Du skal have noget Nyt, som jeg veed vil glæde Dig: min *Hanne* har faaet Tillæg og har nu 500 Rdl., det er altsaa 130 Rdl. Tillæg. Du er altid lykkelig med dine Memorialer, de giør altid en for-

ønsket Virkning, og *Hanne* bad mig takke Dig, og tillige fortælle Dig, hvordan til var gaaet.

Eickstedt var ellers Manden. Han skrev først paa og fortalte de øvrige Herrer, „at hun var den Eneste, som Danmark kunde fremviise; at det var en Skam hun ikke havde mere Gage, at ikke aleneste Billigheden krævede dem til at paaskiønne slige Genier. Hun kunde forlade os, sagde han, og hvem sadte vi i hendes Stæd? Mindre end 500 Rdl. kan hun ikke have“. *Schack* og *Guldberg* stemte i med. *Jacobi*[1]) eene paastod, hun skulde lade sig nøye med 400 Rdl., men han var overstemt, jeg er vis paa han fik Podagra af Ærgrelse. — Mange af vores vil nok faae Svindsot af Misundelse, men lad dem det! og hver Retskaffen siger dog hun har fortient, hvad hun fik, og hvad siger Du? Du misunder hende det dog ikke? vel? *Schack* har ogsaa ved den Leylighed viist sig fra en ganske god Side, *Guldberg* ogsaa, men naar slige Herrer viiser sig saaledes, tænker jeg altid paa Islemark[2]) ved Campementet, da Dronningen talte med min *Hanne*, og alle ligetil den gamle *Schimmelmann* troede at tækkes Dronningen ved at viise sig artig mod min Kone. — —

88. *Rahbek til Rosing.*

Kiel d. 19. September 1782.

Jeg har omsider grebet til mit gamle Remedium mod al Tungsind: Arbejde — og har i Dag havt en taaleligere Dag end jeg endnu har havt i Kiel. Dog ligger jeg ikke endnu — og Aftenen er tilbage, der er mig den utaaleligste Tiid af Dagen, fordi den engang var mig den sødeste, var den Tiid, da jeg indhøstede Lønnen for Dagens Arbejde; dog vil jeg ikke forsætlig giøre mig Hiertet tungt. Længe har jeg vidst, hvor probat Goethes Middel for ulykkelige var, hvilken Trøst

---

1) Konferensraad Christian Frederik Jacobi (1739—1810), Lektør hos Kongen og Assessor i Højesteret, var det fjerde Medlem af Overtilsynskommissionen. Han havde saaledes Sæde i Theatrets Styrelse fra 1773—1784.

2) Maaske Islemark ved Rødovre.

det er at arbejde; men kun at finde noget, som jeg havde Kraft og Lyst til, det var Sagen; nu har jeg taget fat paa „Nathan“[1]) i den Tanke at oversætte den, og „Munken fra Libanon“ — om den bliver trykt, vil komme an paa, om den finder en Forlægger; jeg skal vel vogte mig for at være Forlægger tiere.[2])

Du kan troe, Kiel bliver mig stedse mindre kiær. *Samsøe* har sit Moerskab af ved hver Leilighed at sige mig bittre Sandheder uden mindste Anledning, om hvor lidt jeg er, hvor lidt jeg veed, om min Indbildning, om mit Værd og deslige. Jeg tier og svælger disse Piller, som jeg kan; gienkalder mig for Resten Historien om den Konge, der altid maatte have en at prygle for at forvende en hæftig Legemssmerte, og da forestiller jeg mig *Samsøe* at være ligedan. Men derved fik det at gaae, som det kunde, naar han endda kun skaante sig, men han bruger Draaber for sit Bryst, der efter hans eget Sigende er meget slet, saa han ikke venter at komme til Göttingen, hvis det ikke bliver bedre, og endda drikker han Viin, Brændeviin og Caffee og philosopherer siden over hvor ondt han har af det. Han kommer mig for ligesom min salig Ven Hr. *Pram* i den Sommer han laae hos mig paa Bakkehuset, der gemeenlig engang hver 14de Dag beskyldte sig for en stor Synd, fordi han havde h . . . t lidt, uagtet han var forlovet, og derpaa giorde Poenitentse i 14 Dage, forestilte sig, at han skulde have alle muelige Sygdomme for det, og aldrig saasnart forsvandt den Poenitentse, førend han skaffede sig Anledning til en nye. Virkelig er min Ulykkes Staldbroder mig kiær for det store ædle Hiertes, for det siældne Genies Skyld — men ikke desmindre — han giør ikke her mine Kaar lettere, og jeg frygter næsten, saa meget han endog paastaaer det modsatte, at jeg lige saa lidet

---

[1]) Lessings Drama „Nathan der Weise“.

[2]) Rahbek havde udgivet „Breve fra en gammel Skuespiller“ paa egen Bekostning ved Hjælp af tegnede Subskribenter.

beroliger ham; min Kummer, min tunge Mismod, som ofte, altfor ofte bryder ud i bitter Spot, naar der tales om menneskelig Lyksalighed eller deslige, er ikke skikket til at helbrede et Hierte som hans. — Jeg forkorter Aftenen saa meget mueligt, gaaer gierne i Seng Klokken 9. Det er en Forskiæl fra 12, 1, 2, som tilforn var min Skik. Ja hvad er nu som tilforn! — og at Du ikke skal troe jeg lægger: *Aurora musis amica*[1]) paa Hierte, da staaer jeg op Klokken 9, hvad har jeg vel med Muserne at giøre? — —

d. 20. Septbr.

Jeg haaber Veninde, jeg er overbeviist om, at det, De dog seer, De ikke engang af Hoffet sættes i Classe med den Sværm af Fuskere, vil give Dem Lyst til næste Vinter at gaae frem i al Deres Kraft, at viise den heele Forskiel mellem Dem og den heele Sværm, som De omsider blev adskilt fra. Jeg glæder mig til, De i Vinter vil være det, De kan; thi vel er jeg desværre i Kiel og kan ikke meere have al den Glæde af det som tilforn, men dog vil kanskee nu og da et Nys om, at De nu har spilt det eller det herlig, stiæle sig herover; og jeg skal tænke mig det, jeg skal kalde mig fordums Timer tilbage, og jeg skal erindre mig Dem, naar De hviilte i Deres Arbeide, og følte, De havde giort noget skiønt, naar De da yttrede Deres Selvtilfredshed med den Natur, som er Dem egen, naar De sagde: „Ja i Aften er jeg ogsaa selv ret velfornøyet.“ — Ikke sandt Veninde! nu tænker De dog ikke paa at forlade Deres Bane. De vil dog ikke meene, at Deres Mand skal staae som en fremmed Person mellem lutter *Astrupper* og *Preislere*, at jeg, naar jeg nu har trællet 3 lange Aar for at faae noget Begreb om Kunsten, ved min Hiemkomst ingen skulde finde at studere. — — —

---

[1]) „Morgenen er Studierne gunstig“.

89. *Rahbek til Rosing.*

Kiel 21. Sept. 1782.

Allerede nogen Tid har Du været frie for mine Qvartsider, men troede Du det skulde vare, troede Du, det kunde? Ingen har jeg her, med hvem jeg kan tale om hende, og skiøndt jeg — Du maae blive vred eller ikke derfor — deri forseer mig mod dit Forbud, at jeg skriver til *Wiwet* om hende (meener Du, jeg ellers skrev ham saa ofte til? Veed Du vel, at jeg derfor skriver siælden til min Fader, og Borgere[1]) til *Kiærulf*, fordi jeg ikke kan skrive om det eeneste, der interesserer mig) synes jeg dog ikke, jeg nu kan skrive til nogen saadan som til Dig. Fra ingen kan jeg vente Svar, som interesserer mig. — Du havde vel heller ikke ventet at jeg skulde have holdt op at skrive i denne Tone, Gud bevare Dig fra ikke at kiænde hende og mig bedre. — Fraværelsen, Savnet lærer mig kun meere at føle hvad, hvormeget jeg har tabt. O, ofte Ven! ofte, naar dette spændte, dette piinte Hierte ikke længere kunde finde nogensteds Hviile, og jeg enten løb i Skuespilhuset og hun var der, hvad hun kunde, hvad hun skulde være, var Telheims Minna,[2]) mit Hierte gientog efter ham „Nei, der er kun een, og det er Dem!" — Jeg fik Luft, ofte i Taare, formildedes, gik glad hiem. O! som nu til allersidst — da den laae saa grusom paa mig, Visheden: Du skal bort; og den hang over mig den fæle Forsmag paa Skilsmissen, Eders Fredensborg Tour; jeg troede, jeg havde kun een Glæde, en Lindring tilbage i Verden, den at græde over „Sophie", hun — *maaskee af Viisdom* — kastede dette Haab overende;[3]) virkelig var jeg vred paa hende, jeg syntes, hun havde af Magelighed — thi det var det Paaskud, hun brugte — stiaalen den sidste glade

[1]) Datidens Udtryk for Brandere, Vitser.
[2]) I Lessings „Minna von Barnhelm". — I sin Iver har Rahbek overset den sproglige Anakoluthi.
[3]) Sigter rimeligvis til Rahbeks Ønske, at Mad. Rosing skulde spille Hovedrollen i hans Skuespil „Sophie v. Brauneck", der aldrig blev opført paa det kgl. Theater.

ømme Taare fra mig, jeg kunde have grædt, ingensteds var jeg tilpas; da var det Du skaffede mit Hierte Luft i Taare, da var det jeg hørte det „Arme Dreng!“ [1]) af Dig, o! som jeg vilde have til min Liigtale, naar Du vilde sige det over min Grav; endnu havde jeg den Dag ikke seet hende, o! jeg glemte, der var Roller og Stykker til; jeg saae hende om Mandagen [som] „Frue Dormin“, hun var i sin Kraft, jeg følte den nærværende Tiid, og var ubekymret for den tilkommende, om Torsdagen følte jeg endnu Virkning af Løverdag og Mandag, jeg skulde paa Comedie at see mit Yndlingsstykke min „Konge og Forpagter“. [2]) Jeg var vel, meget vel — da hun om Eftermiddagen fortalte mig, I blev der meere end 7 Uger. [3]) Med eet faldt det mig paa! jeg havde ikke seet Skilsmissen saa nær før; jeg fulgte hende paa Comedien; det var Hofteatret, Hoftheatret, hvor jeg havde seet saa megen Glæde, seet „*Nanna*“, „*Minna*“, „*Emilie*“, „*Rhetea*“, [4]) — hvad veed jeg alt — hende, hende i tusende forskiællige og skiønne Skikkelser, og nu var jeg der sidste Gang — sidste Gang! Det faldt med en græsselig Styrke paa mig, jeg var vild, fra mig selv, græd bitterlig — hvor jeg da gruede for de følgende Dage — næste Dag spiller hun „Julie Waltron“, [5]) og med eet er jeg let og glad. Og endda undrede I Eder over det Fortrin, jeg altid gav Vintren for Sommeren? O desværre, nu er det forbie! Nu gyser jeg ved Vinterens, den mørke fæle Vinters Komme, som spærrer mig og min Ulykkes Staldbroder inde hos hinanden, som hindrer mig frit at græde eene

---

[1]) Den Samtale mellem Rosing og Rahbek, som her og i tidligere Breve hentydes til, har saaledes funden Sted i sidste Halvdel af Maj 1782 (se nedenfor).

[2]) „Kongen og Forpagteren“ Syngestykke af Sedaine med Musik af Monsigny opførtes første Gang 25/11 1777. Den Forestilling, Rahbek sigter til, maa være den næstsidste i Sæsonen 1781—82, (Torsdag 27/5.) Stykket spilledes den Aften paa Hoftheatret.

[3]) I Fredensborg.

[4]) Mad. Rosings Hovedroller i „Balders Død“; „Minna von Barnhelm“; „Emilie Galeotti“; „Zarine“.

[5]) I Skuespillet „Greven af Waltron“ af H. F. Müller, hvormed Sæsonen sluttede paa Kongens Nytorv 24/5 1782.

den Kummer ud, o! som jeg ikke længer kan udgyde for nogen deeltagende Siæl, som hindrer mig fra at fælde disse Taare, som jeg nu i dette Øyeblik maatte afbryde mit Brev for at fælde, og som vel ikke meere fremkalde *Rosings, Sophie Melchiors, Wiwets* Taare, ikke meere afløses af ømt Venskabs, o! men som dog lindrer usigelig. O *Rosing!* for fiire Aar siden skrev din Kone i et af dine Breve fra Fredensborg sit første Brev til mig. Der stod følgende Sted, som aldrig har lagt mig saa levende paa Siælen som nu: „Deres Veninde veed, hvad det er ikke at have en Ven at udøse Hiertet for, hun var engang saa ulykkelig, men Himlen har giort mig dobbelt lykkelig for det" — (Gud velsigne Dig, Ven, for det hun kunde skrive og meene det sidste); men hvor tungt det eensomme, venneløse Liv er, o! det lærer jeg daglig. O! jeg er Daare nok til hver Aften, naar jeg lægger mig, at tænke: maaskee er det sidste Nat i Kiel; tit naar jeg vogner efter Sædvane at glæde mig til: i Dag skal Du see hende, og da — da kommer jeg til min Forstand igien, og er hvad de fleeste ere, naar de komme til deres Forstand. Ved Gud! Hunger og Armod, og mine Venners Foragt og alt det ondt, der rimeligviis, der nødvendig vilde følge af min Hiemkomst, holdt mig her ikke 8 Dage i Kiel, hvis *Samsøe* ikke var. Om jeg ogsaa blev nød til for Eders Skyld da at nægte mig den Glæde at tage mit forrige Sted hos Eder, o! saa aandede jeg dog i samme Bye, talte dog undertiden med mine Venner, kunde kalde hiin lykkelige Tiid tilbage, da man gik en halv Dag paa Jagt efter en Hilsen, og fandt Belønning for 3 Dages spildte Vandring, naar man fik en den 4de. O! det uselste Liv i Kiøbenhavn var dog bedre end dette, og dette endnu langt bedre end det forestaaende, naar vi alt komme længere og længere fra Kiøbenhavn — fra Brevvexling — o! men jeg klager og tuder her det heele Papir fuldt, og endnu har jeg ikke berørt det, jeg vilde skrive om, det første Vers i din Ode; saa kiær,

saa uskatteerlig den er mig, er en Linie, jeg vilde give — alt det gode, jeg havde, hvis jeg havde noget — for at være vis om, at Rimet havde paatvunget Dig den, at den ikke betydede noget — i det mindste ikke det jeg frygter. Oprigtig, *Rosing?* Saadan som Du stedse har handlet mod mig, saadan som Du engang har talt, og som Du vilde tale om mig i din Dødstime! Kiænder din Kone min Lidenskab? giør jeg, giør mit Raserie da sit til at forgifte hendes Dage! — Hvorfor ellers „Liider selv maaskee dog meer!"[1]) — og meget støder sammen: En Aften i de sidste Dage gik jeg fra Dig til min Fader, jeg kom siden igien. Vi blev eene, Du brød ud over din Kone i den Tone som jeg saa usigelig gierne hører. „Jeg har," sagde Du efter mange varme Berømmelser over hende, „havt en Scene med hende i Aften i Anledning af Dig." — Derpaa faldt Du igien i den forrige Tone. Hun kom, Samtalen afbrødes, jeg spurgte ikke videre derom, spørger heller ikke nu, nævnte det aldrig, var det ikke, fordi det styrkede hiin Mistanke — o! som[2]) saa mange Ting styrke! — *Rosing!* min Taare tørrede hun [?] — jeg er kold! endnu engang: kiænder hun mig? — Det vil være et nyt Baand paa mit [ ][3]) til at dølge, til at dæmpe min Kummer. O! jeg kunde bande mig, *fordi* jeg ikke har giort det før.

Det andet er om *S[amsøe]*. Jeg troer ikke, Jalousie er Aarsagen, hvorfor jeg ikke leed hans Navn paa Træet, og dog — jeg tilstaaer det — jeg var aldrig jaloux over Dig, misundte Dig hende ikke, vilde have undt Dig hende, om jeg endog havde kiændt hende, før hun blev din, saasnart hendes Valg bestemte Dig som den, der kunde giøre hende lykkelig. Men den anden Plads, en Broders Plads — og den troer jeg, jeg har havt — den lod jeg mig ikke betage; hver som syntes at nærme

---

1) Se Oden i Brev Nr. 79.
2) Denne Læsemaade er ikke sikker, da Papiret her er gnavet itu.
3) Et Ord maa være udfalden, mulig skal der staa: „paa mig".

sig til den, fik mig til Fiende; hver den, som hun syntes at have Tilliid til, at tale fortroelig til, paadrog sig mit Had, saalænge til jeg engang ved en Leilighed saae, jeg havde min Ancienneté! Men dette kan dog ikke nu være Grunden med *Samsøe*, hvorfor da? — Det veed jeg ikke, men jeg ønskede det ikke endda! At være den eeneste, sætter en Ting i Priis. Hvad skal han der? — Endelig, jeg kunde med langt meere Grund spørge: Hvad skal han her? Og hvad skal jeg her?

Levvel og forlad mig, jeg bebyrder Dig med mine Klager, kanskee jeg havde qvalt dem, havde jeg ikke havt hiint Spørgsmaal at giøre.

90. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn d. 20. Sept. 1782.

Førend jeg faaer Brev fra i Dag, thi det faaer jeg dog, vil jeg fortælle Dig, hvad jeg saae i det *Deichmannske Selskab*,[1]) fortælle det paa min Viis.

I Onsdags spilte de, og Dagen før bragte *Steen*[2]) mig Billetten, hvorpaa der stod Sælskabets Signet, hvori der var stukket en Maske, en Dolk, og en Davids-Harpe, og deromkring stod med latinske Bogstaver: *Det norske dramatiske Selskab.*

Jeg blev meget artig modtaget, da jeg kom, det lod som de baade frygtede og yndte mig, bad mig ikke at være for stræng Dommer (og det var meget forsigtig af dem), jeg kunde ikke faae et Ord frem, omsider blev jeg kied af det og gik ind i Parterret; thi dette var i Forsalen. Her giorde Indretningen af det hele mig ganske opmærksom, en Plads til 60 Mennisker, et Pulpitur til Orchestret, og en Høyde, som er meget

---

[1]) Et af de mange just i de Dage opdukkende Privattheatre (andetsteds opgiver Rosing deres Tal til 10), hvor udelukkende Dilettanter spillede. Det var stiftet af en Nordmand Deichmann, mulig den senere Sproglærer ved Søofficersskolen Carl Fr. Deichmann, og dets Medlemmer var hovedsagelig Norske.

[2]) Den flere Gange tidligere nævnte Læge Steen, en af Rahbeks og Rosings Venner.

siælden i et saadant privat Huus, thi Sælskabet er i St. Peders-Strædet paa Sneker-Kroen.

Der var henved en 40 Tilskuere, hvoriblandt der var baade Præster og Officerer, Doktorer og Apotekere, Acteurer og Procuratorer, som fes og nøs og tog Tobak og sladrede en heel Tiime, førend Dækket gik op. — Og nu (per parentes saa spilte de *Rasmus Montanus)* saae jeg en Siælansk Bonde sidde med et Brev i Haanden, sit Krus Øl for sig, og sit (sic) Hatt paa i den nydeligste Stadse-Sahl, som var malet perlefarvet, 2 dobbelte Dørre i Midten med en Urne over, 2 Fag Vinduer med de mest nymodens Gardiner, derimellem et stort Speyl med Lyse-Arme i til 4 Lys, som der ogsaa var, altsammen malt vel at forstaa! Og saa denne Mand, som var Jeppe, begynder mig der at mumle noget portugisisk, thi dansk var det ikke, og meget mindre norsk, og kort, jeg forstod ikke uden meget faae af de got Folk, thi alle saa vilde de brække paa det siællanske Sprog — ellers var hans Spil meget taalelig, han skaattede sig næsten aldrig og havde meget faae og saa got som slet ingen Arm-Bevægelser. Hans heele Udseende og Adfærd var ikke ueffen, men man havde Møye for at høre ham, og forstaae ham kunde man nu slet ikke, og uagtet alt det, var han dog ikke den, der trættede min Taalmodighed. Men der var en Degn og en Ridefoged, som nu alle, maaskee fordi *Deichmannd* har sagt det, giorde saa meget af, og som jeg kunde see af deres heele Adfærd, bildte sig virkelig selv ind at være stoer Mand. Der vare de af Sælskabet, der sagde, dog ikke til mig, thi da havde jeg ikke kunde holdt mig, at *Arends* ikke var Vand imod deres Degn, *Gielstrup* kun en Smaadreng imod deres Ridefoged; hvilke Indbildninger af saadanne Smaadrenge, der begaaer Feyl paa Feyl mod det allerførste af hvad en Acteur bør vide! Disse 2 giorde en Helvedes Støy — det er sandt, især Ridefogdens Pisk, og ikke siælden føyede han en og anden vægtig Eed til sin Rolle,

som nu altsammen maatte giøre et hiertebrækkende Indtryk hos det Folk; thi de loe af hans Pisk ligesaa ofte som ad hans Eeder, jeg hørte slet ingen lee ad *Holbergs* Ridefoged; ikke engang den Scene, hvor han skal glæde sig over at Peder Degn maaler Rasmus Skiæppen fuld, gik tiende Delen saa got for ham som for vor *Gielstrup*. Svineriet: at snyde sin Næse og tørre paa sine Klæder var een af hans Finesser, og som han giorde utallige Gange — kort! den Ridefoged, som alle giorde meget af, var i mine Øyne utaaleligere end Jeppe, som ingen kunde høre eller forstaae. Degnen var hverken graadig eller tørstig — ikke engang stolt af sin Latin — hvad var han da? En Nar, men en Nar for sig selv, ikke *Holbergs* — det beste han giorde, det var den Scene, hvor Montanus giorde ham til en Hane, det lod virkelig til, at han vidste, hvad han giorde, og at han forstod *Holberg*. Thi det første Beviis, han fremførte for at refuttere Montanus, sagde han med en Tone, der gav den største Selvtilliid tilkiende, men tog saa naturlig af i sin Selvtilliid ved hvert et af Montani Argumenter, at Graaden kom saa veltilpas, at jeg maatte undre mig over, hvorledes han kunde være saa stort et Fæ i det øvrige af sin Rolle. Jacob var et Sviin, han havde rigtig nok det lumske, som jeg troer ligger til Rollen, men han misbrugte det saa skammelig ved at lee til alting, der passerede, saa man tydelig kunde see, det var en elændig Copie; han havde ogsaa den priselige Maade at udsiire sin Rolle med vægtige Eeder og snyde sin Næse i utide, for at begaae et Svinerie, eller for at faae os til at lee af en Dumhed, som han bildte sig ind var en Finesse. — Derimod var der en Nille, som overgik alt, hvad jeg saae blandt de Bønderfolk; jeg har nu aldrig seet nogen Nille før, jeg vilde ønske, Du havde seet den 2den Scene i 3die Act (jeg troer det er den) hvor Rasmus kommer og er ganske opbragt imod den Fyr, som havde mødt ham. Den gik got fra begge Sider, men Nille! Nille var stor i mine Øyne.

Du skulde have hørt hende sige: „Lod han noget gaa“ etc. — Dernæst var *Deichmand* den beste; der sporede jeg virkelig et stort Genie: et got Organ, en nydelig Figur havde han, og hvad Konsten angik, neppe en eeneste falsk Declamation; der feyler ham virkelig intet til at blive en stor Acteur uden noget meere Øvelse — thi man seer for meget den unge, raae og vilde Fyr endnu. Han holder et skrækkeligt Huus med sine Arme, og har næsten alle mine Feyl, det er at sige mine Ungdoms-Feyl. De øvrige vare ikke Papiret værd at mælde om, de vare værre end de sletteste af dem jeg har tilskrevet Dig, især Lisbeth. O Gud bevare mig for sligt! Da jeg nu baade havde rost dem og takket dem, gik jeg hiem for at spise et Stykke Smør og Brød med min *Hanne* og fandt til min store Forundring Jfr. *Melchior*, hendes Søster og *Wiwet* der — nu er da Iisen brudt, og jeg druknede ikke. Hun forekommer mig meget tilbageholdende, rigtignok mødte hendes Øyne mine adskillige Gange; men det lod, som ingen af os vilde sige noget med det, jeg spilte uden Tvivl min Rolle temmelig vel, jeg troer ikke hun merkede mig noget af, og da jeg fulgte dem hiem, var jeg saa forsigtig at tage Jfr. *Iversen* og overlade de 2 elskende Maanen og deres Følelser. De bleve her til Kl. $12^1/_2$ og lod til at være ganske vel fornøyede, især Jfr. *Iversen*, den anden vilde endnu ikke være kiendt, og hvem kan forstaae sig paa slige Folk? Min *Hanne* vil heller ikke smage hendes Sælskab endnu saa got som *Iversens*. Der er virkelig ogsaa noget i hendes heele Væsen, der støder første Gang man seer hende — Gud veed, hvordan man siden bliver eenige.

Det lod til, at hun havde Lyst til at besøge os tiere, og hun være os velkommen!

Det sidste Brev, Du fik fra mig, sagde Dig, at min *Hanne* har faaet Tillæg, og at vi væntede mange Misundere. Dem har hun ogsaa faaet, den første og den største var *Warnstedt;* han sagde mig det selv, at

hans Skyld var det ikke, hun har faaet saa meget Tillæg, og det gientog han over 20 Gange, og ligesaa mange: „Det troer jeg gierne," sagde jeg ham igien. Dog har hun dem, og han er for bekiendt stor Slyngel til at kunne skade os, og de andre skade sig mest selv. Det er just heller ingen Glæde for os at omgaaes med Folk, som ønsker os Gift hvert Aandedrag, men naar det endda kun bliver ved Ønsket, saa kan vi ynke dem, lee ad dem giør vi ved Gud ikke![1])

d. 21de Sept. 1782.

Bedrøveligt, saare bedrøveligt er dit sidste Brev. Det er færdig at sætte mig rent ud af min Fatning. Kiereste Dreng! Begynd dog at tage Dig noget for, om det saa kun var at hugge dit eget Brænde. Hvergang, og saa længe Du havde noget at giøre, medens Du var her, var Du altiid i ganske god Stand, men saasnart Du igien tog Dig for at gaae ledig, eller sat Dig i Hovedet, at Du intet kunde bestille, da vidste jeg hvad Klokken var slagen. Du er doven, din Esel, Du gider intet bestilt, for Du bilder Dig ind, Du intet kan giøre, og dog ønsker jeg at kunne det Du kan, jeg skulde ved Gud ikke lade mig forbløffe af saa lit, jeg skulde til Trods for mit humeur dog giøre hvad jeg kunde, og saa glemte jeg dog for den Tiid, at jeg var i slet Lune, saaledes bar Du Dig jo ofte ad her, det fortalte Du mig selv, og Du kan glemme den herlige Recept der? — Her maae Du ikke komme, førend 2 Aar ere gaaet, kom saa! og glæd dine Venner. Men kom ikke hertil fra Kiel med nogen Paqvetbaad, det var jo et forbandet Indfald! — — —

Jeg var nu inde hos min *Hanne* og spurgte hende, om hun ikke vilde skrive Dig et Par Ord til paa dette blanke Papiir; men hun forsikkrede, hun havde intet

[1]) Overskou omtaler ikke Mad. Rosings Gagetillæg, der rimeligvis, da Warnstedt nægter at have foranlediget det, er fremkaldt af General Eickstedt for at gøre hans samtidige „Present" til Jomfru Møller (Overskou III 260) — hans sidste som Direktør — mere plausibel.

at skrive Dig til om, thi hun var vreed paa Dig, fordi Du ikke har skrevet hende til, og Jfr. *Melchior* har fortalt hende, at Du alt har skrevet hende 4 Breve til, og min *Hanne* slet intet siden hun skrev Dig til. Det er ogsaa, imellem os sagt, en Stude-Stræg af Dig at blive et Fruentimmer noget skyldig. Hendes Svar paa mit Spørgsmaal om hun havde noget at sige Dig, var: „Jeg skriver Bitterdød ikke *Rahbek* til, førend han skriver mig til, thi endskiønt Jfr. *Melchiors* Venskab kan være ham kierere end mit, saa skylder han mig dog et Svar, førend han kan vænte noget fra mig.“ Seer Du her! hvordan Du har begiort Dig! Skynd Dig at giøre Dig reen! Og det jo før jo heller! Lad imidlertid dette ikke giøre Dig nogen Bekymring, hun er imidlertid ikke meer vred end at hun kan ynke din Tilstand — —.

91. *Rosing til Rahbek.*

d. 24de Sept. 1782.

— — — Min *Hanna* sagde, da jeg havde læst dit Brev for hende: „Nu giør det mig dog ont, at jeg lod dig skielde paa ham i dit siste Brev, men alligevel det skader ikke, det var for det forrige; men tak ham nu for dette og forsikre ham, at han har tillagt mig alt for meget „Birthes“[1]) Character: lidt mistroisk har jeg vel været, men ikke saa meget som han har tillagt mig; jeg havde i Sinde at bryde min Eed og skrevet ham til, men Tiiden er for kort; siig Du ham, at han nok kunde slaae lit af paa de høye Tanker, han har om min Konst; der er virkelig flere end jeg, som han bør skrive for, og det er ikke fornuftig handlet af ham, at han roser mig saa meget, hvor let kunde jeg ikke blive stolt, og det var jo dog en styg Feyl. Beed ham kun være lidt mere vaersom med sine Berømmelser! og forsikre ham, at jeg har nu langt fra ikke isinde at gaae fra Skuepladsen; men da det lader til, at Gigten har for-

[1]) Birthe i Ewalds „Fiskerne“.

ladt mig og mindre eller ingen Bekymringer trykke mig, saa har jeg sadt mig for at slaae mig reent løs i Vinter og mage det saa, ifald han har nogen Venner, som kan sige ham det, at han kan komme til at spørge til mine „Minnaer", „Emilier", „Julier" etc. Og jeg troer ikke der vil mangle paa dem, der vil sige ham det. Hils ham, at det der glædede mig mest ved at høre hans Brev, var det gode Lune, det usædvanlige gode Lune, som herskede der, og gid det maae blive ved!" — Saa vidt gaaer *Hannes*, og det er næsten Ord til andet, hvad hun sagde mig, jeg har slet intet lagt til, men heller taget fra, og det ikke i nogen ond Henseende, men fordi jeg maaske ikke har husket alt, og det maae Du tilgive!

langsom. *Rungsteds Lyksalighed.*

I kiø - len - de Skyg-ger! I Mør - ke som

Ro - ser ud - bre-de hvor San-ger-sken byg-ger, og

qvid - dren - de rø - ber sit Re - de hvor

sprud-len - de Bæk-ke, snart dys - se snart væk - ke Ca-

mo - e - ner - nes Yng - ling, den fø - len - de Skiald,

med sted-se en ris - lende Fald.

Her seer Du Rungsteds Lyksalighed! — og ifald den glæder Dig, skal det være mig hiertelig kiert; jeg har tit i denne Tiid, vi har havt Maaneskin, frydet mig ved den, hun har ofte siunget den paa mit Skiød og glædet mig. Lev nu vel, beste Dreng! og tag til Takke for i Dag! — —

92. *Rosing til Rahbek.*[1]

28de Sept.

— — Dit Spørgsmaal er underlig, og rigtignok bør jeg sige Dig den reene Sandhed: Du har ikke altiid været forsigtig nok. Hun har fortalt mig engang, at da jeg blev syg i „Fiskerne", da vi spilte for *Ewalds* Pung,[2]) og vi boede paa Østergade til Gaden, har Du skullet bedet hende om at komme til at vaage over mig paa en meget forunderlig Maade, som gav hende rigtignok Mistanke om din Lidenskab, men siden troer jeg dog ikke hun har villet merke noget til sligt, og Du skal siden have været mere forsigtig. Nu troer hun virkelig ikke, at hun er den Du føler for, men hun troer Du virkelig er *Wiwets* Rival og ynker Dig, og at ynke paa den Maade hun og jeg ynker, det er paa anden Dansk: at liide for een. Hun lader Dig hilse og beder Dig ikke smøre Dig paa Flesket af de 4 Siider, hun skulde skrive Dig til. Det bliver i det mindste neppe førend Børnene har havt Kopper og vi komme tilbage fra Fredrichs Geburtsdag;[3]) men jeg skal giøre mit til det kan skee før.

93. *Rahbek til Rosing.*

2. Oct. 1782.

— — At jeg ikke altiid har været forsigtig nok i at dølge mine Følelser, kan jeg ikke nægte; men Beste,

[1]) Et Brev fra Rahbek af 27. September, der udelukkende taler om Livet i Kiel, er udeladt.

[2]) Den tredie Opførelse af „Fiskerne" $^{10}/_{2}$ 1780 blev givet til Indtægt for Digteren.

[3]) Arveprinsens Fødselsdag, som højtideligholdtes paa Fredensborg med Concert.

hvo kan det! Hvo kan saa gandske tvinge sig i visse voldsomme Øyeblik? som just dengang Du nævner, da Du saa pludselig blev syg efter „Fiskerne“, da Du med eet blev mig kiærere maaskee end nogen Tiid; da mit slumrende Venskab for Dig vognede fordoblet; jeg erindrer meget vel, hvor brændende jeg dengang bad hende skaane sig, ikke matte sig med Nattevaagen. Jeg erindrer ogsaa, at hun efter den Aften nogen Tiid holdt mig længere fra sig, omgikkes mig paa en saa fremmed Façon, at det faldt mig paa, og at jeg endog besværede mig over det til hende selv. Jeg har endnu et Fragment fra den Tiid af, hvor jeg seer, at hun just i de Dage, da jeg ved en Leilighed kom til, efter dit, og jeg troer, *Kiærulfs* Forlangende, at recitere et af mine Yndlingsvers af en *Geist*, der havde staaet i Adresse-Avisen, og hvori staaer blandt andet: „Hun nu en andens er, og hun er lykkelig!“[1]) — at hun saae paa saa udmærket og mærkelig Maade mig i Øynene, idet jeg læste det, at hun reent decontenanceerte mig derved. Men det gik over, jeg følte den Gang snart, at den Mistanke hørte op, maaskee fordi hun ikke vilde nære den. Og det falske Spor hun nu er paa, er mig kiært. Det er ikke urimeligt, andre — blandt andre *Pram* — ere lige saa stærkt paa det, og har dog ikke engang de Grunde til det, som *hun!* Det — at jeg tog Afskeed med *hende*, og ikke kunde tage Afskeed med *Wiwets Sophie*, at jeg engang — da der i de sidste Dage var et Brev til mig fra hende, som *Wiwet* havde bragt hiem til dit — maatte gaae ud i den anden Stue for at aabne og læse det; at jeg corresponderer saa flittigt med hende; alt dette, og selv det lidet interessante, din Kone ved første Øyekast finder hos en Pige, jeg giør saa overmaade meget af, maae styrke *hende* i *hendes* Mistanke;[2]) thi formodenlig troer hun som heele

---

[1]) Hele Digtet citeres i Rahbeks Erindringer I, 275, der som Forfatter anfører Geist, et ellers ubekendt Navn.
[2]) Se Brev Nr. 90.

Verden den store Usandhed, at Kiærlighed giør blind og døv; mig har den i det mindste aldrig giort det; lad *hende* svæve paa dette Spor! Jeg reiser nu med saa meget lettere Hierte. Det, at Du har min heele Fortroelighed, maae og styrke din Kone i hendes Vildfarelse; og naar jeg tænker mig ret om, da har tusende tilfældige Smaating maattet styrke dette uskyldige Bedrag. Gierne maae hun ynke mig; det er altid saa sødt at ynkes, naar hun kun ikke tilregner *sig* Skylden til mine Lidelser, thi da vilde jeg hellere anvende al min Kunst for at spille ved enhver Leilighed den glade, og spille den saa godt, at ingen skulde formode, drømme om den uudsigelige Smerte, som vilde da betage mig, saasnart jeg blev eene.

Levvel! Du har været ofte meer end Pylades for denne nye Orest! Gid Du aldrig maae trættes eller angre, Du var det.

4. Oct.

Veed Du hvor jeg var i Dag eet Aar? Paa Fredensborg, fik eet af mine ældste varmeste Ønsker opfyldt, saae hende dandse, dandsede med hende.

Og nu er jeg i Kiel, og faaer Brev fra Dig om hende — —

94. *Rahbek til Rosing.*

Kiel 7. Oct. 1782.

— — Jeg begynder, som det synes, at befinde mig noget bedre i Kiel, at faae nogen meere Omgang, den Art af Nydelse, som Du veed kildrer min forfængelige Siæl, jeg faaer Bøger her, og — det som er endnu meere, jeg er i Stand til at læse dem og begribe dem, men med alt det er jeg endnu ikke i min Esse her, og virkelig mindre nu end paa den Tid det stormede i min Barm. Du veed det, beste Ven, den Roelighed, hvori Læsning og Adspredelse neddysser min Siæl, er ikke mig kiær! — Hver Dag, der ikke medbringer noget for mit Hierte, er ligesaa vel en spildt Dag for

mig som den for *Titus*, hvorpaa han intet godt giorde; hvor mange spildte Dage kan jeg da ikke tælle, siden jeg forlod Kiøbenhavn. Jeg forsikkrer Dig, Ven, at jeg nu kun venter paa en Leilighed, et Paaskud til at komme anstændig til Kiøbenhavn, og saa er jeg der; thi jeg er intet for *S[amsøe]*, kan kun være saa lidet, at naar jeg lægger det jeg kan giøre for mig, ved at tage ham i den eene, og det jeg kan giøre for ham, i den anden Vægtskaal, er Forholdet som 100 ℔'s Vægt mod en Fieder (sic); hvad skal jeg her? Kommer jeg nogentiid tilbage, efter at have tilbragt den bestemte Tiid i Landflygtighed. O! da kommer jeg vist som en kold, følesløs Klods, en kold Pedant paa Siæl og Legeme. Nu er Hensigten, Nytten af min Læsning at blive lærd, og ikke at blive god. I det ringeste bliver det Frugten deraf; og det skulde være det, jeg med det varme, deeltagende Hierte var skabt til? — At begrave mig i Bøger og der lade mig fordemonstrere, ved $x = a$ og $a + b$, og alle disse algebraiske Tegn, hvad Forstand og Følelse er. O! hvorfor henrev nogen Tiid den forfængelige daarlige Lyst til Navnkundighed mig? Saa godt, saa sødt kunde jeg have henlevet Livet ubekiændt og ulastet i mit Fædreland — og kunde jeg ønske meere? — Nu er jeg kastet ud i den viide Verden, og er den sande Nattevandrer, der løb efter en Lygtemand, og faldt i Pølen.

Forlad mig, jeg maae skaffe mit Hierte nogen Luft, min eensomme Forfatning her er mig ellers altfor tung. Men jeg har i tre Dage næsten ikke tænkt, ikke havt Roe at tænke paa mig selv. — —

95. *Rahbek til Rosing.* 15. Oct. 1782.

— — Om aldrig andet tabtes ved Breve, især naar de indeholdt Forbindtligheder, tabes da ikke Tonen, Stemmeklangen, o! alt dette, som saa tit i fordums Dage satte mig i Himlen, o disse søde Toner, som

endnu svæve for mine Øren, hvis Minde fylder mine Øyne med Taare.

Jeg arbeider alvorlig paa min Hiemkaldelse, og *Zeuthen*,[1]) som vi virkelig har giort Uret, skal befordre den; der er kun een i Verden, som kan forbyde den, og den eene er Du! — Baade hører jeg hende tale giennem din Mund, og desuden har Du Ret at fordre af mig, at jeg skal blive her, saasnart Du siger: „Kommer Du tilbage, da er det kun Rinaldo i sine gamle Lænker, og det vil jeg ikke see meere.“ Du veed det: jeg var besluttet at bie, saa fast besluttet, at jeg havde trodset enhver, der vilde nødet mig til at reise, trodset Mangel og Foragt, som maaskee da vare blevne min Lod. Da sagde Du: „Hvis Du bliver, hvem faaer da Skylden, uden vi!“ — „Ja, De maae reise!“ sagde *hun*, og jeg reyste.

I havde Ret — at blive havde givet Opsigt, havde væbnet vore Fiender; men nu er jeg jo reist, og kan jeg nu under noget Paaskud blive kaldt tilbage, da fornærmes ingen derved. *Rosing!* Du har spilt Darby! Du erindrer hvad Darby spaaer sig af de Dage, han skal leve langt fra Betty, og Du veed, at jeg har øst hvert Elskovstræk af mit eget Hierte, malet stedse Kiærlighed efter det, o! ligesaa troelig, som jeg stedse søgte at male Godhed efter hende! Nu vil, hvad „Darby“ og „Waldfels“ spaaede mig, indtreffe: hver Dag synker jeg dybere og dybere i tankeløs Dorskhed, vandrer som en Machine giennem Livets Bane uden enten at see tilhøyre eller venstre — —.

96. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn 23. Oct. 1782.

Jeg har saare lit Tiid, men kan dog ikke modstaae min Drift til at skrive til Dig! Du er bekymret for at viide hvordan vi leve, det veed jeg, og uagtet jeg har

[1]) Rahbek troede en Tid, at Zeuthen modarbejdede hans Ønske om at komme hjem.

sagt Dig, Du skulde være roelig for os, indtil Du hørte noget fra mig, saa veed jeg dog med mig selv, at sligt ikke kan giøre os roelig! — Viid da, at Du i Gaar Aftes var Indholden af vores Samtale, da vi kom hiem og havde spilt „Den Stolte“.[1]) Ikke *Rahbek* Dramaturg var det, men blot vores Ven; vores Samtale blev varm og saa underholdende, at baade „Clementine og Desormes“,[2]) som vi nu Kl. 11 skal paa Repition [sic] med, bleve glemte. Saaledes gaaer det os stedse, naar vi begynder at tale om Dig; om det saa kun er din Paryk, som giver os Anledning, saa fører den os dog fra alt andet, og vi blive hængende ved Dig.

Dreng! Du er med al din Ulykke dog lykkelig, at være saaledes afholdt som Du af os, det er ingen i Verden. Jeg elsker Dig meer end en Kone sin Mand (dog i al Tugt, uden at ligne Don *W.* og *S.*)[3]) Min *Hanna* taler om Dig med en Varme, som vilde maaskee støde enhver anden Mand, og som i mine Frier-Dage vilde have giort mig til det ulykkeligste Menniske under Solen, eller en værdig Lem af Daarekisten, hvis der ikke var saadan brede og dybe Canaler. — Var jeg i dit Stæd, og blev agtet og afholdt af Hende, saaledes som Hun kan agte sin Mands Ven, blev talt om med saadan Varme og i saadan en Tone; kunde i sin Tiid, og maaske snart vænte at høre hende selv, see hende selv i sin værdige naturlige Omgang imellem sin Mand og sine Børn, selv tage Deel i alt dette! Broer! Jeg føler hvad jeg eyer, jeg veed det overgaaer alt; men er det lit at være næst mig i hendes Hierte? Ved Gud! siger jeg Dig, var jeg i dit Stæd, jeg vilde neppe være saa ulykkelig som Du; jeg vilde være uskiønsom, ifald jeg var det, eller ogsaa har jeg aldrig kiendt hende for den høye, ædle gode Siæl hun er.

---

[1]) Mandag 21. Oktober.

[2]) Komedie i 5 Akter af Monvel, hvis Førsteopførelse fandt Sted paa Hoftheatret $^{24}/_{10}$. Den gik kun 3 Gange over Scenen.

[3]) Sigter til det Rygte, at der mellem Theaterdirektøren, Kammerherre Warnstedt og Skuespiller Fr. Schwartz bestod et homosexuelt Forhold.

Jeg har faaet Brev fra Dig, og det et ynkeligt Brev,[1]) jeg maatte bryde af før for Syngeskolens Skyld, og paa Prøven bragte min *Hanna* mig det. Det er sørgeligt at læse sligt noget, og hvor kiært det vilde være os at see Dig imellem os igien, saa gyser vi dog ved at Du ikke vil reyse længer end til Kiel. Hvad er der at hænte for Dramaturgen? Og i en anden Vey gaaer Du dog vel ikke?

See! min Beste! saaledes taler min *Hanna* og jeg om din Bestemmelse: Du skal lade din Fader andvænde all sin Indflydelse hos *Guldberg* eller en anden, for at skaffe Dig ind i en Vey hos os eller et andet Stæd, dog helst hos os, og nu strax reyse viidere for at see og maaske lære af andre Theatre. Dersom Du vil giøre Lykke i vor Kreds, saa maae Du i det mindste have seet det Parisiske og Wienske Theater. Jeg veed, at det vilde neppe kunne gavne Dig for andet end at Verden vilde sige: Ja, han har seet det, han veed det etc. og Du veed selv, hvordan vi Danske ere udanske, alt hvad der ikke er fremmed, duer ikke; og der udfordres neppe meer end 1 Aar til alt dette, og mindre end 1 Aar kan Du for Verdens Skyld ikke blive borte. Bombardeer din Fader, paalæg *Zeuthen* at arbeyde for Dig, thi Du vil dog vel aldrig komme tilbage som Lediggiænger? Lad de Folk, som trænger til Dig, kalde Dig tilbage, og sætte Dig ind i den Vey Du har Lyst til! — Saaledes taler vi om Dig, min *Hanna* og jeg. Og *hun* paastaaer, at Du aldrig kan handle anderledes, med mindre Du vil sætte Dig blot for at blive anseet for den anden *Hadersleber.* Men *jeg*, som veed saa meget med Dig, som kiender Grunden til alle dine Ønsker, som kiender Dig som mig selv, jeg raader Dig: bliv borte endnu et Aar, og benøt Dig imidlertiid af ovenstaaende Plan! Du sagde i dit forrige Brev, at jeg ene kunde holde Dig herfra; kan jeg det, saa fordrer jeg det af Dig, baade for din og min Skyld, at Du bliver

[1]) Dette Brev findes ikke bevaret.

borte endnu 1 Aar! Kom saa! og jeg skal trykke Dig med den inderligste, varmeste Glæde til mit Hierte! Min *Hanna* vil smiile Dig imøde, og Du vil faae et trygt, varmt Velkomst-Kys, varmere end hun som „Sophie“ vilde give det til „Waldfels“. Men kom Du nu — det vilde glæde mig og maaske hende med at see Dig, men Du kunde ikke haabe den glade Velkomst, for mange Aarsagers Skyld ikke haabe den, som Du om et Aar vil gaae i Møde — overvey det min Beste! og overvind Dig selv! —

Stakkels *Samsøe!* da jeg læste dit Brev idag paa Theatret, faldt jeg [i] Graad over ham, over det Sted Du taler om ham. Det er altfor gyseligt et Menniske saa reent kan tabe Modet og glemme, at han er Menniske. Og Du kan spørge, hvorfor han skulde skaane sig! Skammer Du Dig ikke at lade Dig merke med slige Tanker, hvad skal jeg da dømme om Dig selv? O min Broder! ofte kan et Blik til Siden lyse meer for os end ved at see ligefrem; og naar jeg tænker paa det Sted i dit Brev, kunde jeg være i Stand til at rive dette i Stykker! Læs ofte i din Stambog, og er Du ikke en fuldkommen stor Skurk, saa lægger Du paa Hiertet, hvad Du finder der af mig eller rettere af Ewalds „Fiskere“;[1]) og erindre den Eed, Du giorde mig da, og det Kys, Du beseglede den med. — —

97. *Rahbek til Rosing.* 24. Oct. 1782.

Jeg skammer mig ved mig selv, ved Tonen i de sidste Breve til Dig, ved min Tænkemaade i de sidste Dage? Hvad maae Du tænke om mig! ikke sandt Du ynker mig, græmmer Dig over mig, gruer for min Skiæbne, hvis jeg bliver ude, og kan dog heller ikke ønske mig at komme hiem; og hun lider meer kanskee end Du! sagde Du selv, og det volder jeg! volder det ved min Kiællingagtighed! Fy! det skal blive ander-

---

[1]) Se Rosings Autograf S. 74.

ledes, ja ved Gud skal det saa! — Ikke blot vil jeg holde op at klage, thi det hielper ikke, saalænge Du beholder den inderlige Overbeviisning, at jeg lider — nu vil jeg holde op at overlade mig til den fortærende Kummer, til den døende Melancholie; jeg vil arbeide — Arbeide er Erstatning for ulykkelig elskende, siger Göthe; jeg vil adsprede mig, jeg vil see at blive mine Venner værdig! her giver jeg dig mit hellige høytidelige Løfte, inden jeg seer, hvad Du skriver mig i Morgen. *Samsøe* blive eller forlade mig, jeg gaaer ikke hiem førend min Tiid er ude. Vi skal ikke blive latterlige, ikke Narres Spot; og heller ikke skal Du have den smertelige Tanke, at jeg hentæres, hentæres derfor! Jeg hang efter disse Griller, efter dette Sværmerie, og jeg sank; jeg skal reise mig igien. Skulde jeg til Belønning for det ædelste Venskab piine Eder, af Skrøbelighed, fordi jeg ikke gad kiæmpet? af jeg veed ikke hvad for en Lyst til at klage! — Du vil ikke troe denne Tone strax, jeg veed det, men see dens Grund! Det er saa levende falden mig paa, at det er Pligt mod hende, mod Dig, saa levende som jeg maaskee aldrig har tænkt det før; jeg søgte Udflugter, forestilte mig ikke, at det var ligesaavel Selvmord at lade mig fortære af Kummer som at gaae i Stranden; naar Du seer, jeg betragter det fra den Kant, da vil Du fæste mere Tillid dertil, og jeg skriver virkelig *Zeuthen* til i Morgen, at han ikke maae arbeide paa min Hiemkaldelse. Saa skal da atter min Lidenskab blive det, den saa ofte var mig: et Baand, som løftede mig til det Gode, en styrkende, en velgiørende Skytsengel! o Rosing! snart, om mindre end 14 Dage helligholder jeg den Dag, da jeg for 5 Aar siden første Gang talte med hende! og jeg skal stræbe, at hverken hun eller Du nogentiid skal bande den Dag, jeg skal stedse velsigne den; hvad var jeg bleven uden den? — Levvel ædle Mand! — Troer Du dette Brev (og Du skal, Du bør troe det), mange følgende skal ved deres Tone styrke Dig deri, viise Dig,

at det ikke, fordi det er eet Øiebliks Beslutning, varer kun eet Øieblik, da veed jeg det vil glæde Dig! Min Lyksalighed, sagde Du mig i Foraaret, var uadskillelig foreenet med Eders! Og jeg skulde være ulykkelig med frit Forsæt! Da var jeg ikke den gode Dreng, hun og Du saa ofte kaldte mig.

98. *Af Dagbogen.*

Kiel 7de Novbr. 1782.

Olsen!

I Dag holder jeg da vor Kiændskabs fem-Aarsfest, ikke min Kiærligheds. O! den er ældre, langt ældre! mit Hierte tilhørte Dig fra det første Øyeblik, jeg saae Dig med din Fader i Kongens Hauge, fra det første Øyeblik, *Sparre*, som jeg med mit Vidende aldrig hverken før eller siden saae, sagde mig, det var Actricen Jfr. *Olsen*, og den gamle halte Mand, hun gik med, var hendes Fader, som havde været Vægter, og som hun nu fødde; fra det Øyeblik af elskede jeg Dig, men hvor meget er ikke den Kiærlighed siden stegen, tiltagen, sær i de fem Aar jeg nu har kiændt Dig — o! hvor Du vinder ved at kiendes! Han, som giennemskuer Hierterne, maae endnu finde Dig bedre, end selv jeg, da han kiender Dig nøyere; o, men kiender noget Menneske Dig som jeg? hvo har havt din Fortroelighed i den Grad? Havde jeg den endnu ikke til mine sidste Dage, til to Dage før vor ulyksalige Skilsmisse, da Du betroede mig din Søsters Kiærlighed og Ulykke, *Olsen!* og jeg maatte forlade Dig! o! Du og Kiærlighed nødde mig dertil! *Dine!* din Datter *Dine!* din rødhaarede Datter![1]) Verden, som hader, som mistænker os! Sagde *Arends* mig ikke selv noget om at være Werther og elske en andens Kone! og hvor let kunde ikke denne Discours tage en anden Vending? Mon min Landflygtighed kan forebygge det? o! da velsigner jeg den! og

[1]) Datteren Gundel Hermandine.

Du sagde selv: De maae reyse! og jeg reyste — *Olsen*, følte Du, hvad jeg forlod! hvad jeg sagde Farvel, da jeg tog Afskeed med Dig? O, aldrig skal jeg glemme det, hvordan Du kom ind i din Mands Stue, hvor jeg stod eene, da jeg var gaaen ud fra *Winther*[1]) og Dig, hvordan Du sagde: „Er det da Deres Alvor, at De vil bort nu?" Jeg sagde Ja — hvad jeg meere sagde, veed Gud. Jeg kyssede din Haand, og Du rakte mig Munden, gav mig et langt, tørtbrændende, høytideligt Kys, som om Du indviede mig til Døden; jeg rev mig fra Dig, kyste atter din Haand og stak Hovedet ud af Vinduet, samlede min Fatning for at gaae ud og sige *Winther* Farvel, fulgte hende ned til Vognen, og da Du derpaa kom, jeg sidste Gang tog din Haand for at kysse den, hvordan Du da vilde trykke min, men ikke kunde ret faae fat, jeg dog følte, hvor varm din Haand var; da Du traadde i Vognen, jeg skiød mig bort, Vognen rullede efter mig, Du endnu paa Hallandsaas[2]) rakte Dig ud af Vognen for at hilse mig sidste Gang! sidste Gang! — O! Gud forbyde det! *Olsen!* jeg maae see Dig igien, men jeg maae være Dig velkommen, men ikke væbne vore Fiender, men være dem frygtelig!

Olsen, dit Minde faldt altfor vemodigt over mig, jeg føler for levende, hvad jeg har forladt, tabt, røvet mig selv!

99. *Rahbek til Rosing.*

7. Nov. 1782.

Veed Du, hvad det i Dag er for en Dag? Den 7de November! Det seer Du over mit Brev; men at det er den Dag, paa hvilken jeg for fem Aar siden første Gang talte med *hende*, o! det veed Du ikke, vidste jeg kanskee ikke heller, havde jeg ikke siden erfaret det ved en Hændelse; den Gang vidste jeg ikke selv, hvor

---

[1]) Den ovenfor omtalte Actrice, Jfr. Birgitte Winther.
[2]) Hallandsaas ɔ: Kongens Nytorv. Mad. Rosing har rimeligvis med sin Kollega, Jfr. Winther, kørt til Theatret.

hellig, hvor stor denne Dag var mig, vidste ikke, hvad Indflydelse den vilde have paa mit tilkommende Liv. Fem Aar har jeg nu kiændt hende, næsten fem Aar været hendes Ven! o *Rosing*, ikke den 18de December er min Fødselsdag, denne, denne er det egentlig; hvad var jeg bleven uden den? — vist ikke Kiærligheds Digter; thi hvem havde jeg elsket? ikke Dydens Talsmand! Hvo har giort mig Dyden elskværdig? Hvis Biefald, hvis Agtelse har jeg arbeidet for? Hvem har været mine Sanges Gienstand og deres Muse, hvem har været min Skytsengel? Hun — ingen uden Hun! O! jeg gruer for at tænke, hvad jeg uden hende, uden denne Kiærlighed, med denne Tænkemaade og disse Grundsætninger var bleven! jeg behøver kun at erindre, hvad jeg var i de afskyelige — Gudskelov kun korte — Mellemrum, da jeg ikke elskede hende! o! Hun har givet mig Retskaffenhed, Menneskelighed, Virksomhed og alt. Hvordan jeg giøs ved enhver Handling, hun ikke kunde billige, hvordan min Siæl hævedes, naar jeg nu og da handlede, som jeg indbildte mig, hun i lige Tilfælde vilde have handlet! o! det svæve stedse for mig, hendes Billede! Min Virksomhed selv nu skylder jeg gandske eene hende! — Du kiænder mig, jeg er dansk, jeg har det Hang til Magelighed, som udgiør mine Landsmænds Hovedegenskab, jeg har alle Udsigter til dette Liv, hvad kunde jeg da have for en Grund til at arbeide uden hende. Hendes store Siæl er ikke kold mod Æren, den Tanke at nævnes i Fremtiden med Berømmelse, at staae mellem de faa udødelige Kunstnere, er hende ikke ligegyldig, og saa lidt hun endog lader den glimte frem, siger hendes Selvfølelse hende dog, hun har Fordring derpaa! og hvem? Hvilken dansk kunde giøre hendes Fordring gyldig, uden jeg? Dannet ved hendes Fødder, besiælet af hende, med en Gnist af hendes Ild, maae jeg kunne giøre noget! alt, alle, selv mine Fiender sige mig, jeg kan med varende Fliid blive noget, giøre mig et Navn! og kan

mit Navn reyse sig eene, leve eene! Ere ikke mine Læreres, mine Venners, og sær hendes, min beste Lærerindes, uadskillelig forbunden dermed! Tænker man „Emilie Galeotti" uden at tænke Lessing? Skulde man da tænke mig, uden at tænke hende? Værket uden Mesteren! o denne Drøm! Den Tanke har bestandig styrket og besiælet mig! Jeg arbeider for hende! Den styrker mig endnu paa denne Reise! Jeg søger Kundskaber her for at skaffe mig Anseelse; ogsaa for hende! — og dette, dette bestemmer mit heele tilkommende Liv! Da vil jeg søge at komme ind i en Vei, naar jeg enten kan gavne hende, eller skade hendes Fiender! Enhver anden Aarsag vil aldrig bevæge mig til at opoffre min Roelighed! O *Rosing!* jeg skal da velsigne denne Dag, hende og Dig! Dig, som jeg skylder alt! — Som jeg skylder hendes Kiændskab, hendes Venskab! — det beste, Himlen gav mig. — Du havde opvakt det Haab hos mig, at jeg engang med det første saae Brev fra hende; behøver jeg at sige Dig, med hvad Længsel jeg saae dette imøde; med hvilken skiælvende Uroe jeg aabnede dit sidste Brev, som syntes mig noget tykt; men der var intet, hvori formodentlig *Jettes* Kopper vare Skyld.[1]) Jeg vilde ønske, jeg snart fik eet; thi en saadan Hiertestyrkning vilde virkelig for mig være en Kilde i Ørken, Eders Breve ere mig skyggefulde Buske; hendes vilde være mig en vederqvægende Kilde; men det forstaaer sig, Du maae dog ikke skynde paa hende, ellers faaer jeg et Brev, der er skrevet i Utide. Jeg skulde troe, at hun, naar hun faaer Tiid, selv erindrer hun har lovet mig det! To Breve har jeg fra hende, eet som jeg fik i dit, det første Aar Du var paa Fredensborg, og eet, som jeg fik for to Aar siden, da hun giorde vor Fred; disse to gav jeg ikke bort for — for nogen Priis i Verden. Eet har

---

[1]) Rosings Datter Deborah Henriette (1782—1850) blev forlovet med Kamma Rahbeks Broder, den unge Sømand Peter Heger, der døde i Vestindien 1799, 26 Aar gammel. Hun blev 1803 gift med den bekendte Rektor Vithusen (se Side 89).

jeg faaet her derimod, som, stod der ikke *Ven!* over det, og *J. C. Rosing* under det, vilde være mig tilfals for den Glæde at see hende „Julie Waltron“ endnu engang, thi ringere solgte jeg det dog ikke, siden hun selv havde skrevet det. Men det var skrevet paa en Tiid, da hun havde andet at giøre; altsaa naar den beleilige Tid kommer, da venter jeg et Brev, et Brev, der skal glæde mig, styrke mig til at vandre den lange Vei eensom! — Da jeg i Fior gik fra Jægersborg til Fredensborg, sagde jeg til mig selv, naar jeg begyndte at trættes eller sagtnes i Gangen: „Afsted! Du skal see hende!“ Dette maae jeg nu ogsaa sige til mig selv. At vende tilbage til hende, det er dog min Reises Hovedmaal, at vende tilbage, saa jeg kan være hende velkommen! Vist nok maae jeg giøre nogle Omveie derfor, men det maae ikke hielpe. — *Rosing!* at jeg kan skrive dette til Dig! Ven! — ligesom der er kun een, og den er hun! saa er der og kun een, og den er Du! Jeg vilde paa den heele Jord forgiæves søge een, der kunde tænke, handle som Du! Du fortiener hende! *Rosing!* det er stort, det er en Triumph, at jeg maae tilstaae det. Kunde jeg kun fortiene at blive Eder begge kiær, din Ven og hendes Ven! Gid Du aldrig maae bande den 7. November! Det er mit Ønske paa den! *Rosing*, giør hende lykkelig, og bliv min Ven, bliv stedse den, Du er; og naar jeg veed, I er lykkelige og have mig kiær, da er mig vel, hvor jeg saa er, og jeg vilde helligholde den 7de November med Glæde i Siberien selv.

8. Nov. 1782.

Blandt andre Scener, som jeg gienkaldte mig i Gaar, faldt mig een levende paa Siælen, som jeg gad vidst, om Du erindrer, og som jeg gad vidst, hvorfor Du frembragte? 79 — vor gyldne Sommer, var vi en Eftermiddag, hun, Du og jeg paa Frederiksberg, gik i Haugen, og satte os tilsidst bag en Hækk, som jeg endnu i Sommer hilste, for at spise Vesperkost; med

eet brød Du ud: „Her sidde vi — Lotte — Albert — Werther!" Jeg svarede, skiøndt med nedslagne Øyne, med den letsindigste Tone, jeg kunde: „I det mindste maae jeg frabede mig min Rolle." — „Det veed jeg," sagde Du, „og hvor ulykkelige vare vi ikke, hvis saa var?" — „Jeg mindst," svarte jeg, „jeg skulde ikke være saadan en Nar at lade mig piine saa længe som Werther!" — „Ja," sagde Du, „af os to var jeg ulykkeligst, og af os alle hun!" — Hvorfor sagde Du det? var det ogsaa for at see det, Du vidste! Som Du engang siden har sagt mig! Ven! Det Du da sagde, er ofte faldet mig paa; og jeg kan ikke sige Dig, hvormeget det beroeligede mig, da Du for nogen Tiid siden forsikkrede mig, hun var paa falskt Spor; jeg giør mig Umage for at holde hende derpaa! Alting! Alting hellere end at Du og hun skulde liide for mine Svagheder! Denne Frygt er den piinligste Tanke, jeg kiænder; og det er den, jeg i denne Tiid bestrider, og nedtrykker. Levvel.

100. *Rosing til Rahbek.* 14—16. Nov. 1782.

— — Jeg skal hilse Dig fra 12 Menisker,[1] mig selv iberegnet, som jeg ikke kiender alle, men som Du nok maae kiende, siden de interesserede sig saa meget for Dig — de spurgte mig 100 Gange, hvor ofte jeg fik Brev fra Dig, hvordan Du nu levede. Vi sang dine Drikkeviiser, og drak din Skaal af et got Hierte, taelte med Varme om dit Hierte, og med sand Agtelse om dit Genie — det første kunde alle, vil Du maaskee sige, men hvormange af Jer veed hvad Genie er? og saa siger jeg, stop Falil! De to, som førte Ordet, var *Taarup* og *Hvid.*[2]) Jeg kan ellers ikke sige jeg var i mit

[1]) Dermed menes de tolv Venner og Klubkammerater, som omtales i Erindringerne II S. 2, og som gav et Afskedsgilde for Rahbek.

[2]) Thomas Thaarup (1749—1821), Forf. til „Høstgildet", „Peters Bryllup" osv. I disse Aar Lærer ved Søkadetakademiet, 1794—1800 Medlem af Theaterdirektionen. — Orientalisten Andreas Christian Hviid (1749—1788) var efter sin Hjemkomst fra en Udenlandsrejse paa offentlig Bekostning 1781 bleven Regensprovst og titulær Professor.

Esse der, og for ikke at gloe suurt, som jeg havde ugement got Anlæg til, saa gav jeg mig til at synge, og sang alt, hvad jeg vidste, mine Vagtviiser med; det kan Du dog ikke andet end kalde Snildhed, saaledes at kunne snoe sig i Tiiderne, og ogsaa efter Sælskabet.

Min *Hanna* er i denne Tiid ret i sit Esse, den sorte Top og Snip til det blonde Haar.[1]) Du maae troe hun brillierer ret i denne Tiid, men det har ogsaa kost hende Umage nok, den stakkels Tøs, førend hun har faaet alting færdig. O! det er en herlig Kielling! Jeg har kun kiendt et Fruentimmer i Verden, og det er hende! Der gaaer 10 *Iverserne* og 20 Stk. *Melchiors* paa saadan een Kone. Hende kunde — dog lad mig huske paa, hvem jeg skriver til! Lad mig heller ikke glemme, at min Rival er Poet og Sværmer tillige! slig en Dosis kunde være Gift, men det maae den ikke, mit Hierte maae ikke kunne forgifte Dig, det er det, der taler, hver Gang jeg taler om hende, og til Dig! — —

101. *Rahbek til Rosing.*

d. 15. Nov. 1782.

— — Min Beste! at mit forandrede Luune, at denne i det mindste kummerfrie Forfatning, hvori jeg nu hendrager mine Dage, glæder Dig, glæder din Kone, dette giør mig det næsten umueligt at falde tilbage i mit gamle Luune; at jeg har et og andet veemodigt Øyeblik, det vil jeg ikke være Hykkler og nægte; men det vilde være mig ukiært, om jeg ingen havde; udartede min Roelighed til Følesløshed, *kieliserede* jeg mig saadan, at Kiøbenhavn tabte sit Værd for mig, da — jeg nægter det ikke — da foredrog jeg min forrige Forfatning, men det giør det ikke, jeg tager Tingene her, som de falde, erindrer mig, at det jeg kalder Fornøyelse i Kiel, kaldte jeg Kiædsomhed i Kiøbenhavn, og glæder mig til, at hiine gyldne Dage komme igien! Haab og

[1]) I Anledning af Hofsorgen for Prinsesse Charlotte. Rosings deltog i „Trauermusiken" i Slotskirken.

Erindring, de to velgiørende Følelser fylde min Siæl, bryde frem med den milde Veemods Taare, som nu og da flyder, naar jeg i det stille Tusmørke gaaer op og ned af mit Gulv, grynter et af de Stykker, jeg tilforn hørte synge, og kalder de forgangne Dage tilbage i min Siæl, erindrer mig hvor ofte vi saadan sad samlede i Tusmørket, „Naar Du er min“ eller *„o protegeté!“* [?] aflokkede mig Taare. De Dage skal komme igien, deres blotte Minde aflokker mig endnu Taare, hvis Spor Du vil finde paa dette Brev.[1])

Troe ikke, Beste, at atter dette er et Anstød af mit forrige Luune, intet — intet mindre. Det er Følelse af hiine glade forgangne Dage, Taare, som de den gudfrygtige græder ved sin Vens Grav, som han haaber, som han føler, han skal igien samles med. Med samme Vished føler jeg, vi skal samles igien, jeg skal igien finde mine nu forsvundne Glæder! — Gud bevare Dig, at Du ikke siger, naar Du læser dette: atter Bedemands Stiil! Siger Du det, da forstaaer jeg ikke, hvad Du vil sige med, at Du har Haab om, Du skal engang see mig igien saadan, som Du ønsker det; Du skulde kun see mig her, med hvor roeligt et Ansigt jeg vandrer omkring, hvor bliide de Taare var, som nyelig flødе, og Du veed, hvor ubliide de ere, der stiæle sig frem, og tvinge Dig til at sige: Arme Dreng! —

Jeg griber her alle de Adspredelser, som tilbydes, og de ere ikke saa faae endda; alt dette har sat mig i saa god Stand, at jeg endog har giort Vers her; og i Morgen tager jeg fat paa det sidste halve af Skuespillerbrevene for at giøre Rettelser deri.[2])

Jeg har givet mig et forfærdeligt Navn som Skakspiller. Jeg er her en Tordenskiold, en Alexander Magnus, en Holger Danske i Skak, og virkelig bidrager dette Spil meget til at holde min Siæl i sin rette Ligevægt.

---

[1]) Virkelig ses der paa det gamle gulnede Stykke Papir ligesom Spor af Rahbeks Taarer, idet Blækket et Par Steder er løbet ud, hvilket kan tages som et ikke uinteressant Bevis for, at de stærke Ord ikke altid var Talemaader.

[2]) De blev oversatte til Tysk af C. H. Reichel. Kph. u. Leipzig 1785.

102. *Rahbek til Rosing.*

16de Novbr. 1782.

— — I Aften var jeg hos min Banqvier, Justizraad *Iselin*, der har en dansk Kone, som jeg engang før har været i Selskab med, og som *der* ikke blev mig rigtig eller meget underholdende, men som i Dag i hendes huuslige Dragt og Sving glædede mig saa meget.[1]) O! det Kiøn! det Kiøn! Man maae ikke see et Fruentimmer, naar hun er til Giæst, ikke naar der er Sværm om hende, thi da tager hun den almindelige Tone, men naar de ere i deres sande Skikkelse, hvilken Sandhed, Fiinhed, Forbindtlighed i de mindste Smaating, de sige. Jeg var der omtrent halvanden Tiime — — og jeg glædede mig, da man bad mig komme der oftere. Ikke blot den Fornøyelse at høre et Fruentimmer snakke Dansk, hvilket dog alt er meget for mig, men en vis godlidende, blød, halvmelancholsk Tone giorde mig denne Kone, der vist er mod de 40, langt interessantere end tusinde amazonske Skiønheder. Her troede jeg første Gang efter min Bortreise at finde Fruentimmer igien, og det var et Fund for mig, som jeg skal nytte.

Overalt er jeg her særdeles lykkelig med at staae i Naade. Professorerne kappes om at laane mig Bøger, saasnart jeg forlanger det, og jeg har større Bibliotheker her paa min Verts Chatol, end Du nogentiid saae i Kiøbenhavn paa mit. Jeg vilde ønske, min *Samsøe* vilde eller rettere kunde adsprede sig som jeg; men det morer ham ikke, da alle Slags Folk ere mig velkomne, maae han nødvendig have udsøgt Selskab. Gud maae vide hvor han er bleven saa kræsen; om jeg var det, det var ingen Under — hvem der i mange Aar har spiist ved et godt Bord, pleier siden at giøre for-

[1]) Familien Iselin blev Rahbeks Tilflugt i Kiel. Charles Frederic Iselin havde været Associé i Farbroderens store Forretning i Kbhvn., men han misbrugte Firmaets Tillid og gik Fallit. Han, som var bleven Justitsraad 1777, etablerede sig saa i Kiel og blev en velhavende Købmand. Han døde 1804. Hans Hustru Anna Cathrine Jørgensen, død 1817, 70 Aar gl., var en Datter af Raadmand Søren Jørgensen i Kbhvn. Rahbek kaldte hende sin „kielske Moder". (Se Bobé, Reventlowske Papirer, VI, S. 535 f.)

bandet Næse af Spisekvarteers Mad, men det gaaer med, naar man intet andet kan have. Det samme, som nogle Gange i Henseende til Venskab har skadet mig, at jeg troer alle Mennesker vel, at jeg lider dem vel, det gavner mig i Henseende til Omgang; her er som Sganarell siger til Don Juan intet mig enten for koldt eller for varmt. — —

103. *Rahbek til Rosing.*

Kiel, d. 20. Nov. 1782.

Jeg fik i Formiddag dit Brev, og det kom ret i den beleilige Tiid, jeg begyndte i disse sidste Dage at føle Savn til noget styrkende, og her fik jeg *det;* ikke maae Du troe, det er saa let for mig, at more mig her og dog blive *Rahbek*, og det vil I jo dog, jeg skal blive, ikke tabe al Følelse her! Det herlige Maaneskin i disse Aftener gav mig just den Stemning jeg ønskede, den sværmerske søde Melancholie, som tilforladelig er behageligere end brusende Glæde. Jeg gienkaldte mig forgangne Dage og græd milde lindrende Taare, som gave mig igien Kraft til at arbeide. Men i de allersidste Dage begyndte jeg at segne, det kostede mig mere Møye at arbeide, min Tungsind tog en dorskere Skattering an. Men nu kom dit Brev. O! jeg har trykt det til mine Læber, dette Skilderie af hende, med den sorte Top paa det blonde Haar — o! trykt det til mine Læber, som Du har trykt hende til dine. Min Siæl var i det Øieblik deelt mellem Eder, mellem hende, som lærte Darby at sige: „Hvor kan jeg falde paa at maale andre Fruentimmer med hende,“ og som indgav Waldfels: „Selv i slige Smaating er hun den eeneste!“ — og mellem Dig, Dig, som maaler det med Elskerens Drukkenskab, og det for mig! for mig! o frygt ikke, Broder! at det kan være, kan nogentiid blive Gift for mig! var det Gift, o! da havde jeg faaet saa uendelig meget deraf allerede i de 7 Aar, og fornemmelig i de fem, da jeg har indsuet den daglig! men det var ikke

Gift, nei! jeg føler, hvad jeg er, og hvad jeg var! — O! naar saadan hele hendes Hierte viiste sig, uden at hun tænkte derpaa, uden at hun pralede dermed, giorde sig Umage for at viise det frem som paa Asminderød-Veien i det Ønske, at være en riig Forpagterkone for at kunne bespiise mange Fattige; som i Vinter, da hun havde paa Theatret hørt om en nødlidende Tømmermandskone, der var i Barselseng, og hun, da vi sad sammen om Aftenen, brød ud: „Var jeg riig, gik jeg i Barselvisiter i Morgen“, og nu fortalte os denne herlige Historie med en Deeltagelse. O! man maatte blive god over at see hvor skiøn Dyden var! Naar jeg undertiden traf til at giøre noget, hvor mit Hierte sagde mig: Saadan vilde hun have handlet — o! det var de sødeste Øieblikke i mit Liv.

104. *Rahbek til Mad. Rosing.*

Kiel 29. Nov. 1782.

Veninde!

Saa har De da virkelig ikke glemt mig. De erindrer mig, og det ikke blot, som De erindrer Deres „Wernon“, som man i Almindelighed erindrer et Huusdyr, der er bleven borte; De tager endnu virkelig Andeel i mit Velbefindende? — om jeg nogentiid har tvivlt derpaa? Nei bedste Kone! Det kunde jeg ikke. Jeg vilde blot hævne mig, fordi De saa koldt, saa fransk, saa fremmed begynder Deres Brev med: „Et Par Linier fra mig kan maaskee ogsaa være Dem velkommen.“[1]) I Sandhed! et meget vel anbragt Maaskee! Og bad jeg Dem ikke, i næste Uge bliver det eet Aar siden, at De saavelsom Deres Mand, som min *Wiwet* og hans Donna, vilde lindre denne min Forviisning ved Breve. Det veed jeg, jeg bad Dem om Dagen efter min Reise var mig forkyndt. Og De lovede det ogsaa, og nu har De holdt det. Jeg takker Dem derfor, og endnu mere takker jeg Dem, fordi De ender med at love mig

[1]) Dette Brev er ikke opbevaret.

et langt Brev igien med det første! aldrig saa snart, aldrig saa langt, som jeg ønsker det, naar jeg seer deraf, at De lever lykkelig, og erindrer Deres fraværende Ven. Hold Dem færdig til at holde Deres Løfte, thi jeg er slem, naar man lover mig noget. Alvorligere talt ønsker jeg, at ikke overvældende Arbeide, og endnu mindre saa ubehagelig en Aarsag som Deres Børns Sygdom maae hindre Dem fra at giøre mig denne Glæde; jeg veed, De giør det gierne.

Mindre ubehagelig er Kiel mig virkelig end den var, og veed De hvorfor? Fordi jeg tvinger mig til at finde Behag der; jeg giør som Figaro, jeg nyder de faa gode Øyeblikke, jeg hæver mig over de onde Tider, jeg driver Giæk med Tosser, jeg pukker mod onde Mennesker! dog holdt — onde Mennesker maae jeg tilstaae, jeg ikke endnu har funden i Kiel, dertil er jeg for fremmed og for ubetydelig; hvad det ellers angaaer, som De formoder at være Aarsagen til mit bedre Befindende her, da var det aldeles ikke truffen. Jeg har saa lidt brudt mig om det Bekiændskab, at jeg kun har været der eengang, uagtet jeg havde megen Leilighed dertil, da jeg skulde være Bibliothecarius der, en Post, som jeg i Kiøbenhavn med megen Berømmelse har forvaltet hos Jfr. *Melchior*, men som interesserer mig saa lidt i Kiel. Sagtens var jeg næsten tilfreds, jeg kunde blive forliebt, for at have noget at more mig med, og for at kunne tilbringe de lange Aftener med at giøre Vers over min Donna; see, dem kunde jeg siden lade trykke, saa havde man baade Tiidsfordriv og Fordeel af det; men det vil ikke lykkes, for hvor kunde jeg blive forliebt i en Pige, der for det første har en Moder, der skriver Bøger, og som altsaa selv enten alt er, eller sikkert bliver belæst og maaskee det som værre er, bliver selv Forfatter engang; og jeg skulde være forliebt i saadan en Pige! Om hun saa engang ulykkeligviis af Høflighed vilde læse sig i Søvn i hendes Elskers Arbeider og fandt, jeg havde ladt mig

forstaae med „intet var saa uudstaaeligt som et lærd Fruentimmer“ — saa stod jeg der i en Maade. Desuden har hun endnu en utilgiveligere Feil; hun var paa et Bal, vi nyelig havde her; dandsede ret godt, men saae saa kold, saa suur, saa lidt glad ud ved det, at jeg var glad, da den Dands, jeg dandsede med hende, var til Ende; ikke at være glad, naar man dandser, er, synes mig, ligesaa galt som at lee, naar det gaaer ilde til.

Jeg vilde gierne med et muntert Brev beviise Dem, at Kiel virkelig er mig mindre afskyeligt, mange Dage giør jeg mig taalelige her ved at arbeide saa meget, at jeg ikke har Tiid eller Kræfter til at tænke paa andet. Nogle Dage bleve mig behageligere ved de Breve, jeg faaer fra Kiøbenhavn, og alvorlig talt ere de eeneste glade Øieblikke, jeg har her; det øvrige af mit Liv svinder som en Drøm, og saaledes skal min Reises Tiid hensvinde; jeg skal vogne og see mig igien hos mine gamle kiæreste Venner. — — De seer, at den Miismod, den kummerfulde Tungsindighed, som knuuste mig i Begyndelsen, har forvandlet sig til varm Længsel, en lykkelig Forandring. Længtes jeg ikke efter Kiøbenhavn, var jeg en Nar, der fortiente at blive min Levetid i Kiel; havde den dybe Kummer vedvaret, var jeg bleven en Nar paa en anden Maade; det kan gierne være, jeg er en Nar endnu, men i det mindste ikke heri. Lev lykkelig, og bliv min Veninde.

105. *Rahbek til Rosing.*

Søndag 8. Dec. 1782.

I Dag er det Aarsdagen for den ulykkelige Søndag, da min Fader forkyndte mig min Forviisning. Undrer det Dig da, at mit Hierte nøder mig at sende Dig en Qvartside; først paa Onsdag 8 Dage har jeg levet 22 Aar, og endda er der neppe en Dag heele Aaret igiennem, som jo ved et eller andet er bleven mig mærkelig,

og blandt alle disse Dage ere kun 3 eller 4 Aarsfester efter en eller anden Glæde, og selv disse ledsager sørgelig Erindring; men hvormange — hvormange er der ikke, der gienkalder mig Kummer. Paa Tiisdag (sic) er det Aarsfesten efter den Aften, da jeg læste „Julius af Tarent",[1]) og ikke kunde udholde den Scene, hvor han har taget Afskeed med sit Fædrelands Egne, hvor han ønsker, at han kunde tage den Lund med, hvori han første Gang saae Blanca, da en Strøm af Taarer qvalte min Stemme og nødede mig til at lægge Bogen. O! Du havde Ret, det var *min* Forfatning og ikke Julius' der saaledes overvældede mig. Jeg føler nu det samme ved hver Bog af det Slags, jeg læser; jeg græder, men det er ikke Bogen, det er min egen Forfatning jeg offrer Taarer. O! ofte ønsker jeg som „Julius" at jeg kunde have taget et af de mangfoldige Stæder med, som hun har indviet. Egnene her omkring have ingen Betydning, intet Værd for mit Hierte. Paa Onsdag er det Aarsfesten efter den Dag, da *Warnstedt* for 3 Aar siden ved en kongelig Ordre ophævede det dramatiske Selskab, et af de værste Stød jeg har faaet, og hvor mange fulgte ikke Slag i Slag paa det? Det er Aarsfesten efter den Dag, da jeg for to Aar maatte sige *Preisler* skriftlig hvad han var. Paa Onsdag 8 Dage er det min Fødselsdag, hvo skal nu ønske mig paa den gladere Aar end de foregaaende? Gud veed i Aar var det ikke meget ønsket, og dog opfyldes ikke det engang. Forlad mig, at jeg i Dag hiemsøger Dig med Klager, mange Dage som denne har Aaret ikke — —

106. *Rahbek til Rosing.*

Kiel 13. Dec. 1782.

— — Jeg fik intet Brev fra Dig i Tirsdags, som kunde ophielpe mig, jeg fik derimod et fra min Fader, hvori jeg seer, at min Drøm om Hiemkomst var — en Drøm.

[1]) Se Dagbogsoptegnelse No. 59.

— — *Kiærulf* har ellers sendt os en Viise af min *Thaarup*, som i mine Tanker er et Mesterstykke; nogle slige Stykker vil fortiene *Thaarup* det første Sted blandt vore nærværende Digtre. Du vil kanskee sige, det er ingen stor Ære at vinde Priisen i Veddeløb, naar de, man kappes med, ere affældige Gamle, Børn og Krøblinger og Fremmede, som ikke fødtes Danske. Neppe har det heller nogentiid seet tyndere ud paa det danske Parnas. *Evald* død, *Wiibe* død, *Frieman* hviler paa sine Laurbær, *Wessel*, som før sang til sin Drik, drikker nu til sine Sange, *Pram* synger Aviser, der klinger som Carton, hans Ven sover den lange Søvn i Kiel, hvem er der tilbage? *Storm* og *Biehl*, og Mad. *Bøie* og Hr. *Heilman*, fiire Digtere og Digterinder, der skulde aldrig synge andet end Aftenpsalmer, der vilde altid befordre en sød Roe; altsaa hviiler det hele Haab nu paa *Thaarup*, og kanskee paa *Hviid*, men *Thaarup* er for doven. Han vilde gierne ligesom *Frieman* hvile sig paa sine Laurbær, Forskiellen er *Frieman* ligger blødt, men *Thaarup* vilde ligge forbandet haardt, thi han har endnu kun saa faa.[1]) — — Jeg fortryder ikke, at jeg ved Leilighed har kaldt *Thaarup* vor *Kleist*,[2]) han er det; Elegien „Julie, selv denne stille Glæde“, som hører blandt mine Yndlingsstykker, har jeg maaskee giort Mage til. Men denne Viise er paa den anden Side af mit Genie, og jeg ønskede et Par falske Riim og et Par andre Skiødesløsheder bort, hvoriblandt et Par bogstavelige Efterligninger af *Evald*, for at erklære det i den Smag, hvad „Rungsteds Lyksalighed“ er i sin, og *Prams* Viiser i deres. — —

---

[1]) Johannes Ewald var død Aaret før. Normanden Johan Vibe var ubetydelig som Digter og døde s. A. 35 Aar gl. — Normanden Claus Frimann (1746—1829) var Præst i Norge og var s. A. bleven gift. — Joh. Herman Wessel forfaldt mere og mere og døde 1785. — Christen Pram begyndte s. A. det berømte Tidsskrift „Minerva“. — Edvard Storm (1749—94) var gaaet op i Skolegerning. — Jfr. Charlotte Biehl var nu 57 Aar og døde 1788. — Madam Birgitte Catharine Boye (1742—1824) og Præsten Johan Ernst Heilmann (1735—1800) digtede kun aandelige Sange i store Mængder.

[2]) Den tyske Digter E. C. Kleist, der faldt i Syvaarskrigen, udmærkede sig ved sine naturfriske Idyller o. lign.

107. *Mad. Rosing til Rahbek.*

[17. Decbr. 1782.]

Ven

De seer at ieg holder mit løfte, og skulle ieg glemt dem fordig de inte kan komme vær dag som vor gamle husnisse? de kan troe ieg glemmer ikke fordig de er fra øynene. Seer de ieg haver ikke glemt at skenne, de kunne og snart glemme at ieg var derres moder.

Nu til noget andet ieg veed at det vil glede dem at høre, at alle mine børren er vel. *filla hun brøler og raaber, imorgen er det Rahbeks geburstag saa skal vi have fremmede, og saa skal vi være løstige.* Ieg og alle mine ønsker dem megen Lykke at de maa opnaa mange glade aar og det er 5 aar sidden ieg første gand saa dem. De haver været vidne til mange glade dage og saa til mange bedrøvede. Og ieg haaber, at naar de en gan kommer iem, de skal ikke blive de seste. Dog Gud lad mig sige det i en god tid. Bedrøvede dagge har jeg ingen av, ieg haver helsen og min huslige Lyksalighed er fuldkommen, og hvad kan ieg da fattes mer?

Nu skal ieg fortelle dem hvem der skal drekke derres Skaal, *Wiwet*, *Kierul* [ɔ: *Kierulf*] og *Hartman* og *Steen* ieg vilde gerne bet mad. *melkoor*[1]) men ulykkeligvis saa haver vi Prøve paa emiligalottig[2]) Klogen 4 og siden hun ikke haver været hos os saa ville det være en skam at tage imod hende saa sildig, ieg maa altsaa savne en af derres gode venner og ieg Smire mig med at hun ogsaa er min ven men ieg haaber at oprætte det en anden gand; see nu haver de en beskrivelse Paa vor hele Selskab nu maa de være forneyet for denne gand, og tag dette for et langt Brev, tig det [er] tit besverlig for mig at skrive i denne tiid. Ieg vil derfor slutte i det haab snart at skrive dem et Par ord

---

[1]) Antagelig Sophie Melchiors Moder.
[2]) Torsdag 19/12 opførtes „Emilie Galeotti" for 6. Gang. (Førsteopførelse 8/12 1775.)

til igen. En helsen fra min moder og Søster fra *Carel* og alle mine Børren. Lev vel

I. C. Rosing.

De ler over begyndelsen Paa mit brev, men ieg tænger de hitter vel ud av det.

108. *Rahbek til Rosing.*

Kiel 20. Dec. 1782.

— — I Dag faaer jeg Brev fra min Fader, hvori han fortæller mig, han har været hos *Guldberg,* thi Du veed, at min Fader og *G.* havde afhandlet om et Stipendium. Denne har da formodentlig været viis og snakket min Fader en heel Deel for om min tilkommende Lykke, om Brødstudium og saadanne Ting, altsaa indeholder min Faders Brev adskillige Udsigter over min tilkommende Skiæbne, som ikke staaer mig an; deels fordi det giør mig ondt at see ham giøre sig Haab, som aldrig opfyldes, og deels fordi jeg seer, Følgen bliver deraf, at jeg kommer til at tilbringe min heele Reisetiid paa Universiteter, altsaa har heele Reisens Ubehagelighed, uden at have den eeneste Fordeel og Fornøyelse, der kunde være ved Reysen; — thi et Par Ord, skiøndt sagte uden Hensigt om at være Huusholder, lære mig, at jeg ikke kommer til at giøre den foresatte større Vandring; altsaa skal jeg ligge paa tydske Universiteter, og visne uden Nytte! arbeide efter at blive noget, som jeg hverken kan eller vil blive, og forlade det, som Venner og Fiender dreve mig til at fortsætte. Nu! det skeer ikke! i saa Fald bliver jeg kun to Aar ude, et halvt Aar til her, og eet Aar i Leipzig, thi til Göttingen gaaer jeg ikke, kommer altsaa dessnarere hiem; men da fortryder det mig, at [jeg] reiste, og havde man talt saa tydelig den Gang, havde jeg ikke sadt i Kiel nu! — —

109. *Rosing til Rahbek.*

31. Dec. 1782.

Det er nok ikke raadeligt at lade være at skrive Dig til, naar man har nogenledes Tiid dertil, og den Situation Du er i for nærværende Tiid synes ogsaa at trænge til al den Labsalve, den kan faae (seer Du hvor stolt jeg er af mine Breve! Din egen Skyld!)

Dit siste Brev og det forrige især siger os, at Du igien er i din gamle Tone, og sligt noget glæder os sandelig ikke, det kan Du troe! Jeg har ikke havdt Tiid til at see til *Zeuthen* siden, for om Vinteren, og især i denne, er jeg saa overvældet af Forretninger, at jeg kommer ingenstædes uden paa repitioner (sic) og Concerter, og Du maae troe den Tiid ieg er hieme og har for mig selv er saare kort! Men i Morgen vil jeg hen og ønske ham et glædeligt Nyeaar, og saa skal jeg ikke glemme at ægge til Mæglen imellem Dig og din Plans Forstyrrelse.

Schwarz[1]) giør sig grumme mussig i denne Tiid, men jeg søger ved alle Leyligheder at spæge ham, og jeg har sat mig for at blive ved, om det saa skulde ende sig med Ørefigen! I Løverdags havde vi repition paa „Landsbye-Pigen,[2]) og der vilde han ogsaa viise sin Myndighed og fortaldte Jfr. *Møller* og mig i en Tone — hvorveed jeg kom til at sige til min Sidemand saa høyt, at han kunde høre det: „Der seer man hvad en Lort gielder, naar Kongen har sat sit Stempel paa den!“ — hvor vi skulde staae. Jeg sagde ham imod, men i den Tone, som Du veed ydmyger slige Folk saa got og giør dem saa smaae i de omstaaendes Øyne. Derpaa sagde han mig igien ved at tage sin Hat af og bukke meget dybt, at han vidste nok, at Hr. *Rosing* var for stor

---

[1]) Den udmærkede Skuespiller Frederik Schwarz (1753—1838), der fra 1779 var Instruktør og Warnstedts og Eickstedts haandgangne Mand, spillede en stor og dominerende Rolle paa Theatret, anerkendt, men forhadt af de fleste af sine Kolleger. Overskous Theaterhistorie, der er bygget paa hans mundtlige Beretninger og efterladte Papirer, er i høj Grad ensidig med Hensyn til Bedømmelsen af Forhold og Personer.

[2]) Et Syngestykke med Musik af Pasiello, første Gang spillet $^{2}/_{4}$ 1782.

Mand til at lade sig befale af ham. Jeg lod min sidde paa, og forsikrede paa min Siæl, at jeg ogsaa var det, og at dersom han ikke havde vi[d]st det før, saa kunde jeg heller ikke begribe, af hvad Aarsag han saa længe havde skaanet mig for slige impertinentser, men det som kom mig mest forunderlig for, det er, at en Mand, som i 4 Uger har opholdt sig i den galante Levemaades Hovedstad, at han kunde viise saa lit Levemaade i saa stort et Selskab, som vi da var! — Han tav, men Fraaden stod ham ud af Munden, og derved blev det for den Gang. — Nu vænter jeg rigtignok at blive kaldt op til *W[arnstedt]*, eller ogsaa i den heele Forsamling at blive oversnøflet af *W.* Op til ham var jeg ikke gaaet, men det siste havde jeg ønsket, og han skulde bitterdød befalet mig 2de Gange at tie, førend jeg havde taut; og enten skulde jeg have faaet mine Kamerater til at skiælve eller være brave, jeg skulde have viist dem, hvad det var at være det siste! Men det kom ikke til nogen af Deelene.

Alt dette, denne heele Disputte kunde jeg have fortalt Dig i mit siste Brev, men jeg vilde see først, hvad de 2 vilde giøre for at kunne fortælle Dig det heelt.

Min Broder! i Mangel af andet maae jeg fylde mit Brev med sligt noget, der just ikke [er] saa interessant, som jeg undte Dig det, men siden vi ere i med det, maae Du ogsaa viide, at Tyskeren[1]) agter i sit næste Stykke at bringe 2 Nordmænd paa Skuepladsen, en Herre og Tiener. Han greb mig an i forrige Uge paa Gaden, og fortalte mig saa meget Vaas om den Ting, saa jeg blev baade leed og kied deraf — —.

Jeg skriver her ud en Arie til Dig, som skal være i Steden for et Nyeaars Vers, jeg synes den kan passe og paa Dig:

---

[1]) J. C. Tode, der var født i Holsten, og som, da hans Skuespil „Søofficerne" var lykkedes 1782, i de paafølgende Aar skrev det ene dramatiske Arbejde efter det andet baade paa Dansk og Tysk.

Lad Venskab din Kummer forsøde!
Det eene kan lindre din Nød!
Lad den være Dig
Hvad Elskov er mig!
Lad Venskab din Kummer forsøde
Det eene kan lindre din Nød!

110. *Rahbek til Rosing.*

Kiel 6. Januar 1783.

Det *Seilerske* Theaterselskab er ankommet, og ifald Du ikke reent har tabt al din fordums Nysgiærrighed, vil det næppe være Dig ukiært at høre noget i Forveien om *Seiler* og hans Kone, Selskabets Hoveder. *Seiler* har været Kiøbmand i Hamborg, var een af Directeurerne for den Entreprise, for hvilken *Lessing* skrev sin Dramaturgie og har siden bestandig været Theaterdirecteur og Entrepreneur. Jeg var heele Gaarsdag i Selskab med ham og hende, og da han er Broder i Skiødskindet, har jeg allerede knyttet et meget nøye Venskab med ham; uagtet han aldrig har udøvet Kunsten, har han dog forfærdelig Enthusiasme, og saavidt jeg af en blot Samtale kunde dømme, store Kundskaber derom; har overalt været en fortroelig Ven af den afdøde *Lessing*, om hvilken saavel han som hun talte med den inderligste Varme; han er overalt en Schweitzer, og det er næsten det samme som en Nordmand. — — Vi talte om Kunsten, og jeg talte om den med den Enthusiasme, som Du veed de Øyeblik, da jeg er mig mægtig, tilforladelig ikke er borget, og dette indtog ham til min Fordeel. — Hun er — det kan jeg efterregne — vist et Stykke paa hiin Side de 40, men synes næppe at være 30, saa ypperlig har hun conserveret sig; hun har havt Ord for at være meget smuk i sin Ungdom, og det kan man ogsaa see, thi uagtet hun er feed, har hun endnu kiændelige Levninger af en skiøn Figur, og hendes blonde, lyse aabne Ansigt giorde mig det fuldkommen ubegribeligt, hvordan Furieroller skulde være det, hun havde sin Styrke i.

Nu noget, som vil meere interessere Dig. Vi talte om vor Skueplads, og han fortalte mig, han havde talt med *Warnstedt* om den, og denne havde malt ham den saa ussel, at *Seyler* tilbød sig, ifald man vilde sende ham 4 udannede over, vilde han og hans Kone danne dem! Jeg vil lade Dig dømme, om jeg blev heed! Jeg sagde ham med tydelige Ord, at *W*. var en Skurk og en Dosmer! sagde ham jeg var en Elev af vor Skueplads, og vidste jeg noget, havde jeg vore Skuespillere at takke derfor; talte om *Rose* og *Olsen*, som jeg tænker om dem, talte om Forestillingerne af Odoardo, Julie Waltron, Marinelli,[1]) caracteriserede ham *Schwartz* som Skuespiller og Skuespillærer, gav ham Begreb om Tingenes sande Sammenhæng, understøttede det alt med Exempler. Jeg talte godt, thi jeg var varm, og jeg overtydede ham! „Haha!“ sagde han, „det var noget andet, nu begriber jeg det altsammen!“ — —

111. *Rahbek til Rosing.*

Kiel 24. Jan. 1783.

Jeg hader i dette Øieblik mig selv og bander min Skiæbne af mit inderste Hierte, og alt det saa roelig, o saa roelig, som jeg Himlen være lovet er bleven i Kiel.

Jeg faaer for et Qvarteer siden Brev fra den gode *Kahrs*,[2]) at *Wiwet* har havt en Recidive,[3]) har været uden Haab, men at dog nu Lægerne begynde at haabe igien. Og *Rahbek*, *Rahbek*, som *Wiwet* har viist saa uendelig meget Venskab, som uden hans Hielp og Trøst hundrede Gange var sunken under Byrden, læste dette Brev saa kold, saa roelig, som om det havde været en

---

[1]) Rosings og Hustrus Hovedroller. Særlig skattet var Rosing som Marinelli i „Emilie Galotti“, saaledes at en af Alleerne i Fredensborg opkaldtes efter ham og i flere Menneskealdre hed Marinelli-Alléen.

[2]) Rahbeks Ven Nordmanden Caspar Kahrs (1759—1811) var fra 1778 Observator paa Rundetaarn, blev senere Kopist i Rentekammeret, derpaa Foged i Romsdalen og døde som Renteskriver og Kammerraad i Kbhvn.

[3]) Rahbeks Ven Wivet havde i Efteraaret været meget syg og ligget paa Hospitalet. Rosings og Rahbeks Korrespondance havde for en stor Del drejet sig om Wivets Sygdom og Familieforhold.

Anmeldelse til Hofsorg om en tydsk Fyrstes Død; skriver i dette Øyeblik dette Brev med saa koldt Hierte, som om han plyndrede et Skuespillerbrev sammen af *Eberhard.*[1]) Og det var ikke den Roelighed, som han kiænder saa godt, og som ved denne Leylighed havde været saa naturlig, den Kulde hvori et stærkt uventet Stød styrter, da man føler intet, fordi man føler for stærkt. Nei! det er den kolde dorske Roelighed, hvori Adspredelse og Selskab og Mangel paa Venner have styrtet ham, hvori han nu hendøser alle sine Dage. O Ven, Ven! mit Hierte er bleven sløvt her; fra det Øyeblik af jeg begyndte at stræbe ikke at føle min Kummer meere, holdt jeg op at føle; og nu! — tabte jeg ikke nok ved at forlade Kiøbenhavn, uden jeg ogsaa skulde tabe mit Hierte; o! det var det, jeg spaaede mig, jeg gruede for! og saaledes opfyldes de een efter anden disse gyselige Forvarsler. Og lad dem indtreffe, jeg er reede. Hvad kan alle Stød mod denne ulykkelige Sindsforfatning? Vil man lære at see Verden styrte ind omkring sig uden at gyse, da skal man ikke blive viis, men blive en Skurk — hvis ellers ikke disse to Ting ere eet og det samme.

Her sidder jeg nu og begriber, jeg er en Skurk, og giør mig Umage for at raabe det saa høyt til mig selv, at mit Hierte skal vækkes derved, men forgiæves. Jeg er sunken saa dybt; Gud! at den Tiid nogentiid skulde komme, da mit Hoved blev bedre, ædlere end mit Hierte, end det Hierte, for hvis Skyld eene de bedste Mennesker yndede mig. — —

112. *Rosing til Rahbek.*

d. 14de Febr. 1783.

— — Indlagte Prolog af Tyskeren *Tode* kan overtyde Dig om, hvad jeg før har sagt Dig tit nok! For ikke at den skulde tage for megen Rum op her, har

[1]) Johann Aug. Eberhard (1739—1801) tysk Filosof og Æstetiker af den Woffiske Retning, Rahbeks Tillidsmand i æsthetiske Spørgsmaal.

jeg ikke vilde [sic] sændt Dig Tittelbladet til den, men som lyder som følger: *Prolog paa 3die Aftens Forestilling til Original Comoedien Søeofficiererne, holdet af Hr. Instructeur Schwartz.* Jeg vænter i næste Brev fra Dig en Smule Betænkning over denne Prolog. Vel veed jeg, Forfatteren er Dig for kier til at troe det samme om ham, som jeg; men dine Betænkninger vilde dog være mig kiære, endskiønt de ikke saa nøye stemme overeens med mine.

Samme Aften gav Forfatteren en Souppée, hvor der blev drukket baade hans og Directeurens og Jordmoderens — som man kaldte Hr. *Schwartz's* — Skaal. Men bild Dig kun ikke ind, jeg giorde det. „Mine Øyne vare daarlige, og jeg turde ikke hidse dem med Viin". Man skielede ad denne Undskyldning, og jeg forloed Sælskabet, da Kl. var 12. — Vi vare ikke borte, førend der opstod Ueenighed, hvortil vi vist ikke var Andledning, men glædede os dog over, at vi ikke vare der da. Thi *Elsberg* skal have reved Mad. *Preisler* hæslig ned og sagt hende temmelig høit, hvad Forbindelse hun stod i med Spanieren,[1]) hvorover hun kom til at græde, og hendes Mand smuttede hen i Krogen og loe, kanskee ikke fordi han undte sin Kone Skosen, men af Letsindighed, nedrig Letsindighed. — O! det var vel for *Elsberg*, jeg var borte! og maaskee bedre for *Preisler!* Slige Karle skulde jeg søge Sælskab med meer! ney stop, det var for siste Gang. Jeg veed ikke, hvordan det er med mig, men jeg kan min Siæl ikke taale Fruentimmer blive fornermede paa saadan en Maade, der hvor jeg er. Jeg elsker ikke Mad. *Preislers* Opførsel, ney jeg hader den, og hendes Opførsel mod os fra andre Kanter fortiente maaskee heller ikke at elskes, men hun er dog Fruentimmer, og skulde man skose nogen, saa fortiente hun det mindre end han. Og hvad meener Du der havde hændet *Elsberg*, ifald jeg havde

[1]) Sigter til det Rygte, at Mad. Preisler var den spanske Gesandts Elskerinde.

været der? Jeg som tilbød *Abelones* Mand Hug paa Fredensborg, fordi han i min Nærværelse begegnede hende ilde. Jeg havde spøttet *Preisler* i Øynene, og *Elsberg* havde jeg ved Gud lært Levemaade, saaledes at *Winsløw*[1]) skulde have hiulpet ham igien til at være grov.

Seer Du min Broder! kan man være fornøyed imellem slige Folk? Burde der vel være nogen skikkelige Folk blandt dem? Ney Du kan være vis paa, jeg bliver ikke Acteur længer end jeg er nød dertil; thi vi maae nu være saa retskafne, som vi kan og bør være, saa ere vi dog foragtet for vores Kammeraters Skyld — ney bort! bort! jeg kan ikke holde det længer ud, der hvor Laster, Nedrigheder og de største Liderligheder saaledes gaae i Svang og blive belønnede. — Og at blive som de øvrige! Gud bevare mig!

15de ejusdem.

— — Dit Mismoed staaer mig ikke an, taber Du dit kiække Moed, saa ve os! „*King*“[2]) siger: „Frøken! jeg er ingen stor Mand, men jeg er en Mand.“ — Se dette vilde jeg nok, at Du ogsaa skulde vælge til dit Valgsprog! Jeg er langt fra at vilde raade Dig til at spilde din Tiid med at studere Dramaturgie, jeg har længe siden indseet, der ingen Ære var for Dig at hænte der. Men det veed jeg, det er jeg overbeviist om, at *Rahbek* kan blive en stor Mand, naar han ikke lader Modet falde for, hvad han ogsaa vil tage sig for. Gud bevare Dig bare for Skolevæsenet! Og i hvad Du end tager Dig for, saa mag det saaledes, at vi kan blive sammen! Jeg har heller ikke i Sinde at blive det jeg er min Levetiid, kun saalænge til jeg faaer noget bedre! og det har jeg Gudskelov! ingen Udsigt til i de første 5 eller 6 Aar; jeg faaer altsaa have Taalmodighed og skikke mig i min Skiæbne. — —

Tode skulde blive Directeur, meener Du? Ney, det

[1]) Lægen, Professor Frederik Christian Winsløw, der sammen med Guldbrand muligvis ogsaa fungerede ved Theatret.

[2]) I Todes „Søofficererne“.

bliver han vist aldrig, nu allermindst. Du kan troe, indlagte Prolog har giort ham saa stor Skade, at han nok neppe kan oprette det igien; man siger i Almindelighed om ham her, han har giort sig til en Nar iblandt de Lærde, og til en Lærd iblandt Pøbelen. Og hans Maade at uddeele sin Prolog paa, har heller ikke bidraget lit til hans slette Credit blant Folk; thi da nu Hr. *Schwartz* havde holdt denne smukke Prolog og tigger deres Biefald, som ikke vare af „Kongens Klub", saa kasted han Prologen ned fra anden Etage til Parterret, som man kaster Skillinger blandt smaae Drenge, for at faae dem til at slaaes. — —

113. *Rosing til Rahbek.*

d. 24de Febr. 1783.

— — I Løverdags efter Concerten paa Bryggerslaugshuus var jeg til et Gilde, som *Estrup*[1]) giorde i Anledning af hans Kiærestes Geburtsdag. Det stod paa Borchens Collegium, og vi levede meget skiønt. Vi vare 14 i Tallet, somme havde kun 3 Stræger, deriblant var da jeg, andre havde 6, og andre igien 3 fulde Perialer, men vi levede ganske herlig og fornøyede. Og Du maae virkelig være stolt deraf, eller i det mindste maae det glæde Dig, at vi alle drak din Skaal endnu førend vi bleve merkede med Stræger. Min *Hannas* Skaal var den første, Mad. *Colds*[2]) den anden, og din den 3die, som blev drukket. Drikke-Concerten blev ogsaa aabnet med 3de af dine Viiser, og saa røg der vel en 40 bag efter, men dine vare dog de første. —

114. *Af Dagbogen.*[3])

2. Martii 83, Kiel.

Olsen!

Langt fra Dig smægter nu den ulykkelige, som havde tilforn ingen Lindring, ingen Vederqvægelse uden dit

[1]) Magister Peder Estrup, Hører ved Kbhvn.s Skole (1756—1818), blev 1788 Rektor i Randers, 1803 Præst i Nykøbing p. F.

[2]) Den senere juridiske Professor og Generalprokurør Christian Magdalus Thestrup Cold (1754—1826) var dengang Hof- og Stadsretsprokurator og gift med den af Rahbek saa højt beundrede Bertha Nissen, død 1791, 31 Aar gl.

[3]) Af Dagbogsoptegnelserne, der nu kun er sjældne, medtages dette Stykke som Prøve.

Smiil, dit Blik, din Tone, den Glæde at see Dig! nu da han savner dette, vil han snart vansmægte; allerede bortvisner hver god, hver ædel Drift, som Du fremlokkede i min Siæl, visner som Foraarsplanten, som Solen fremlokkede, naar Solen viger, og Nattekulden falder der paa! I saa lang Tiid har jeg næsten ikke havt eet Øyeblik, da din Aand har omsvævet mig, hvilet paa mig! Ikke et Øyeblik, hvori jeg kunde hensvæve mig til *Olsen!* I Dag eet Aar, *Olsen!* i Dag eet Aar sang vi „Maatte vi!“ hos Dig, og Du brast i Graad; var det Spaadom! skulde dit Hiertes Varsel indtreffe? *Olsen!* skulde een af os tree bort — da gid det maae blive mig! O! Men dog — dog vilde jeg saa gierne see Dig een eneste Gang først, nyde eet eneste godt Øyeblik, eet Smil, eet Blik! Det var Følelse, som gav mig Held til at synge det efter *Kleist.* Var jeg nu i Kbhvn., den Tiid er nær, da Du maatte holde Dig inde;[1]) o, hvor mangen Aften kunde jeg da ikke nyde! o, mon det er forbie, *Olsen* alt er forbie, forbie for din

C. Rahbek.

115. *Rahbek til Rosing.*

4. Marts 1783.

— — Jeg har for en halv Time siden faaet et Brev fra min Fader, og deri ti Linier fra min Moder, og min heele Siæl har faaet nye Stemning, finder sig lettet for en tung Byrde. Du veed, jeg har sat mig for at blive her; jeg meldte min Fader det for omtrent 4 Uger siden, og da jeg intet Svar fik, formodede jeg han var misfornøyet dermed og beredte mig efter Sædvane til at være Frits.[2]) I Dag begynder jeg paa et Brev til ham, som var sat paa Skruer, og hvori jeg med Fliid undveeg at skrive ham derom, og inden det er færdigt, faaer jeg Brev fra ham, som begynder saadan: „Din Beslutning angaaende din Reise overlades aldeles til

---

[1]) Madam Rosing ventede sit femte Barn.
[2]) Vistnok Hentydning til en eller anden Person i et Skuespil.

dit eget Forgodtbefindende — og hvori der forresten er saa mange Spor af hans Tilfredshed med mig; og tilsidst en halv Snees Linier, saa hiertelige gode fra min herlige Moder,[1]) at min Siæl er ret som oplivet ved det. Hvad jeg egenlig vinder ved at blive her — det maae Gud viide. Mit Hierte er en Nar, som bilder sig ind, at det er bedre kun at være 30 Mile fra Kiøbenhavn end at være 70; og jeg har altid omgaaedes mit Hierte som et sygt Barn og ladt det have sin Villie. I Grunden har mit Hierte ikke saa meget Uret. Da nu disse Finanz-Omstændigheder kom til, saa var det afgiort. Nu siger jeg Tiid vundet, meget vundet. Dette venter jeg ydermeere, at jeg kun kan blive to Aar ude; thi da jeg reiser for de 1000 Daler, jeg selv eier, og bruger 500 om Aaret, saa strækker det netop til to Aar. Altsaa Ven! 84 holder jeg nogle af mine Fester hos Dig. 84! Synes ikke i dette Øieblik Tiden mig saa kort, som om det var i Morgen; jeg vil snart erfare, den er længere. — —

116. *Rosing til Rahbek.*

d. 6te Martii 1783.

Jeg lovte Dig et længere, og meer interessant Brev, og jeg haaber at kunne holde det. Jeg har ikke vildet sagt Dig, at min *Hanna* var saa nær, som hun var, for ikke ogsaa fra den Kant at volde Dig unyttig Ængstelse; jeg vilde bie til alting var forbie, og nu er det ogsaa Gudskelov forbie, og jeg haver alt den 5te Pige,[2]) og min *Hanna* er ganske usædvanlig rask efter denne Tour — er *det* ikke interessant!

Da Kl. var $11^1/_2$, imedens jeg var paa repition, kom Tøsen, og da jeg kom hiem, fandt jeg dem begge i Sengen, min *Hanna* smiilte mig i Møde, og jeg glemte at tænke paa den Fare, hun for 1 Tiime siden havde

[1]) Rahbeks Stedmoder se Side 44.
[2]) Wilhelmine Emilie Rosing, født 6. Marts 1783, debuterede 1802 og var i sit korte Theaterliv en meget beundret Skuespillerinde. En Hjærtesorg formørkede hendes unge Aar og fremskyndede hendes Død den 23. Decbr. 1811.

været i, og hvad jeg havde kunde tabt. Ved Siden af hende laae en deylig lille lysøyet Pige og stirrede paa mig, som om hun kiendte mig; jeg græd af Glæde, kyssede min *Hanna*, og sændte et Suk til Himmelen for den spæde — ja! det er een af en Faders Glæder, som jeg vilde ønske, Du engang maatte nyde! thi før begriber Du den ikke — men jeg skal ind til min *Hanna* igien, og saa paa Theatret — maaskee meere i Aften.

Kl. 1 om Natten.

Nu sover hun med sin lille Glut ved Siiden af sig, og det er et Engle-Syn at see paa de to. Hun vilde nu med Dievels Magt selv opammet denne, siden hun troede sikkert, at det skulde blive en Søn, men jeg sadte mig imod det af alle Kræfter og maatte lyve hende den skammeligste Løgn for for at faae hende til at afstaae fra dette Forsæt. Tænk! jeg maatte bilde hende ind, foruden meget andet, at det var mig modbydeligt at see hende give Patte, da det dog baade har været og er mig endnu det behageligste Syn, at see en Moder med sin Glut ved Brystet. Kort! jeg maatte giøre hende alting saa stygt, saa hun endelig gav efter, og nu finder hun sig dog endelig i det.

Førend jeg gaaer i Sæng, maae jeg dog fortælle Dig, hvad der tildrog sig i Dag, førend jeg gik ud; min *Hanna* merkede jeg nok var syg, men jeg troede endda ikke, det var saa nær. Førend jeg skulde gaae og jeg gik hen og kyste hende, saa føelte jeg hendes Læber zittrede, saae en Taare i hendes Øye; der foer noget igiennem min Siæl, jeg veed ikke selv hvad det var, men i Øyeblikket kom jeg til at græde, og kunde ikke holde op igien. I det samme kom *Ophelia* og *Golla* og skulde gaae i Skole. De gaaer hen og kysser deres Moders Haand, men hun faaer dem op i Sengen til sig og kysser dem, og falder i den stærkeste Graad. *Golla* var for lille og vild til at bemerke det, men *Philla* bliver staaende og see paa sin Moder med et Ansigt og

Øyne, som — Gud veed, hvordan de var, jeg kan ikke beskrive Dig det — men som giorde det underligste Indtryk baade paa mig og min *Hanna*, saa medlidende, saa deeltagende og ømt et Ansigt har jeg aldrig i mine Dage seet, og dog veed jeg ikke at giøre Regnskab for alt det, jeg saae i det Ansigt; min Angst blev mindre, men min Graad fordobledes ved at see paa det. Og Du kan troe, døde *Philla*, jeg blev aldrig Menneske efter den Dag. Det er et ubegribeligt Barn, og den skal see dybt, som kan see, hvad Sted hun har i mit Hierte — Broer! Begriber Du, føler Du, hvad jeg er i dette Øyeblik? og alle de Øyeblikke jeg seer disse to saaledes for mig? O det kan Du ikke! Arme Dreng! Hvorfor skal Du være saa langt fra mig, og ikke deele min Glæde? Kunde jeg dog engang haabe, Du selv blev saa lykkelig som nu din *Rosing* er. Jeg er vis paa, det vilde blive mig den anden 6te Martii. Og Gud! algode Gud høre min Bøn! — —

d. 7de.

— — Veed Du vel hvad der giør hende denne Gang saa rask fremfor de andre Gange? Intet uden det, at hun var frie for Bekymringer, og fordi, siger hun, at jeg seer saa glad og fornøyet ud. Du kan ogsaa troe, jeg er en ganske underlig Person imod jeg var for 2 Aar siden. Thi da kunde jeg aldeles ikke beqvemme mig til at giøre et eneste Menneske gode Ord for at laane mig en Skilling, og nu kan jeg sige *Lassen*[1]) lige i Snuden, at jeg vil have Penge, og han nægter mig det ikke. Og paa den Maade er jeg hiulpen og dertil temmelig lykkelig endogsaa fra den Kant; da derimod før har jeg enten maattet skrive ham til derom, eller ogsaa har min *Hanna* maattet bedet ham derom, som maaske giorde det nødigere end jeg. Aber was tudt die Liebe nicht? siger Tysken.[2])

---

1) Theatersekretær og Inspektør, samt senere Direktør Niels Lassen, hvis Kassemangel bidrog til Theaterdirektionens Afgang 1792. Han døde 1798 i Stokhuset.

2) Dette er vel Hentydning til hans Hustrus Gagetillæg.

117. *Af Dagbogen.*

9de Martii 1783, Kiel.

Ja, alt er forbie! dit Billede har forladt mig, din Aand er vegen fra mig! den Tiid, da jeg intet kunde føle, intet, ikke Dig, ikke Kiærlighed eengang! Hvor er nu den *Rahbek*, som besiælet af Dig var de Skiønnes Yndlingsdigter; og saa er der endda Folk, der sige, mit Humeur har vundet, siden jeg kom til Kiel; men alt forandrer sig, dog er jeg evig din

Rahbek.

118. *Rosing til Rahbek.*

7de April 1783.

— — Salig Fruen har været tæt uden for Byens Mure.[1]) I Fredags spiste hun Frokost paa Skydebanen udenfor Vesterport, hvor det hele norske Sælskab in corpore toeg imod hende, tilligemed en Fandens Hoben andre. *Preisler* og hans Kone vare de eeneste fra Theatret, der vidste hun kom der, og de vare for jaloux til at unde flere den Glæde at see hende. Derfor nød de den ogsaa ganske eene fra vores Sælskab; der var ogsaa en Fandens Hoben, der bandede *Preisler* for det Filur-Træk, som de kaldte det, og jeg var med, thi jeg kan ikke negte, jeg gad jo nok have seet hende endnu engang. Hun maatte ikke opholde sig over 2 Tiimer, det giorde hun heller ikke, men hun sagde, da hun sadt sig igien i sin Vogn, noget, som vilde have giordt et Fandens Indtryk paa Engelsmænd, men paa os — „Jeg takker Dem, mine Herrer! den attention, De har viist for mig ved andre foregaaende Leyligheder, giør mig nu forleegen med at takke, jeg [er] alt for rørt ved

[1]) Fru Caroline Walter (1755—1826), der ved Chikanerier havde fundet sig foranlediget til at sige den danske Scene Farvel i Aaret 1780 og pludselig var rejst bort, kom i 1783, da hun var knyttet til Operaen i Stockholm, paa en Rejse fra England til Sverrig, over Kjøbenhavn; men General Eickstedt fik udvirket et Paabud om at det „paa Grund af hendes Undvigelse" blev hende forbudt at komme indenfor Byens Porte — sandsynligvis for at undgaa Demonstrationer, der kunde blive ubehagelige for hans Protegé Jfr. Møller, der havde fortrængt Fru Walter. Men Venner og Beundrere arrangerede da i Hast en improviseret Fest paa Skydebanen udenfor Byens Porte i de sex Timer, hun fik Tilladelse til at dvæle her. (Se Overskou III. 194 fl. Bokkenheuser, Kgl. Majest. Acteurs 52.)

Deres Bestandighed — og jeg forsikkrer Dem ved alt hvad der er mig kiært i Verden, at der er ingen Nation, der er mig kiærere end min egen, og intet Stæd veed jeg at nævne i Verden, hvor jeg hellere blev end her, men De veed — jeg maae ikke!“ Og dette, „De veed jeg maae ikke,“ skal hun have sagt saa interessant, og strax fløyet i Vognen og efterladt den heele Skare i en huld Entusiasme, som nær havde udartet til engelsk Friehed. Der var alt nogle, som foreslog at brække Vognstangen itu, saa maatte hun dog bie Natten over, og saa havde de Haab om imidlertid at kunde udrette noget ret stort; men det slap op og blev til intet, thi imidlertid de raadslog, var hun allerede langt borte med den Vognstang, de dømte saa strængt. Hun skal ellers være bleven kiøn og have saadan deylig Levemaade, tilligemed en stor Færdighed i det Franske og Engelske Sprog; forresten den samme som hun har været. — —

119. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn 18de April 1783.

— — Min *Hanna* og jeg gik ud paa Fredrichsberg og drak Caffee, det var den deyligste Dag, man kan tænke sig, og da vi gik hiem, tog vi Aftensmad paa Skydebanen. Der drak vi din Skaal og ønskede Dig til 3die Mand hos os. Saa gik vi da til Byen, men kunde ikke beqvemme os til at gaae strax hiem. Maanen skinnede saa herlig, Himlen var saa klar, Luften saa mild, hele Naturen saa høytidelig stille, og min *Hanna* hængte ved min Arm og græd og vidste ikke hvorfor. — Nu kommer der en ulykkelig Kone bag efter os og fortæller, formodentlig sin Broder, hvor ulykkelig hun var gift, hvor meget hun havde og vilde giøre for sin Mand, naar han kun vilde begegne hende anderledes — nu snoede min *Hannas* Arm sig om min Hals, og hun sagde: Nu veed jeg hvorfor jeg græd, og saa sændte hun et Blik ledsaget med et Tak til ham heroven,

trykte mig igien op til sin Mund og hævede igien sit blaa Øye til Himmelen med et „Gud skee Lov for Dig.“

Alt dette passerede i Philosophgangen, og jeg huskede hverken paa Stædet eller Mængden, som ellers pleyer at sværme der i saadan Veyr, men til al godlykke saae jeg ingen uden de 2de forbemeldte Personer, som ikke blev denne Scene vaer, det takkede vi ogsaa Gud for, da vi igien vognede; og saa gik vi vel ½ Tiime og snød vore Næser uden at snakke et Ord; Du kan troe, det var hverken Snue eller Tobak, der kom os til det, men den *Hanna!* den *Hanna!* See paa hende, naar hun hæver sit blaa Øye til Maanen, og naar en stille taknemmelig Taare hænger færdig at falde paa Jorden — kyste Du den ikke bort i Faldet? ifald Du maatte! — Kommer Du her igien, som Du nok giør med Guds Hielp, saa vogt Dig for Guds Skyld fra at see paa hende ved saadan Leylighed, hun dræbte Dig med det samme Blik, som giør min Lykke saa misundelsesværdig. Dreng! Dreng! vogt Dig for hende! Hun giør baade lykkelige og ulykkelige! Hvor tit haver jeg ikke sat mig i dit Stæd, og med mit Blod, med en Sind havde jeg bit Struben over paa Dig ved Siden af hende, idet hun kyste Dig; dersom Du havde været jeg, og jeg Du!

Forlad mig Beste! jeg maae holde op, mit Blod kaager saa skrækkelig ved den Tanke, jeg frygter for Hovedpine, ifald [jeg] blev ved, og jeg skal synge i Aften.

19de.

Jeg var ikke reyst mig fra mit Skriverbord igaar førend jeg fik en Tidende, som ikke kiølede mig kan Du troe! I Forgaars sidder *Elsberg, Preisler* og en heel Deel saadanne Karle inde hos Mad. *Barfred.*[1]) *Elsberg* havde da allerede faaet lit paa Skalden og begyndte at

[1]) Mad. Barfred havde Beværtning i store Færgestræde (afbrændt 1795) No. 254.

prale gevaltig. Endelig kommer *Bergsøe*[1]) ind, begiærer noget at spise og sætter sig bag ved Dørren fra de andre. Da han kom, skreg *Elsberg* ganske høyt, at der kom ogsaa en impertinent Knægt, som hans Næver kløede efter. *Bergsøe* lader som han ikke hørte det af 2 Aarsager, baade fordi *Elsberg* var fuld, og fordi han var mindre end skikket til at slaaes med *Elsberg;* men den anden vilde nu prygle, gik hen til *Bergsøe*, og spurgte ham, om han ikke hørte hvad han sagde om ham? Men *Bergsøe* reyser sig og bukker meget dybt og sagde: „Jeg beder Dem om Forladelse Hr. *Elsberg*, jeg troede ikke, det var til mig." — „Ey hvad, Forladelse!" siger *Elsberg* og smekker ham en paa Kiæften. „Der! Den koster 9 Rdl. 3 Sk., dem har Du taget ind før for et Ørefigen, dem kan jeg ogsaa give Dig." *Bergsøe* tog den ogsaa, fordi han ikke kunde slaae igien, og nu vorder der da en Proces. — Men meener Du *Elsberg* havde giordt det, dersom jeg havde sat ved Siden af *Bergsøe?* Seer Du, jeg havde strax sagt til ham: *Elsberg!* vær roelig, og er Du meget forlegen for at give Ørefigen, saa giv den det, som kan slaae igien, og Du behøver ikke at see Dig om for at finde din Mand; og havde han enda slaaet til *Bergsøe*, saa skulde der have blevet en Leg, ja min Siæl skulde der saa! og endnu finder jeg vel ræg til Karlen, han skal bitterdød! ikke døe i Synden! —

— — Nu fik jeg dit Brev med den fordømte Begyndelse,[2]) hvad vil det sige? Er det for mig eller for Dig Du frygter? For Dig selv kan det knap være, siden Du skriver Advarselen til mig, og veed Du vel Du er bitter? og veed Du vel, jeg troer ikke at have fortient det! Og skulde vi ikke for at lindre din Frygt for det første ophæve Correspondancen? O! Menisket!

---

[1]) Literatus Johan Frederik Bergsøe (1760—1818), der studerede Theologi, Musik og Sprog. Han blev 1783 Huslærer i Jylland, men blev 1795 praktiserende Læge i København, hvor han dog mere levede som Literat, Optiker og Mekaniker. (Se V. Bergsøe: De forbistrede Drenge. Kbh. 1898. S. 19.)

[2]) Dette Brev er udeladt.

Menisket er dog et underligt Dyr, et umætteligt, mistroisk, en advindsyg Diævel! aldrig fornøyet, om saa Skiæbnen vilde kiæle for det, som en Moder for sit Die-Barn! Har jeg sagt Dig før, at jeg er ogsaa egensindig? stædig sommetider som en Cariol-Hest? Og dog bliver jeg ikke anderledes; den som vil have mig, maae tage mig som jeg er, men maae ikke sige mig, hvordan jeg skal være. Jeg bliver bitterdød ikke anderledes, for jeg er blandet med forskrækkeligt meget ont med det lidt gode jeg haver, og dermed punctum.

Fritz Snedorff[1]) skulde aldrig tale om Theatret, i det mindste ikke give sig af med at bedømme Skuespillere; thi jeg troer ikke han forstaaer det. Han er een af dem, der kommer paa Comoedien blot for at grine eller gabe, een af dem, der leer ret hiertelig af en Tvetydighed, sagt paa *Schwartzes* Maade, een af dem, der leer med Actricen, naar hun leer ad det, hun stammer i sin Rolle etc. etc. — At Mad. *Preisler* har forbedret baade sit Sving og Tone paa Theatret, det haver jeg engang for længesiden sagt Dig, og uden Tvivl sagde jeg Dig adskilligt got om hende i „Orsine“, hvoraf Du nok kunde slutte, hun har forbedret sig; men at hun er herlig, det er hun langt fra ikke, og efter dit siste Skuespillerbrev kan hun nok aldrig blive det; dertil er hun ogsaa altfor letsindig og skiødesløs, dertil har hun arvet for mange af *Walters* Feyl, thi dem haver hun alle. Kanskee min Kone siger Dig noget mere om de Folk, naar hun skriver Dig til, jeg gider nu ikke dramaturgisere. —

120. *Rahbek til Rosing.*

Kiel 22de April 1783.

— — Jeg kan ikke nægte mig den Glæde nogle faa Øyeblikke at underholde mig med Dig om *hende*. Ven! siælden, siælden omsvæver hendes Billede mig levende i denne Ørk, og det, det giør mig den saa utaalelig;

[1]) Historikeren Frederik Sneedorff (1760—1792) var 1783 sammen med Rahbek i Kiel, da han med Stipendium var paa Gennemrejse til Göttingen. (Erindringer II. Side 64 flg.).

men naar det kommer, naar Dyd eller Kierlighed, enten virkelige eller malede af en *Rousseau*, en *Goethe*, fremstille sig for mig, opvaagne mig af min leede Slummer, o! da staaer hendes Billede strax for mig. — Det var mit Forsæt, da jeg indsaae jeg maatte forlade Danmark, enten at komme aldrig eller komme helbredet tilbage. Du og hun toge mit Ord at jeg skulde komme tilbage; men at komme helbredet igien! jeg vilde give Dig Haab derom, hvis jeg selv havde noget. — Du har forsikkret mig, at hendes Mistanke svæver paa et andet Spor, og Gudskeelov derfor! o! jeg troede det endnu tryggere, hvis det ikke var mig saa magtpaaliggende at troe det. Men Du! Du troer mig ulykkeligere end jeg er! Af en Periode i din sidste herlige Fortælling seer jeg det. Jeg har forsikkret Dig det de tusinde Gange, paa min Dødsseng vil jeg gientage det: Synet af din Lykke i hende, af hendes Kiærlighed for Dig har aldrig været nogen Braad i mit Hierte. Jeg vil ikke engang sige, mit Venskab for Dig havde nogen Deel deri. Kanskee det er hende, som fornemmelig giør Dig hellig og dyrebar for mig, og det der giør Dig mig kiærest, er at Du giør hende lykkelig! — „Vogt Dig," siger Du, „hun giør baade lykkelige og ulykkelige." Ulykkelige! blandt dem er jeg ikke. Den Deel, hun har i min Skiæbne, er den bedste Deel deraf; og naar jeg kunde leve, hvor hun var, see hende og see hende lykkelig, saa var mit høyeste Ønske opfyldt, mit Liv værd at misunde, Sommeren 79 igien. Naar har jeg oftere været Vidne til Eders Lykke, Eders Glæde ved hverandre, og naar var jeg gladere? — Jeg tilstaaer det, mit Liv er frydløst langt fra hende, men det er kun smerteligt, naar jeg veed eller troer hun ikke er lykkelig; og en Scene som den Du fortæller mig, er nok til at adsprede mit Mørke, ikke blot fordi jeg der nyder mit Yndlingssyn, seer hendes himmelske Siæl i sin heele Glands, men ogsaa fordi den uimodsigeligere end heele Verdens Vidnesbyrd siger, hvad Du er for hende.

Broder! jeg er ikke Werther — og dette kommer ikke af, at jeg frygter Døden meere, men blot af det, Du ikke er *Albert*. Havde jeg havt den Ulykke at forgifte *hendes* Dage, jeg havde da besluttet mig til at døe, og med langt mindre Møye end jeg bestemte mig til at reyse. Men Du var den, Du er, og jeg kan leve, og leve med Glæde! — —

Dette er et underligt Brev, men det er og fra et underligt Menneske i en underlig Forfatning. — —

121. *Rahbek til Mad. Rosing.*

Altona d. 6. Mai 1783.

Veninde!

Kanskee er De, naar De faaer dette Brev, allerede paa det kiære Fredensborg, nyder Vaarens og Naturens Glæder, som Deres Siæl er skabt til at smage; jeg vilde ikke forstyrre Dem i disse behagelige Følelser, hvis mit Brevs Indhold skulde være ligesaa mørkt, ligesaa sørgmodigt, som det ofte er; vel veed jeg, i det ringeste smiggrer jeg mig med at vide, at De mangen Gang, naar De gaaer med min Ven i de Egne, hvor jeg fordum gik saa glad, spørger: „Hvad mon nu stakkels *Rahbek* giør? Hvor mon han er?“ — „Til *Melchiors!*“ var Svaret i fordums Dage, og De beklager mig vist saa meget meere, fordi De ikke kan svare det nu; fordi De veed, at han tænker ligesaa meget paa sine Venner, som i fordums Dage, uden at have nogen, med hvem han kan tale om Dem.

Men min Indledning bliver jo saa lang som Indgangen til en Præken og ligesaa forviklet, synes det. Altsaa til Sagen: De veed, at blandt min Reyses Ubehageligheder var denne ikke den mindste, at jeg vankede om uden Maal og Hensigt, at jeg ikke kunde vente at udrette det mindste med min Omflakken, og maatte tilbringe paa Universiteter mellem kaade og dumme Drenge en Tiid, som jeg ellers kunde have levet mellem de bedste Mennesker. Sidste Post fik jeg et Brev

fra *Zeuthen*, hvori han paa min Faders Vegne lader mig viide, at hvis jeg havde forandret min Reise-Plan, fordi jeg intet Stipendium fik, var han villig til at give mig det behøvende dertil. Jeg har skreven *Zeuthen* til, at jeg tog derimod paa det Vilkaar, at i Steden for, jeg ellers vilde have bleven i Leipzig til Michelsdag et Aar, bliver jeg der nu kun til næste Paaske, og saa vil jeg da lade staae til ad Wien, Paris og London; rimeligviis kommer jeg paa denne Maade et Fierdingaar seenere til Kiøbenhavn end ellers skeete, thi til Michelsdag et Aar var jeg ellers kommen hiem; men denne Forsinkelse i mit kiæreste Ønske faaer jeg at finde mig i, da det dog virkelig vilde være Fordeel og Glæde for mig at see de berømte Kunstnere og Kunstnerinder udenlands for at ligne dem med de store i mit Fødeland. Jeg troer, jeg i at fatte denne Beslutning har handlet saadan, som De og Deres Mand vilde, jeg skulde handle, og jeg troer det vil være Dem kiært at viide, min Reyse har taget denne Vending. De har ikke at befrygte, at jeg skal komme hiem forgabt i de fremmede; jeg har lært at kiende mine Landsmænds Værd for godt dertil, og endnu har jeg altid havt Grund, naar jeg sammenlignede mine Landsmænd med de fremmede, at være stolt af, jeg er dansk. De seer, Dramaturgen er vaagnet op hos mig igien ved denne Forandring i min Forfatning, og jeg troer, De seer det gierne; nu kan jeg reyse som en Svend paa den Profession, jeg elskede, og har lært; før vankede jeg om som en Landstryger; om jeg kommer nogentiid til at giøre mine Lærere Ære, det veed jeg ikke, i det mindste har De tit nok smiggret mig dermed; saa meget har jeg dog lært, at jeg kan skille Mesterstykker fra Fuskerstreger, ligesaa vel som jeg kan skille Fadaise fra Vid og Munterhed, og Affectation fra Følelse. Det er sandt, dette volder sagtens, at jeg nu ennujerer mig gandske kongelig, men jeg takker dog altiid dem, der lærte mig det.

Jeg havde i Sinde at skrive dette Brev til min *Ven-*

inde Mad. Rosing og fortælle hende dette; lidt efter lidt kom jeg i Tone med at tale til min *Lærerinde*. Jeg tænkte blot paa hendes Værd som Kunstnerinde, som jeg aldrig bedre har erkiændt end nu. Forlad mig bedste Veninde! De veed, at jeg næsten aldrig vovede at rose Dem, naar De hørte det; men nu! — nu, naar jeg gienkalder mig, hvordan De spiller og ligner Dem med det jeg seer, og man roser her! Jeg erkiænder, det havde været bedre for min Kunst, jeg var bleven hiemme! Bliv rød, bliv vreed, om De vil, men jeg maae sige Dem det. Jeg drog ud med det Forsæt at finde dem mindre end Mad. *Seyler*, og hver Gang jeg seer hende, slaaer den Overbeviisning mig, hvor meget anderledes De vilde spille det! Tab for Guds Skyld ikke Modet og Lysten for Deres Kunst; lad mig ved min Hiemkomst dog finde min Lærerinde endnu! men fremfor alt lad mig finde min Veninde, min Moder i Dem igien, lad mig finde de gamle Dage, de gamle Glæder.

122. *Rosing til Rahbek.*

Kbh. 13. Maj 1783.

Jeg har den heele Vinter været spændt for Aaget saaledes, som jeg aldrig har været, og jeg maae saamænd holde ud til det siste. Mandag og Tiirsdag ere de siste gange for i Aar, thi paa Onsdag tager Herskabet ud, men vil til Slutning glæde sig ved „Lucile“ og „Den skjønne Arsene“.[1]) I Dag 8te Dage reyser min Kone og jeg samt det halve af mit Huusgesinde, thi det andet halve pakkede vi til Fredrichsborg igaar;[2]) naar jeg kommer der, skal jeg hilse *Marie*-Høyen fra Dig og see til dit Navn.

I Mandags havde vi da „Zaire“[3]) her, og Gud veed

[1]) Skuespil af Marmontel, og Syngestykke af Monsigny og Favart opførtes henholdsvis Mandag 19/5 og Tirsdag 20/5 paa Sæsonens to sidste Aftener paa Hofteatret.

[2]) Dette vil antagelig sige, at nogle af Børnene sendtes til Tanten, Mad. Lange i Frederiksborg.

[3]) Voltaires berømte Tragedie „Zaire“ i Loddes Oversættelse opførtes første Gang 13/3 1757. I den mandlige Hovedrolle Orosmar havde Rosing haft sin Debut 1777. Nu, Mandag 12/5, spilledes „Zaire“ for 24de Gang. — Jfr. Astrup spillede „Zaire“.

slet nok. Jeg spilte selv som et Fæe, et Par Stæder undtagen. "Zaire" blev maaskee spilt ligesaa slet, men hverken hun eller jeg vare saa bestialske som nogen af de andre, ihvor fæle vi ogsaa vare. Jeg har meget at sige til min Undskyldning, men jeg vil kun holde mig ved dette eene: jeg var saa angest, at det var mørkt for mine Øyne, og det kom mig for, som heele Verden laae paa mit Bryst. Dette kan maaskee ogsaa være Skyld i, at jeg ikke veed, hvad jeg selv har giort eller sagt; men da jeg var færdig, veed jeg nok, at jeg var inderlig misfornøyet med mig selv, uagtet jeg blev overvældet baade med Klap og Bravo, og uagtet jeg siden ogsaa har faaet mange smigrende Berømmelser — men — men — et Stæd er jeg stolt af, og det er der, hvor jeg læser og efter at have læst Brevet [ ][1]. Ellers kan Du troe, det er løyerlig nok for os her at spille heroiske Tragoedier, thi een Aften Helt, og Aftenen derpaa Lucas i „Grovsmeden"[2]) og saa videre, det er dog en artig Blanding, ikke sant? Men det gaaer dog an, seer man; ja, men det bliver ogsaa derefter — saalænge vort Teater er paa den Fod, det nu er, saalænge enhver Acteur ikke faaer noget bestemt Fag, eller ikke vil have noget bestemt Fag, kan aldrig nogen enkelt Lem deraf naae nogen Fuldkommenhed, end sige det heele. Man maae spille 4 Gange om Ugen og ligesaamange forskiellige Roller; naar skal man tænke paa Spillet, Declamationen? Bestemme Charakteren af sin Rolle! Got og vel, om man kan lære den! Det er just ikke nyt hos os at høre Soufleuren et Par Gange, førend Acteuren vil kiendes ved sin Replique, det er tit hændt os med *Urberg*[3]) og flere i Vinter, som just ikke kan beklage sig over for meget Arbeyde, imod hvad vi andre har havdt, men de har dog for

---

1) Papiret maculeret paa dette Sted.
2) Et muntert To-Akts Syngespil af Philidor og Quetant.
3) Den lidet værdifulde Skuespiller, Nordmanden Iver Hasselberg Urberg, blev afskediget 1788. Overskou fortæller, at han senere blev Bjørnetrækker og i Mecklenborg en Morgen blev funden halvt opædt af sine Bjørne.

deres svage Hierner havt meer end de kunde komme over. Vi ere Skuespillere nok her, naar Arbeydet blev deelt, Faget for enhver bestemt, bestemt af enhver selv, som kiender og veed hvad han kan, eller ogsaa af en Mand med Erfarenhed og Kundskab om Kunsten og Menisket; ogsaa Belønningen upartisk uddeelt til dem, som udmærket sig; alt Koblerie forjaget; saa kunde maaske den danske Skueplads med de Subjecter den nu har, blive til noget — jeg tør sige stort; den kunde da maaskee byde enhver Trods — men nu! vee os! vi falde saa dybt!

123. *Mad. Rosing til Rahbek.*

[16. Maj 1783].

Ven

Her er da det længe lovede Brev, jeg er ves Paa at De haver mig undskylt at de ikke før haver fot det ti De kan være ves Paa at mine Smaa behøver al min Tid. Og dette er min unskylning. Vi er ikke Paa Landet i nu men dog haver vi tid Savnet Dem tig vi nyer ingen fornøyelse uden vi Savner Dem — og Siger en stemme var nu *Rahbek* her. Vi gaar saa eene er saa eene ti De kan være ves Paa at ingen skal foe Deres Part. Barne Pige Lægtør og alle Dærres embeder staar Dem frit til Dærres tilbagekomst. Det lader som jeg kan see af Deres Brev at jeg kommer til at bie noget længe, men des bedre, desdo mere Proffeterer jeg nor De kommer Hiem. Nu til noget andet vi haver haft Zaire og der saa jeg det beste af Jfr. *Asdrop* de jeg nogen tid haver seet, jeg haver intet andet at rette Paa hende en at hun i en monolog hvor hun er alene og taler med sig selv om hun er tørgis[1]) heller fransk — der giorde hun ikke reflexioner nog — og det var stor skade for der kunne være giort mange smoge ting af den ting. Men instruktøren havde vel ikke anet hvad der var at giøre af den monolog heller han kanske var

1) ɔ: tyrkisk.

Spronget over den med villie. Min Man spilte Orosman Paa en ganske anden fasong en han Pleyer og igien stor tyrg, men var ikke fornøyet med sig selv og han var heller ikke oplagt til at Spelle den aften — dog løgtes tre fire stedder ham fortreffelig i den femte agt den ønskede jeg de havde seet da hvilde de vist sagt naar De var kommet iem — tag! brave Dreng, og det havde han ogsaa fortient. Di kan være ves Paa at jeg er ganske stolt af at eye Saadan en man. Intet kiltrer mig mer en de berømmelser som jeg for Paa hans vegne for han fortienner dem. Jeg haver haft stor løst til at Spelle nogle af mine gode Rolder men der er intet blevet noget av. Paa Repertoræt lod det til at det skulde bleven min Venter, men Piven feg en anden lyd. Somme stygger har vi intet kundet foet, for *Roses* skyld,[1]) andre stygger inte førren her *Svarts* for tillæg i sin gasie. Saa alle mine beste roller haver vilet og dog haver jeg aldrig havt større lyst til at Spille noget got en nu, men nu holder vi op Paa Tirsdag og ender med Arsene. Jeg for at see til at bevare min løst til vi begynder igien velket jeg seer ogsaa er Derres raad. De kalder mig Derres *lærerinde* jeg blev ikke rød over at De var reyst bort, men jeg blev rød ved Derres titel af Derres lærerinde — gaa ind i Dem selv og spørg om De haver lært mig heller jeg Dem saa skal De foe at see vad Svarret bliver. De ved selv at jeg inte er al den børde verd, jeg tenger lige frem. Jeg haver været saa lygeli at naturen haver meddelt mig gaver dem strebber jeg at dørge [2]) med den Smule fornoft jeg haver. Det er den heldie konstnerrinde og mig kalder De Derres lærerinde? Jeg vel telgive Dem det, moske Derres venskab for mig gør at De troer jeg er større en jeg vergelig er. Men jeg er en Tosse at jeg blotter mig for Dem men jeg er oprigtig jeg vil ikke gerne at De skulde gøre Dem

---

[1]) Rose døde $^{29}/_{10}$ 1784, men laa længe syg forinden.
[2]) ɔ: dyrke.

større tanger om mig en jeg fortienner. Lev nu vel. Paa Torsdag tar vig Paa Landet for der at blive i 7 uger.

J. C. Rosing.

124. *Rahbek til Rosings.*

Kiel, 30. Mai 1783.

Veninde!

„De glemmer vel ikke at drikke min Skaal den anden Junii?“ [1]) — siger De i Deres sidste Brev. Tilforladelig! jeg har faa Festdage i Kiel, men jeg tør love det bliver en af dem, jeg tør love Dem, jeg skal helligholde den som Deres Ven — og, jeg vil sige mig selv, at naar De overseer den lille Flok, De da vil sige: her fattes een; gid han var her! men hvor han end er, veed jeg vist, at han tænker paa mig, og at jeg var lykkelig, hvis hans Ønsker for mig opfyldes! Vil De sige det, Veninde! — —

Fraværelsen har ikke forandret mit Hierte, Savnet af mine Venner har lært mig meere end nogentiid at sætte Priis paa dem. — Mit eneste Ønske for mig er at komme tilbage og se mine Venner lykkelige; skeete det sidste ikke, vilde jeg aldrig ønske min Hjemkomst; men jeg vil vogte mig for Tanker, der kunde opvække mørke Erindringer i min Siæl og for levende lade mig føle, *hvor* jeg skal helligholde den anden Junii. — —

De lovede mig i Deres sidste Brev, at alle mine Pladser skulde staae aabne for mig ved min Tilbagekomst, og her lover jeg Dem paa Deres Fødselsdag, at jeg ikke skal giøre mig uværdig til de Poster. O! hvis nogentiid det Øieblik kom, da jeg ikke meere fortiente at hedde Deres Ven. Selv her, hvor jeg er langt fra mine Venner, selv her er Venskab min Skytsengel! — Nu, Veninde! vil De i dette underlige, forvirrede Brev gienkiende den Andeel han tog i alt, hvad der angik Dem. — Det fortryder mig, at jeg ikke kan haabe den Dag at være hos Dem, at see min *Rosings* Glæde

[1]) Johanne Rosings Fødselsdag.

paa den Dag, De blev fød og fød for ham! at jeg ikke kan høre ham betale Dem Deres: „Gudskelov for Dig!" forleden i Philosophgangen.

Ven,

Jeg er saa misfornøyet med forestaaende Brev, at jeg gierne rev det i Stykker, hvis jeg kunde overtale mig selv til slet intet at sige din Kone den anden Junii; jeg veed hun behøver intet Brev for at viide, hendes Fødselsdag er mig hellig, men det skulde dog giøre mig ondt, hvis hun ikke fortrød paa det, om hun intet fik. Ven! om det kommer af Tordenveir, der hænger herover, eller hvoraf, det veed jeg ikke, men mit Hoved er overordenlig tungt; da Din Kones Fødselsdag nærmede sig, strømmede der saa mange Tanker ind i min Siæl, at jeg smiggrede mig med at kunde have frembragt et lille Stykke Poesi, her ligger ogsaa 20 Fragmenter paa mit Chatol og nogle af dem ordenlig excellente, men til noget heelt vilde det ikke blive; imidlertid har jeg tilbragt nogle Timer hver Dag i denne Uge behagelig dermed. — —

125. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg, 30te Mai 1783.

Iaftes havde vi en af vores gamle gode Toure igien paa Fredrichsborg Veyen, og det var det første jeg føelte til jeg var paa Fredensborg. Min *Hanna* var taget ned til Fredrichsborg med 2 af sine Tøser, *Dine* og *Golla*, og jeg og *Philla* blev hiemme, men saa gik vi ud for at møde dem, og vi traf dem paa den halve Vey, og næst min *Hanna* spadserer jeg ikke med nogen heller end min *Philla*. Du kan troe det er en herlig Pige, Moderen opad Dage. Hun giorde mig 1000de Spørgsmaal: nu, hvorfor Nattergalen synger bedre end andre Fugle, — og det med hendes: „Aa! hør engang Papa! aa, hør! ney her maa vi sætte os for ret at høre den."

Saa maatte jeg giøre hende Regnskab for det, saa for det, hver Ting hun fik Øye paa blev en Gienstand for hendes Betragtninger. Tilsidst giorde hun mig et Spørgsmaal, hvorfor jeg tog hende paa min Arm, for kysse hende maatte jeg: „Er det ikke sandt, Papa, han holder mere af Mama end af mig?“ — „Hvorfor troer Du det min Pige?“ — „Jo! det kan jeg nok see, naar Papa kysser hende, saa kysser han saa *trygt* og er saa glad“. — Kunde jeg andet end tage hende op og kysse hende for det? Jeg troer, jeg havde kundet baaret hende 10 Miil derfor. Jeg sang da ogsaa med hende paa Armen: „Mand og Fader! naar Du seer etc.“ og hun vilde synge med, men standsede og spurgte mig, hvorfor jeg græd? „Fordi jeg holder saa meget af Dig, min Pige,“ og kyste hende, og i det samme kom hendes Moder; hun havde den eene i Armen og den anden sadt ved hendes Fødder. Det var et herlig Syn, og hun sagde det samme om mig og *Philla*, og da hun saae Taarer, kyste hun mig igien, og vi kiørte sammen hiem og taelte næppe 4 Ord den hele Vey. Det var den gladeste Dag jeg har havt herude, og kanske faaer, dog det vil jeg ikke haabe.

D. 2den Junii

Jeg har alt været inde hos hende, den beste, den ømmeste Moder og Kone, jeg vognede hende med et Kys, og Gud skiænkede mig nogle taknemmelige Taarer. Broer! jeg har aldrig holdt op at føele hvad jeg eyede i hende, og i Dag! ja I sige, hvad I vil, I kolde Spottere! En saadan Dag er for mig noget som I aldrig har følt, I veed ikke engang, der er saa [stor] Salighed til paa Jorden. Ven! Beed Gud med mig, at denne Dag altid maae være det den nu er mig!

Vi skal i Eftermiddag til Fredrichsborg for samlede at høytideligholde denne Dag, og vi skal ikke glemme at drikke vor gode *Rahbeks* Skaal, men først min *Hannas*.

126. *Rosing til Rahbek.*

Fredensborg 13de Juni 1783.

— — Jeg kan ellers ikke dølge for Dig, at denne Sommer er den meest uinteressante Sommer, jeg har havdt paa Fredensborg, endskiøndt jeg har mangen behagelig Tiime. Vi har giordt os nogle Toure, min *Hanna* og jeg, som man med Glæde maatte enyere sig en heel Uge for at faae. Og Du kan troe, vi har ogsaa nydt dem, de faae Glæder vi har havdt! Naar kun bare vi ere eene, saa veed vi at nyde alt paa en Maade, som kun faae veed. At gaae eene igiennem Asminderød f. Ex., samle de hvidhaarede Drenge og Tøsser om sig, som Du veed, hun gierne gider giordt — Du har dog vel ikke glemt, Stakkel, Klokken paa hendes Herregaard! Hun er i alt endnu den samme; jeg kunde fortælle mange Træk om hende, som jeg ogsaa har seet siden vi kom herud, men det er saa sædvanligt at see hende bære sig saadan ad, at man maae elske og beundre hende. Desuden troer jeg nok, at Du, uden at faae det paa Prent, kiender hende fra alle de Smaaetræk, Du selv har været Vidne til. Hun er den, som giør, at jeg kan leve herude imellem disse kiedsommelige dumme Hoffkrabater. Jeg indhænter altiid, hvad jeg tabte, og mere til, i Sælskab med disse, naar jeg kun har en eeneste ensom Time hos hende. Synes Du ikke, det er fordømmeligt, at man næsten stedse herude skal være nødt til at stiæle sig til det, man ellers kunde hvert andet Stæd have, og gaae til uden Hinder? Har vi sat os for at spasere og glæde os ved Naturen, og det kan vi nu ikke, uden vi ere eene (en Tid var 3die Mand os aldrig til Hinder, men en saadan 3die Mand faaer vi heller ikke førend om $1^1/_2$ Aar), saa maae vi saa nøye passe Tiiden, for ikke at blive forhindret af uvelkomne Visiter, saa den halve Fornøyelse alt er tabt af Angest, at vi ikke skulde komme til at nyde vor Tour paa vor Viis.

»ROSING-ALLEEN« I FREDENSBORG SLOTSHAVE,
hvor Rosing efter Traditionen indstuderede sine Roller

d. 16de.

— — Hvor længe skal jeg bie paa Brev fra Dig? Nu har jeg jo ikke faaet noget i 8 Dage, dog det er sandt, Du havde en grusom Brevgield, jeg maae da vel have Taalmodighed, jeg veed hvad det er at have Gield, og det giør mig ont nok at jeg maae sænde Dig saa korte Breve.

En Advarsel vil jeg nu give Dig til sist: naar Du skriver *Hanna* en anden Gang til, saa vil jeg bede Dig ikke at sætte mig i Forleegenhed med dine Gientagelser af, hvad jeg har skreved Dig til om vore tilfældige behagelige Scener! For hun siger strax: „Hvorfor skulde Du nu sige ham det, kunde det nu ikke blive imellem os.“ Og naar jeg en Gang igien skriver Dig saadant noget interessant noget, maae Du love mig at beholde det for Dig selv, og ikke lade Dig mærke med for hende, Du veed sligt noget!

127. *Rahbek til Rosing.*

U. D. [Juni eller Juli 1783.]

Undrer Du Dig over i Dag at faae en Qvartside fra mig, saa maae Du have glemt hvad det er for en Dag; at det er Aarsfesten efter den høytidelige Dag, da Du trykte mig til dit Bryst og sagde: „Jeg veed, Du holder meget af mig, men Du holder meere af min Kone!“ *Rosing!* Erindringen af denne Scene sætter mit Inderste i Bevægelse; mine Øyne staae fulde af Taare, og alt mit Blod er i mine Kinder! ja! lad mig rødme! jeg har Aarsag nok at rødme for Dig, og over mig selv.

Meer end eengang dyrebareste Ven! meere end engang havde det lagt mig paa Tungen, hvad Du den Gang sagde mig. Erindrer Du en Nat i Sommeren 80, da jeg ogsaa var hos Dig paa Fredensborg, da jeg sagde Dig, hvad jeg havde havt i Sinde i Anledning af *Hiorths* Vers[1]) over „Eugenie“, som jeg fik Skyld for, som Du vel erindrer, at vore Fiender commenterede

[1]) Se Side 18.

over, og som hun ikke var ligegyldig ved, da laae mit Hierte paa mine Læber, jeg vilde da have sagt Dig alt, og kunde ikke, nænnede ikke at forstyrre din Roelighed, og — Du vidste alt!

O! min Ven! hvormange fordums Scener komme ikke her tilbage i min Siæl? hvor tit, hvor tit stod jeg ikke paa Springet at sige Dig alt og flye; og det skeede ikke, Skiæbnen holdt mig tilbage, og til hvad Ende? Og til hvad Ende drev den mig nu bort? — Da jeg i Gaar læste en Brochure af *Hiorth*,[1]) hvori han havde anført de 4 første Vers af omtalte Digt, kom det heele mig saa levende i Siælen, hvordan jeg den Gang var fast i den Beslutning at flye, hvordan i de Dage, da jeg gik med den, Skiæbnen gav mig et bestemt Stød; hvordan hun just i de Dage sagde, uden at tænke paa, at min Reise var kanskee saa nær: „Jeg er nu bleven saa vant til Dem, at jeg ikke kan undvære Dem!“ Just da jeg gik med den visse Forventning, det var de sidste Dage. Broder! jeg udstrømmede paa en af disse Aftener min Siæl i et Digt, som jeg elsker gandske inderlig; jeg var saa vis paa, jeg skulde bort, og endda — endda ikke. Og nu Aaret derpaa, da jeg vilde rive mig bort, da kaldte Du og hun mig tilbage. O, min underlige, underlige Skiæbne! Hvad Ende kan og maae blive paa alt dette? Der er for megen Kunst i Planen af mit Livs Comedie til at jeg ikke skulde vente en mærkelig Opløsning.

Jeg har faaet den sidste Aargang af Samlingerne,[2]) der ere nogle Stykker deri af mig, som jeg ynder, og som Du ogsaa maae ynde; *hun* indgav mig dem jo!

Naar jeg seer paa alt, hvad jeg har skreven, Ven! da føler jeg en Glæde, som er langt fra Forfatterforfængelighed; allevegne finder jeg eet eller andet Træk til hendes Billede, eet eller andet af de utallige herlige Træk, hvormed hun har henrykt mig, eller Udbrud af

---

1) Vistnok F. C. Hjort: Gunders Rejse igennem Amors Rige. Sorø 1783.
2) Iversens Samlinger, se Side 103.

mit Hierte, af min Følelse for hende. Hiine Tider svæve mig for Siælen igien; jeg er ikke meere forviist, forviist af hende selv; jeg er hos hende igien, seer hende, vandrer med Dig og hende i Asminderød Skove, seer *Philla* i hendes Arme, og da er mig bedre! Bedre som fordum, naar jeg ikke traf Eder hiemme, og jeg fik fat paa *Philla*, tumlede med hende, og saae hendes Moder i Mignatur. Enhver Liighed vækker mig endnu, men desværre de Tider er ikke mere, da jeg kunde sige: „Alt hvad jeg seer, mig om min Lina minder.“ Dertil er min Siæl for nedbøyet, dertil har Blomstret forlænge savnet sin Soel. O min Ven! jeg tænker tit, naar her kun var eet Sted, eet eneste Sted, som hun havde helliget, der skulde jeg finde Lindring! Nu maae Erindringen om de forgangne Dage, og Haab, at de komme igien, være mig alt.

Du har lovet mig et Brev fra hende, behøver jeg at sige Dig, at jeg længes derefter! o! al den Fryd, jeg endnu har, skylder jeg Dig; hendes Voxbillede, som her hænger for mig, som jeg saa ofte udgyder mit Hierte for; hendes Silhouette, hvori jeg ofte troer at læse hendes heele Siæl, der seer ligesaa god, saa øm ud som hun selv, og det som er meer end alt, hendes Breve, det har jeg Dig at takke for; har Dig at takke for hendes Venskab, min største Rigdom og min eeneste Stolthed! Eengang i Verden sagde hun, da hun beklagede sig over, hun aldrig havde havt nogen Veninde: „Een Ven, har jeg, thi jeg har jo Dem!“ O Ven! Ven! de Ord binde mig meere til aldrig at blive en Skurk, aldrig at blive een, som hun burde eller maatte unddrage sit Venskab, end al anden Straf og Belønning, og Forpligtning og Eed.

128. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn 10de Julii 1783.

Nu ere vi da komne tilbage i Baals stinkende, giftige Boelig, aander ikke mere den frie Luft i Skyggen

af vores valgte, yndte Træer, kan ikke mere skiule os for Solens brændende Heede imellem mørke kiølende Graner, frygter vel ikke mere for *Schalls*[1]) ubehagelige Visit, men kan heller ikke stiæle os ud i Skovenes yndige Skygger, heller ikke møde hverandre paa Veyen, jeg med min Glut ved Haanden, og hun med sin paa Skiødet, naar hun har været hen og seet til sine andre Smaae; nu maae vi sidde her og kukulere, lade os brænde op af Solen, lukke op for ubehagelige Visitter, og siden vi skal fløtte, enten vi vil eller ikke, saa kommer det til, at vi maae frygte for at blive huusvild til Vinteren. Iblandt andet har jeg været saa lykkelig at støde Hul paa mit Been, saa jeg maae holde mig inde, da jeg dog i det mindste har giordt mig Regning paa at kunde saa imellem spise min Vesper-Kost med min *Hanna* imellem alle vore smaae Glutter paa Kastels-Veyen,[2]) og drømme Dig imellem os, men det var ogsaa en Drøm som alle Drømme ere. — —

11te Julii.

— — Jeg maae dog sladdre lit med Dig, baade for at dræbe Tiiden, medens min *Hanna* kaager mig lit Mad, og for at siige Dig, at alting hos os er ganske vel forresten, mit Been undtagen. Ellers troer jeg neppe jeg havde dræbt Tiiden paa denne Maade, dersom *Rabener* havde skrevet fleere venskabelige Breve end dem, jeg har læst i Formiddag. Jeg undrede mig rigtig over, jeg kunde være saa længe om at læse dem, men jeg læste ogsaa adskillige 2 Gange, f. Ex. imellem *Cramer*[3]) og *Rabener*.[4]) Hvilken udvalgt Samling af

---

[1]) Hofviolon, senere Kapelmester Claus Schall (1757—1835).

[2]) Af det foregaaende ses, at Rosings og Rahbek ofte henlagde deres Aftenture til den dengang helt landlige Kastelsvej.

[3]) Den tyske Theolog Johann Andreas Cramer (1723—88). Ansat 1754 som Hofpræst og senere som Professor i København, indtil han 1771 fik sin Afsked. 1774 blev han Prokansler for Universitetet i Kiel. Bedst kendt som Udgiver af Tidsskriftet „Der nordische Aufseher".

[4]) Den tyske Digter Gottlieb Wilh. Rabener (1714—71), særlig kendt som Satiriker. Den Bog, Rosing hentyder til, maa være de efter hans Død af F. Weisse udgivne Breve.

Venner! Broder; naar jeg læser det, og hører *Porter*[1]) tale om Guldalderen, saa maae jeg ærgre mig over deres Uvidenhed, naar de sætte den saa langt tilbage i Tiiderne, da det neppe er 20 Aar siden alle disse Folk levede. Det var i det mindste Guldalderen for Venskab; og havde jeg ikke Dig, vilde jeg troe, dette var Kobberalderen. Jeg veed ikke om det er min Kræsenhed, min Stolthed, eller en vis Mistroe, jeg har til mine Medkristne, som adskillige af mine Medkristne selv ere Skyld i, der giør, at jeg ingen Ven kan finde her siden Du er borte. Du kan troe, jeg er ogsaa fornuftig nok til at skikke mig i min Skiæbne. I den Kreds jeg er, veed jeg nok, det er umueligt at faae og beholde en Ven. Og udenfor min Kreds? — vil jeg ingen have, jeg beholdt ham ikke, eller han maatte fortryde, han var bleven det, thi jeg er jo kuns Acteur, og efter alt Anseende aldrig maae vænte at blive *andet*. Det er tungt nok for mig, at jeg maae nævne dette *andet* i saadant Forhold mod det jeg er. Det tænkte jeg ikke for 7 Aar siden, da tænkte jeg mig en Skuespiller, som jeg fordum tænkte mig Præsterne, hellige som Ordet de tale. — —

129. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn 1. August 1783.

Jeg har aldrig min hele Levetiid været saa dorsk som i denne Sommer, der er næsten ingen Ting, som kan more eller interessere mig uden at sove eller at læse mig i Søvn. Du veed, Landet har stedse været mig behagelig, men det har heller ingen af sine Skiønheder meer for mig; vi vare i Søndags paa „Eenrum“ hos *Fabritius*.[2]) Uden Tvivl er det et af de skiønneste Lyst-

1) Muligvis en Person i et samtidigt Skuespil.

2) „Enrum“ ved Vedbæk ejedes dengang af den rige Handelsmand, Konferensraad Conrad Alex. Fabritius de Tengnagel (1731—1805), der opsatte de mange symbolske Monumenter, Vaser, Urner etc., som endnu findes i Parken. Han var gift med Debora Cloppenborg (1739—1814) og galdt for en af Københavns eleganteste og mest levelystne Mænd, der førte et stort Hus. Han sad i Bestyrelsen for det musikalske Selskab, der holdt Concert i „Giethuset“. Ad denne Vej kom han i Berøring med Rosings.

Stæder, man kan see i Verden, Beliggenheden af Stædet, dets Skove, Vande, Daler og rislende Bække, Haven dertil og dens Frugter, alt er saaledes, at jeg vist ikke har seet Magen. Folkene selv saa eyegode, og dog morede jeg mig meget lit, det forsikkrer jeg Dig; om det kom deraf, at mit Been endnu ikke var got eller fordi min *Hanna* havde Hovedpiine, eller min sædvanlige Dorskhed var Skyld deri, det veed jeg ikke; nok er det, jeg er, og har ikke været i mit Esse den heele Sommer. Der er sommetider heele 4 à 5 Dage, jeg ikke kommer ud af min Dør, for jeg gider ikke gaaet alleene, og det er siælden, min *Hanna* har Tiid for alle sine Rollingers Skyld, thi hun maae være baade Kokkepige, Stuepige og Barnepige. Rigtignok haver vi 2 Piger, men dem holder vi kun for at æde, drikke og sove. — —

Vil Du nu ikke ogsaa mælde Tyskland, at vi har Kaschiotter ved vores Theater.[1]) Hvor længe skal det staae hen, inden Du paa en god Maade giør denne gode Mand *W[arnstedts]* Handlinger bekiendt. Glem ikke, at *Eicksted* er gaaet ud af Obercommissionen.[2]) — —

130. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn 9de Aug. 1783.

— — Jeg kan og vil ikke nægte Dig, at jeg tvivler paa, Du haver meere Længsel efter at see os igien end jeg Dig, endskiøndt den er meget mere egennyttig end min. Thi jeg ønsker blot at have Dig imellem os, og Du vil endog, at vi skal bortkysse dine Afskeeds-Kys, som endnu bestandig svæver paa dine Læber! Der er ingen Ting jeg er mere karrig med end min *Hannas* Kys, og Du siger mig saa reent ud, at hun selv skal kysse dem bort. Vee! Vee den, der sagde mig det i den

[1]) Se Noten S. 115.

[2]) Den forhadte General Eickstedt fandt sig i September 1782 ved den Misstemning, der herskede imod ham, foranlediget til at træde ud af Overtilsynskommissionen. Som bekendt blev han, kort før Regeringsforandringen 4. April 1784, afskediget fra alle sine Embeder og forvist Hoffet, samt udnævnt til Overkammerherre. Han døde paa sit Gods „Boltinggaard“ i Fyn 1801.

Tone, som Du siger det, naar han ikke tillige var Dig! Kom da Du kun, bortkysse sit Afskeeds-Kys vil hun, maae hun; men see paa mig først, førend Du giør Miiner til et Velkomst-Kys. Thi eet vil jeg see paa hun giver Dig, men jeg turde vænde mig bort, ifald Du fik et andet.

Jeg sagde i mine Frier-Dage: Kierlighed uden Jalousie er ingen Kierlighed, og hvad man i Ungdommen nemmer, man i Alderdommen ikke glemmer. — Broder! førend jeg lod Dig viide i Fior paa Fredensborg, at jeg havde kiendt Dig længe, førend Du vilde jeg skulde kiende Dig, husker Du da vel, at jeg en Formiddag, da vi vare allene inde i min Stue, spurgte Dig, om der vel nok kunde gives 2 Venner, som vare det i den Grad, at den eene kunde vilde deele sin Kone med den anden? Og kan Du vel huske, hvor glad jeg blev ved dit raske faste *Ney* paa dette mit Spørgsmaal? Jeg vil ikke nægte Dig, jeg følte mit Hierte blev lettet for en tung Byrde, og da først syntes mig (det er latterligt) at jeg kunde lade Dig læse i mit Hierte det, der saa længe har staaet skrevet om Dig. Maaskee lagde Du ikke Mærke til Spørgsmaalet, heller ikke til mit Ansigt ved dit Svar? Men jeg forsikkrer Dig, jeg har ikke holdt saa meget af Dig som siden den Tiid; nu er Du bleven mig uundværlig, og troe mig min Dreng! jeg vil see paa hun kysser Dig og ikke vænde mig bort. See hvor man dog kan sladdre, naar man kommer i med det. —

131. *Rahbek til Rosing.*

d. 12. Aug. 83.

Dit Brev i Dag kom fortreflig tilpas. For det første er det den 12. Aug., Aarsdagen efter det Afskedskys som Du anmærker vel var det fornemste blandt de, der svæver paa mine Læber. Undrer Du Dig over, om jeg den Dag var mørk? og tillige har jeg faaet et Skrup, som vel ikke egenlig traf mig, men det er ligesom et

electrisk Stød, det treffer vel kun den, der staaer Machinen nærmest, men det kan blive følt af alle dem, der staae Haand i Haand. Det er en mørk Tale for Dig, men det maae det ogsaa være; thi Du kiænder hverken Tingen eller Personen; kun det vil jeg sige Dig, jeg befinder mig i et saadant Luune, at jeg ingen Resource paa Jorden veed uden at skrive Qvartsider om *hende* og til Dig; thi det pleyer altiid at hæve min Siæl, som i bedre Dage den hævedes, naar jeg saae hende! o! Ven! at jeg reyste, at I vare nødsagede til at raade mig det! —

Du tvivler paa, at jeg havde i Fior Sommer lagt Mærke til Dit Spørgsmaal, hvorvidt Venskab kunde gaae i *det* Tilfælde! Ven jeg kan sige, naar det var; det var første Gang jeg var paa Fredensborg i Fior Sommer, og Du havde ladet mig forelæse Dig det sidste af „Werther“. Jeg følte dit Spørgsmaal, turde ikke forstaae det, og veed endnu, at jeg ovenpaa det faste Nej! som brød ud af mit inderste Hierte, frygtsom for at have røbet mig, kom frem med en heel Deel Lærdom. O, min Broder! Du veed ikke, hvor ofte jeg bemærkede saadan noget hos Dig, og med Flid saae bort for ikke at see det, som jeg ikke vilde see, ikke turde troe; neppe endnu kan troe.

Jeg behøver ellers ingen anden Tegn til at viide, jeg er borte fra hende end blot dette, at jeg kan falde paa at ønske et Kys, kan falde paa at tænke det; det veed jeg vist, at naar jeg seer hende engang igien, da vil det vist ikke falde mig ind. Den besynderlig dybe Ærbødighed, hvori hun evig holder mig, den har ligesaa vel for mig, som fordum for Werther, lært hvert Ønske at tie, naar hun var nærværende; og jeg kan af intet bedre see, hvor dyb den er for hende, end af den jeg for hendes Skyld har for hendes heele Kiøn, og som jeg især har for enhver, der har nogen, endog den fierneste Liighed med hende. O, min Ven! forlad mig denne Tone; men jeg føler mit Hierte lættes, oplives

derved at tænke sig hende, at sværme sig hos hende, og jeg trænger til det i Dag; det er sandt, jeg kunde giøre det, udkaste disse Ideer, give mit Hierte Luft og derpaa brænde dem; men jeg veed ikke, det vil da ikke gaae, Hiertet tillukker sig strax; og har jeg ikke eengang dit Minde til at tilstaae Dig alle mine Daarligheder. O, min Ven! Kanske I i dette Øieblik tale om mig; kanske hun i dette Øyeblik siger til Dig: „I Dag er det et Aar siden, stakkels *Rahbek* tog Afsked her; det var dog en god Dreng!“ Dette sidste Vidnesbyrd gav hun mig den herlige Aften (een af de sidste herlige), som vi tilbragte i Tuborg, og jeg haaber ikke, hun kalder det tilbage, endskiøndt jeg virkelig ikke er saa god nu, som jeg den Tiid var. At Du og hun tale om mig i Dag, det er jeg saa vis paa, at jeg kunde hade den, der sagde, det ikke var saa. — O, min Bedste! I ønske mig tilbage, jeg veed det! Og Du veed, hvor ivrig, hvor inderlig jeg ønsker det samme. Men — sagde hun engang: „Skulde noget skee, for det vi to ønske det!“ Troe mig, tit flyde bittre tunge Taare, og endnu oftere overfalder mig dorsk Kummer, fordi jeg ikke kan forudsee det Øieblik, da jeg kommer igien. Hvor ofte jeg smiggrer mig med, nu var det mueligt at gaae en Maaned hiem, og jeg tænker paa, at den samme Stemme, som sagde: „De maae reyse“ ogsaa vilde sige: „De maae blive ude, til Deres Reyse er endt“. — —

132. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn 30te Aug. 1783.

— — Hermed fordrer jeg Dig op til Sang, ifald Din Siæl tænker dansk endnu, simpel Dansk! Føler Du den mindste Gnist af sand Fædrelandsvarme i dit Hierte, saa lad min Fortælling oppuste den til en evigvarende Lue.

I Mandags da jeg kom tilbage fra Fredensborg, saae jeg nogle Bønder imellem Gientofte og Lundehuuset, som opsatte en Piedestal, hvorpaa der skulde staae en

Obelisk. Jeg lod Vognen holde og spurgte, hvad det skulde være. En Bonde fra Oldtiiden, som uden Tvivl havde Opsigt med de andre, svarte mig i en Tone, som jeg ikke kan beskrive Dig, at det skulde være en Ære-Støtte for den gamle *Bernstorf.* Jeg takkede ham og kiørte viidere, men hans Tone og Svar virkede en saa høytidelig Gysen baade hos mig og min *Hanna,* saa vi efter en temmelig lang Pause ikke kunde sige andet end: herlig! herlig! Men hemmelig og gierne opsteg Ønsket hos mig, at dette Indfald maatte være kommen fra Bønderne!

I Torsdags blev den opreyst med saa simpel Ceremonie som muelig, og jeg fik den glade Tiidende, at Bønderne vare de, der havde faldt paa Ideen og med egen Bekostning loed den opreyse af sand Erkiendtlighed for den store gode afdøde. Hele Staden strømmede derud og tog Deel i Bøndernes Glæde. Man dansede paa Marken. Bonden svingede sig munter og uden Tvang med deres Naader, og enhver syntes at være liige. Himlen syntes selv at tage Deel i denne Glæde, thi det græsseligste Uveyr, som truede at adsplitte disse fornøyede, drev bort, og heele Dagen gleed i en uafbrudt Glæde. *Holm*[1]) og *Kierulff* og *Nissen*[2]) og jeg vare der, og vi drak os fulde af Glæde, jeg havde saamænd den Glæde oven i Kiøbet at drikke *Holm* under Bordet og *Kierulff* var endnu syg igaar.[3])

133. *Af Dagbogen.*

Leipzig 2. Nov. 1783.

Du er mig endnu hvad Du stedse var! Hver Glimt af Glæde jeg nyder udgaaer fra Dig! Hvorfor er jeg i

---

[1]) Arkitekt Jakob Holm (d. 1788), Medstifter af Borups Selskab.

[2]) Georg Nic. Nissen (1761—1826), ligeledes Medstifter af Borups Selskab. 1781 Fuldmægtig i Postvæsenet. Senere Diplomat og Etatsraad, g. m. Mozarts Enke.

[3]) Brevene fra Rosings fra sidste Kvartal 1783 er kun bevarede for et enkelts Vedkommende, men synes for øvrigt at have været mindre hyppige, ligesom Rahbeks ere færre i Tallet. Dog er vistnok adskillige Breve fra Rahbek fra August—Septbr. forsvundne. Fra Begyndelsen af Oktober foreligger hans første Rejsebrev efter Kiel, dateret Leipzig.

Dag saa glad som jeg ikke veed, jeg har været i Tydskland? Fordi jeg har faaet et Brev fra Dig, et Brev skrevet med et glad, et muntert Hierte! *Olsen!* endnu er jeg alt hvad Du vil have jeg skal være! Du giver alt sit Værd i dette Bryst; jeg seer Skuespil for din Skyld, jeg drikker, for at synge „Theures Hannchen lebe Du!" Nu er dog over det halve af min Landflygtigheds Tiid forbie, men hvorfor vil den Tanke ikke ret slaae an i min Siæl, at jeg skal see Dig igien! Du ønsker det, og skulde jeg ikke ønske det! Hvad er jeg, evig Elskte? Hvad uden Dig?

Rahbek rejser faa Dage efter dette Brev til Berlin, hvor han bliver en Maaneds Tid. Et Par Breve herfra er udelukkende af dramaturgisk Indhold. Henimod Jul er han igen i Leipzig og skriver atter ved Nytaarstid.

---

134. *Rahbek til Rosing.*

Leipzig [Beg. af Jan. 1784].

— — Nu staaer jeg med Hænderne i Skiødet, just som jeg pleyer, veed ikke, hvad jeg skal giøre og hvortil jeg skal bestemme mig; her kan og vil jeg paa ingen Maade blive; paa et ny tydsk Academie gaaer jeg heller ikke! Tilbage til Kiel, det er i Hænderne paa mine Creditorer,[1]) og til Kiøbenhavn, det er i Aaget, overalt reiste jeg jo tildeels for ikke meere at lade mig fore af min Familie, og maae jeg ikke da atter lade mig fore af den? Ud i den vide Verden! — O! min Broder! vee os! vee os! at Rosenkiæder ofte blive til Jernlænker ligesaa tunge og ligesaa ubrødelige. Var jeg saa lykkelig, at der var ingen paa Jorden, som Venskab og Slægtskab bandt mig til, ingen som havde mig kiær, og ingen, som var mig kiær! Hvad var der da viidere i det! „Med mit Hoved og min Kraft i Sjælen kommer man igiennem overalt," siger min gamle Fritz i „6 Retter".[2]) Danmark er ikke det eneste Land, hvor Mar-

---

1) Rahbek siger dog selv (Erind. II, Side 103), at hans ejegode Fader sendte ham den fornødne Sum til Afrejsen fra Kiel.

2) „Kun sex Retter", Komedie i 5 Akter af den tyske Forfatter Grossmann.

ken bærer Korn og Kilden giver Vand; og det jeg ikke kan giøre, ikke kan være i Danmark, det kunde jeg herlig blive, herlig giøre i Tydskland! — Men „har vi ikke nok, der kan giøre os gal i Hovedet alligevel, uden vi ogsaa skal have ham at sørge over,“ sagde een til mig,[1]) inden jeg reiste; og der turde være fleere, som jeg maatte frygte det samme af. O, Ven! I min Forfatning er man en Byrde for sine Venner, og alt, hvad jeg kan ønske er, at de snart vil glemme mig — sagde *Rahbek* i gamle Dage som „Sidney“.[2]) Nu gad han sagt det som *Rahbek*. Siig mig engang, Du der føler som jeg, at jeg skylder min Fader at opfylde hans Haab og i det mindste at blive noget — siig mig eengang een eneste Plads i Danmark, denne undtagen,[3]) som jeg kunde bestride og haabe; sær naar jeg kom hiem og *G[uldberg]* kom efter den sørgelige, men unægtelige Sandhed, at jeg ingenting har lært udenlands og slet ingen Ting veed, uden noget, han hellere ønskede, jeg ikke vidste; og det, som er det styggeste af det, om jeg nu ogsaa blev noget, er jeg da lykkelig? Kan jeg være lykkelig i Trældom? — Meere siden.

Dresden d. 8. Jan. 1784.

Af det foregaaende seer Du i hvad Tone jeg omtrent var stemt; jeg skrev min Fader til i Anledning af et vist Præg i hans Brev, at, hvis jeg bebreydede mig den Bane jeg havde valgt, maatte jeg ikke glemme, at han saa godt som nødtvungen havde samtykket den — et temmelig alvorligt Brev, og saa fast som muligt uden at tilsidesætte den Ærbødighed, jeg skylder en Mand, jeg vil ikke sige, den der satte mig i Verden, thi om han ogsaa havde giort mig en Tjeneste dermed, var det dog ikke mindre end hans Hensigt ved dette Stykke Arbeide; men en Mand, der har næret mig saa længe

[1]) Replik af Madam Rosing, se ovenfor.
[2]) „Sidney“, Komedie i 1 Akt af Gresset.
[3]) Rahbek mener vel som Dramaturg og Instruktør.

og ved adskillige Leiligheder har viist sig ædel mod mig. Derpaa greb jeg mit gamle Middel for at forslaae Griller her i Tydskland, satte mig paa en Vogn og kiørte hen et Sted, hvor jeg kunde see Comedier. Denne Gang faldt Valget paa Dresden; jeg var heller gaaet til Berlin; men jeg haabede at kunne giøre denne Reise for bedre Kiøb. Naar man vil riide fra sin Kummer, siger Horatz, sidder den bagpaa Hesten; jeg er ingen Rytter, kan altsaa ikke dømme herom, men det veed jeg, den kommer hverken paa Posten eller paa den saakaldte Gelbe Kutsche, i det mindste ikke i saa stræng en Kulde, som det nu er. Halvanden Dag kiørte vi fra Leipzig til Dresden, og jeg sov det meeste af Veien. Naar jeg havde brav Halm om Benene, da fattedes jeg ingen Ting i Verden; og uagtet jeg reiste med min *Jünger*,[1]) fandt dog ingen af os Trang til den andens Selskab undtagen i Kroerne, og sikkerlig falder det aldrig enten mig eller *Jünger* ind at skrive Fortsættelse af „Yoricks følsomme Reyse";[2]) i det mindste var den eeneste følsomme Tanke, der faldt mig ind, at mit Liv havde lignet en Reise paa Postvognen om Vinteren. Thi knap faar man sig der sat i Lave i Vognen, før man maa staae af for at gaae i et koldt Vertshuus, og knapt bliver der lidt varmt i Vertshuuset og man befinder sig vel der, før Posthornet kalder een ind i Vognen igien.

Nu er vi da i Dresden, og det kunde let træffe, jeg havde kun ombyttet en Kiedsomhed for en anden. Thi sandt nok er det, der er Hunde-ennuiant i Leipzig, men jeg ved ikke, hvorfor det skulde være morsommere her, hvor jeg er vildfremmed. Jeg havde sat min Liid til *Jünger*, at han skulde føre mig ind i Theaterkredsen her, hvor han staaer omtrent som jeg hos de bedste af vore. Men da vi ikke logere sammen, siden han logerer

---

[1]) Den tyske Skuespildigter Johan Frederik Jünger (1756—97), med hvem Rahbek havde sluttet Venskab i Leipzig (se Erindr. II).

[2]) Sternes bekendte „A sentimental Journey", der var kommen faa Aar i Forvejen — det nærmeste Forbillede for Baggesens „Labyrinth".

hos en god Ven, og jeg i Vertshuus, saa seer det betænkeligt ud. — —

135. *Rosing til Rahbek.*

Hoftheatret 20. Jan. 1784.

Undre Dig ikke, at jeg herfra skriver Dig til. Jeg er ikke tiere hiemme end det Øyeblik jeg spiser, og for dog at lade Dig see, at jeg tænker paa Dig, maaskee tiere end Du paa mig, saa maae jeg bryde overtvers og skrive Dig til, medens de andre prøve første Act af „Cecilie“.[1]) — Jeg formoder, at Du har faaet mit sidste Brev, endskiøndt jeg intet Svar har faaet. *Schwarzes* Lommebog[2]) er nu kommen ud, hvori han rigtignok skal have givet *Arens* den forbandede Skose, at med *Clementin* døde Molières Harpagon og Holbergs „Stundesløse“. Han skal ogsaa have nævnet adskillige store Mæstre udenlands, men ingen af vore egne, ikke engang *Rose;* rigtignok har han nævnet hans Navn blandt Skuespillerne, men det er ogsaa alt. Jfr. *Astrup* og Mad. *Preisler* ere de eeneste, som ere besiungede, og bægge af *A. G. Thorup.* Du mærker nok, jeg ikke selv har læst den endnu, jeg har kun seet Bindet paa adskillige Mæcenats-Exemplarer og hørt, hvad jeg her siger, af Hr. *Elsberg.* — Du kan ellers troe, at skulde det Liv vedvare længe, som jeg nu fører, troer jeg min Siæl jeg maatte styrte, saaledes tager de mig i Skole; var endda Geburtsdagen forbi![3]) Min Kone og Børn ere alle vel og erindre Dig stedse ved alle Leyligheder. *Philla* beder Dig for alting at kaste Parykken, førend Du kommer hiem. Man siger her for ganske vist, at Du skal komme hiem til Paaske, er det sandt? — *Schwartz* spurgte mig for nogen Tiid siden, om det var sandt, Du var bleven Professor, hvorpaa jeg ikke kunde svare, som Du selv veed, derpaa giorde han en Plan til

---

[1]) „Cecilia“, Syngestykke af Nouvel, Musik af Dezèdês, opførtes samme Aften for fjerde Gang og var saaledes en Reprise (spillet første Gang $^{25}/_{11}$ 1782).
[2]) Lommebog for Skuespilyndere, som Schwarz udgav 1782—85.
[3]) Kongens Fødselsdag, 29de Januar, ved hvilken en Nyhed altid opførtes.

din Lykke paa en Maade, som jeg fandt ganske besynderlig, siden Hr. *Schwarz* giorde den, og siden den havde megen Liighed med din egen, som Du havde sagt mig. Jeg staar i Betænkning om jeg skal sende Dig dette Lort, men bedre noget end slet intet.

136. *Rahbek til Rosing.*

Dresden d. 8. Februar 1784.

— — Jeg lever for nærværende Tid i inderlig Forplumring, da det er mørkt for mine Øyne, hvad der skal blive af mig til Paaske. *Samsøe* driver paa mig, at jeg skal gaae hiem med ham; og mit Hierte er villigt til at vælge dette; men Forstanden erindrer, at mine Venner maae have havt en Aarsag til at ønske min Reise, og at jeg neppe har opfyldt deres Haab. — Dog Forstanden er saa vant til at maatte holde Munden hos mig, at den intet sagde; men det værste er, at det beroer ikke paa mig at bestemme mit tilkommende Opholdssted.

Jeg giorde gierne en liden Reise til Prag og Wien, inden jeg gik hiem, men dertil er ingen Udsigter; og mine Udsigter, naar jeg kommer hjem, ere, som Du selv veed, heller ikke altfor glimrende. Bedste Ven! naar jeg engang kommer tilbage, frygter jeg Du maae ofte som før være Vidne til mit onde Lune, ofte være min Læge! — I haabede gandske andet, da I drev mig paa denne Reise. Hvo veed, hvilke Drømme mine Venner skabte sig, at mit Hierte skulde blive roeligere, mit Hoved finde Næring; men jeg vidste det meget bedre, og mit Hiertes Varsler havde heller ikke bedraget mig! Man siger, skriver Du, for gandske vist i Kiøbenhavn, at jeg skal komme hiem, og Du spørger mig, om det er sandt? Veed jeg det? er jeg ikke Slave, som man siger til: Gaae, og jeg gaaer! Kom! og jeg kommer. At *Schwarts* har meddelt Dig en Plan til min Lykke — som Du behager at kalde det — der lignede min, undrer mig! Min nuværende har den i det mindste

ikke lignet, thi jeg har slet ingen; jeg seer Ubehageligheder, Mangel og Trældom paa alle Sider, og maae, som jeg pleyer, see til med Hænderne i Skiødet. At jeg skulde blive Professor er nu en Umuelighed, da jeg ikke kan blive Magister, thi siig mig selv, hvori jeg skulde blive Professor og nu! nu vende tilbage! — Lade mig føde af en Familie, som desuden med et Skin af Ret maae være opbragt over det, min Reise har kostet! Jeg! —

Jeg maae afbryde dette! jeg bedrøver dig uden Nytte, Ven! Desværre min Lykke staaer ligesaa lidt i dine Hænder, som din staar i mine; jeg havde aldrig troet, at sammenstødende Omstændigheder skulde bringe mig i den Forfatning, hvori jeg nu er; men det faaer nu saa at være. — —

137. *Rahbek til Rosing.*

d. 19de Febr. 1784.

— — Paa din Geburtsdag vil jeg fortælle Dig noget, som vil fornøye dig; formodenlig kommer hverken jeg eller *Samsøe* hiem til Paaske! — Du vil vist læse denne Periode om og om igien og endda ikke kunde riime den sammen; men her kommer Bagsmækket — thi vi gaae uden Tvivl til Prag og Wien, og derfra over München og Mannheim til Paris. Det glæder Dig, det veed jeg, og Du finder Dig i at savne mig nogle Maaneder længere, naar Du kan see, der udrettes noget med det. „Udrettes“? vil Du maaskee sige; nu vel, er det ikke meget udrettet med egne Øyne at see det, jeg kun hidtil havde formodet, at det franske Theater umuelig kunde være det, hvorefter vort skulde danne sig, hvis det vilde vel fare. Min Fader, der er mig som sædvanlig ubegribelig, skrev mig til Svar paa et Brev, hvori jeg havde talt af en inderlig Tone, at det stod i min Magt, om jeg vilde gaae hiem til Paaske, eller først giøre en Tour til Frankrig og Paris. Jeg valgte strax det sidste, og neppe havde jeg

JOHANNE ROSING
Pastel af Juel c. 1785
(i kgl. Skuespiller Neiiendams Eje)

meddelt *Samsøe* min Beslutning, førend han paa Øyeblikket bestemte sig til at gøre mig Selskab; og altsaa vil denne Reise formodentlig begynde først i April, da den ikke gaaer længere end til Prag, hvor jeg bliver nogle Uger liggende, medens Samsøe seer sig om i Dresden. Derfra gaar Touren til Wien, og saa ad det vidt berømte Frankrig. Og hvad gør *Schwartz* sig saa tyk af? Sandt nok er det, at jeg har lært grumme lidt og kommer heller næppe til at lære meget paa min Vandring, som jeg jo kunde have lært hiemme, og derimod har jeg forsømt meget; men siden at det nu engang er Moden, at man skal have set fremmede, nu da — saa har jeg ogsaa det! — —

138. *Rosing til Rahbek.*

d. 24. Febr. 1784.

— — „Og siden — naar jeg engang er død — at en værdig Medborger maa gaae min Grav forbi og sige: Han var værdig at være Fader“ var vores *Roses* sidste Ord paa Theatret.[1]) Om han kommer der mere kan nok ingen sige, thi fra i Torsdags Aftes, da vi havde „Værdige Fader“ har han været meget hæftig syg, og efter *Winsløws* Sigende meget farlig. Siden i Torsdags er han bleven 5 Gange aareladet og 4 Gange sat Iiler. Han forkiølede sig, da han kiørte hjem om Aftenen efter at have lokket Taarer af alles Øyne, og siden har han bedrøvet os mere end han den Gang glædede os. Hans Sygdom er en Inflammation i Brystet og Rosen i Hovedet, og læg nu til — han er 66 Aar! Hvad bliver da vort Haab om hans Frelse? — Dersom vi mistede *Rose*, troer Du da vi kunde sætte vores Theater i Ligning med noget tysk? Ellers maa jeg sige Dig, at at jeg aldrig med inderligere Længsel endnu har ønsket mig en Quarterne, og havde jeg den, skulde saa-

---

[1]) Rose spillede sidste Gang $^{19}/_{2}$ 1784 i „Den værdige Fader“, et tysk Skuespil af v. Gemmingen. Derefter kastedes han paa et langt Sygeleje, der endte med Døden $^{30}/_{10}$ s. A.

mænd hverken jeg eller min *Hanna* mørkne vort Theater mere. Hvad skulde vi ogsaa der, naar *Rose* er borte? Han er den eneste, som stemmede med os; jo vi vil stikke smukt af mod de Folk. Jeg har aldrig ønsket noget Menniske mere alvorligt Livet end *Rose;* og kommer han sig igien, skal jeg ved Gud anstille en Festdag for hans og vor Frelse. — — Nu havde jeg foresat mig at skrive Dig saa meget til, for jeg er af en Hændelse bleven frie i Dag, og nu faaer jeg i dette Øieblik Bud fra *Fabritius*[1]) at komme til ham, og der maa jeg nu være den heele Dag for at arrangere Concerten til ham paa Søndag, thi jeg er bleven hans høyre Haand, og baade hans og hendes Yndling; jeg kan og bør ikke gøre de Folk noget imod, thi de viser sig saa gode imod os. — —

139. *Rosing til Rahbek.*

Kiøbenhavn, d. 9de April 1784.

Gud veed, hvor Du er, naar Du faaer dette! Det forekommer mig altiid saa underlig at skrive Dig nu til, jeg er i en forbandet Uvished om Du faaer det, og saa kan man heller ikke tale saa reent ud i slig en Uvished, ikke giøre Anmerkninger over mange Ting her passerer etc. See alt dette er meget tungt, thi saa veed man næsten ikke hvad man skal skrive om. Den evige Forsikring om Venskab, det gider jeg heller ikke altid, da deslige Forsikringer sætter stedse forud Mistroe hos den eene og ikke aldeles god Samvittighed hos den anden. To Venner som vi tænker jeg ikke behøver sligt. Du kiænder mig, kand altsaa forlade Dig paa mig, og mig gaaer det ligesaa med Dig. Altsaa om noget andet.

Kronprindsen har da nu staaet til Confirmation, Generalen *[Eickstedt]* gaaer bort[2]) og hans Donna [Jfr. *Møller*] reyser nok ogsaa efter. Hun har alt faaet Til-

---

[1]) Se Brev No. 129. Fabritius var i Bestyrelsen for Giethus-Concerterne.
[2]) Se Noten Side 182.

ladelse, fordi hun har mistet sin Hukommelse hedder det, at reyse til Badet i Sommer, saa Du kanskee kunde møde hende paa din Tilbagereyse fra Wien, ifald Du vilde møde hende. Disse Efterretninger interesserer mig selv saa lit, som jeg tvivler paa, Du heller vil finde noget morsomt i dem.

Todes „Ægteskabs-Diævlen"[1]) er da opført og har faaet meget Bifald; ney nu lyver jeg, hans Prolog og 3de Epiloger fik meget Bifald og see det er alt. 3 Epiloger! 3 Epiloger! Kunde det være mindre for at erstatte Folk den Kiedsommelighed, de maae plages med under disse 5 lange kiedsommelige Acter? Han har ellers faaet proppet saa meget sammen den Aften, saa Skuespillet varede i $3^1/_2$ Tiime, først en Prolog sagt af Hr. *Schwartz*, hvori man ikke siælden saae og hørte Loke; imellem anden og tredie Act blev danset en lang Entrée, og efter Stykket, da Mad. *Knudsen*[2]) havde giort sig færdig med sin Grete, og *Musted*[3]) med sin Præken, fik vi da en Epilog af *Musted*, og en af Mad. *Gielstrup* og til Slutning atter een af Hr. *Preisler*, hvori han takkede Publicum — for naadig Straf skulde det vel være, uagtet det hedte: for det store og udmerkede Biefald; og endelig en stor Ballet til Slutning. Fik de da ikke nok for deres Penge den Aften, saa hyt os! See! er det ikke en smuk Maade at lokke Folk til Huuset paa? Thi Du maae vide: alt dette skeede kun 3die Aften, da han skulde have Indkomsterne! Alle de Barber-Svenne[4]) her var i Byen, var der. Parterret var den Aften, hvad Galleriet var fordum, og Parqvettet en Blanding af begge, og dog var der ikke ganske fuldt Huus. Ikke desmindre har dog dette tiltryglede Bifald giort ham saa stolt, at han troer selv, at Holbergs Aand har taget Sæde hos ham, og truer idelig den danske

[1]) Komedie i 5 Akter, første Gang opført $^{25}/_{8}$ 1784. Et tarveligt Arbejde, som kun gik seks Gange over Scenen.

[2]) Den udmærkede Skuespillerinde Johanne Sophie Knudsen født Bergmann (1742—1796) gift med Sufløren Lars Knudsen.

[3]) Skuespiller Jens Musted 1731—1798) virkede især i Syngespillet.

[4]) Sigter til Todes Uddannelse som praktisk Kirurg.

Skueplads med lutter Misfostre, som den skal danne og ikke kan, og forderver os saaledes, at vi aldrig reyser os meer.

Naar Du nu skriver mig til, boer jeg ikke længer i No. 208,[1]) men i No. — ja Numeret veed jeg ikke, men paa Hiørnet af Borgergaden og Gottersgaden hos Isenkræmmeren er det, og der haver jeg fæstet paa 3 Aar. Nu veed Du da, hvor Du skal finde mig, naar Du kommer hiem, hvor Du som i gamle Dage kan lette dit Sind, naar Du hele Dagen har arbeydet; hvor Du skal igien faae dine Yndlings Duetter at høre, og hvor Du skal tiltræde din Hovmesterplads hos *Philla* og *Golla* — det Løfte har Du dog vel ikke glemt! Hvor Du ubehindret for den sorgfrie sikre Mand kand tale med den, for hvis Skyld Du maaskee lever her! — —

140. *Rosing til Rahbek.* [April 1784.]

Det lader som Giengiældens søde Tiime er kommen for vores Brave Kronprins. Jeg maae fortælle Dig alt, thi jeg veed det vil glæde Dig. I Onsdags var det første Gang, han var i Conseilet, og i Tirsdags var det hans Farbroders siste Regierings Dag, da *Guldberg*, *Steman* og *Rosenkrone* blev virkelig Statsministre og fik Rang med Blaaeriddere — men Sagen fik et ganske andet Udseende Dagen efter: de nye Statsministre var just samlede i Statsraadet. *Schak*, der ogsaa havde faaet Rang med Blaaeriddere, blev benaadet med et Kys af sin stolte Frue for Rangen og kroede sig ret i sin Høyhed; den til den Tiid regierende *Fredrich* med sin Mama,[2]) og til ingens Glæde trivelige Kone havde ogsaa bedraget sig i vores unge Mands fiine og kloge Forhold og troede sig lige saa sikker, som da *Struensee* laae paa Fælledet og *Mathilda* sad i Zelle.

Da Kronprinsen traadde ind i Statsraadet, var *Guldberg*, *Steman*, *Rosenkrone*, *Moltke* og *Schack-Ratlau* alt

---

[1]) No. 208, nuværende No. 44 i St. Kongensgade.
[2]) Arveprins Friderich, Enkedronning Juliane Marie og Arveprinsessen.

samlede. Han hilsede dem og trak en Ordre op, som han lod *Schack-Ratlau* læse, hvori Hs. Majestæt ophævede hans daværende Statsraad paa *Schackratlau* nær, som han vilde beholde, men alle de øvrige vare entledigede af alle deres Embeder. Tillige lod han dem viide, at Hs. Majestæt har fundet fornødent at ophæve Cabinettet og at give alle dem, som nu i saa lang Tiid havde omgivet ham, sin Afskeed. Alle disse vare de 4 forbemeldte Statsministre, hvoraf de 3 endnu ikke havde havt andet at bestille som Statsministre end igien at tage imod deres Afskeed. *Schak* Oberhofmarskalk og hidtil Kongens Minjon, *Jacobi*[1]) Lectør, *Sporon*[2]) som Geheimekabinetssekretær vare det ogsaa kun 1 Dag. Alle, alle disse, som var steget saa høyt paa 17. Januariis Ruiner, ere nu derhen.

Da nu denne herlige unge kiekke Prins havde ladet dette forkynde i Statsraadet, ledsagede han dem selv ud i Forgemakket, hvor han iforveyen havde befalet alle Officierer for Garden og Livvagten at opholde sig; efterat de efter hans egen Ordre havde besat alle Vagter dobbelt og alle Gange paa Slottet var besat med Vagt, ifald der skulde have været Partier imod ham, siger han til Officierne: „Disse har min Fader fundet for godt at give sin Afskeed, men hvad Forandringer som her end skeer, da vær forvisset om, det er ikke min Faders Hensikt at giøre nogen af hans Undersaatter lykkelig paa en andens Ulykke, men hver efter sin Fortieneste. Herefter er det mig, der skal høre min Faders Vilje, og sande Fortienester skal ikke blive glemte; recomentationer og Kabinetsordrer skal enhver retskaffen Undersaat ikke mere frygte for, thi det hidtil værende Kabinet er aldeles ophævet, og min Fader haaber ved mig og igiennem min Mund at kunde

---

1) Om Konferensraad Chr. Fr. Jacobi se Side 109.

2) Etatsraad Benjamin Georg Sporon (1741—90) var Informator hos Kronprins Frederik, paa hvis Konfirmationsdag han blev udnævnt til Kabinetssekretær og Konferensraad, men to Dage efter fik han sin Afsked. 1793 Amtmand i Koldinghus Amt.

opfylde sine elskede Undersaatteres glade Udsigter om en bedre Tiid."

Strax derpaa blev der beordret dem, der skulde forkynde *Schak* og *Jacobi* sin Afskeed. Ingen af dem vilde troe det og forlangte at tale med Kongen. Det blev dem afslaget, og tillige sagt dem, at dersom de ikke holdt dem roelige paa deres Værelse, var der allerede andre udenfor Slottet bered for dem, og de maatte give sig tilfreds. I samme Øieblik fik *Numsen*[1]) et Brev, hvori Hs. Majestæt gratulerede ham som Oberhofmarskalk, at han fra den Dag af gik af som Præses i Rentekammeret, kunde hæve sin Gage i Sahlkammeret, og fra den Dag af trak han sin Gage som Oberhofmarskalk, og at han inden 1 Time væntede ham hos sig. Som Minjoner hos Kongen eller som Kammerherrer opvartende er *Brakel*, *Giede* og *Høeg*, og Kammerjunker *Møsting* som Kammerpage igien kommen.

I Statsraadet er nu *Bernstorf*, der fulgte saa hastig paa Staffetten, der gik efter ham i Onsdags Aftes, at han var her alt i Aftes. General *Hut*, Geheymeraad *Rosenkranz*, Geheymeraad *Stampe, Schakratlau*, *Thot* og vores herlige *Fredrich* Kronprins.

I forgaars besøgte han *Thot* og *Ratlau* tilfods, og igaar var han hos *Stampe*, og haver stedse sine glade og haabefulde Undersaatter i Mængde om sig. Naar han gaaer, bestaar hans Følge i hans Marskalk, Kammerherre *Bylow*,[2]) og sin Løber bagefter; Veyret maa være som det vil, saa kiører han aldrig, men stedse til Fods.

Man fortæller, at Kongen skal have været saa glad den Dag hans Søn stod til Confirmation og hele Veyen siden som en Fugel, der kom ud af Buret i den frie

---

[1]) Geheimeraad, Generallieutenant Christian Frederik Numsen (1741—1811), der beklædte mange høje Stillinger, blev ved Regeringsforandringen efter Kammerherre Engel Carl Ernst Schack udnævnt til Overhofmarskal, hvormed Posten som det kgl. Theatres 1ste Direktør var forenet.

[2]) Joh. Bülow (1752—1828) til Sanderumgaard. Se Clausen og Rist Mem. og Breve III.

Luft. Især skal han fra den Tiid have følet hvad han er, og ladet ogsaa andre Vedkommende føle det. Er dette ikke noget, som vil fornøye Dig, saa kiender jeg Dig ikke meer. Saasnart jeg faaer mere at viide, skal Du ogsaa faae mere.[1])

141. *Rahbek til Rosing.*

U. D. (Foraaret 1784).

— — Denne Reise, som Du og hun holder nødvendig, synes snart at være forbi. Om tre Uger tiltræder jeg paa en vis Maade min Hiemreise — sandt nok med en temmelig lang Omvei[2]), men det gaaer dog hiemad, og jeg har i det mindste ikke noget blivende Sted meere. Det er Tid jeg taler et Par alvorlige Ord med Dig.

Du erindrer Dig i hvad Tidspunkt det var, at vi havde den underlige Samtale, der lærte mig ganske at kiænde min *Rosing*, i Stæden for jeg havde i Sinde han skulde lære at kiænde mig. Min Landflygtighed var uundgaaelig og nær. Det har bestandig været mit Forsæt, saasnart jeg var borte, at skrive Dig *det* til, som jeg ved denne Leilighed kom til at høre, Du vidste. Jeg vilde da vente dit Vink, den Dom, om Du vilde see mig i mit Fædreland meere eller ikke; hin Erklæring forekom det.

Jeg haaber, fordi jeg af mit inderste Hierte ønsker det, og fordi Du har forsikkret mig derom, at *hun* svæver paa et falsk Spor, at hun ikke veed, ikke formoder, at et Menneske, som hun har Godhed for, og hvis Kummer hun undertiden syntes at ynke, at dette Menneske nedtryktes af en ulykkelig Lidenskab for hende; — jeg haaber det siger jeg; — men naar jeg paa den anden Side erindrer, hun selv sagde, hun haabede denne Reise skulde giøre mig roeligere, da vak-

[1]) De fleste af de i Brevet nævnte Personer vil det, især i denne Forbindelse, være overflødigt at give nærmere Oplysning om. — Faa Dage efter — den 25. April — blev Rosings sjette Datter, Anna Gyrithe, født.

[2]) Over München og Paris.

ler dette Haab; jeg veed hendes Ord kan udtydes paa den Lidenskab for *Wiwets Sophie*, som Du siger hun tiltroer mig. Men jeg vil ikke være i Uvished. Du haabede uden Tvivl ogsaa at Fraværelsen skulde udslette et Indtryk, som Nærværelsen hver Dag grov dybere; jeg kiændte mit Hierte bedre, og haabede det ikke, derfor de opfarende Griller at gaa til America og fleere slige Ideer, som Du fra de Dage endnu maa kunne erindre. Havde Du ikke havt hiint Haab, var maaske hiin Scene ikke paafulgt.

Rosing! Du veed ikke blot, at jeg elsker din Kone, Du veed ogsaa, hvordan jeg elsker hende, hvor hellig hun er mig, Du kiænder mig, og om jeg og ikke fra den Kant var den, hvortil den lange Lidenskab for hende har giort mig, saa kiænder Du *hende*. Du kan ikke misforstaae det, jeg nu vil sige Dig; jeg sætter mig i dit Sted, og jeg føler, naar jeg havde en Kone, jeg saa inderlig elskede, som Du elsker din, vilde det være mig utaaleligt at see en anden om hende, som jeg vidste elskede hende; om jeg og endskiøndt vidste tillige, at der var intet denne frygtede saa meget for, som at *hun* skulde nogentiid lære at kiende hans Kiærlighed. Ven! randsag din Barm, og føler Du den mindste Grund at frygte, at min Lidenskab for hende kan forgifte dine Dage, da ingen utidig Skaansel, som vi siden alt for silde vilde angre, Frimodig tal med mig som Mand med Mand, som Ven med Ven! Og min Beslutning er fattet!

Og nu det andet Spørgsmaal: Kiænder hun eller formoder hun min Lidenskab og smiggrer sig kanskee med, at Fraværelse har stemt dette ned til Venskab, at mit Hierte er helbredet, vilde hendes gode Hierte bløde, ved at see mig igien, som jeg var — ogsaa da Ven! er min Beslutning fattet. Da jeg skrev: „Laura! glem endog at jeg er til, før jeg skulde mørkne dine Dage!“ — da skrev jeg ikke som Digter; jeg udgiød mit fulde Hierte; heller alt end volde hende et mørkt

MICHAEL ROSING

Efter Malerie af Juel c. 1800

Øyeblik! Og hvad min Beslutning da er? Ven, ingen Darby-Handling! Det var at giøre det onde værre; hvo der vilde græmme sig over maaskee at være Skyld i min Kummer, hvordan vilde den bære hiin Tanke? „Jeg kunde ikke være roelig eet Øyeblik, naar jeg havde mindste Formodning om et Menneske havde taget Livet af sig for min Skyld“ — staaer ikke blot i „Sophie“[1]); det er og bleven sagt i en vis Sahl paa Nytorv;[2]) ingen romantiske Beslutninger, simpel, kold, fornuftig Opførsel. Tiid kan jeg vinde ved at modtage min Faders Tilbud at tilbringe denne Vinter i London; og saaledes kan jeg under eet Paaskud efter et andet udsætte min Hiemreise, indtil jeg enten kan see Leilighed at ankomme i et andet Land, eller og min Tante døer, og hvad er der da, der kan nøde mig at komme tilbage[3]). *Hun* og Du ved hende binde mig til mit Fædreland, og intet andet. Jeg frygter ikke at blive venneløs paa et Sted, hvor jeg bliver længe; og — kort sagt, frygter Du for jeg i mindste Maade skal forgifte Eders Dage ved min Hiemkomst, da siig et Ord, og jeg kommer ikke, kommer aldrig. Vel har jeg frabedt mig Reisen til London, men med eet Ord kan jeg giøre alt godt igien. Du og hun sagde, jeg skulde reise — og jeg reiste. Du maa sige: jeg skal komme hiem igien, før jeg kan komme hiem! Siig ikke, Du har ofte nok sagt det. Du kan af een og anden Aarsag have smiggret Dig med, at Saaret var næsten lægt; søger endog jeg selv, naar jeg har vandret nogle Uger som en Machine giennem Livets Bane uden enten at see til Høyre eller venstre, at indbilde mig, at min Dorskhed er Sindsroe; o, men knap! jeg vil ikke engang sige seer jeg en Linie fra hende, men blot seer een af hendes Roller forestille, læser et Sted i „Skuespillerbrevene“, der henvender sig til hende,

---

1) Sophie v. Brauneck.
2) Rosings boede en kort Tid 1780 paa Nytorv.
3) Se Side 17.

seer et Fruentimmer, der har den allermindste Liighed med hende, førend hun staaer for mig igien, som i fordums Dage!

Dette maa Du kiænde, viide, at jeg ikke er, at jeg neppe nogentiid bliver helbredet, og da maae Du dømme. Det er sandt, disse frydløse 18 Maaneder har været mig tunge; men intet vil de være mod den Overbeviisning, at jeg forgiftede Eders Dage! — Vil Du see mig igien, som jeg var før, enthusiastisk, sær, sværmende, ofte misantrop, og alt det af den gamle Grund! Vil Du tillade mig at høre op med at bruge et Middel, som hidtil ikke har hiulpen det mindste; nu vel — saa er jeg inden et halvt Aar i dine Arme, finder de faae Glæder igien, som bleve min Deel, er, hvad jeg var. Men vil I ikke see mig igien uden helbredet, giør min Kummer og min Galskab et Skaar i Eders Glæde, nu vel — jeg har lært at være landflygtig, at leve uden Glæde; men jeg vil ikke lære at forstyrre mine Venners.

Under et saa frimodigt Brev tør jeg med dobbelt Ret underskrive mig

Din Ven
Rahbek.

Den videre Korrespondance mellem Vennerne er ikke bevaret fra Foraaret og til Rahbeks Hiemkomst i Oktober 1784. Sandsynligvis har den ikke været omfattende, da Rahbek i dette Halvaar rejste mere end nogensinde før. Af „Erindringernes“ andet Bind kan man følge Rejsens Gang: fra Wien over München, Mannheim, Strassburg til Paris; tilbage over Mannheim, Cassel og Hamburg, hvor de sidste Uger blev tilbragt. Da Rahbek den 28. Oktober stod af Rejsevognen paa Købmagergade, hvor *Wivet* tilfældigvis mødte ham, var hans første Gang til *Rosings* ny Hjem paa Hjørnet af Borgergade og Gothersgade. Han er den samme, som da han for to Aar siden rejste bort, men han erfarede snart, at der var foregaaet et Omslag i *Rosings* før saa stolte Holdning. De solede sig nu i Glansen af *Fabritius'* Rigdomme og kom ofte i hans elegante Hjem. Rahbek var skinsyg. Byen omtalte *Fabritius* som „le plus aimable libertin“, og Rygtet havde travlt med hans mange Kærlighedshandler. Da *Rosing* næste Sommer

tog mod en Indbydelse til at bebo et lille Sted Rønnedal ved „Eenrum“, [1]) erklærede *Rahbek* harmfuld, at han ikke vilde besøge dem, saa længe de boede herude. De følgende Dagbogsoptegnelser viser hans Mistænksomhed og Jalousi. Selv om Forholdet mellem ham og *Rosing* senere atter blev venskabeligt, fik det ikke sin gamle varme Karakter igen. Rosings Ophold paa Rønnedal foraarsagede ogsaa Konflikter mellem Fabritius og dennes Kompagnon, Etatsraad Wever.[2])

142. *Af Dagbogen.*

1784 Kiøbenhavn 7. Nov.

Endelig igien en 7. November![3]) *Olsen*, den 7. November tilbragt med Dig i al din Herlighed! O! Du Himmelske! hvor indtagende i Aften! Hvorfor vilde Du endelig, jeg skulde sadt hos Dig ved Bordet. Følte Du det vilde have glædet mig; men mit Sted var heller ikke saa galt. Det var ligeoverfor *Olsen*.

143. *Af Dagbogen.*

11. Decb. 1784.

Vore glade Dage ere talte, har jeg havt nogen siden den syvende November? O! dit fortærede Hierte, din knuuste Aand, din ødelagte Helbred, din oeconomiske Forfatning, alle dine Lidelser, hvo kan holde ud at see paa dem? O! hvo det kan, han elsker Dig ikke som jeg. Og din Mand! den mig saa ubegribelige Mand! Var det over ham, Du vilde klage i Aften. O! hvad er der? hvad er der? *Olsen!* Du lider! og Du klager ikke alle dine Lidelser for mig, der ruger karrig over en Del deraf! Hvad er alt dette — disse hyppige Allusioner til, at Du paa nogen Tiid ingen Ting kan giøre ham til Maade! Den Bitterhed, og nu hans afskyelige myndige Tone, o! det er den gamle Leeg, men stærkere. Du følte det igaar Aftes, at det var din Kamp, jeg kæmpede mod *Møller*. Men hvorfor han saa hæftig paa den anden Side! og hvorfor den Strid i Aften?

---

[1]) Bobé, Papirer fra den Reventlowske Kreds VI, 600 ff.

[2]) Rønnedal laa der, hvor nu det bekendte Landsted „Miramare“ ligger. (E. Nystrøm, Søllerød Sogn. 1911.)

[3]) Rosings Bryllupsdag.

O, Du knuuste det gode Luune, hvori de tre nydte Timer hos Dig havde sat mig. Havde Du følt, hvor det glædede mig, at Du vægrede Dig ved at krybe hos *Fabricius* i Anledning af Terzetten — det *Olsenske* „Jeg sender den tilbage, om jeg saa aldrig skal komme til at synge paa Giæthuusconcerten!" Men *Olsen!* Hvorfra den megen Beskyttelse paa den Kant. O! Du giennemborer ofte mit Hierte med gloende Dolke, naar Du taler derom, projekterer „Eenroms" — Sejours. Du nævner *Debora!* men jeg kiender *Conrad*[1]). Og dog, Du selv, dit Hierte, den Frimodighed, hvormed Du nu taler derom, vidner for Dig! Du er ikke, Du kan ikke være skyldig! o lad den ikke komme til min Marter! Men skal jeg fremdeles see Dig lykkelig, o forlad mig! var det da ikke bedre jeg flyede, hvor ingen var mig, hvor jeg var ingen kiær — —

144. *Af Dagbogen.*

d. 17. Dec. 1785.

Olsen!

Atter skriver jeg engang til Dig; i et heelt Aar har jeg ikke havt Hierte dertil! Gode Gud! hvilket Aar var det sidste! Den første Halvdeel var Du syg, jeg zittrede for dit Liv, jeg begræd med Dig dine Børn, dine Dig saa dyrebare Døtre;[2]) og dog var denne halve Deel den beste, den lyksaligste, en Himmel mod den sidste, da jeg stod Fare for at tabe al Tro paa Dyden, al Agtelse for Menneskeligheden. O Nancy! Nancy! Kiænder Du Dig selv under dette Navn?[3]) Kiænder Du mig? — — Vore lykkelige Dage skulle begynde igien! siger din Mand; skal de! kan de? — *Olsen!* mon Du kysser mig i Morgen? det er min Fødselsdag! Er jeg Dig virkelig kiær endnu; er Du ikke bleven kold og

[1]) Fabritius' Fornavn var Conrad, hans Frues Debora.
[2]) Den 9. Februar 1785 døde Golla Thalia 5½ Aar gl., den 19. s. M. Datteren Anna Gyrithe ¾ Aar gl. og den 28. s. M. Gundel Hermandine 4½ Aar gl., alle af Kighoste.
[3]) Rahbek havde i en Elegi med dette Navn besunget Mad. Rosing (jvfr. Erindringer I, Side 247).

fiin som den store Verden, Du boer iblandt?[1]) Evig elskede Kone! jeg har lidt saa meget, men dog aldrig som i de sidste 8 Dage, jeg var forskudt fra dit Ansigt. Takket være din „Juliane“,[2]) at jeg kom tilbage; den kan den skyldige ikke spille som Du![3]) — Dette Aar endtes altsaa med Sophie — og Du var ikke Sophie![4]) O! hvor ofte har jeg ikke i Aften, seet, tænkt, erindret Dig! hvormeget var der ikke, O! som var Dig; og hvad var min Vens gode, blide, elskværdige *Hanne* dog mod mit Ideal, en Skygge af Dig, og selv denne Skygge var skiøn og rørte mig til Taare! hvad vilde Du ikke have gjort. Skal jeg aldrig see Dig Sophie!

145. *Af Dagbogen.*

23de Decbr. 1785.

Det lykkedes altsaa ikke! min Fødselsdag blev altsaa ikke glad! Gud fordømme de Mennesker, der synes skabte til at røve mig ethvert blidt Øieblik. At Du netop skulde spise der den Middag, at den Vifte og den Betænkning: jeg faaer altid noget.[5]) Vore bedre Dage skulle begynde igien, spaaer min ædle Ven. Du saae det *Rosing!* Du saae det i Søndags, og det piinte Dig! nei, nei, mine glade Dage ere talte! dit Venskab er kiølnet, om ikke uddød; jeg er ikke mere som fordum din Ven. — — Olsen! Du er uskyldig! jeg kiænder Dig, jeg troer Dig; men jeg elsker Dig og lider! det var ikke Forbittrelse eller Skinsyge, der martrede mit Aasyn i Søndags, det var Kummer. De Mennesker blive engang min Ulykke, jeg seer det.

---

1) Hentydning til Fabritius' Soiréer.

2) I „Juliane von Lindorak“ af Gozzi (i Schrøders Bearbeidelse), første Gang opført $^{1}/_{12}$ 1785.

3) Rahbek mener vistnok, at en skyldig Kvinde ikke kan spille den omtalte Rolle saaledes som Madam Rosing spiller den, og at hendes Udførelse af Rollen derfor afvæbner hans Mistanke til hende.

4) „Sophie v. Brauneck“ blev spillet i Borups Selskab af Dilettanter, sandsynligvis samme Aften, som dette nedskreves.

5) Stedet er ikke tydeligt, men Meningen er, at hun skulde spise hos Fabritius', og Rahbek var skinsyg og mistænksom som for den Bevaagenhed hun nød her.

146. *Af Dagbogen.*

9de Novbr. 1786.

Hvad vidner De, vidner de følgende Scener til *Langes,*[1]) den Kulde, den Haardhed, som jeg ofte behandles med; o min Tiid rinder; jeg er en besværlig Sandsiger, som maa taales, men som man ikke ynder. Og nu, *Olsen!* og nu, hvorfor skulde jeg nægte det, at jeg meere end eengang har drømt at bryde disse Lænker, som tynger os bægge ved at hæfte mig andensteds. Du har vidst det og følt det, og derfor — uden Tvivl derfor meget af din Opførsel mod mig, af dit Had til det Huus, som saa lidet forskyldede det af Dig. — Og nu — nu er denne Drøm forsvunden — i Aften trolover hun sig med en — Esel — maaske fordi jeg taug — maaskee vel endog, fordi hun eengang har troet at forstaae mig! — Altsaa! ogsaa dette Haab er nedtraadt, og Du har saa meget vissere din Træl. — *Olsen! Olsen!* — gid jeg kunde begribe Dig! Nancy! Nancy!

C. Rahbek.

Selv om der var slaaet et Skaar i Samlivet mellem *Rahbek* og *Rosings*, blev selve det venskabelige Sindelag mellem dem bevaret helt. *Rahbeks* Sværmeri for *Johanne Rosing* glødede lige varmt, om det end ikke slog ud i saa høje Flammer. Det var hende, der, uden selv at vide det, inspirerede ham paa hans literære Bane, som han fra nu af fulgte med utrættelig Energi og Flid, og som har skaffet ham hans Betydning i den danske Literatur ved hans store opdragende Indflydelse paa det danske Publikum; og det var ham, der ved sin Paavirkning, ved sin hellige Begejstring og sit rene Sind først og fremmest inspirerede Kunstnerparret *Rosing*, saaledes, at de egenlig først fra nu af udfoldede deres store Evner, saa at deres Navne kom til at lyse saa straalende i deres skønne Kunst. De vil ikke glemmes, selv om den Søjle, som Beundrere og Venner *netop i Aar for 100 Aar siden* rejste paa deres skønne og geniale Datters Grav, ved sin ødelagte og faldefærdige Tilstand paa den grelleste Maade betegner Skuespilkunstens flygtige Natur.

[1]) Rahbeks nære Venner senere Raadmand, Etatsraad Rasmus Lange, der døde 1829, 77 Aar gammel og Frederikke Christine Lange født Hellesen, død 1845, 84 Aar gammel.

PERSON-REGISTER

